

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

In The Name of God

همایش کشوری
آموزش و مراقبت جامع نگر
در پاندمی کرونا (کووید-۱۹)

◆ فهرست مطالب ◆

برنامه سخنرانی‌ها

روز اول: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران ۱۵

روز دوم: ۲۶ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران ۱۸

برنامه پوسترها

روز اول: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران ۲۲

روز دوم: ۲۶ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران ۲۴

سخنرانی‌ها

۲۷..... مراقبت گذار: حلقه مفقوده سیستم درمان در مدیریت بیماران کووید طولانی مدت - یک مطالعه کیفی

۲۸..... ارزیابی دوره کوتاه مدت بازتوانی ریوی در بیماران بهبودیافته کووید ۱۹ از بخش مراقبت‌های ویژه

۳۰..... بررسی یافته‌های سی تی اسکن در کودکان مبتلا به کرونا: یک مطالعه مروری

۳۱..... تجارب ماماها از ارائه خدمات سلامت باروری به زنان در پاندمی کووید

۳۲..... بررسی مشخصات بالینی پیش بینی کننده Reverse transcription-PCR مثبت در بیماران بستری مبتلا به کووید-۱۹

۳۳..... بررسی رابطه پریشانی اخلاقی و استرس حرفه‌ای پرستاران دانشگاه علوم پزشکی تهران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹، سال ۱۴۰۰

۳۴..... تبیین تجارب پرستاران از نقش مشاوره‌ای در پاندمی کووید ۱۹: مشاوره و رفع نگرانی‌های بحران کووید ۱۹ در خانه

۳۵..... کیفیت زندگی حرفه‌ای در پرستاران ایرانی خط مقدم مبارزه با کووید ۱۹: مطالعه توصیفی-مقطعی چند مرکزی

۳۶..... چالش‌های مراقبت‌های پرستاری اثر بخش از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ از دیدگاه پرستاران در ایران: یک مطالعه کیفی

عوامل مرتبط با قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کووید-۱۹ در میان کودکان مبتلا به بیماری قلبی مادرزادی: کاربرد تئوری انگیزش

۳۷..... محافظت

۳۸..... بررسی عوارض نوزادی به دنبال عفونت کووید-۱۹ در بیماران باردار مبتلا به کرونا در شهر اصفهان

بررسی تاثیر آموزش پرستاران در دوران همه گیری کووید ۱۹ با استفاده از برنامه تلفن همراه برای مراقبت از بیماران متصل به بالن پمپ داخل

۳۹..... آئورتی

۴۰..... بررسی و مقایسه نظرات دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از آموزش مجازی در پاندمی کرونا در دو نیمسال متوالی

۴۱..... طراحی و تعیین اثربخشی اپلیکیشن آموزشی جهت خودمراقبتی بیماران مبتلا به کووید ۱۹ پس از ترخیص

۴۲..... واکاوی تعیین کننده‌های سازگاری زنان با تغییرات پس از زایمان در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی

۴۳..... چالش‌های مرتبط با ارائه خدمات بیمارستانی به زنان باردار در پاندمی کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی

۴۴..... راهبردهای مقابله ایمن پرستاران شاغل در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹: یک مطالعه کیفی

پوسترها

۴۶..... بررسی عوامل مؤثر بروخامت بیماری کووید ۱۹ در بیمارستان‌های منتخب نیروی دریایی ارتش کشور ایران در سال ۲۰۲۰

- توانبخشی در کووید-۱۹: یک مطالعه مروری یکپارچه ۴۷
- اپیدمی کووید ۱۹ و چالش‌های بازتوانی قلبی سنتی: راه حل / استراتژی برای غلبه بر این موانع ۴۸
- نیازهای درک شده بیماران مبتلا به کووید ۱۹ با تجربه بستری در بیمارستان در ایران: یک مطالعه کیفی ۴۹
- بررسی مشخصات دموگرافیک و علائم بیماران مبتلا به کووید-۱۹ در شهرستان نجف آباد در بین سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۱ ..... ۵۰
- مروری بر نقش ابزارهای سلامت همراه در پیشگیری و کنترل بیماری کرونا ۵۱
- بررسی شاخص‌های فیزیولوژیکی و ادراکی استرین گرمایی پرسنل درمانی در هنگام استفاده از پوشش‌های حفاظتی (گان) ضد بیماری کرونا در شرایط آزمایشگاهی ۵۲
- فناوری نانو در تشخیص کووید-۱۹: یک مطالعه مروری ۵۳
- بررسی تأثیر تمرین درمانی با استفاده از واقعیت مجازی بر بازتوانی در پاندمی کرونا ۵۴
- بررسی پیامدهای کووید-۱۹ در بیماران مبتلا به بدخیمی‌های خونی: یک مرور سیستماتیک ۵۵
- بررسی تأثیر اوربیکولوتراپی بر تعداد دفعات سرفه در بیماران مبتلا به کووید ۱۹ ..... ۵۶
- بررسی رفتارهای خودمراقبتی در سالمندان با و بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹، شهر گناباد سال ۱۴۰۰ ..... ۵۷
- آیا شواهدی برای امکان استفاده از ترکیب گیاهی (تریاق وبایی)، تأکید شده در منابع طب ایرانی، به عنوان کمک‌کننده در پیشگیری از کووید-۱۹ موجود است؟ ۵۹
- بررسی وضعیت ابتلا، بستری و مرگ بر اثر کووید در سالمندان مراجعه‌کننده به مراکز منتخب استان اصفهان در بین سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۸ ..... ۶۰
- بررسی تأثیر بیماری‌های زمینه‌ای بر میزان شکست تهویه غیرتهاجمی در بیماران کووید ۱۹ بستری در بخش‌های مراقبت ویژه ۶۱
- مقایسه فرسودگی شغلی پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا با پرستاران سایر بخش‌های درمانی بیمارستان امام خمینی شهرستان سنقر و کلیایی در سال ۱۴۰۰ ..... ۶۲
- جوسازمانی بخش‌های مراقبت ویژه بیماران مبتلا به COVID-19: یک مطالعه تحلیل محتوی کیفی ۶۳
- فرسودگی شغلی و عوامل مرتبط با آن در پرستاران در پاندمی کرونا: مروری نظامند ۶۴
- تبیین تجربه‌های پرستاران از مکانیسم‌های سازگاری به کار رفته در مواجهه با کووید-۱۹: مطالعه کیفی ۶۵
- پیش‌بینی فرسودگی شغلی در پرستاران بر اساس حمایت اجتماعی درک شده در اپیدمی کووید ۱۹ ..... ۶۷
- تجارب کارکنان مراقبت سلامت از عوامل استرس‌زا و استراتژی‌های سازگاری در همه‌گیری کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی ۶۸
- نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به هویت حرفه‌ای در مواجهه با بحران: دوران پاندمی کرونا ۶۹
- پیش‌بینی فرسودگی شغلی در پرستاران بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و تعارض کار-خانواده در اپیدمی کووید ۱۹ ..... ۷۰
- تجارب پرستاران بخش‌های ویژه از مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19: یک مطالعه کیفی ۷۱
- بررسی وضعیت مادران باردار/تازه‌زایمان کرده مبتلا/مشکوک به کووید ۱۹ شناسایی شده در غربالگری مداخله‌ای مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۲۵ شهریور لغایت ۶ مهر ۱۴۰۰) ۷۳
- بررسی توزیع فراوانی انواع تأخیر در ارائه خدمات مراقبتی به زنان باردار فوت شده به علت بیماری کووید-۱۹ ..... ۷۴
- بررسی موانع و چالش‌های اخلاقی و اکسیناسیون علیه کووید ۱۹ در بارداری ۷۵

بررسی وضعیت دریافت واکسن کووید-۱۹ در زنان باردار مبتلا به بیماری کووید-۱۹ بستری در بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰	۷۶
بررسی وضعیت رفتارهای دلبستگی مادر و نوزادان و عوامل روان‌شناختی مرتبط با آن در شرایط پاندمی کووید ۱۹ (یک مطالعه مروری سیستماتیک)	۷۷
بررسی تغییرات اضطراب کووید ۱۹ با نزدیک شدن به زمان زایمان در مادران باردار مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر اصفهان	۷۸
ارزیابی سلامت روان زنان باردار در پاندمی کووید-۱۹: یک مطالعه چند مرکزی	۷۹
بررسی کووید-۱۹ در زنان باردار اتباع غیرایرانی بستری در بخش‌های مراقبت ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰	۸۰
بررسی اضطراب ناشی از ویروس کووید ۱۹ و میزان ابتلای به آن در میان کادر درمان مامایی شهر زابل یک سال بعد از شیوع ویروس کرونا	۸۱
راهبردهای مقابله‌ای زنان نابارور در پاندمی کووید-۱۹	۸۲
بررسی مشکلات مربوط به سلامت روان در زنان مبتلا به سرطان پستان در یک مطالعه مروری در دوران کرونا	۸۳
کرونا ویروس و باروری مردان	۸۴
بررسی تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر رضایت جنسی زوجین	۸۵
چالش‌های مرتبط با سلامت و مراقبت از زنان مبتلا به سرطان پستان در همه‌گیری COVID-19: یک مطالعه کیفی	۱۵۷
انتظارات اخلاقی متقاضیان سلامت باروری در زمان بحران کووید ۱۹: یک مطالعه مروری	۸۸
ترجمه و روانسنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه استیگما اجتماعی مربوط به بحران کووید-۱۹	۸۹
بررسی اثربخشی امیددرمانی براضطراب کرونا و آشفتگی هیجانی در سالمندان	۹۰
مروری بر سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در پاندمی کرونا	۹۱
سلامت معنوی و اضطراب ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ در نوجوانان با و بدون بیماری مزمن در شهر تهران در سال ۱۴۰۰	۹۲
بررسی میزان رعایت رفتارهای پیشگیرانه و اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران	۹۳
ارتباط مهرورزی به خود و اضطراب در بیماران بهبودیافته از بیماری کووید ۱۹ در اصفهان	۹۴
بررسی علایم جسمی و روانی اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران	۹۵
اثربخشی بسته آموزشی-درمانی مبتنی بر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر کیفیت زندگی کاری و سلامت عمومی پرستاران شاغل در بخش‌های COVID19	۹۶
مروری بر عوامل مؤثر بر استرس پرستاران در پاندمی کرونا	۹۷
تجربه زیسته پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ روان پزشکی: رویکرد پدیدارشناسی	۹۸
بررسی ارتباط استرس شغلی و صلاحیت بالینی تکنولوژیست‌های اتاق عمل در دوران پاندمی کرونا	۱۰۰
بررسی میزان ترس از کرونا و ارتباط آن با مشخصات دموگرافیک	۱۰۲
مقایسه میانگین نمره اضطراب سلامت و طرد شدگی اجتماعی در سالمندان با بزرگسالان مراجعه‌کننده به بنیاد شهید شهرستان فریمان در شرایط پاندمی کووید ۱۹	۱۰۳

- تأثیر آرام‌سازی بنسون بر کیفیت زندگی کاری پرستاران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹- یک مطالعه کارآزمایی بالینی دوسوکور..... ۱۰۴
- تأثیر پیگیری تلفنی پس از ترخیص بر بستری مجدد و شأن ذاتی بیماران بخش کووید روانپزشکی ۱۰۵
- بررسی اضطراب پرسنل پرستاری در بحران کرونا ویروس (کووید-۱۹): مطالعه توصیفی مقطعی در جنوب ایران ۱۰۶
- بررسی تأثیر اوریکولوتراپی بر اضطراب بیماران مبتلا به کووید ۱۹ ..... ۱۰۷
- تأثیر ۸ هفته تمرینات هوازی با شدت متوسط به همراه تن آرامی عضلانی بر هیجان منفی (خشم) در بیماران بهبود یافته از کووید ۱۹ ..... ۱۰۸
- اضطراب و تاب‌آوری پرستاران مراقبت‌کننده از بیماران کووید-۱۹ بیمارستان الزهرا اصفهان: یک مطالعه مقطعی ۱۰۹
- بررسی رابطه‌ی تاب‌آوری با اضطراب بیماری کرونا در دستیاران اطفال و اورژانس دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۰
- تأثیر آرام‌سازی بر استرس شغلی پرستاران بخش مراقبت‌های ویژه در مواجهه با ویروس کرونا ۱۱۱
- بررسی ارتباط اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن در پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت از بیماران کووید-۱۹ مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۴۰۰ ..... ۱۱۲
- نقش دین در پاندمی کووید ۱۹ ..... ۱۱۴
- بررسی میزان افسردگی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا ۱۱۴
- بررسی میزان اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا ۱۱۶
- مروری بر چالش‌های آموزش پرستاری در پاندمی کرونا ۱۱۷
- تجارب مریبان پرستاری از کارآموزی‌های بالینی در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی ۱۱۸
- مقایسه اثربخشی تدریس مجازی خلاقانه و تدریس کارگاهی درس روش تحقیق پرستاری بر خودکارآمدی پژوهشی: یک مطالعه نیمه‌تجربی ۱۲۰
- بررسی اثربخشی دوره آموزشی مبتنی بر تیم و بکارگیری روش ارزشیابی ۳۶۰ درجه بردانش و مهارت پرستاران در احیای قلبی ریوی افراد مبتلا به کووید-۱۹ ..... ۱۲۱
- تأثیر برنامه آنلاین شفقت به خود ذهن آگاهانه بر دیسترس روان‌شناختی مراقبین خانوادگی بیماران مبتلا به سرطان در پاندمی کووید ۱۹: یک مطالعه ی نیمه تجربی ۱۲۲
- بررسی تأثیر آموزش از راه دور بر رفتارهای خودمراقبتی پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا در بیماران مبتلا به سرطان- مطالعه تجربی ۱۲۳
- الگوی والدگری شایسته برآمده از دوران کرونا برای مادران دارای کودک ۶ تا ۱۲ سال: کاربرد از نظریه زمینه‌ای ۱۲۴
- تبیین تجارب مادران دارای نوزاد نارس از دریافت مراقبت راه دور: یک مطالعه کیفی ۱۲۵
- تبیین ضرورت توجه به مسائل اخلاقی و حقوقی کرونا ویروس در کودکان ۱۲۶
- سلامت روان کودکان و نوجوانان طی همه‌گیری کرونا ویروس ۱۲۷
- عدالت اجتماعی در سلامت در پاندمی کووید-۱۹ ..... ۱۲۸
- چالش‌های اجرای نسخه الکترونیک توسط سازمان‌های بیمه‌گر در پاندمی کرونا ۱۲۹
- مقایسه شاخص‌های عملکردی قبل و بعد از کووید ۱۹: مطالعه موردی در بیمارستان رازی اهواز ۱۳۰
- مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در ارائه خدمات مرتبط با بیماری ایدز در طول دوران همه‌گیری ناشی از کووید-۱۹ در جهان (۲۰۲۲-۲۰۱۹) ۱۳۱

رضایتمندی مراجعین از خدمات ارائه شده در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی در همه گیری کووید-۱۹ در سال ۱۴۰۰: یک مطالعه

مقطعی ۱۳۲

بررسی اثرات اقتصادی پاندمی های تنفسی (یک مطالعه مروری) ۱۳۳

بررسی راهکار پرستاری از راه دور برای چالش خود مراقبتی بیماران مبتلا به بیماری مزمن در شرایطی مثل پاندمی کووید ۱۹ ..... ۱۳۴

نمایه افراد ۱۳۵

دبیر علمی همایش
دکتر مریم کیان‌پور

دبیر اجرایی همایش
دکتر مهشید گیوی

سخن دبیر علمی همایش کشوری

"آموزش و مراقبت جامع نگر در پاندمی کووید ۱۹"

همان گونه که مستحضرید ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰، سازمان بهداشت جهانی با انتشار بیانیه‌ای شیوع کووید ۱۹ را یک وضعیت اضطراری بهداشت عمومی نه تنها برای کشور چین، بلکه به عنوان تهدیدی برای سلامت مردم جهان اعلام نمود. شیوع ویروس کرونا و پیامدهای مرتبط با سلامت، یکی از مهم‌ترین وقایع و تهدیدهای بشر در قرن گذشته بحساب می‌آید.

در این میان خط اول مقابله با همه‌گیری کووید ۱۹، نظام سلامت کشورها بود. فداکاری‌های شگرف کارکنان نظام سلامت در سیستم درمان، بهداشت، دانشگاهها و سایر دست اندرکاران منجر به تولید دانش و کسب تجارب زیادی گردید. بنابراین ایده برگزاری همایش کشوری "آموزش و مراقبت جامع نگر در پاندمی کرونا" در مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان شکل گرفت.

گرچه به ظاهر از اوج‌های متعدد پاندمی کرونا رها شده‌ایم، اما باید با برنامه ریزی در ابعاد مختلف بر میزان تاب آوری نظام سلامت افزود، تا بتوان از آسیب‌های بعدی جلوگیری کرد.

ارزیابی نقاط قوت و ضعف، آسیب‌پذیری، انعطاق‌پذیری، آگاهی از ظرفیت‌ها، توانایی ارائه راه حل‌های نوآورانه با استفاده هوشمندانه از داده‌های سلامت، درس‌هایی برای آماده‌سازی و افزایش تاب آوری در همه‌گیری‌های مشابه از مواردی است که باید مورد بحث و تحلیل قرار گیرد.

مجموعه حاصل نشان‌دهنده تلاش مجدانه و امید وافر انسان‌هایی است که در این شرایط سخت دست از کنجکاوی و تحقیق، تدبیر و خلاقیت بر نداشته و با نگاهی علمی به جمع‌آوری و ثبت وقایع، عرضه و انتشار در این همه‌گیری پرداخته تا درس‌هایی برای عملکرد و مطالعه بهتر ارائه شود و امید داریم برگزاری این همایش نظام سلامت را در تدوین استراتژی‌های مناسب در بحران‌های مشابه یاری نماید. این همایش، ما حاصل فعالیت و تلاش مداوم و چند ماهه اعضای محترم کمیته‌های علمی و اجرایی است که با دقت و مسئولیت‌پذیری انجام شد و جا دارد از ایشان تشکر و قدردانی نمایم.

در آخر یاد و خاطره شهدای مدافع سلامت را گرامی می‌داریم. روحشان شاد و یادشان گرامی باد
با آرزوی سلامتی و بهروزی برای همه مردم جهان

دکتر مریم کیان پور

دبیر علمی همایش

اعضای کمیته علمی همایش کشوری

(به ترتیب حروف الفبا)

هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر فخری صبوحی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر وجیهه آتشی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر شیما صفازاده	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر الهه آشوری
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر میترا صوابی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر شهلا ابوالحسنی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر شیوا صیرفیان	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی قم	دکتر هدی احمري طهران
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی قم	دکتر زهرا عابدینی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر اکرم اعرابی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر سعید عباسی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مریم اقبالی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر موسی علوی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر محمد اکبری کاجی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر فرزین غیائی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر سیما بابایی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مالک فریدونی مقدم	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر سهیلا بختیاری
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر اشرف کاظمی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مسعود بهرامی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر ماهرخ کشوری	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر زهرا پورمقدس
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مریم کیان پور	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مژگان جانی قربان
موسسه تحقیقات جمعیت کشور	دکتر رضا کیانی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	حبیب اله حسینی
محقق مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی	دکتر مهشید گیوی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	سمیه حقیقت
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر لیلا مردانیان دهکردی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مجید خیرالهی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مهناز نوروزی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	تهمینه دادخواه تهرانی
محقق مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی	علی نوروزی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر داوود شفیعی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر محبوبه والیانی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران	دکتر احسان شمسی کوشکی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مریم السادات هاشمی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر محسن شهریاری
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر احمدرضا یزدان نیک	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	مریم السادات شهشهانی
هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر حجت اله یوسفی	هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	مریم شیرازی

اسامی کمیته اجرایی همایش کشوری "آموزش و مراقبت جامع نگر در پاندمی کووید ۱۹"
(به ترتیب حروف الفبا)

کمیته اجرایی همایش	رضا تاجمیر ریاحی
کمیته اجرایی همایش	مریم تاجمیر ریاحی
کمیته اجرایی همایش	عاطفه ترک نژاد
کمیته اجرایی همایش	دکتر مژگان جانی قربان
کمیته اجرایی همایش	فاطمه حاج هاشمی
کمیته اجرایی همایش	سکینه شریفی جبلی
کمیته اجرایی همایش	مریم السادات شهشهانی
کمیته اجرایی همایش	رحمت اله نایبی
کمیته اجرایی همایش	علی نوروزی
کمیته اجرایی همایش	زهرا کربلایی
کمیته اجرایی همایش	مهندس مریم صدری
کمیته اجرایی همایش	مهندس معصومه قادری
کمیته اجرایی همایش	فاطمه مختاری
کمیته اجرایی همایش	مرضیه یوسفی

برنامه سخنرانی‌ها

روز اول: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران

برنامه	ساعت	محتوا	ارائه دهنده	سمت
۸:۱۰-۸:۰۰- تلاوت آیاتی از کلام الله قرآن و سرود ملی -				
	۸:۱۰-۸:۲۰	افتتاحیه و سخنرانی دبیر علمی همایش	 دکتر مریم کیانپور	رئیس مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و ماماها و دبیر علمی همایش
	۸:۲۰-۸:۴۰	بیانیه آغازین	 دکتر شاهین شیرانی	ریاست دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و رئیس همایش
	۸:۴۰-۹	چالش‌های پژوهش در پاندمی کووید ۱۹	 دکتر منصور سپاوش	معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
سخنرانی جامع	۹-۹:۳۰	تهویه تهاجمی و مراقبت تنفسی در بیماران بستری در بخش‌های ویژه	 دکتر سعید عباسی	استاد گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
سخنرانی جامع	۹:۳۰-۱۰	چالش‌های مراقبت پرستاری در بحران کووید ۱۹	 دکتر محمد میرزاییگی	رئیس سازمان نظام پرستاری کشور
استراحت	۱۰-۱۰:۱۵			

برنامه	ساعت	محتوا	ارائه دهنده	سمت
سخنرانی جامع	۱۰:۴۵ - ۱۰:۱۵	بررسی خصوصیات کووید ۱۹ و روش - های مولکولی تشخیصی	 دکتر مجید خیرالهی	دانشیار گروه ژنتیک و بیولوژی مولکولی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
سخنرانی جامع	۱۱:۱۵ - ۱۰:۴۵	بارداری و زایمان در پاندمی کووید ۱۹	 دکتر محبوبه والیانی	استادیار گروه مامایی و بهداشت باروری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
ارائه خلاصه مقالات برگزیده	۱۱:۳۰ - ۱۱:۱۵	مراقبت گذار: حلقه مفقوده سیستم درمان در مدیریت بیماران کووید ۱۹ طولانی مدت: یک مطالعه کیفی	دکتر احمدرضا یزدان نیک	استادیار گروه پرستاری مراقبت های ویژه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
	۱۱:۴۵ - ۱۱:۳۰	ارزیابی دوره کوتاه مدت بازتوانی ریوی در بیماران بهبودیافته کووید ۱۹ از بخش مراقبتهای ویژه	دکتر وجیهه آتشی	استادیار گروه سلامت بزرگسالان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
	۱۲ - ۱۱:۴۵	بررسی یافته های CT در کودکان مبتلا به کرونا: یک مطالعه مروری	دکتر حمیدرضا خوش نژاد ابراهیمی	دانشیار گروه طب اوزانس دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران
	۱۲:۱۵ - ۱۲	تجارب ماماها از ارائه خدمات سلامت باروری به زنان در پاندمی کووید ۱۹	دکتر نفیسه السادات نکویی	استادیار گروه مامایی و بهداشت باروری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
	۱۲:۳۰ - ۱۲:۱۵	بررسی مشخصات بالینی پیش بینی کننده Reverse transcription-PCR مثبت در بیماران بستری کووید ۱۹	دکتر زهرا کامیاب	استادیار گروه پزشکی خانواده دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
پانل: چالش های ارائه خدمات بالینی در پاندمی کووید ۱۹	۱۳ - ۱۲:۳۰	-	اعضای پانل دکتر احمدرضا یزدان نیک دکتر سعید عباسی دکتر مجید خیرالهی دکتر حمیدرضا خوش نژاد دکتر کیانا شیرانی	
نماز - ناهار - استراحت ۱۳-۱۴				

برنامه	ساعت	محتوا	ارائه دهنده	سمت
سخنران جامع	۱۴:۳۰-۱۴:۴۰	مروری بر جنبه های اخلاقی در پاندمی کووید ۱۹	 دکتر احسان شمسی گوشکی	دانشیار اخلاق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. عضو کارگروه اخلاق و کووید WHO
ارائه خلاصه مقالات برگزیده	۱۴:۳۰ - ۱۴:۴۵	بررسی رابطه پریشانی اخلاقی و استرس حرفه ای پرستاران دانشگاه علوم پزشکی تهران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹، سال ۱۴۰۰	دکتر فاطمه بهرام نژاد	استادیار گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی تهران
	۱۴:۴۵-۱۵	تبیین تجارب پرستاران از نقش مشاوره‌ای در پاندمی کووید ۱۹: مشاوره و رفع نگرانی‌های بحران کووید ۱۹ در خانه	دکتر محبوبه نم نباتی	دانشیار گروه پرستاری نوزادان و کودکان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
استراحت ۱۵:۱۵-۱۵				
	۱۵:۱۵-۱۵:۳۰	کیفیت زندگی حرفه‌ای در پرستاران ایرانی خط مقدم مبارزه با کووید ۱۹: مطالعه توصیفی مقطعی چند مرکزی	دکتر فخرالدین تقی نژاد	دکترای تخصصی پرستاری مرکز توسعه تحقیقات بالینی دانشگاه علوم پزشکی ایران
	۱۵:۳۰-۱۵:۴۵	چالش های مراقبت پرستاری بیماران مبتلا به کووید-۱۹ از دیدگاه پرستاران در ایران: یک مطالعه کیفی توصیفی	دکتر شیما صفازاده	استادیار گروه مراقبت‌های ویژه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
پانل ۲: چالش‌های اخلاقی ارائه خدمات بالینی در پاندمی کووید ۱۹	۱۵:۴۵-۱۶:۱۵		<u>اعضا پانل</u> دکتر محسن شهریاری دکتر شیما صفازاده خانم تهمنه دادخواه تهرانی دکتر موسی علوی	

روز دوم: ۲۶ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران

برنامه	ساعت	محتوا	ارایه دهنده	سمت
	۸-۸:۱۰	تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و سرود ملی		
	۸:۱۰-۸:۳۰	سیاست گذاری در ارائه خدمات در بحران کووید ۱۹	دکتر بهاره مرشد بهبهانی	استادیار گروه مامایی و بهداشت باروری دانشگاه علوم پزشکی شیراز
ارائه خلاصه مقالات برگزیده	۸:۳۰-۸:۴۵	عوامل مرتبط با قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کووید ۱۹ در میان کودکان مبتلا به بیماری قلبی مادرزادی : کاربرد تئوری انگیزش محافظت	دکتر علیرضا احمدی	دانشیار گروه قلب کودکان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
	۸:۴۵-۹	بررسی عوارض نوزادی به دنبال عفونت کووید ۱۹ در بیماران باردار مبتلا به کرونا در شهر اصفهان	دکتر مریم اله دادیان	استادیار گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی فلاورجان
سخنرانی جامع	۹-۹:۳۰	بارداری پرخطر در پاندمی کووید ۱۹	 دکتر الهه زارعان	دانشیار گروه زنان و مامایی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
سخنرانی جامع	۹:۳۰-۱۰	سلامت روان کارکنان بهداشتی در پاندمی کووید ۱۹	 دکتر غلامرضا خیرآبادی	استاد روانپزشکی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
استراحت ۱۰:۱۵-۱۰:۰۰				
سخنران جامع	۱۰:۱۵-۱۰:۴۵	تغییرات سبک زندگی کودکان و نوجوانان در کووید ۱۹	 دکتر سرور آرمان	استاد گروه روانپزشکی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

سمت	ارایه دهنده	محتوا	ساعت	برنامه
استادیار گروه بیماری‌های عفونی و گرمسیری دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	 دکتر کیانا شیرانی	روند تغییرات درمان در کووید ۱۹	۱۰:۴۵-۱۱:۱۵	سخنرانی جامع
استادیار گروه ریه داخلی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	 دکتر فرزین غیائی	تهویه غیرتهاجمی و مراقبت تنفسی در بیماران سرپایی و بخش	۱۱:۱۵-۱۱:۴۵	سخنرانی جامع
استادیار گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مریم اقبالی	بررسی تاثیر آموزش پرستاران در دوران همه گیری COVID-19 با استفاده از برنامه تلفن همراه در مورد مراقبت از بیماران متصل به بالون پمپ داخل آئورتی	۱۱:۴۵-۱۲	ارائه خلاصه مقالات برگزیده
استادیار گروه سلامت بزرگسالان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر شهلا ابوالحسنی	بررسی و مقایسه نظرات دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از آموزش مجازی در پاندمی کووید ۱۹	۱۲-۱۲:۱۵	
استادیار گروه مدیریت روانپرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	دکتر رفعت رضاپور نصر آباد	طراحی و تعیین اثربخشی اپلیکیشن آموزشی جهت خود مراقبتی بیماران مبتلا به کووید ۱۹ پس از ترخیص	۱۲:۱۵-۱۲:۳۰	
اعضای پانل: دکتر اکرم اعرابی دکتر شهلا ابوالحسنی دکتر ماهرخ کشوری دکتر هدی احمدی دکتر زهرا عابدینی			۱۲:۳۰-۱۳	
نماز-ناهار-استراحت ۱۴-۱۳				
دانشیار گروه مامایی و بهداشت باروری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر مهناز نوروزی	واکوی تعیین کننده های سازگاری زنان با تغییرات پس از زایمان در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی	۱۴-۱۴:۱۵	ارائه خلاصه مقالات برگزیده

سمت	ارایه دهنده	محتوا	ساعت	برنامه
دانشجوی دکترای بهداشت باروری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر زهرا محبی دهنوی	چالش های مرتبط با ارائه ی خدمات بیمارستانی به زنان بارداری در کووید ۱۹	۱۴:۱۵-۱۴:۳۰	
دانشیار گروه روانشناسی سلامت دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر امراله ابراهیمی	راهبردهای مقابله ایمن پرستاران شاغل در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹: یک مطالعه کیفی	۱۴:۳۰-۱۴:۴۵	
استراحت ۱۵-۱۵:۱۵				
	<u>اعضای پانل</u> دکتر اشرف کاظمی دکتر مرجان بیگی دکتر بهاره مرشد بهبهانی خانم تهمینه دادخواه تهرانی		۱۵:۱۵-۱۵:۴۵	پانل ۲: چالش های خدمات باروری در پاندمی کووید ۱۹
بیانیه پایانی و اختتامیه ۱۶:۱۵ - ۱۶				

برنامه پوسترها

روز اول: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران

ردیف	کد	عناوین پوستر	ارائه دهنده
صبح روز ۱۴۰۱/۳/۲۵ ساعت: ۱۰:۴۰ - ۹			
۱	۲۰۲۸۲	بررسی عوامل موثر بر وخامت بیماری کووید ۱۹ در بیمارستان‌های منتخب نیروی دریایی ارتش کشور ایران در سال ۲۰۲۰	دکتر صفورا دری
۲	۲۳۲۶۳	توانبخشی در کووید ۱۹: یک مطالعه مروری یکپارچه	دکتر سمانه علیزاده
۳	۲۵۲۸۸	اپیدمی کووید ۱۹ و چالش‌های بازتوانی قلبی سنتی: راه حل / استراتژی برای غلبه بر این موانع	دکتر محمد رفعتی فرد
۴	۲۹۷۸۰	نیازهای درک شده بیماران مبتلا به کووید ۱۹ با تجربه بستری در بیمارستان در ایران: یک مطالعه کیفی	دکتر مژگان جانی قربان
۵	۳۲۶۲۱	بررسی مشخصات دموگرافیک و علائم بیماران مبتلا به کووید-۱۹	عظیمه قادری
۶	۳۴۴۲۳	مروری بر نقش ابزارهای سلامت همراه در پیشگیری و کنترل بیماری کرونا	دکتر فاطمه منصوری
۷	۵۱۰۹۴	بررسی شاخص‌های فیزیولوژیکی و ادراکی استرین گرمایی پرسنل درمانی در هنگام استفاده از پوشش‌های حفاظتی (گان) ضد کرونا در شرایط آزمایشگاهی	دکتر نگار سلیمانی
۸	۵۱۶۳۲	فناوری نانو در تشخیص کووید-۱۹: یک مطالعه مروری	دکتر محمدامین جندقیان بیدگلی
۹	۵۳۴۸۲	بررسی تاثیر تمرین درمانی با استفاده از واقعیت مجازی بر بازتوانی در پاندمی کرونا	دکتر احسان قاسمی
۱۰	۶۴۳۷۸	بررسی پیامدهای کووید ۱۹ در بیماران مبتلا به بدخیمی‌های خونی: یک مرور سیستماتیک	فرحان شمعون
۱۱	۷۳۵۲۳	بررسی تاثیر اوریکولوتراپی بر تعداد دفعات سرفه در بیماران مبتلا به کووید ۱۹	دکتر محبوبه والیانی
۱۲	۸۰۱۰۲	بررسی رفتارهای خودمراقبتی در سالمندان با و بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹، شهر گناباد سال ۱۴۰۰	سعید خیاط کاخکی
۱۳	۸۴۶۵۰	کووید-۱۹: آیا شواهدی برای امکان استفاده از ترکیب گیاهی (تریاق وبایی) در منابع طب ایرانی به عنوان کمک کننده در امر پیشگیری موجود است؟	دکتر مهدی زروندی
۱۴	۸۷۸۵۱	بررسی وضعیت ابتلا، بستری و مرگ بر اثر کووید در سالمندان اصفهان	عظیمه قادری
۱۵	۲۲۲۲۲	بررسی تاثیر بیماری‌های زمینه‌ای به میزان شکست تهویه غیر تهاجمی بر بیماران کووید ۱۹ بستری در بخش‌های ویژه	زهرة نعمت اله زاده
استراحت: ۱۰:۵۰ - ۱۰:۴۰			
صبح روز ۱۴۰۱/۳/۲۵ ساعت: ۱۲ - ۱۰:۵۰			
۱	۱۲۵۷۴	مقایسه فرسودگی شغلی پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا با پرستاران سایر بخش‌های درمانی	پریسا شریفیان
۲	۳۲۶۵۲	جو سازمانی بخش‌های مراقبت ویژه بیماران مبتلا به کووید ۱۹: یک مطالعه تحلیل محتوی کیفی	سید محمد حسین موسوی
۳	۳۶۵۴۲	مروری بر فرسودگی شغلی و عوامل مرتبط با آن در پرستاران در پاندمی کرونا: مروری نظامند	دکتر راضیه شیرزادگان
۴	۳۸۸۳۶	تبیین تجربه‌های پرستاران از مکانیسم‌های سازگاری به کار رفته در مواجهه با کووید-۱۹: مطالعه کیفی	دکتر محبوبه شالی
۵	۴۵۳۱۰	پیش بینی فرسودگی شغلی در پرستاران بر اساس حمایت اجتماعی درک شده در اپیدمی کووید ۱۹	زینب کوچکی
۶	۸۹۲۸۶	تجارب کارکنان مراقبت سلامت از عوامل استرس زا و استراتژی‌های سازگاری در همه گیری کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی	دکتر عاطفه افشاری

ردیف	کد	عناوین پوستر	ارائه دهنده
۷	۸۱۵۶۴	نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به هویت حرفه ای در مواجهه با بحران: دوران پاندمی کرونا	سمیرا عباسی
۸	۸۹۱۵۳	پیش بینی فرسودگی شغلی در پرستاران بر اساس ویژگیهای شخصیتی و تعارض کار- خانواده در اپیدمی کووید ۱۹	زینب کوچکی
۹	۶۰۳۷۲	تجارب پرستاران بخش های ویژه از مراقبت از بیماران مبتلا به کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی	دکتر راضیه ده بزرگی
عصر روز اول ۱۴۰۱/۳/۲۵ ساعت: ۱۵:۴۰ - ۱۴			
۱	۳۳۷۱۸	بررسی وضعیت مادران باردار/ تازه زایمان کرده مبتلا/ مشکوک به کووید ۱۹ شناسایی شده در غربالگری مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۲۵ شهریور لغایت ۶ مهر ۱۴۰۰)	مریم ارزانی
۲	۴۱۳۸۵	بررسی مقایسه ای انواع تاخیر در ارائه خدمات به مادران باردار فوت شده با بیماری کووید-۱۹ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	نادیا رحیمی
۳	۴۵۴۶۰	بررسی موانع و چالش های اخلاقی واکسیناسیون علیه کووید ۱۹ در بارداری	لیلا اسدی
۴	۶۵۶۴۶	بررسی دریافت واکسن کووید ۱۹ در مادران باردار مبتلا به کووید بستری در بخش مراقبتهای ویژه (بیمارستان های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۹۹ و ۱۴۰۰)	راشین پوراشرف
۵	۴۳۲۷۸	بررسی وضعیت رفتارهای دلبستگی مادر و نوزادان و عوامل روانشناختی مرتبط با آن در شرایط پاندمی کووید ۱۹	زهرا السادات موسوی
۶	۷۲۱۵۸	بررسی تغییرات اضطراب کرونا ۱۹ با نزدیک شدن به زمان زایمان در مادران باردار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر اصفهان	دکتر راضیه بینا
۷	۳۰۷۴۳	ارزیابی سلامت روان زنان باردار در پاندمی کووید-۱۹: یک مطالعه چند مرکزی	فاطمه مختاری
۸	۹۴۶۴۶	بررسی کووید ۱۹ در مادران باردار اتباع غیر ایرانی بستری بخش های مراقبتهای ویژه در بیمارستان های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سالهای ۹۹ و ۱۴۰۰	راشین پوراشرف
۹	۹۹۴۸۰	بررسی اضطراب ناشی از ویروس کووید ۱۹ و میزان ابتلای به آن در میان کادر درمان مامایی شهر زابل بعد از یک سال از شیوع ویروس کرونا	فاطمه میرزایی
۱۰	۱۵۷۶۰	راهبردهای مقابله ای زنان نابارور در پاندمی کووید-۱۹	مرضیه قاسمی
۱۱	۲۰۶۳۷	بررسی مشکلات مربوط به سلامت روان در زنان مبتلا به سرطان پستان، یک مطالعه مروری در دوران کرونا	زهرا سعیدی
۱۲	۲۵۷۹۹	کرونا ویروس و باروری مردان	مریم حیدری سروستانی
۱۳	۹۷۲۵۲	بررسی تاثیر بیماری کووید ۱۹ بر رضایت جنسی زوجین	نفیسه ربانی
۱۴	۷۲۰۸۷	چالش های مرتبط با سلامت و مراقبت از زنان مبتلا به سرطان پستان در همه گیری کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی	دکتر کبری صالحی
۱۵	۳۰۵۸۸	انتظارات اخلاقی متقاضیان سلامت باروری در زمان بحران کووید ۱۹: یک مطالعه مروری	زهرا محبی دهنوی

روز دوم: ۲۶ خرداد ۱۴۰۱، اصفهان - ایران

ارائه دهنده	عناوین پوستر	کد	ردیف
صبح ۱۴۰۱/۳/۲۶ ساعت: ۱۰:۳۰ - ۹			
مریم السادات شهشپانی	ترجمه و روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه استیگما اجتماعی مربوط به بحران کووید-۱۹	۱۰۷۱۶	۱
حمیده سعیدی گراغانی	بررسی اثربخشی امیددرمانی براضطراب کرونا و آشفتگی هیجانی	۱۲۳۳۶	۲
زهرا سادات حیات الغیبی	مروری بر سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در پاندمی کرونا	۱۳۱۱۲	۳
ریحانه مقیمان شهر بابکی	سلامت معنوی و اضطراب ناشی از همه گیری کووید ۱۹ در نوجوانان با و بدون بیماری مزمن	۲۰۹۷۹	۴
دکتر سپیده محمدی	بررسی میزان رعایت رفتارهای پیشگیرانه و اضطراب ناشی از بیماری کووید۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران	۲۲۶۲۳	۵
دکتر سیما بابایی	ارتباط مهرورزی به خود و اضطراب در بیماران بهبودیافته از بیماری کووید۱۹ در اصفهان	۲۳۷۲۲	۶
دکتر تاج محمد آرازی	بررسی علایم جسمی و روانی اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران	۲۴۴۲۱	۷
دکتر سیما عندلیب	اثربخشی بسته آموزشی- درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی بر کیفیت زندگی کاری و سلامت عمومی پرستاران شاغل در بخش های کووید-۱۹	۲۶۲۸۴	۸
نصیب بابایی	مروری بر عوامل موثر بر استرس پرستاران در پاندمی کرونا	۲۹۳۱۳	۹
افسانه کرمی	تجربه زیسته پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ روانپزشکی: رویکرد پدیدار شناسی	۳۴۴۰۴	۱۰
سرور مصلح	بررسی ارتباط استرس شغلی و صلاحیت بالینی تکنولوژیست های اتاق عمل در دوران پاندمی کرونا	۳۴۸۳۱	۱۱
دکتر حمیده حکیمی	بررسی میزان ترس از کرونا و ارتباط آن با مشخصات دموگرافیک	۳۸۷۲۸	۱۲
دکتر فاطمه ریزشفر	مقایسه میانگین نمره اضطراب سلامت و طرد شدگی اجتماعی در سالمندان با بزرگسالان مراجعه کننده به بنیاد شهید شهرستان فریمان در شرایط پاندمی کووید ۱۹	۳۹۱۱۲	۱۳
استراحت: ۱۰:۴۵ - ۱۰:۳۰			
صبح ۱۴۰۱/۳/۲۶ ساعت: ۱۲ - ۱۰:۴۵			
سارا احمدی	تاثیر آرام سازی بنسون بر کیفیت زندگی کاری پرستاران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹- یک مطالعه کارآزمایی بالینی دو سو کور	۳۹۲۷۲	۱
افسانه کرمی	تاثیر پیگیری تلفنی پس از ترخیص بر بستری مجدد و شأن ذاتی بیماران بخش کووید روانپزشکی	۴۹۶۹۴	۲
دکتر مصطفی بیژنی	بررسی اضطراب پرسنل پرستاری در بحران کرونا و ویروس (کووید-۱۹): مطالعه توصیفی مقطعی در جنوب ایران	۵۰۷۶۹	۳
دکتر مریم محمدی	بررسی تاثیر اوریکولوتراپی بر اضطراب بیماران مبتلا به کووید ۱۹	۷۰۷۹۱	۴
منوچهر کیانی مقدم	تاثیر ۸ هفته تمرینات هوازی با شدت متوسط به همراه تن آرامی عضلانی بر هیجان منفی(خشم) در بیماران بهبودیافته از کووید ۱۹	۷۲۹۶۹	۵
نرگس هاشمی	اضطراب و تاب آوری پرستاران مراقبت کننده از بیماران کووید-۱۹ بیمارستان الزهرا اصفهان: یک مطالعه مقطعی	۷۳۲۴۲	۶
دکتر حمید رضا خوش نژاد	بررسی رابطه ی تاب آوری با اضطراب بیماری کرونا در دستیاران اطفال و اورژانس دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۹	۷۴۹۳۹	۷
محمد حسین زاده حصاری	تاثیر آرامسازی بر استرس شغلی پرستاران در مواجهه با ویروس کرونا	۷۶۳۳۸	۸
دکتر مریم احسانی	بررسی ارتباط اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن در پرستاران شاغل در بخش های مراقبت از بیماران کووید-۱۹ مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۴۰۰	۸۶۱۱۶	۹
رضا تاجمیر ریاحی	نقش دین و کرونا	۵۰۴۹۴	۱۰

ردیف	کد	عناوین پوستر	ارائه دهنده
۱۱	۱۱۱۱۱	بررسی میزان افسردگی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کووید ۱۹	دکتر محمد اکبری
۱۲	۲۳۳۳۳	بررسی میزان اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کووید ۱۹	دکتر محمد اکبری
عصر ۱۴۰۱/۳/۲۶ ساعت: ۱۶ - ۱۴			
۱	۲۲۷۲۸	مروری بر چالش های آموزش پرستاری در پاندمی کرونا	مرضیه آوازه
۲	۲۶۱۰۸	تجارب مریبان پرستاری از کارآموزی های بالینی در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی	دکترلیلا مردانیان دهکردی
۳	۹۱۰۱۰	مقایسه اثربخشی تدریس مجازی خلاقانه درس روش تحقیق پرستاری بر علاقه به پژوهش دانشجویان: یک مطالعه نیمه تجربی	هاجر صادقی
۴	۲۸۴۹۶	بررسی اثربخشی دوره آموزشی مبتنی بر تیم و بکارگیری روش ارزشیابی ۳۶۰ درجه بر دانش و مهارت پرستاران در احیای قلبی ریوی افراد مبتلا به کووید-۱۹	زینب غفاری
۵	۷۲۱۵۴	تاثیر برنامه آنالین شفقت به خود ذهن آگاهانه بر دیسترس روانشناختی مراقبین خانوادگی بیماران مبتلا به سرطان در پاندمی کووید ۱۹: یک مطالعه ی نیمه تجربی	دکتر الهه آشوری قزوینی
۶	۳۲۶۹۵	بررسی تاثیر آموزش از راه دور بر رفتارهای خودمراقبتی پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا در بیماران مبتلا به سرطان-مطالعه تجربی	فاطمه برزویی
۷	۵۸۳۰۲	الگوی والدگری شایسته برآمده از دوران کرونا برای مادران دارای کودک ۱۲ تا ۱۶ سال: کاربردی از نظریه زمینهای	سید محمدحسین موسوی
۸	۶۳۱۵۲	مراقبت از راه دور در پاندمی کووید ۱۹: تجربیات مادران نوزادان زودرس ترخیص شده	عاطفه شمسی
۹	۷۰۷۷۸	تبیین ضرورت توجه به مسائل اخلاقی و حقوقی کرونا ویروس در کودکان	نفیسه اندرون
۱۰	۳۴۳۳۸	سلامت روان کودکان و نوجوانان طی همه گیری کرونا ویروس	فریبا حاتمی
۱۱	۲۷۰۶۴	عدالت در سلامت در مراقبت دوره پاندمی کووید ۱۹	نگار شمس کندری
۱۲	۳۶۳۷۲	چالش های اجرای نسخه الکترونیک توسط سازمان های بیمه گر در پاندمی کرونا	دکتر رضا کیانی
۱۳	۴۱۲۷۵	مقایسه شاخص های ضریب اشغال تخت، طول اقامت، نرخ گردش تخت، مرگ و میر، بار مراجعه به اورژانس قبل و بعد از کووید ۱۹: مطالعه موردی در بیمارستان رازی اهواز	مینا جهان پور
۱۴	۶۲۲۰۰	مشارکت سازمان های مردم نهاد در ارائه خدمات مرتبط با بیماری ایدز در طول همه گیری ناشی از کووید-۱۹	مریم نظری
۱۵	۸۹۷۵۵	رضایتمندی بیماران از خدمات ارائه شده در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی در همه گیری کووید-۱۹ در سال ۱۴۰۰: یک مطالعه مقطعی	زهرا ایزدی
۱۶	۹۵۷۰۹	بررسی اثرات اقتصادی پاندمی های تنفسی (یک مطالعه مروری)	شیرین السادات هادیان زرکش مقدم
۱۷	۹۹۳۵۶	پرستاری از راه دور: بررسی راهکاری برای چالش خود مراقبتی بیماران مبتلا به بیماری مزمن در شرایطی مثل پاندمی کووید ۱۹	دکتر مهشید گیوی

سخنرانی‌ها

مراقبت گذار: حلقه مفقوده سیستم درمان در مدیریت بیماران کووید طولانی مدت - یک مطالعه کیفی

دکتر احمدرضا یزدان نیک^۱، دکتر سمیه غفاری^۱، دکتر رامین سامی^۲، منیره باباشاهی^۳

۱. استادیار گروه پرستاری ویژه دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۲. فوق تخصص ریه، هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۳. دانشجوی دکتری پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

Babashahi@nm.mui.ac.ir

مقدمه

کووید طولانی مدت اصطلاحی است که جهت توصیف علائم و نشانه‌هایی که بعد از فاز حاد کووید ادامه می‌یابند به کار می‌رود. براساس تحقیقات انجام شده حداقل در ۱۰ درصد موارد بیماران پس از ترخیص هم‌چنان از پیامدهای جسمی، روانی این بیماری رنج می‌برند. در کشور ما برخی از بیماران در تجارب خود از احساس رهاشدگی در جامعه و سردرگمی در زمینه مشکلات پس از ترخیص شاکی می‌باشند که نشان دهنده عدم وجود مراقبت گذار در انتقال این بیماران از بیمارستان به منزل و ادامه مراقبت با کیفیت می‌باشد. این مطالعه با هدف بررسی علل مرتبط با مراقبت گذار غیر مؤثر در بیماران کووید طولانی مدت انجام شده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی به روش نمونه‌گیری هدفمند انجام شد و در آن جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه بدون ساختار با ۱۷ نفر از بیماران کووید ترخیص شده از بیمارستان و ۱۵ نفر از کادر درمان مراکز مراقبت بیماران کووید در فاصله آذر ۱۳۹۹ تا تیرماه ۱۴۰۰ انجام شده است. داده‌ها پس از پیاده‌سازی به روش آنالیز محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها منجر به شکل‌گیری دو طبقه اصلی شامل عدم وجود زیر ساخت‌های مناسب و مدیریت ناکارآمد مراقبت‌های پس از ترخیص می‌باشد. عدم وجود زیر ساخت‌های مناسب دارای زیر طبقات کمبود مراکز جامع توانبخشی، عدم گسترش زیرساخت‌های تله‌مدیسین، ضعف در یکپارچگی ارائه خدمت، کمبود مراکز مراقبت در منزل، هزینه‌بر بودن خدمات و طبقه اصلی مدیریت ناکارآمد مراقبت‌های پس از ترخیص شامل زیر طبقات عدم سازماندهی کار تیمی، نقص در اجرای برنامه ترخیص، فالوآپ غیر مؤثر، عدم وجود ارتباط مؤثر و موانع آموزشی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

این مطالعه به شناسایی علل مرتبط با گذار مراقبتی غیر مؤثر در بیماران کووید طولانی مدت از دیدگاه کلیه ذی‌نفعان پرداخته است. امید است ارائه نتایج حاصل از این پژوهش به سیاست‌گذاران حوزه سلامت سبب ارتقاء کیفیت مراقبت در این بیماران گردد.

کلید واژه‌ها: مراقبت گذار، کووید طولانی مدت، پژوهش کیفی

Keywords: Transitional Care, Long Covid, Qualitative Research

ارزیابی دوره کوتاه مدت بازتوانی ریوی در بیماران بهبودیافته کووید ۱۹ از بخش مراقبت‌های ویژه

دکتر وجیهه آتشی^۱، دکتر مرضیه هاشمی^۲، دکتر شیلا حقیقت^۳،
دکتر راهله صادق^۴، دکتر رامین سامی^۵

۱. استادیار گروه سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. vajiheatashi@nm.mui.ac.ir
۲. استادیار بیماری‌های ریه، گروه داخلی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۳. استادیار گروه طب فیزیکی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۴. رزیدنت گروه پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۵. دانشیار بیماری‌های ریه، گروه داخلی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

حدود ۵ درصد بیماران مبتلا به کووید ۱۹ نیازمند بستری در بخش مراقبت‌های ویژه می‌باشند. هم‌چنین ۳۲-۲۶ درصد از بیماران بستری مبتلا به کووید ۱۹ در سیر بیماری به علت تشدید بیماری به بخش مراقبت‌های ویژه منتقل می‌شوند. بازتوانی ریوی یک بخش مهم در درمان بیماران مبتلا به کووید ۱۹ ترخیص شده از بخش مراقبت ویژه با هدف تخفیف علائم، بهبود کیفیت زندگی و رساندن بیماران به بالاترین سطح توانایی و استقلال انجام می‌گیرد. گایدلاین‌های موجود دوره‌های متوسط و طولانی مدت بازتوانی ریوی (۱۲-۶ هفته و هر هفته بین ۲-۳ جلسه) را در بیماران مبتلا به کووید ۱۹ را ذکر کرده‌اند. اما با توجه به مسایل اقتصادی، دوری از مراکز بازتوانی، مسائل آمد و شد، اطلاعات ناکافی در مورد فواید این برنامه‌ها، فقدان حمایت اجتماعی و اعتماد به نفس پایین که حتی می‌تواند مانع شرکت بیمار در برنامه بازتوانی ریوی شود، شاید بتوان با یک برنامه بازتوانی کوتاه مدت مقرون به صرفه و تعدیل از شده نظر شدت و مدت، تعداد بیمارانی از که فواید این برنامه سود می‌برند را افزایش داد. لذا این مطالعه با هدف ارزیابی برنامه کوتاه مدت بازتوانی ریوی بر بیماران بهبود یافته کووید ۱۹ پس از ترخیص از بخش مراقبت ویژه انجام گردید.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع نیمه تجربی با طرح پیش آزمون-پس آزمون بود. جامعه پژوهش کلیه بیماران مبتلا به کووید ۱۹ بستری در بخش مراقبت ویژه که بعد از ترخیص به مرکز جامع تنفس بیمارستان خورشید ارجاع داده می‌شدند، بود. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری و کلیه بیمارانی که از تاریخ ۱ فروردین تا ۲۹ ام اسفند ۱۴۰۰ که معیارهای ورود به مطالعه را داشتند وارد مطالعه می‌شدند، که شامل ۹۲ بیمار بود. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه مشخصات دموگرافیک، پرسش‌نامه سنجش اضطراب و افسردگی بیمارستانی، تست ۶ دقیقه پیاده‌روی و پرسش‌نامه کیفیت زندگی SF 12 بود. جلسات بازتوانی ریوی بین حرفه‌ای به مدت ۳ هفته، هر هفته دو بار (در مجموع ۶ جلسه) به صورت بین حرفه‌ای در کلینیک جامع تنفس بیمارستان خورشید برگزار شد. و شامل تمرینات بدنی، فعالیت‌های آموزشی و سایر خدمات مرتبط با سلامتی (مشاوره و روان‌شناسی)، بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار spss و آمارهای تحلیلی و توصیفی انجام گرفت. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان در این مطالعه ۵۶ نفر زن (۸۶/۶۰ درصد) و ۳۶ مرد (۴۹/۳۹ درصد) با میانگین سن (۱۲/۳ ± ۵۴/۹) بودند. نتایج تفاوت آماری معنی‌داری در میزان اضطراب و افسردگی (P=۰/۰۰۷) نشان داد، کیفیت زندگی در بعد جسمی (P=۰/۰۲) و تست ۶ دقیقه پیاده‌روی (P=۰/۰۰) بعد از اجرای برنامه کوتاه مدت بازتوانی ریوی نشان داد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که برنامه کوتاه مدت بازتوانی در کاهش اضطراب و افسردگی، افزایش کیفیت زندگی و ظرفیت ورزشی بیماران بهبود یافته از کووید ۱۹ مؤثر می‌باشد. با توجه به نتایج فوق، لزوم اجرای بازتوانی ریوی حتی به صورت کوتاه

مدت به عنوان بخشی از درمان به منظور کاهش مشکلات روحی روانی بیماران و افزایش کیفیت زندگی آنان پس از بهبود از کووید ۱۹ پیشنهاد می‌گردد؛ که این برنامه حتی می‌تواند جایگزین دوره‌های متوسط و طولانی‌مدت گردد و منجر به جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه بیماران شود. از یافته‌های این پژوهش می‌توان در طرح‌ریزی برنامه مراقبتی و آموزش به بیماران مبتلا به کووید ۱۹ پس ترخیص از بخش مراقبت‌های ویژه از نظر اهمیت نقش بازتوانی ریوی حتی به صورت کوتاه‌مدت، هم‌چنین تأکید بر تشویق پزشکان در جهت ارجاع هر چه بیشتر بیماران به منظور بازتوانی و نیز ایجاد مراکز بازتوانی جدید استفاده نموده تا به این ترتیب، زمینه کاهش عوارض روحی و روانی و بهبود کیفیت زندگی این بیماران و کاهش در هزینه‌های بهداشتی فراهم گردد.

کلید واژه‌ها: بازتوانی ریوی، کوتاه مدت، کووید-۱۹

Keywords: short term, pulmonary rehabilitation, covid-19

بررسی یافته‌های سی تی اسکن در کودکان مبتلا به کرونا: یک مطالعه مروری

دکتر حمیدرضا خوش نژاد ابراهیمی^۱، دکتر شباهنگ جعفرنژاد^۱، سمیه اسمعیلیان^۲، عطیه عباسی^۲، سرور سهرابی^۳

۱. دانشیار طب اورژانس، مرکز آموزشی درمانی کودکان علی‌اصغر، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۲. کارشناسی ارشد پرستاری کودکان، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۳. کارشناسی ارشد مراقبت‌های ویژه نوزادان مرکز آموزشی درمانی علی‌اصغر، دانشگاه علوم پزشکی ایران

مقدمه

Covid-19 یک بیماری همه‌گیر جهانی است که به سرعت در حال گسترش در جهان است. در کودکان و نوجوانان بدون علامت یا با علائمی چون تب، خستگی و سرفه خشک و یا علائم تنفسی فوقانی بروز می‌کند. شناسایی و ایزوله کردن به موقع بیماران COVID-19 به ویژه در بیماران با RT-PCR منفی کاذب یا بدون علائم در کنترل این شیوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به دلیل حساسیت بالا و دسترسی سریع CT قفسه سینه، این روش نقش مهمی در تشخیص و مدیریت COVID-19 دارد و حساس‌ترین روش تشخیصی شناخته شده است. این مطالعه به منظور بررسی مطالعات انجام شده در مورد استفاده از CT در تشخیص بیماری کرونا انجام شده است.

مواد و روش‌ها

جستجوی جامع در پایگاه‌های داده‌ای علمی و موتورهای جست‌وجو شامل Medline، Scholar Google، PubMed، Scopus، Direct Science و با کلید واژه‌های "CT" و "کرونا" و "کودکان" به دو زبان فارسی و انگلیسی به منظور یافتن مطالعات چاپ شده بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ انجام شد. از مجموع مقالات یافت شده، ۸ مقاله براساس معیارهای ورود که شامل مطالعه‌ی توصیفی، مقایسه‌ای، تست PCR مثبت در کودکان که هدف مطالعه مرتبط بودند که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

تصویربرداری از ریه، به منظور تشخیص زود هنگام و درمان بیماری کرونا، مهم و حیاتی است. مهم‌ترین روش تصویربرداری از ریه، CT قفسه سینه و رادیوگرافی قفسه سینه است. یک سوم کودکان مبتلا به کرونا، CT بدون مشکلی دارند. همچنین مهم‌ترین یافته در CT کودکان، وجود کدورت شیشه‌ای مات است. تظاهرات بیماری در CT کودکان نسبت به بزرگسالان، کمتر تکرار شده و شدت کمتری دارد.

نتیجه‌گیری

CT قفسه سینه در کودکان به منظور شناسایی زود هنگام و درمان بیماری کرونا انجام می‌شود. اما این روش، از حساسیت بالایی برای کودکان برخوردار نیست و موارد منفی CT در بیمار با علائم آزمایشگاهی کرونا مثبت دیده می‌شود. در مواردی که CT وجود کرونا را در کودک نشان دهد، اغلب تظاهرات ریه کودک به صورت کدورت شیشه‌ای مات بروز می‌کند.

کلید واژه‌ها: Covid 19، کودکان، سی‌تی‌اسکن

Keywords: Covid-19، pediatrics، CT scan

تجارب ماماها از ارائه خدمات سلامت باروری به زنان در پاندمی کووید

دکتر نفیسه السادات نکوئی، مرجان بیگی

▪ مرکز تحقیقات علوم باروری و سلامت جنسی گروه مامائی و بهداشت باروری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

پاندمی کووید ارائه خدمات سلامت را تحت تأثیر خود قرار داد. خدمات سلامت باروری از مواردی است که ارائه آن ضروری می‌باشد. هدف از مطالعه حاضر تعیین تجارب ماماها از ارائه خدمات سلامت باروری به زنان در پاندمی کووید بود.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی به شیوه فنومنولوژی در ۱۲ مامای شاغل در زایشگاه بیمارستان‌های دولتی شهر اصفهان از آذر تا اسفند ۱۴۰۰ انجام شد. نمونه‌گیری به صورت هدفمند با تنوع حداکثری تا اشباع اطلاعات صورت گرفت. تجارب ماماها به روش مصاحبه نیمه ساختار یافته فردی عمیق جمع‌آوری و به روش کلیدی تحلیل شد.

یافته‌ها

سه طبقه اصلی

۱. زنان و خانواده: ضعف آگاهی در مورد کووید و بارداری، اضطراب نسبت به شرایط کووید در صورت بارداری، سرگردانی برای مراجعه به مراکز بهداشتی درمانی در قرنطینه و حاملگی ناخواسته
۲. تیم پزشکی: ضعف آگاهی در مورد کووید و بارداری، ترس و نگرانی از انتقال بیماری به هنگام مواجهه با بیمار مبتلا به کووید و سرگردانی برای ارجاع و پذیرش زنان باردار در زمان اپیدمی کووید
۳. سیستم سلامت: امکانات ناکافی برای قرنطینه و محافظت فردی، کمبود فضای فیزیکی و تجهیزات برای پذیرش مادران باردار مبتلا

نتیجه‌گیری

با توجه به نقائص ذکر شده توسط شرکت کنندگان در مطالعه و با توجه به اهمیت سلامت باروری، لازم است سیستم سلامت توانمندی لازم برای اداره صحیح امور سلامت باروری زنان در وقایع بهداشتی مهم را داشته باشد. این امر وظیفه مدیران بهداشتی درمانی و تیم پزشکی است.

کلید واژه‌ها: پاندمی، کووید ۱۹، سلامت باروری، مامائی

Keywords: Pandemic- covid-19- Reproductive health –midwifery

بررسی مشخصات بالینی پیش بینی کننده Reverse transcription-PCR مثبت در بیماران بستری مبتلا به کووید-۱۹

دکتر زهرا کامیاب^۱، دکتر فاطمه امین^۲، دکتر فاطمه بهره‌مند^۳، دکتر زینب معین فر^۴، دکتر غلامرضا بازماندگان^۵

۱. متخصص پزشکی اجتماعی، گروه پزشک خانواده، دانشکده پزشکی، سرپرست واحد توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان حضرت علی ابن ابیطالب (ع)، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران dr.kamiab89@gmail.com
۲. دکتری تخصصی فیزیولوژی، استادیار، گروه فیزیولوژی و فارماکولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۳. متخصص عفونی، گروه داخلی، بیمارستان حضرت علی ابن ابیطالب (ع)، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۴. مرکز تحقیقات بیمارستان داگلاس، مونترال، کانادا
۵. دکتری تخصصی فارماکولوژی، واحد توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان حضرت علی ابن ابیطالب (ع)، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

مقدمه

بیماری COVID-19 به یک تهدید بالینی جدی در سراسر جهان تبدیل شده است. تست Reverse Transcriptase Polymerase Chain Reaction (RT-PCR) برای تشخیص در فازهای مختلف این بیماری استفاده می‌شود. هدف از مطالعه حاضر تعیین مشخصات بالینی است که می‌تواند احتمال مثبت شدن تست RT-PCR را بالا ببرند.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش توصیفی گذشته نگر ۵۰۵ بیمار قطعی و مشکوک به کووید-۱۹ بستری در بیمارستان علی ابن ابیطالب رفسنجان وارد مطالعه شدند. مشخصات دموگرافیک و بالینی و همچنین نتایج تست RT-PCR موجود در پرونده‌های بیماران در چک لیست محقق ساخته ثبت شد. از آزمون‌های رگرسیون لجستیک تک متغیره و رگرسیون لوجستیک لاسو برای تعیین پیش‌بینی کننده‌های تست مثبت RT-PCR و روش Multifactor Dimensionality Reduction (MDR) Analysis برای پیش‌بینی فوت در بیماران با تست RT-PCR مثبت استفاده شد. از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۱۹ و پکیج glmnet نرم‌افزار R3.6.3 در سطح معناداری ۰/۰۵ جهت آنالیز استفاده شد.

یافته‌ها

متوسط سن افراد شرکت کننده $54,65 \pm 20,42$ سال و $52/3$ درصد (264 نفر) آن‌ها مرد بودند. براساس نتیجه آزمایش RT-PCR $51/3$ ٪ (259 نفر) از بیماران قطعی بودند. فراوانی مرگ در بیماران RT-PCR مثبت $14/3$ ٪ (37 نفر) بود. رگرسیون لجستیک تک متغیره ارتباط معنی‌دار بین سرفه، میالژی، دیابت، پرفشاری خون، بخش بستری و یافته‌های غیرطبیعی HRCT را با تست مثبت تأیید نمود ($P < 0/05$) رگرسیون لوجستیک لاسو Odds ratio برای RT-PCR مثبت را در سرفه $0/62$ تنگی نفس $0/57$ پرفشاری خون $0/75$ بستری در بخش ایزوله $10/49$ و ایتتوبیشن $3/29$ برابر نشان داد.

نتیجه‌گیری

cough، تنگی نفس، حدقل وجود یک بیماری زمینه‌ای، یافته‌های مثبت در HRCT و ایتتوبیشن در مثبت شدن تست RT-PCR بودند. این مشخصات می‌توانند در توصیه به تکرار آزمایش و بررسی بهنگام بیماران کمک کننده باشند. تحقیقات بیشتر جهت بررسی هم‌پوشانی این علائم با سایر یافته‌های آزمایشگاهی توصیه می‌شود.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، مشخصات بالینی، پیش‌بینی کننده، تست RT-PCR، رفسنجان

Keywords: COVID-19, Clinical Characteristics, Predictor, Reverse Transcriptase Polymerase Chain Reaction, Rafsanjan

بررسی رابطه پریشانی اخلاقی و استرس حرفه‌ای پرستاران دانشگاه علوم پزشکی تهران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹، سال ۱۴۰۰

دکتر فاطمه بهرام نژاد^۱، عصمت شمالی نصب^۲، دکتر ندا ثنائی^۳، الهام سعیدی^۴، زهرا اسعدی^۵، اعظم جهانگیری مهر^۶

۱. استادیار مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران. bahramnezhad@sina.tums.ac.ir
۲. دانشجو کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت ویژه، دانشکده پرستاری و مامایی تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۳. استادیار دانشگاه علوم پزشکی هاشمی بهشتی، تهران، ایران
۴. کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت ویژه، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۵. دانشجو کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت ویژه، دانشکده پرستاری و مامایی تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۶. کارشناسی ارشد آمار زیستی، دانشکده علوم پزشکی شوشتر، شوشتر، ایران

مقدمه

پریشانی اخلاقی از موضوعات حائز اهمیت در حیطه‌ی اخلاق پزشکی بوده که می‌تواند، اثرات متفاوتی را بر پرستاران، بیماران و هم‌چنین سیستم‌های بهداشتی داشته باشد. از اثرات مهم این پدیده، می‌توان به استرس حرفه‌ای پرستاران اشاره کرد. مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه پریشانی اخلاقی و استرس حرفه‌ای پرستاران دانشگاه علوم پزشکی تهران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

مطالعه توصیفی تحلیلی حاضر با حجم نمونه ۲۶۵ نفر از پرستاران شاغل در بخش‌های کووید ۱۹ در بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۴۰۰ انجام شده است. نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای و روش تصادفی ساده انجام یافت. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه دموگرافیک، پریشانی اخلاقی کورلی و استرس حرفه‌ای ولفگانگ جمع‌آوری و با نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی (درصد، فراوانی، میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (ضریب هم‌بستگی پیرسون) تجزیه تحلیل شدند.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که پریشانی اخلاقی با میانگین (۲۶/۳۲) ۹۹/۵۲ در سطح کم و متوسط قرار داشتند و هم‌چنین میانگین استرس حرفه‌ای پرستاران (۱۰/۴۰) ۸۰/۳۲ در سطح شدید قرار دارد. بین پریشانی اخلاقی با استرس حرفه‌ای پرستاران ارتباط آماری معنی‌دار و مستقیمی وجود داشت ($p < ۰/۰۰۱$ و $r=۰/۴۱۶$).

نتیجه‌گیری

مراقبت از بیماران کووید ۱۹، موجب افزایش استرس حرفه‌ای پرستاران می‌شود و همین امر پریشانی اخلاقی آن‌ها را افزایش می‌دهد. پیشنهاد می‌شود که با توجه به شرایط موجود در جهت کاهش عوامل افزایش دهنده‌ی استرس حرفه‌ای و متعاقباً پریشانی اخلاقی پرستاران برنامه‌ریزی شود.

کلید واژه‌ها: پریشانی اخلاقی، استرس حرفه‌ای، پرستار، کووید-۱۹

Keywords: Moral Distress, Occupational Stress, Nurse, Covid-19

تبیین تجارب پرستاران از نقش مشاوره‌ای در پاندمی کووید ۱۹: مشاوره و رفع نگرانی‌های بحران کووید ۱۹ در خانه

دکتر محبوبه نم نباتی^۱، دکتر محسن شهریاری^۱، دکتر عاطفه شمسی^۱،
دکتر صدیقه فرضی^۱، دکتر مریم اقبالی^۱، مریم السادات شهشهانی^۲

۱. دکترای تخصصی پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. namnabat@nm.mui.ac.ir

۲. کارشناس ارشد سلامت جامعه، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

مشاوره، یکی از نقش‌های اساسی فعالیت تخصصی پرستاری است. در بحران کووید، فرصتی فراهم شد تا پرستاران به عنوان مدافعان سلامت در پاسخ به نگرانی‌ها و نادانسته‌های مردمی باشند که در خانه با بحران کووید روبرو بودند. این پژوهش، با هدف توصیف تجارب پرستاران از ارائه نقش مشاوره‌ای، در بحران کووید ۱۹، انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی و به صورت پدیدارشناسی توصیفی کلایزی انجام گرفته است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق مصاحبه نیمه سازمان یافته با ۲۰ نفر از پرستاران عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و مدیران پرستاری بیمارستان‌ها که تجربه شرکت در مشاوره از راه دور کووید ۱۹ را داشتند، به صورت نمونه‌گیری هدفمند، صورت گرفت. پرستاران در بحران کووید پاسخگوی مردمی بودند که در خانه مشاوره از راه دور دریافت می‌نمودند.

یافته‌ها

مفاهیم اصلی استخراج شده از تجارب شرکت کنندگان در پژوهش، در ۵ تم اصلی و ۱۱ ساب تم قرار گرفت که عبارتند از: ۱- مشاوره پرستار، حلقه مفقوده در نظام سلامت (عدم تبیین نقش پرستاران در سیستم بهداشتی- درمانی، شناخت ضعیف جامعه نسبت به نقش پرستاران)، ۲- تهدید کووید، فرصت نمود نقش پرستار در جامعه (پذیرش نقش پرستار توسط مردم، بازخورد مثبت مدیران)، شکل‌گیری هویت نقش (پذیرش نقش، ارزش‌گذاری نسبت به نقش، تلاش برای ارتقاء نقش)، شایستگی پرستار در ارائه نقش (صلاحیت علمی و عملی، هنر پرستار در ارائه نقش) و ۵- آرامش‌دهی به مردم (رفع نگرانی، حمایت روحی و روانی) به دست آمد.

نتیجه‌گیری

مطالعه نشان داد که مشاوره پرستار در راستای تطبیق جامعه با بحران‌های غیرمنتظره، بسیار ارزشمند است لذا نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به سیاست‌گذاران در جهت ایجاد زیرساخت مستقل و توسعه نقش مشاوره‌ای پرستار در سیستم بهداشتی- درمانی و آرامش‌دهی به جامعه. (رفع نگرانی، مراجعه کمتر به مراکز درمانی) کمک کننده باشد.

کلید واژه‌ها: فنومنولوژی، پرستاران، مراقبت

Keywords: Phenomenology- nurses-care

کیفیت زندگی حرفه ای در پرستاران ایرانی خط مقدم مبارزه با کووید ۱۹: مطالعه توصیفی-مقطعی چند مرکزی

دکتر فخرالدین تقی نژاد^۱، دکتر افسانه ریسی فر^۲، یونس تقی نژاد^۳، دکتر عیسی محمدی^۴

۱. دکترای تخصصی پرستاری، بیمارستان مصطفی خمینی (ره)، واحد توسعه تحقیقات بالینی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام taghynejad@yahoo.com
۲. استادیار، عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی ایلام
۳. کارشناس ارشد مدیریت منابع انسانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران
۴. استاد، دانشکده پزشکی، دپارتمان پرستاری، دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

گسترش سویه‌های جدید کووید-۱۹، نگرانی‌ها در مورد توانایی مراقبتی در پرستاران بالینی درگیر با مراقبت بیماران مربوطه را افزایش داده است. این مطالعه با هدف بررسی رضایت از شفقت‌ورزی، فرسودگی شغلی و استرس ثانویه به تروما (STS) در پرستاران بالینی خط مقدم مبارزه با کووید-۱۹ صورت گرفت.

مواد و روش‌ها

در این پیمایش ملی، توصیفی-مقطعی، چندمرکزی و آنلاین، ۴۲۷ پرستار بالینی شاغل در بخش‌های کووید-۱۹ از همه استان‌های ایران، فرم آنلاین نسخه فارسی مقیاس کیفیت زندگی حرفه‌ای را تکمیل نمودند. این ابزار به شکل پروفایل است و از سه زیر مقیاس رضایت شفقت‌ورزی، فرسودگی و استرس ثانویه به تروما تشکیل شده است. روایی نسخه فارسی ابزار به شیوه محتوی و سازه و پایایی از نظر همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و ثبات (ضریب همبستگی درون خوشه‌ای) در مطالعات قبلی در ایران تأیید گردیده است. در این مطالعه مجدداً آلفای کرونباخ بررسی و تأیید گردید (۰/۸۱). نمره‌گذاری ابزار با توجه به دستورالعمل آن برای هر یک از ابعاد سه‌گانه در سه سطح بالا، متوسط و پایین می‌باشد. با توجه نوع ابزار (پروفایل) نمره کلی کیفیت زندگی حرفه محاسبه نمی‌گردد. حجم نمونه براساس جدول مورگان و فرمول کوکران محاسبه و نمونه‌گیری به روش سهمیه‌ای در دسترس انجام گرفت. معیار ورود شرکت‌کنندگان به مطالعه تمایل به مشارکت، تکمیل پرسش‌نامه و داشتن حداقل شش ماه سابقه بالینی در بخش‌های بالینی مرتبط با کروناویروس و معیار خروج، عدم تکمیل کامل ابزار پژوهش بود. لینک آنلاین پرسش‌نامه با استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلگرام و واتس‌آپ و نیز ایمیل و سرویس پیام کوتاه (SMS) از تاریخ ۲۹ دسامبر ۲۰۲۰ تا ۱۷ فوریه ۲۰۲۱ توزیع و داده‌ها جمع‌آوری گردید و با استفاده آماری توصیفی، آزمون‌های مقایسه میانگین و ضریب همبستگی در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

میزان استرس ثانویه به تروما «متوسط» و استرس ثانویه به تروما در سطح «بالا» ارزیابی گردید. استرس ثانویه به تروما در پرستاران متأهل و کسانی که تست کرونا (PCR) در حداقل یکی از اعضای خانواده‌شان مثبت شده بود بالاتر از سایرین بود. هم‌چنین با افزایش ماه‌های کار در بخش‌های کووید-۱۹، میانگین نمره استرس ثانویه به تروما و فرسودگی به‌طور معناداری افزایش پیدا می‌کرد.

نتیجه‌گیری

پرستاران بالینی شاغل در بخش‌های کووید-۱۹ در معرض خطر STS و فرسودگی قرار دارند با این حال رضایت ناشی از شفقت‌ورزی در سطحی نسبی بین آن‌ها وجود دارد که می‌تواند ناشی از حس مثبت کمک به دیگران و یا حمایت‌های سازمانی و اجتماعی باشد. شناسایی و تقویت این عوامل برای ارتقای رضایتمندی و اتخاذ راهبردهای لازم برای بهبود شرایط کاری پرستاران و کاهش استرس و فرسودگی شغلی در آنان ضروری به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: فرسودگی، خستگی ناشی از شفقت‌ورزی، رضایت ناشی از شفقت‌ورزی، استرس ثانویه به تروما، کروناویروس، پرستاران، کیفیت زندگی

Keywords: Burnout, Compassion Fatigue, Satisfaction, Secondary Traumatic Stress, COVID-19, Nurses, Quality of life

چالش‌های مراقبت‌های پرستاری اثر بخش از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ از دیدگاه پرستاران در ایران: یک مطالعه کیفی

دکتر وجیهه آتشی^۱، دکتر شیما صفازاده^۲، دکتر فریبا طالقانی^۳، دکتر رامین سامی^۴، دکتر شکوفه احمدی^۵، پوران‌دخت پورکرمانیان^۶

۱. گروه سلامت بزرگسال، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۲. گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۳. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۴. دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۵. دانشکده سلامت در حوادث و بلایا، دانشگاه علوم توانبخشی
۶. کارشناس ارشد پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران

مقدمه

نقش پرستاران مراکز بهداشتی درمانی در بحران کووید ۱۹ به حدی زیاد است که به جرات می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت چنین مراکزی در مقابله با این بحران به کارآمدی پرستاران بستگی دارد. اجرای مراقبت‌های پرستاری در این بحران با موانعی همراه است. هدف از این مطالعه تبیین چالش‌های مراقبت‌های پرستاری اثر بخش از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ از دیدگاه پرستاران بود.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش کیفی توصیفی ۱۹ پرستار بیمارستان مرجع پذیرش بیماران مبتلا به کووید ۱۹ به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. روش جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته بود که از فروردین تا خرداد ۱۳۹۹ انجام گردید. مصاحبه‌ها بین ۳۰ تا ۹۰ دقیقه به طول انجامید و به صورت دیجیتالی ضبط و بلافاصله کلمه به کلمه نوشته شد. از روش تحلیل محتوا استقرایی جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

چالش‌های مراقبت پرستاری از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ از دیدگاه پرستاران در ۱۱ زیر طبقه و ۴ طبقه اصلی خلاصه گردید. طبقات اصلی شامل بار کاری تشدید شده در بحران (کمبود پرستاران با صلاحیت بالینی کافی، محدودیت‌های ناشی از تطابق با پروتکل‌های کنترل عفونت)، غرق شدن در اقیانوس تنش‌های روانی، اجتماعی (تنش‌های فردی و خانوادگی، تنش محیط کار، ادراک تبعیض و بی‌عدالتی و انگ اجتماعی)، کیفیت مراقبت در شرایط ناپایدار (تقدم مراقبت از خود به جای مراقبت از بیمار، فاصله گرفتن از استانداردهای مراقبتی) و آمادگی، مدیریت و پاسخ به بحران (مدیریت منفعل منابع، جریان مبهم و ناقص اطلاعات و کمبود پروتکل) بودند.

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از این مطالعه به سیاست‌گذاران و مدیران ارشد در حوزه پرستاری پیشنهاد می‌کند که داشتن ادراک درستی از چالش‌هایی که پرستاران در چنین بحران‌هایی با آن مواجه می‌باشند می‌تواند به ارائه خدمت ایمن به بیماران، ارتقای کیفیت خدمت، حفظ سرمایه‌های سازمانی و مدیریت صحیح بحران کمک نماید.

کلید واژه‌ها: کووید ۱۹، مطالعه کیفی توصیفی، پرستاران، مراقبت از بیمار

Keywords: COVID-19, Descriptive qualitative study, Nurses, Patient care

عوامل مرتبط با قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کووید-۱۹ در میان کودکان مبتلا به بیماری قلبی مادرزادی: کاربرد تئوری انگیزش محافظت

دکتر علیرضا احمدی^۱، زهره سادات نوابی^۲، دکتر محمد رضا صبری^۳، دکتر مهدی قادریان^۴، دکتر بهار دهقان^۴

۱. دانشیار گروه قلب کودکان، مرکز تحقیقات قلب کودکان، پژوهشکده قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۲. کارشناس ارشد آموزش بهداشت، مرکز تحقیقات قلب کودکان، پژوهشکده قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران zs.navabi@gmail.com
۳. استاد گروه قلب کودکان، مرکز تحقیقات قلب کودکان، پژوهشکده قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۴. استادیار گروه قلب کودکان، مرکز تحقیقات قلب کودکان، پژوهشکده قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

بیماری‌های قلبی مادرزادی (CHD) یکی از بیماری‌های زمینه‌ای است که می‌تواند کودکان را بیشتر در معرض خطر ابتلا به کرونا ویروس قرار دهد، در این بین مراقبت از کودکان مبتلا به بیماری‌های قلبی مادرزادی به خصوص کودکان با سنین پایین‌تر که بیشتر مستعد ابتلا به ویروس می‌باشند و توانایی کمتری در رعایت کامل و اجرای پروتکل‌های بهداشتی دارند نقش مهمی در پیشگیری و کاهش خطر ابتلا به کرونا ویروس ایفا می‌کند. پژوهش حاضر با هدف تعیین عوامل مرتبط با قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کووید-۱۹ در میان کودکان مبتلا به بیماری قلبی مادرزادی با بهره‌گیری از تئوری انگیزش محافظت انجام شد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع مقطعی می‌باشد که در سال ۱۳۹۹ بر روی ۲۴۰ نفر از کودکان ۳ تا ۷ سال مبتلا به بیماری قلبی مادرزادی که اطلاعات آن‌ها در سامانه ثبت بیماری‌های قلبی مادرزادی (PROVE/CHD) در شهر اصفهان ثبت شده بود، به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در مرکز تحقیقات قلب کودکان انجام گرفت. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخت براساس سازه‌های تئوری انگیزش محافظت و به صورت آنلاین جمع‌آوری شد. اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۴ و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و آنالیز رگرسیون خطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

میانگین سنی کودکان شرکت کننده در این مطالعه $4/81 \pm 1/50$ بود. از مجموع ۲۴۰ کودک شرکت کننده در مطالعه حاضر ۱۲۲ نفر دختر (۵۰/۸ درصد) و ۱۱۸ نفر پسر (۴۹/۲ درصد) بودند. براساس تئوری انگیزش محافظت سازه‌های خودکارآمدی درک شده ($B=0/448$) و پاداش درک شده ($B=0/227$) پیش‌بینی کننده انگیزش محافظت یا قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کووید-۱۹ در شرکت کننده گان در پژوهش حاضر بودند. در مجموع، سازه‌های تئوری ۶۱/۵ درصد از واریانس تغییرات سازه انگیزش محافظت را پیش‌گویی می‌کردند ($R^2=0/615$).

نتیجه‌گیری

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد تئوری انگیزش محافظت می‌تواند به عنوان یک چهارچوب مناسب جهت طراحی برنامه‌های آموزشی به منظور ارتقاء رفتارهای پیشگیری کننده از کرونا ویروس، در کودکان مبتلا به بیماری‌های قلبی مادرزادی به کار رود. همچنین توجه به سازه‌های خودکارآمدی و پاداش درک شده در طراحی برنامه‌های آموزشی کودکان مبتلا به بیماری‌های قلبی مادرزادی و والدین آن‌ها جهت افزایش قصد انجام رفتارهای پیشگیری کننده از کرونا ویروس پیشنهاد می‌گردد.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، رفتار، ناهنجاری‌های قلبی مادرزادی

Keywords: congenital heart defects, Covid 19, behavior

بررسی عوارض نوزادی به دنبال عفونت کووید-۱۹ در بیماران باردار مبتلا به کرونا در شهر اصفهان

دکتر مریم اله دادیان^۱، دکتر محبوبه والیانی^۲، مریم ویژه^۳، شمیلا مشرف^۴

۱. دکترای بهداشت باروری، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فلاورجان maryamallahdadian@yahoo.com

۲. دکترای علوم اعصاب، مرکز تحقیقات مراقبت پرستاری و مامایی، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۳. دانشجوی دکترای بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

۴. کارشناس ارشد مامایی، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فلاورجان

مقدمه

گسترش عفونت کووید-۱۹، تهدید جدی به سلامت عمومی در تمام جهان وارد کرده است. مطالعات نشان داده خطر پیشرفت عفونت‌های ویروسی مانند SARS و آنفلونزا در زنان باردار بیشتر بوده است و این عفونت‌ها می‌توانند منجر به پیامدهای نامطلوبی مانند مرگ و میر مادری، سقط خودبه خودی، مرده‌زایی، زایمان زودرس شوند. به نظر می‌رسد که عفونت کووید-۱۹ در زنان باردار خطر مرگ و میر و عوارض مادری و نوزادی را افزایش دهد. بنابراین ارائه گزارش‌های واضح و جامع از تمام موارد زنان باردار مبتلا به کووید-۱۹ بسیار حیاتی است. هدف از انجام این مطالعه تعیین پیامدهای نوزادی زنان باردار مبتلا به کووید-۱۹ است با توجه به اینکه بسیاری از جنبه‌های بالینی عفونت کووید-۱۹ در بارداری ناشناخته است تحقیقات بیشتر منجر به ارتقای درک و بینش ما از فیزیوپاتولوژی بیماری کووید می‌شوند. تجمع این اطلاعات می‌تواند در تهیه راهنماهای بالینی برای مراقبت از زنان باردار مبتلا به عفونت کووید-۱۹ مورد استفاده قرار گیرد.

مواد و روش‌ها

مدارک پزشکی تمام مادران باردار سالم و مبتلا به کرونا مراجعه کننده به بیمارستان‌های شهر اصفهان و نوزادان آن‌ها، به روش سرشماری از طریق چک لیست به صورت گذشته نگر مورد بررسی قرار گرفت و سپس داده‌های مورد نظر با روش‌های آماری مقایسه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

۶۰۰ نوزاد در این مطالعه وارد شدند، (۴۲،۵٪) ۲۵۵ نوزاد از مادران مبتلا به عفونت و (۵۷،۵٪) ۳۴۵ نوزاد از مادران غیرمبتلا وارد این مطالعه شدند. در گروه عفونت‌دار، به ترتیب سپسیس، تب، و پنوموتوراکس در ۳، ۳ و ۴ نوزاد مشاهده شد. در حالی که هیچ موردی در گروه کنترل وجود نداشت. در گروه عفونت‌دار، (۱۲،۵٪) ۳۲ نوزاد دچار دیسترس حاد تنفسی شدند که به طور معناداری از گروه کنترل (۱۰،۶٪) بالاتر بود. آسفیکسی در گروه عفونت‌دار (۴۲،۵٪) ۲۲ مورد در مقایسه با (۴۲،۵٪) ۱۹ مورد در گروه کنترل بود. زایمان زودرس، پارگی زودرس پرده‌های آمنیون و محدودیت رشد جنین به طور قابل توجهی در زنان مبتلا به عفونت بیشتر از گروه کنترل بود ($p < 0.05$). وزن کم هنگام تولد در (۱۶،۵٪) ۴۲ نوزاد در گروه عفونت‌دار در مقایسه با (۷،۲٪) ۲۵ نوزاد در گروه کنترل وجود داشت. از ۲۵۵ نوزاد متولد شده از مادران مبتلا به عفونت، (۱۴،۹٪) ۳۸ نوزاد در بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان بستری شدند در مقایسه با ۳۱ نوزاد از ۳۴۵ نوزاد در گروه کنترل (۹٪). دو نوزاد (۰،۸٪) در گروه عفونت‌دار به کرونا مثبت شد که یکی از آن‌ها در اثر ابتلا به انتروکولیت نکروزان فوت کرد.

نتیجه‌گیری

نوزادان متولد شده از مادران مبتلا به عفونت کووید-۱۹، ابتلای بالاتری به سپسیس، تب، پنوموتوراکس، آسفیکسی، و دیسترس تنفسی حاد بعلاوه پره ترم لیبر، وزن کم هنگام تولد، محدودیت رشد جنین، و پارگی زودرس پرده‌های جنینی نشان دادند.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، نوزادان، بارداری

Keywords: Covid-19, Infants, Pregnancy

بررسی تاثیر آموزش پرستاران در دوران همه گیری کووید ۱۹ با استفاده از برنامه تلفن همراه برای مراقبت از بیماران متصل به بالن پمپ داخل آئورتی

دکتر مریم اقبالی بابادی^۱، شهلا محمدی ریزی^۲، زکیه محمدی^۳

۱. استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی علوم پزشکی اصفهان. Eghbali.m1363@gmail.com

۲. مربی هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی علوم پزشکی اصفهان

۳. فوق‌لیسانس پرستاری گرایش مراقبت پرستاری ویژه دانشکده پرستاری مامایی علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

با شیوع و همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ (COVID-19)، امکان برگزاری کلاس‌های حضوری برای آموزش‌های مداوم پرستاران وجود نداشت و ضرورت احیای انواع دیگر فرصت‌های یادگیری از جمله آموزش به روش آنلاین و آموزش مجازی احساس می‌شد. با توجه به شیوع بالای بیماری‌های قلبی و استفاده‌ی گسترده از بالن پمپ داخل آئورتی در بخش‌های ویژه تصمیم بر آن شد تا مطالعه‌ای با هدف ارتقا دانش پرستاران مراقبت‌های ویژه براساس برنامه تلفن همراه و طراحی اپلیکیشن آموزشی "مراقبت‌های پرستاری از بیماران متصل به پمپ بالن داخل آئورتی" هم‌زمان با شیوع کرونا صورت پذیرد.

مواد و روش‌ها

مطالعه‌ی حاضر به صورت نیمه تجربی تک گروهی دو مرحله‌ای بر روی ۱۰۴ پرستار شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه قلب، اورژانس قلب، آی‌سی‌یو جراحی قلب و اتاق عمل قلب بیمارستان‌های منتخب اصفهان در سال ۱۳۹۹ انجام شد. پرستاران شاغل در بخش‌های مذکور که دارای معیارهای ورودی چون: تمایل به همکاری در مطالعه، داشتن گوشی‌های هوشمند اندروید و توانایی استفاده از آن، دسترسی به اینترنت، داشتن حداقل مدرک لیسانس پرستاری و سابقه کاری حداقل به مدت ۶ ماه در بخش مراقبت‌های ویژه قلب بودند به روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. قبل و بعد از مداخله جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌ی پژوهشگر ساخته‌ی دانش پرستاران نسبت به بالن پمپ داخل آئورتی استفاده شد که شامل ۲۵ سؤال بود و نمره‌ی صفر تا ۲۵ را به خود اختصاص می‌داد که روایی صوری و محتوایی آن توسط اعضا صاحب‌نظر و متخصصین پرستاری و پزشکی انجام شد. الفای کرونباخ پرسش‌نامه برابر با ۰/۷۱۳ بود. اپلیکیشن تلفن همراه "مراقبت از بیماران متصل به بالن پمپ داخل آئورتی" در اختیار پرستاران قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی و تحلیلی در نرم‌افزار آماری SPSS ۱۶ انجام گرفت.

یافته‌ها

نتایج نشان دادند میانگین و انحراف معیار نمره دانش پرستاران قبل از مداخله $15/72 \pm 4/36$ بود که پس از استفاده از اپلیکیشن به $21/53 \pm 0/48$ ارتقای یافت که این تفاوت معنی‌دار بود، همچنین میانگین و انحراف معیار دانش در هفت حیطه‌ی اپلیکیشن شامل: تعریف و اثرات فیزیولوژیک و همودینامیک؛ اندیکاسیون، عدم موارد استفاده و عوارض؛ روش‌های کارگذاری و اصول کار با دستگاه؛ روش‌های کارگذاری و اصول کار با دستگاه؛ مراقبت‌های پرستاری از بیمار قبل از اتصال به IABP؛ مراقبت‌های پرستاری از بیمار متصل به IABP؛ مراقبت‌های پرستاری در جداسازی بیماران از IABP، به شکل معنی‌داری بعد از مداخله افزایش داشت.

نتیجه‌گیری

آموزش مبتنی بر نرم‌افزارهای گوشی همراه، می‌تواند به عنوان یک روش یادگیری مکمل و بدون وابستگی به زمان و مکان و شرایط ویژه مثل شیوع و همه‌گیری COVID-19 جهت بروزرسانی و ارتقا اطلاعات دانشی پرستاران استفاده شود.

کلید واژه‌ها: دانش، آموزش، پرستاران، تلفن همراه

Keywords: Cell Phone, Nurses, Education, Knowledge

بررسی و مقایسه نظرات دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از آموزش مجازی در پاندمی کرونا در دو نیمسال متوالی

دکتر شهلا ابوالحسنی^۱، دکتر احمد رضا یزدان نیک^۲، ریحانه نیک نژاد^۳

۱. استادیار، گروه پرستاری سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، abolhasani@nm.mui.ac.ir
۲. استادیار، گروه پرستاری ویژه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۳. کارشناس ارشد اتاق عمل

مقدمه

اخیراً با پیشرفت فن آوری و تکنولوژی، یادگیری از طریق آموزش مجازی به سرعت در حال رشد است. با بروز پاندمی کرونا در مراکز آموزشی، آموزش‌ها از آموزش حضوری به آموزش مجازی تغییر یافت. با توجه به تغییر سریع شیوه آموزشی در دوران پاندمی کرونا بررسی نظرات دانشجویان در این خصوص برای ارتقای آموزش مجازی دارای اهمیت است. این مطالعه با هدف مقایسه نظرات دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی در دو نیمسال تحصیلی در سال ۱۳۹۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه مقطعی از نوع توصیفی در سال ۱۳۹۹ در دو نیمسال تحصیلی (نیمسال دوم ۱۳۹۹-۱۳۹۸ و نیمسال اول ۱۴۰۰-۱۳۹۹) در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با جامعه آماری دانشجویان پرستاری، مامایی و اتاق عمل در حال تحصیل در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری انجام شد. با استفاده از روش سرشماری نمونه‌های واجد شرایط انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه نظرسنجی آموزش مجازی بود. تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و روش آماری توصیفی انجام شد.

یافته‌ها

در نظرسنجی اول ۴۵۷ نفر از دانشجویان با دامنه سنی ۱۸ تا ۵۲ سال و در نظرسنجی دوم ۳۴۰ نفر از دانشجویان با دامنه سنی ۱۸ تا ۵۳ سال شرکت کردند به ترتیب در نظرسنجی اول و دوم، ۳۷،۶ و ۴۲،۹ درصد از دانشجویان از آموزش مجازی رضایت داشتند، از نظر دانشجویان میزان دستیابی به اهداف یادگیری با آموزش مجازی به ترتیب ۳۳ درصد و ۳۹،۴ درصد در حد متوسط، میزان موافقت با آموزش مجازی به ترتیب ۳۰،۶ در حد متوسط و ۳۰،۳ به میزان خیلی زیاد، میزان رضایت از سامانه نوید به ترتیب ۳۵ و ۳۸،۵ درصد در حد متوسط، میزان رضایت از محتواهای بارگذاری شده در سامانه نوید ۳۸،۷ و ۴۵،۶ در حد متوسط، میزان ارائه محتواهای درس براساس برنامه زمانبندی طرح درس ۴۲،۵ و ۴۲،۴ در حد متوسط، میزان رضایت از تکالیف تعیین شده ۳۷،۶ در حد خیلی کم و ۳۸،۵ در حد متوسط، میزان رضایت از گفتگو در سامانه نوید ۳۳،۳ و ۳۱،۲ در حد متوسط، میزان رضایت از آزمون‌های برگزار شده در سامانه نوید ۴۹ و ۳۴،۷ در حد خیلی کم، میزان بازخورد اساتید به تکالیف ۳۸،۷ و ۳۷،۱ در حد متوسط، میزان رضایت از کلاس‌های آنلاین ۲۹،۵ در حد خیلی کم و ۳۳ و ۸ در حد متوسط، میزان پاسخ‌گویی زیر ساخت‌های موجود برای آموزش مجازی ۲۴،۹ و ۳۴،۷ در حد متوسط و میزان انگیزه برای ادامه آموزش مجازی ۳۸،۷ در حد خیلی کم و ۲۸،۸ در حد متوسط بود. نتایج نشان داد که در نظرسنجی اول ۷۱،۱ درصد تمایل به استفاده از آموزش مجازی نداشتند ولی در نظرسنجی دوم ۳۸،۵ درصد تمایل نداشتند.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که براساس نظرات دانشجویان در طی دو نیمسال مورد بررسی آموزش مجازی دارای مشکلاتی نظیر سامانه‌های آموزش مجازی مورد استفاده بوده است. مقایسه نظرات دانشجویان نشان داد که در نیمسال دوم میزان رضایت دانشجویان در حیطه‌های مورد بررسی بهبود داشته و درصد بیشتری تمایل به استفاده از آموزش مجازی داشته‌اند.

کلید واژه‌ها: دانشجویان، پرستاری، آموزش، مجازی

Keywords: students, nursing, education, virtual

طراحی و تعیین اثربخشی اپلیکیشن آموزشی جهت خودمراقبتی بیماران مبتلا به کووید ۱۹ پس از ترخیص

دکتر رفعت رضاپور نصرآباد

▪ عضو هیات علمی گروه مدیریت و روان‌پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

مقدمه

بیماران مبتلا به کرونا ویروس پس از بهبودی نسبی و ترخیص از بیمارستان تا چندین روز ناقل بوده و برای پیشگیری از ابتلا سایر افراد، باید به صورت اصولی و علمی مراقبت گردند. از این جهت وجود یک راهکار اساسی و بدون نیاز به خروج از منزل جهت دریافت مراقبت‌های لازم پس از ترخیص، ضروری است. لذا مطالعه حاضر با هدف طراحی و ساخت اپلیکیشن هوشمند جهت توانمندسازی و افزایش دانش و آگاهی بیماران مبتلا به کووید ۱۹ به منظور مراقبت از خود بعد از ترخیص از بیمارستان طراحی و انجام شده است.

مواد و روش‌ها

ابتدا با مرور بر متون و استفاده از نظرات صاحب‌نظران، پرسش‌نامه نیازسنجی به منظور شناسایی نیازهای آموزشی بیماران مبتلا به کووید ۱۹ که از بیمارستان ترخیص شده بودند انجام شد. پرسش‌نامه مذکور در اختیار ۴۰ نفر از بیماران و ۱۰ نفر از صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران مراقبت و درمان بیماران مبتلا به کووید قرار داده شد. سپس نیازهای آموزشی مطرح شده در ۸ دسته کلی شامل نیازهای بهداشتی و دارویی، ورزش، بارداری و شیردهی، فعالیت‌های روزمره، خواب و استراحت، سلامت روحی و روانی، تغذیه و مدیریت تنگی نفس سازماندهی شد. پس از آن، اقدامات لازم به منظور تهیه محتوای الکترونیکی در بازه زمانی ۴ ماهه انجام شد. سپس اقدام به طراحی و ساخت اولین نسخه اپلیکیشن نمودیم. نسخه اولیه اپلیکیشن در اختیار ۲۰ نفر از بیماران و پرستاران بیمارستان لقمان قرار گرفت و نظرات اصلاحی آن‌ها در نسخه‌های بعدی اعمال شد.

یافته‌ها

به منظور تعیین میزان اثربخشی نرم‌افزار، پرسش‌نامه‌ای مبنی بر تأثیر اپلیکیشن در افزایش آگاهی و دانش بیماران و خانواده آنان و نیز میزان تأثیر آن در خود مراقبتی بیماران توسط محققین طراحی و بصورت الکترونیکی در اختیار ۳۰ نفر از گروه‌های هدف قرار گرفت که نتایج آن نشان دهنده تأثیر مثبت نرم‌افزار در توانمندسازی بیماران مبتلا به کرونا می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با وجود این نرم‌افزار بیماران آسوده خاطر و به طور کامل از راهنمایی‌های مراقبتی که براساس آخرین شواهد تدوین شده است بهره‌مند گشته و در کم‌ترین زمان، با کم‌ترین مراجعه به پزشک و خروج از منزل و با افزایش سطح آگاهی و دانش، بهبودی کامل خود را به دست خواهند آورد.

کلید واژه‌ها: اپلیکیشن، تلفن همراه، خود مراقبتی، کووید ۱۹

Keywords: Application, mobile phone, self-care, covid 19

واکاوی تعیین کننده‌های سازگاری زنان با تغییرات پس از زایمان در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی

دکتر مهناز نوروزی^۱، دکتر محبوبه اسدی^۲، دکتر موسی علوی^۳

۱. گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. noroozi@nm.mui.ac.ir
۲. گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.
۳. گروه روان‌پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

زنان در دوره پس از زایمان، با تغییرات متعدد و متنوعی رو به رو می‌شوند. عدم سازگاری با این تغییرات به ویژه در بحران‌هایی مانند پاندمی کرونا می‌تواند پیامدهای نامطلوبی برای فرد، خانواده و جامعه در برداشته باشد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی تعیین کننده‌های سازگاری زنان با تغییرات پس از زایمان در پاندمی کرونا انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوا در سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸ انجام شد. ۲۹ نفر مشارکت کننده شامل زنان زایمان کرده، متخصصین زنان و زایمان، متخصصین روان‌پزشکی، ماماها و روان‌شناسان در شهر اصفهان، از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده و داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق فردی، یادداشت برداری در عرصه و یادداشت‌های روزانه جمع‌آوری و با استفاده از روش آنالیز محتوای کیفی مرسوم مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

به دنبال آنالیز داده‌ها ۹ زیر طبقه و ۳ طبقه اصلی شامل: ۱- تعیین کننده‌های فردی با زیر طبقات ویژگی‌های شخصیتی و نحوه مقابله با استرس، نگرش قبل از بارداری به فرزندآوری و میزان آمادگی برای تغییرات پس از زایمان ۲- تعیین کننده‌های مرتبط با خانواده با زیر طبقات کیفیت ارتباط زوجین، تداخل در نقش مادری از سوی اطرافیان و بی‌ثباتی در خانواده و ۳- تعیین کننده‌های مرتبط با فرزند با زیر طبقات وضعیت سلامتی فرزند، خواب، فعالیت و تغذیه فرزند و سن فرزند به دست آمد.

نتیجه‌گیری

تعیین کننده‌های مختلفی سازگاری زنان با تغییرات پس از زایمان در پاندمی کرونا را متاثر می‌سازند. با شناسایی این تعیین کننده‌ها، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه سلامت مادران می‌توانند مداخلات مختلفی را در راستای کمک به مادران برای سازگاری با تغییرات پس از زایمان به ویژه در شرایط بحرانی مانند پاندمی کرونا طراحی نمایند.

کلیدواژه‌ها: سازگاری، دوره پس از زایمان، کرونا و ویروس، تحقیق کیفی

Keywords: adjustment, postpartum, qualitative research

چالش‌های مرتبط با ارائه‌ی خدمات بیمارستانی به زنان باردار در اپیدمی کووید ۱۹: یک مطالعه‌ی کیفی

زهرا محبی دهنوی^۱، دکتر شهناز کهن^۲، دکتر مریم حاجی‌هاشمی^۳، دکتر محبوبه والیانی^۴، مرجان بیگی^۵

۱. دانشجوی دکتری تخصصی بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. استاد بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات علوم باروری و سلامت جنسی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۳. دانشیار اختلالات کف لگن در زنان، گروه زنان و زایمان، دانشکده پزشکی، مرکز آموزشی درمانی شهید بهشتی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۴. استادیار علوم بالینی (پژوهش‌محور)، دانشکده پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۵. استادیار بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

بیماری کووید-۱۹ باعث افزایش نگرانی در مورد گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه شده است. با توجه به تغییرات فیزیولوژیک بارداری، زنان باردار مستعد ابتلا به این بیماری هستند از آنجایی که استفاده از وسایل حفاظت فردی و دستورات عمل‌های پیشگیری مانع برقراری ارتباط مؤثر با زنان باردار می‌شود لذا این مطالعه با هدف چالش‌های مرتبط با ارائه‌ی خدمات بیمارستانی به زنان باردار در کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه‌ی حاضر یک مطالعه‌ی کیفی با رویکرد تحلیل محتوای مرسوم با مشارکت ۲۹ نفر (ماماهای شاغل در اورژانس و زایشگاه، مادران باردار مراجعه کننده به بیمارستان، متخصصین زنان و زایمان، رزیدنت‌ها) در بیمارستان شهید بهشتی اصفهان در سال ۱۴۰۰ انجام شد. جمع‌آوری داده‌ها با مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختار یافته (هر جلسه ۳۰-۶۰ دقیقه) انجام شد. در انتها اطلاعات جمع‌آوری شده مکتوب و کدگذاری شد و با روش تحلیل محتوای مرسوم مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

تحلیل داده‌ها منجر به شکل‌گیری طبقه‌ی اصلی پیامدهای اپیدمی کووید بر مراقبت مادران شد. این طبقه اصلی در دو زیر طبقه‌ی آسیب کووید به مراقبت‌های زایمانی و آسیب‌های کووید به مراقبت‌های سرپایی مادران قرار گرفتند. از دید مشارکت‌کنندگان در مطالعه ارائه خدمات به مادران باردار زایمانی به دلیل موانع ارتباطی موجود در ارتباط با حفاظت فردی می‌تواند ارائه برخی خدمات را با مشکل مواجه سازد.

نتیجه‌گیری

مطابق با نظر اکثر مشارکت‌کنندگان در مطالعه، کووید ۱۹ سبب ایجاد مشکلاتی در ارائه خدمات به مادران باردار زایمانی شده است. از نظر آن‌ها از آنجاییکه ارتباط مستقیم با مادر باردار به دلیل استفاده از وسایل حفاظت فردی توسط هر دو (ارائه‌دهنده و گیرنده خدمت) مختل شده است، تفهیم اطلاعات و مراقبت‌ها به مادر باردار سخت‌تر و زمان‌برتر نسبت به دوران قبل از پاندمی کووید ۱۹ است.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، ارائه خدمت، بیمارستان

Keywords: Covid-19, Service Provider, Hospital

راهبردهای مقابله ایمن پرستاران شاغل در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹: یک مطالعه کیفی

دکتر امرالله ابراهیمی^۱، دکتر پروانه خراسانی^۲، سیما عندلیب^۳، مهناز احمدی^۴، دکتر سید محمد حسین موسوی^۵

۱. دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشیار گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران.
۲. استادیار گروه پرستاری سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
۳. کارشناسی ارشد، دانشجوی روان‌شناسی سلامت، گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران.
۴. کارشناس ارشد روان‌شناسی صنعتی سازمانی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۵. دکتری تخصصی روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (اصفهان)، ایران.

مقدمه

پرستاران در تماس مستقیم با بیماران مبتلا به کووید-۱۹ هستند و با شیوع سریع این ویروس، تنش‌های زیادی را متحمل شده‌اند. این مطالعه با هدف بررسی راهبردهای مقابله ایمن پرستاران در مواجهه با همه‌گیر COVID-19 انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه کیفی داده‌ها از ۳۰ شهریور تا ۳۰ آذر ۱۳۹۹ در شهر اصفهان (ایران) از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۲ پرستار شاغل در پنج مرکز ارجاع بیماران مبتلا به کووید-۱۹ جمع‌آوری شد. پرستاران به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و در یک یا چند جلسه و در زمان و مکان مناسب با آن‌ها مصاحبه شد. مصاحبه‌ها تا اشیاع داده‌ها ادامه یافت. تمام مصاحبه‌ها تا زمانی ادامه یافت که هیچ داده جدیدی به تحلیل محتوای اضافه نشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل محتوای مرسوم براساس رویکرد گران‌هایم و لوندمن انجام شد. از معیارهای گوبا و لینکلن (شامل اعتبار، قابلیت انتقال، انطباق‌پذیری، و قابلیت اطمینان) برای تضمین اعتبار و پایایی استفاده شده است.

یافته‌ها

راهبردهای مقابله ایمن پرستاران در دو طبقه اصلی «رهایی خردمندانه» و «مراقبت» و ۶ طبقه فرعی کشف شد. «رهایی خردمندانه» شامل چهار طبقه فرعی «زندگی در لحظه»، «پذیرش دنیای درونی و بیرونی»، «غنی‌سازی زندگی» و «فرصت‌سازی» بود. طبقه «مراقبت» شامل دو طبقه فرعی «مراقبت از دیگران» و «مراقبت از خود» بود.

نتیجه‌گیری

کشف راهبردهای مقابله ایمن پرستاران می‌تواند زمینه‌ای مناسب را برای طراحی مداخلات آموزشی-درمانی ویژه پرستاران فراهم کند تا ضمن درک تجربیات خود، از بهترین راهبردهای جهت مقابله با چالش‌های بخش‌های ویژه مراقبتی بهره ببرند.

کلید واژه‌ها: مهارت‌های مقابله‌ای، سازگاری روانی، پرستاران، کووید-۱۹، شغلی

Keywords: Coping Skills, Psychological Adaptation, Nurses, COVID-19, Occupational

پوسترها

بررسی عوامل مؤثر بر وخامت بیماری کووید ۱۹ در بیمارستان‌های منتخب نیروی دریایی ارتش کشور ایران در سال ۲۰۲۰

دکتر صفورا دری^۱، سعید شهرکی^۲، حسین محمد ابراهیمی^۳

۱. استادیار دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دانشجوی دکترا، دانشگاه علوم پزشکی ارتش، تهران، ایران
۳. دانشجوی دکترا، دانشگاه علوم پزشکی ارتش، تهران، ایران

مقدمه

موج جدید شیوع ویروس کووید ۱۹ در ایران در حال رخ دادن است و کلیه بیمارستان‌های دولتی و نظامی ایران، در حال تلاش برای کاهش وخامت بیماران هستند. بررسی عوامل تأثیرگذار بر وخامت بیماری می‌تواند به این روند کمک کند. به همین منظور هدف از این مطالعه بررسی عوامل مؤثر بر وخامت بیماری (در سه سطح نیازمند بستری، نیازمند بستری در بخش مراقبت ویژه و فوت) بیماران بستری شده در بیمارستان‌های منتخب ارتش کشور ایران بوده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه، بخشی از یک مطالعه بزرگ و به شیوه توصیفی، تحلیلی و مقطعی است که بر روی ۳۸۰ بیمار کووید ۱۹ در سال ۲۰۲۰ در ایران و به شیوه سرشماری انجام شده است. بیماری به سه سطح نیازمند بستری، نیازمند بستری در بخش ICU و فوت، تقسیم شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، چک لیست محقق ساخته می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از SPSS-22 انجام گردید.

یافته‌ها

میانگین سنی نمونه‌ها ۵۷ سال بود. ۲٫۷ درصد نمونه‌ها بدون علائم کلینیکی بودند در حالیکه مابقی دارای حداقل یک علامت بودند. شایع‌ترین علائم در مبتلایان عبارت بودند از: تنگی نفس، تب، سرفه و لرز. براساس نتایج مطالعه‌ی حاضر سن با شدت بیماری و وخامت وضعیت بیماران ارتباط معناداری داشته است. بین وخامت بیماران و درد عضلات اختلاف ارتباط معنادار وجود داشت ($p = 0/02$, $df = 2$). بیشتر بیماران با وضعیت حاد و بیماران منجر به مرگ حداقل دارای یک بیماری زمینه‌ای بودند. بیشترین موارد منجر به مرگ بیمار مربوط به فشارخون بوده است و بیماری‌های ریوی با وخامت بیماری ارتباط معناداری داشته‌اند.

نتیجه‌گیری

بیماری زمینه‌ای و سن بالا می‌تواند سبب افزایش وخامت بیماری کووید ۱۹ شود.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، ارتش، وخامت، ایران

Keywords: Covid-19, Military, severity, Iran

توانبخشی در کووید-۱۹: یک مطالعه مروری یکپارچه

سمانه علی زاده

▪ دانشجوی دکتری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران Alizadehsamaneh016@gmail.com

مقدمه

کووید-۱۹ یک بیماری تنفسی بسیار عفونی است، که منجر به اختلال عملکرد تنفسی، فیزیکی و روانی در بیماران می‌شود. توانبخشی برای بازماندگان کووید-۱۹، که بسیاری از آن‌ها مسن بوده و یا دارای مشکلات زمینه‌ای سلامتی هستند، ضروری است. علاوه بر این، توانبخشی برای کسانی که در نتیجه محدودیت‌های حرکتی، انزوای اجتماعی و ناتوانی در دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی دچار اختلال شده‌اند، مورد نیاز است. کووید-۱۹ نحوه زندگی، مراقبت و کار ما را مختل کرده است و خدمات توانبخشی باید با دنیایی که با کووید-۱۹ زندگی می‌کند، سازگار شود. در این مطالعه مروری به بررسی انواع توانبخشی در کووید-۱۹ پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها

در بررسی متون در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲، کلیه سایت‌های CINAHL Scindirect، SID، Chochran، Pubmed، Google Scholar، Proquest، Scopus و Magiran با واژه‌های کلیدی توانبخشی و کووید-۱۹ جستجو شد. نسخه اصلاح شده مرور یکپارچه پنج مرحله‌ای کوپر توسط Whittemore و Knalf برای مرور و ترکیب دانش موجود در این زمینه مورد استفاده قرار گرفت. این مراحل شامل شناسایی مشکل، جمع‌آوری داده‌ها، ارزیابی داده‌ها (ارزیابی کیفیت داده‌ها)، تحلیل و تفسیر داده‌ها (خلاصه سازی داده‌ها) و ارائه نتایج می‌باشد.

یافته‌ها

۱۵ مطالعه در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. براساس مروری بر متون، توانبخشی در کووید-۱۹ در ۳ دسته توانبخشی فیزیکی، توانبخشی روانی و توانبخشی اجتماعی قرار گرفت. توانبخشی فیزیکی برای افرادی که درد یا مشکل در عملکرد، حرکت یا زندگی عادی دارند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف توانبخشی‌های روانی و اجتماعی کمک به بهبود زندگی افراد و آموزش مهارت‌های عاطفی، شناختی و اجتماعی است تا به افراد کمک کند تا حد امکان مستقل در جوامع خود زندگی و کار کنند.

نتیجه‌گیری

هر نوع توانبخشی هدف منحصر به فردی را در کمک به فرد برای رسیدن به بهبودی کامل انجام می‌دهد، اما هدف نهایی و مشترک همه آن‌ها کمک به بیمار برای بازگشت به سبک زندگی سالم و فعال است؛ لذا با توجه به تعداد زیاد افراد مبتلا به کووید-۱۹ در سراسر جهان، برنامه‌ریزی‌های سنجیده در این زمینه و مشارکت تمامی اعضای تیم توانبخشی جهت بازگرداندن کارایی جسمی و روانی و بازگرداندن کیفیت زندگی خوب بیماران، بسیار کمک کننده خواهد بود.

کلید واژه‌ها: توانبخشی، کووید-۱۹، مرور یکپارچه

Keywords: Rehabilitation, Covid-19, Integrative Review

دکتر بهنام شاکریان^۱، دکتر محمدرفعی فرد^۲، دکتر مجتبی فتاحی اردکانی^۳

۱. استادیار جراحی قلب و عروق، واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان هاجر شهرکرد، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران
۲. دکترای علوم بهداشتی گرایش فیزیولوژی ورزشی، واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان هاجر (س)، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران rafati2821@yahoo.com
۳. دکترای آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ایران

مقدمه

اپیدمی کووید-۱۹، چالش‌های زیادی در سیستم‌های بهداشتی ایجاد کرد، یکی از این چالش‌ها، غیرممکن بودن ارائه خدمات سنتی باز توانی قلبی از طریق حضوری بود. آلودگی بالای کووید و به دنبال آن قرنطینه عمومی، ترس از ابتلا به کووید و عدم ارجاع بیماران از سوی متخصصین قلب و کاهش درآمد مالی این مراکز، ارائه خدمات باز توانی قلبی (CR) در بیمارستان‌ها به حالت تعلیق درآمد و یا تعطیل شد که این امر منجر به ایجاد عوارض بلندمدت از جمله افزایش پذیرش بیماران در بیمارستان و قرار گرفتن مجدد این جمعیت آسیب‌پذیر در برابر عفونت و بستری مجدد و افزایش ۵ برابری میزان مرگ و میر ناشی از کووید-۱۹ در بیماران قلبی عروقی گردید. بر همین اساس، بسیاری از مراکز باز توانی، به منظور مقابله با این چالش‌ها و کاهش اثرات گسترش این بیماری و برطرف نمودن شکاف‌های موجود برای دسترسی به خدمات باز توانی، اقدام به توسعه و معرفی مدل‌های جایگزین مانند باز توانی قلبی از راه دور، خانگی و مدل هیبرید نمودند که امکان انتخاب گزینه بهتری برای بیمار و افزایش مشارکت در این برنامه‌ها را فراهم می‌کنند. علیرغم همه این تلاش‌ها با هدف غلبه بر چالش‌های ناشی از پاندمی و بهبود دسترسی بیماران به برنامه‌های باز توانی، استفاده از هر کدام از این مدل‌ها به تنهایی، بیماران را با موانع و چالش‌هایی مواجه کرده است. بنابراین معرفی یک مدل جایگزین به جای برنامه‌های سنتی باز توانی قلبی که بتواند با ارائه راه‌حل‌ها / استراتژی‌هایی برای غلبه بر این موانع ارائه نماید، ضروری است.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری، جستجوی مقالات از طریق پایگاه‌های science direct, Scopus, PubMed و Google scholar با استفاده از کلید واژه‌های covid-19 pandemic covid-19, tele rehabilitation, Hybrid CR, challenge in CR, Home-based CR, Center-based CR, انجام شد. ۶۶ مقاله مرتبط با موضوع تحقیق از شروع اپیدمی تا ۲۰ می ۲۰۲۲ انتخاب شد. پس از بررسی کامل، تعداد ۱۳ مقاله که در راستای هدف مطالعه بود توسط دو محقق مورد ارزیابی قرار گرفت. انتخاب مقالات بصورت طرحواره ابتدا با بررسی عنوان، چکیده و در پایان تمام متن مقاله بود. در صورتی که در تمام متن مقاله به موضوع اشاره شده بود به عنوان یک رفرنس انتخاب می‌شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان می‌دهد که موانع مشارکت در باز توانی قلبی چند عاملی است شامل عوامل سیستمی و خدماتی، مسائل کاربردی، موانع در سطح بیمار و چالش جدید، اپیدمی کووید-۱۹ است. راه‌حل‌های بالقوه برای غلبه بر این موانع شامل توصیه قوی پزشک و تأیید برنامه باز توانی، ساده سازی یا خودکار کردن ارجاع‌ها به مراکز باز توانی قلبی، و استفاده از مدل‌های جایگزین مانند مدل ترکیبی (حضوری و مجازی) با نظارت از راه دور، می‌تواند در ارائه خدمات و مراقبت‌های بهداشتی در منزل، کمک کننده باشد.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد بحران کووید-۱۹، فرصتی برای ترسیم و تکامل یک مدل نوآورانه مشارکت (ترکیبی از باز توانی قلبی از راه دور، خانگی و جلسات اولیه بطور حضوری در مرکز) می‌باشد، تا با استفاده از خدمات نوآورانه و الکترونیک و باز توانی در منزل، به سرعت خود را با محیط و شرایط موجود سازگار کرده و تعادل ایده آلی بین انواع مدل‌های باز توانی، برقرار کند.

کلید واژه‌ها: کووید -۱۹، باز توانی قلبی

Keywords: Cardiac Rehabilitation, COVID-19

نیازهای درک شده بیماران مبتلا به کووید ۱۹ با تجربه بستری در بیمارستان در ایران: یک مطالعه کیفی

دکتر مژگان جانی قربان^۱، دکتر مریم اله دادیان^۲

۱. استادیار، مرکز تحقیقات علوم باروری و سلامت جنسی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۲. استادیار، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فلاورجان

مقدمه

شیوع گسترده ویروس کرونا در جهان، عوارض جدی ناشی از آن و نیز مرگ و میر بالای مبتلایان، این بیماری را به یکی از چالش‌های اساسی بشر در قرن حاضر تبدیل نمود. ابتلا به این بیماری چالش‌های عمده‌ای برای مبتلایان به همراه داشت لذا شناخت نیازهای درک شده بیماران می‌تواند زمینه‌ساز توجه بیشتر مدیریت نظام سلامت در برنامه‌ریزی خدمات مورد نیاز این افراد و نیز برنامه‌ریزی‌های آتی جهت موقعیت‌های بحرانی مشابه در آینده باشد.

این مطالعه با هدف تبیین نیازهای درک شده بیماران مبتلا به کووید ۱۹ با تجربه بستری در بیمارستان در ایران انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی اکتشافی در سال ۱۴۰۰ با مشارکت ۲۰ نفر از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ که دارای تجربه بستری در بیمارستان بوده‌اند انجام شده است. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند در بیمارستان‌های ریفال کرونا در شهر اصفهان با حداکثر تنوع انجام شد. اطلاعات با استفاده از مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختار یافته گردآوری گردید و با روش تحلیل محتوای کیفی مرسوم به شیوه گرآن‌هایم و لاندمن مورد آنالیز قرار گرفت. پس از تأیید معیار ورود به پژوهش در افراد، پژوهشگر ضمن معرفی خود و شرح مختصری در مورد اهداف پژوهش، از آنان برای شرکت در مطالعه دعوت به عمل آورد. محل و زمان مصاحبه با توجه به نظر مشارکت‌کنندگان مشخص گردید. در شروع مصاحبه، رضایت آگاهانه و کتبی اخذ گردید. مصاحبه با سؤال کلی "لطفاً در مورد تجربه خود در زمان ابتلا به کووید ۱۹ صحبت کنید" آغاز و با سؤالات هدفمند در راستای مطالعه ادامه یافت. طول مدت مصاحبه‌ها بین ۳۰-۹۰ دقیقه بود. قابلیت اعتماد و اعتبار داده‌ها با استفاده از روش‌های مختلف ارزیابی و تأمین شد.

یافته‌ها

نیازهای درک شده بیماران دارای تجربه بستری در بیمارستان به دنبال ابتلا به کووید ۱۹ در ایران شامل دو طبقه اصلی "نیازهای آموزشی" با طبقات فرعی "نیازهای آموزشی مرتبط با ویروس کرونا" و "نیازهای آموزشی مرتبط با خودمراقبتی" و طبقه اصلی "نیازهای حمایتی" با طبقات فرعی "نیاز به حمایت اجتماعی"، "نیاز به حمایت اقتصادی"، "نیاز به حمایت روان‌شناختی" و "نیاز به حمایت معنوی" می‌باشد.

نتیجه‌گیری

بررسی تجارب زنده بیماران ایرانی مبتلا به کووید ۱۹ نشان داد بیماری کرونا نیازهای متعدد و گسترده‌ای را بر افراد تحمیل نموده است. لذا جهت ارائه مراقبت جامع‌نگر بایستی نیازهای درک شده بیماران در نظر گرفته شود و اقدامات مؤثری در راستای برطرف کردن این نیازها صورت گیرد. ترس و نگرانی‌های بیماران در زمینه‌های مختلف شامل مرگ، انگ بیماری، ابتلای سایر اعضای خانواده، بیکاری و از دست دادن شغل، کمبود دارو و تجهیزات از یک سو و خلا اطلاعاتی در زمینه ابعاد مختلف این بیماری نوظهور و نیز چگونگی خود مراقبتی از سوی دیگر افراد را با اختلالات مختلف روان‌شناختی روبرو نموده است. تأمین نیازهای مختلف بیماران در ابعاد آموزشی و حمایتی می‌تواند چالش‌های افراد، خانواده و جامعه را در این بحران به حداقل رساند، سلامت روان افراد را تأمین نموده و آسیب‌های وارد شده بر پیکر اجتماع را مدیریت نماید. لذا مدیران سلامت بایستی از تجربیات اپیدمی کووید ۱۹ در زمینه ارائه مراقبت جامع‌نگر در برنامه‌ریزی در بحران‌های آتی استفاده نمایند.

کلید واژه‌ها: کووید ۱۹، بیماران، ارزیابی نیاز

Keywords: Covid-19, patients, needs assessment

بررسی مشخصات دموگرافیک و علائم بیماران مبتلا به کووید-۱۹ در شهرستان نجف آباد در بین سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۱

عظیمه قادری، سیدابراهیم موئدی، ابوذر شیرازی

گروه مبارزه با بیماری‌ها، شبکه بهداشت شهرستان نجف آباد، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

بیماری کرونا در تاریخ یازدهم فوریه سال ۲۰۲۰ میلادی، رسماً توسط سازمان جهانی بهداشت با نام کرونا ویروس جدید (COVID-19) نام‌گذاری شد. ابتلا به کرونا ویروس جدید (SARS-CoV-2) در مرحله مقدماتی با علائم غیراختصاصی نظیر احساس کسالت، خستگی و بدن درد، تب و سرفه خشک همراه است. بیماران کمی پیش از بروز تب ممکن است در ابتدا علائمی از حالت تهوع و اسهال و یا سردرد یا استفراغ خونی داشته باشند و یا حتی بدون علامت باشند. تب، تنگی نفس، سرفه خشک و یافته‌های رادیولوژیک مانند کدورت شیشه‌ای ریه دو طرفه از علائم شایع این بیماری می‌باشد. بعضی از افراد هیچ علامتی ندارند یا فقط علائم خفیف دارند اما در افراد دیگر این ویروس می‌تواند منجر به مشکلات جدی مانند ذات‌الریه، عدم دریافت اکسیژن و مرگ شود. بررسی خصوصیات و ویژگی‌های بیماران مبتلا به کووید-۱۹ کمک خواهند نمود تا تصویر دقیقی از وضعیت بیماران شکل بگیرد و تمهیدات لازم جهت ارائه خدمات درمانی بهتر انجام شود، لذا مطالعه حاضر با مقایسه اطلاعات بالینی شامل علائم بیمار در بدو مراجعه و علائم کمکی، دموگرافیک و اپیدمیولوژیکی بیماران کرونا مثبت در شهرستان نجف آباد طی ۲۶ ماه بود.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی گذشته‌نگر، از اطلاعات ثبت شده ی ۸۸۹۳۶ بیمار مشکوک به کرونا در سامانه الکترونیکی نظام مراقبت سندرمیک - سندرم شدید تنفسی مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر (ISSS) طی ۲۶ ماه از ابتدای اسفند ۱۳۹۸ تا پایان فروردین ۱۴۰۱ استفاده گردید. جامعه پژوهشی افراد تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی شهرستان نجف آباد بودند. اطلاعات از طریق سامانه ISSS استخراج و تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط فایل Excel انجام شد.

یافته‌ها

بررسی نشان داد از تعداد ۸۸۹۳۶ نفر مشکوک به بیماری کرونا مراجعه کننده به مراکز و بیمارستان‌های منتخب کووید شهرستان نجف آباد در طی ۲۶ ماه (از ابتدای اسفند ۱۳۹۸ تا پایان فروردین ۱۴۰۱) همه‌گیری کووید با میانگین سنی ۴۵ سال، ۲۹۶۰۰ نفر (۳۳/۳ درصد)، دارای تست مثبت کرونا به روش RT-PCR بودند و از این تعداد ۹۴۷۳ نفر (۳۰ درصد) بستری و ۱۳۱۴ نفر (۱۳/۸۷ درصد) فوت نمودند. سرفه خشک (۵۸/۳ درصد) شایع‌ترین علامت و سپس تنگی نفس (۶/۴۶ درصد) و بقیه به ترتیب درد عضلات (۵/۳۸ درصد)، تب (۴/۲۹ درصد)، گلودرد (۹/۲۳ درصد)، لرز (۳/۱۳ درصد)، از دست دادن حس بویایی (۶/۷۰ درصد)، از دست دادن حس چشایی (۳۳/۰ درصد) با نتیجه مثبت تست مرتبط و سن به عنوان عامل خطر ابتلا و فوت ناشی از کرونا شناخته شدند.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که بارزترین علائم بیماری کووید-۱۹ سرفه و تنگی نفس است که در تشخیص این بیماری می‌تواند کمک کننده باشد. مثل سایر بیماری‌های تنفسی با منشا ویروس، مانند سارس، مرس و پنومونی اکتسابی از جامعه، کووید-۱۹ معمولاً ابتدا بر ریه‌ها اثر می‌گذارد. علائم اولیه شامل تب، سرفه و تنگی نفس است. این علائم می‌تواند در عرض ۲ تا ۱۴ روز از تماس با ویروس ایجاد شود. شدت علائم ناشی از کووید-۱۹ می‌تواند از علائم خیلی خفیف تا شدید و حتی مرگ متفاوت باشد. سالمندان و افراد دارای بیماری مزمن در خطر بالاتر ابتلاء به علائم شدید بیماری و مرگ می‌باشند. این تفاوت ماهیت بیماری، بدلیل تأثیر ویروس کووید-۱۹ بر روی ریه‌ها می‌باشد. برخی افراد ممکن است تنها علائم خفیف تنفسی را تجربه کنند درحالی‌که دیگران ممکن است دچار پنومونی شده، که در حالت عادی خطرناک نیست. برخی دیگر ممکن است دچار آسیب شدید ریه و زجر تنفسی شوند. مطابق با تحقیقات، چیزی که اغلب در افراد دچار عفونت شدید دیده می‌شود، سندرم دیسترس تنفسی می‌باشد، از آنجا که اکثر افراد مراجعه کننده دارای علائم تنفسی از قبیل سرفه و تنگی نفس می‌باشند؛ لذا توجه ویژه کادر بهداشت و درمان به این دو علامت بیماری در بدو ورود در شناسایی پیش‌آگهی بیماران کمک کننده می‌باشد.

کلید واژه‌ها: کرونا ویروس، کووید-۱۹، علائم بالینی

Keywords: COVID-19, Coronavirus, Clinical Symptoms

مروری بر نقش ابزارهای سلامت همراه در پیشگیری و کنترل بیماری کرونا

فاطمه منصوری^۱، دکتر آذر درویش پور^{۲،۳}

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی زینب (س)، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران.
۲. دکترای پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی زینب (س)، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
۳. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران Darvishpour@gums.ac.ir

مقدمه

سلامت همراه ترکیبی از ارتباطات الکترونیکی و فناوری اطلاعات پزشکی از قبیل سوابق الکترونیکی سلامت، نسخه‌های الکترونیکی و پزشکی از راه دور می‌باشد. این فناوری، فرصت‌های جدیدی را برای سیستم‌های مراقبت بهداشتی کشورها فراهم نموده است. گرچه به کارگیری سلامت همراه در کشور ایران نیز در حال گسترش است، شواهدی در رابطه با نقش این فناوری در پیشگیری و کنترل بیماری کرونا وجود ندارد. لذا با عنایت به عدم انجام مطالعه‌ای در این زمینه، این مطالعه با هدف مروری بر نقش ابزارهای سلامت همراه در پیشگیری و کنترل بیماری کرونا انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مرور روایتی با رویکرد ماتریکسی است که پس از جستجو در پایگاه‌های ایران مدکس، گوگل اسکولار، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پاب مد، اسکوپوس و در محدوده زمانی (اسفند ۱۳۹۸) لغایت (اسفند ۱۴۰۰) انجام شد. مطالعاتی که در عنوان آن‌ها کلمات فارسی "سلامت همراه"، "بیماری کرونا" و "کووید ۱۹" و واژه‌های انگلیسی "corona disease", "am-health" و "COVID-19" قرار داشتند، مد نظر قرار گرفتند. غربالگری مقالات در ۴ مرحله انجام شد. ارزیابی کیفی مقالات با استفاده از ابزارهای ارزیابی و نقد انواع مطالعات براساس توصیه‌های موسسه جونا بریگز انجام شد. تحلیل داده‌ها براساس تحلیل محتوای کیفی انجام شد.

یافته‌ها

از میان ۶۰۰۰ مقاله در نهایت ۱۰۰ مقاله مرتبط استخراج و بعد از بررسی نهایتاً ۱۹ مقاله انتخاب شد طبق نتایج، کاربردهای فناوری سلامت همراه در دوران کرونا به سه طبقه تقسیم گردید. این طبقات شامل "کاربردهای پیشگیرانه"، "فواید درمانی" و "چالش‌های سلامت همراه" می‌باشد. در زمینه کاربردهای پیشگیرانه فن آوری سلامت همراه به طور گسترده‌ای به عنوان ابزاری برای کاهش انتقال ویروس کرونا از فردی به فرد دیگر، ردیابی افراد آلوده، و کاهش تماس فرد به فرد، غربالگری مجازی و نظارت از راه دور بیماران استفاده می‌شود. در رابطه با فواید درمانی سلامت همراه برای اهداف مختلفی مانند تشخیص زودهنگام، غربالگری سریع، نظارت بر بیمار، به اشتراک گذاری اطلاعات، آموزش و درمان در پاسخ به شیوع کووید-۱۹ استفاده می‌شود. با وجود کاربردهای ذکر شده، این فناوری با چالش‌هایی نیز مواجه است. از جمله این چالش‌ها عدم رعایت حفظ حریم خصوصی افراد است. همچنین افزایش آگاهی در زمینه بیماری کرونا از طریق خدمات فناوری تلفن همراه مانند پیام‌های متنی، برنامه‌های کاربردی تلفن همراه و غیره در میان افرادی که به تلفن دسترسی ندارند غیرممکن است. از سوی دیگر بکارگیری سلامت الکترونیک پرهزینه است و ممکن است کشورهای در حال توسعه به دلیل محدودیت منابع فنی و مالی از آن اجتناب کنند.

نتیجه‌گیری

ابزارهای سلامت همراه می‌توانند با دادن انواع آموزش‌ها در رابطه با بیماری کرونا و همچنین نصب برنامه‌های گوناگون جهت پیش وضعیت بیماران، در کنترل انتشار ویروس کرونا مؤثر بوده و در بهبود روند درمان این بیماری نیز یاریگر باشند. پیشنهاد می‌شود مدیران نظام سلامت، با برنامه‌ریزی و انجام اقدامات لازم در جهت رفع موانع و چالش‌های موجود در این زمینه اهتمام ورزند.

کلید واژه‌ها: سلامت همراه، بیماری کرونا و ویروس، کووید-۱۹، مروری

Keywords: Mobile Health, Coronavirus, COVID-19, Review

بررسی شاخص‌های فیزیولوژیکی و ادراکی استرین گرمایی پرسنل درمانی در هنگام استفاده از پوشش‌های حفاظتی (گان) ضد بیماری کرونا در شرایط آزمایشگاهی

نگار سلیمانی^۱، دکتر حبیب اله دهقان^۲، پیمان حبیبی^۳

۱. دانشجوی مهندسی بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، گروه بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دانشیار، گروه بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۳. دانشجوی دکتری مهندسی بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، گروه بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

مقدمه

در سال‌های اخیر با توجه به پاندمی شدن بیماری کووید ۱۹ و لزوم حفاظت پرسنل واحدهای بهداشتی-درمانی، استفاده از پوشش‌های حفاظتی در حد خیلی وسیع افزایش یافته است. وسایل حفاظت فردی علاوه بر محافظت افراد در برابر مخاطرات محیطی، محدودیت‌هایی در خصوص تبادل حرارت بین بدن و محیط اطراف (به خصوص محدود کردن تبخیر عرق از سطح پوست) ایجاد می‌کند و این محدود شدن تبادل حرارتی منجر به بروز استرس گرمایی و پایدار شدن استرس گرمایی می‌شود. استرین حرارتی همراه با کم آبی بدن می‌تواند به اختلالات و بیماری‌های ناشی از گرما مانند بروز جوش‌های گرمایی، گرفتگی عضلات، ضعف و خستگی و در مواردی منجر به گرمزدگی گردد. همچنین مواجهه با گرما می‌تواند عملکرد شناختی افراد را تغییر نماید. پایدار شدن استرس گرمایی منجر به بروز انواع اختلالات جسمانی و کاهش عملکرد شغلی، سطح ایمنی و حتی بروز خطای‌های پزشکی می‌شود که به طور جدی بهره‌وری، سلامت و ایمنی افراد را تهدید می‌کند. لذا این مطالعه با هدف تعیین شاخص‌های فیزیولوژیکی و ادراکی استرین گرمایی در هنگام استفاده از این پوشش‌های حفاظتی در شرایط آزمایشگاهی انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه تجربی بر روی ۵ مرد و ۶ زن، از طریق فراخوان و معیارهای ورود، در اتاقک شرایط جوی (دما ۲۷ درجه سانتیگراد و رطوبت نسبی ۲۵ درصد) انجام شد. نمونه‌ها به مدت ۶۰ دقیقه و در دو مرحله، یکبار با لباس معمولی (۳۰ دقیقه) و یکبار با پوشش گان (۳۰ دقیقه) بر روی تردمیل با سرعت ۲ km/hr و شیب صفر درجه راه می‌رفتند. در حین راه رفتن پارامترهای ضربان قلب، دمای پوست (در ناحیه سینه، پشت، ساعد و پیشانی) و احساس گرمایی، احساس ناراحتی گرمایی، احساس شدت تعریق، دما و رطوبت نسبی داخل گان و لباس معمولی اندازه‌گیری شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS16 و آماره‌های توصیفی و از مون‌های تی زوجی استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد که اختلاف بین مقادیر میانگین دمای سینه و پشت در زنان و مردان در هنگام فعالیت با لباس معمولی و گان اختلاف معنی‌داری دارند ($P < 0.05$). بین میانگین دمای پیشانی و دمای ساعد در هر دو حالت و در هر دو جنس اختلاف معنی‌داری دیده نشد ($P > 0.05$). میانگین دمای داخل لباس در دو حالت و در هر دو جنس معنی‌دار بود ($P < 0.001$). میانگین ضربان قلب در هر دو حالت و در هر دو جنس اختلاف معنی‌دار بود ($P < 0.05$) و اختلاف بین میانگین رطوبت نسبی در دو حالت و در هر دو جنس معنی‌دار بود ($P < 0.001$). میانگین نمره احساس گرمایی در هر دو حالت به ترتیب در مردان ۳/۵ و ۵/۴ و در زنان به ترتیب ۴/۹ و ۵/۹ اندازه‌گیری شد که اختلافشان معنی‌دار بود ($P < 0.05$). میانگین نمره احساس تعریق در هر دو حالت به ترتیب در مردان ۰/۱ و ۱/۵ و در زنان به ترتیب ۰/۴ و ۲/۰ اندازه‌گیری شد که اختلاف شان معنی‌دار بود ($P < 0.001$). میانگین نمره احساس ناراحتی گرمایی در هر دو حالت به ترتیب در مردان ۱/۶ و ۲/۹ و در زنان ۲ و ۳/۱ اندازه‌گیری شد و اختلاف شان معنی‌دار بود ($P < 0.001$).

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که استفاده از لباس‌های ایزوله بیمارستانی باعث افزایش استرس حرارتی و کاهش آسایش حرارتی در پرسنل بیمارستانی در شرایط دمایی متوسط می‌شود. استفاده از لباس‌های ایزوله بیمارستانی می‌تواند بر روی پارامترهای فیزیولوژیکی- ادراکی اثر معناداری در هر دو جنس زنان و مردان داشته باشد. کاهش انتقال حرارت در پوشش گان نقش مؤثری را در افزایش استرین حرارتی و کاهش آسایش ادراکی افراد از خود نشان داد. لذا ضمن تاکید مجدد بر لزوم انجام تحقیقات و مداخلات در زمینه راه‌های افزایش آسایش حرارتی، انجام تحقیقات مداخله‌ای در زمینه استفاده از جریان‌های دمنده و یا استفاده از جلیقه‌های خنک کننده در این لباس‌ها پیشنهاد می‌گردد که باعث افزایش ایمنی، عملکرد کاری، آسایش حرارتی و کاهش احتمال بروز بیماری‌های ناشی از گرما شود.

کلید واژه‌ها: پوشش حفاظتی، کووید ۱۹، استرین گرمایی، احساس گرمایی

Keywords: protective clothing, covid-19, heat strain, thermal sensation

فناوری نانو در تشخیص کووید-۱۹: یک مطالعه مروری

محمدامین جندقیان بیدگلی^۱، دکتر مهدیه قلعه نوی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۲. دکتری روانشناسی عمومی، گروه مدیریت و روان پرستاری، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه

طغیان عفونت سارس کو-۲ در سراسر دنیا باعث ابتلای ۱۰ میلیون نفر و مرگ بیش از نیم میلیون مبتلا شده است. از طرفی، نیاز روزافزون به روش‌های تشخیصی و درمانی پیشرفته جهت جلوگیری از انتشار کووید-۱۹ حس می‌شود. هم‌چنین، به نظر می‌رسد که فناوری نانو، با توجه به شاخصه‌های فیزیکی و شیمیایی منحصر به فرد، ابزاری نوین و کارآمد در حوزه سلامت و درمان باشد. هدف از انجام این مطالعه، بررسی تأثیر فناوری نانو در تشخیص بیماری کووید-۱۹ می‌باشد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه مروری نظام مند، با بهره‌گیری از کلیدواژه‌های فارسی «نانو»، «فناوری نانو»، «فناوری نانو»، «کرونا»، «کووید-۱۹»، «کووید» و کلید واژه‌های انگلیسی "nano", "nanotechnology", "covid", "corona", "covid-19"، در پایگاه‌های اطلاعاتی Google Scholar, PubMed, Scopus, SID, Magiran, Web of Science, ProQuest در بازه زمانی سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ انجام شد. بعد از بررسی و مرور مقالات، مطالعات نظری، خبری و سیاسی و خارج از حوزه سیستم بهداشت و درمان کنار گذاشته شدند.

یافته‌ها

پس از اعمال معیارهای ورود و ارزیابی کیفیت مطالعات، تعداد ۱۰ مقاله انتخاب شد. پس از تغییر و بهینه‌سازی ذرات نانو براساس ویژگی‌هایی که دارند، رنگ آن‌ها براساس وجود ذرات کووید، از قرمز به آبی دچار تغییر خواهد شد. هم‌چنین، ساختارهای نانویی حساس به نور نیز روی کار آمده‌اند. ذرات نانوی از جنس طلا، نقره و هم‌چنین ذرات مغناطیسی و ترکیب ذرات نانو با سایر فلزات مثل مس در تشخیص کووید-۱۹ مؤثر شناخته شده‌اند. تمام این موارد توانایی فعل و انفعال با مولکول‌های حساس به سیستمین (بخش فعال پروتئین‌های سارس کو-۲) را دارند.

نتیجه‌گیری

هم‌زمان با ادامه دار شدن شیوع ویروس کووید-۱۹، می‌توان از فناوری نانو به عنوان راهی نوین جهت تشخیص و حتی درمان کووید-۱۹ بهره گرفت.

کلید واژه‌ها: فناوری نانو، تشخیص، کووید-۱۹

Keywords: Nanotechnology, diagnosis, covid-19

بررسی تأثیر تمرین درمانی با استفاده از واقعیت مجازی بر باز توانی در پاندمی کرونا

دکتر احسان قاسمی^۱، سعیده فرهمند^۲

۱. استادیار گروه فیزیوتراپی دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد فیزیوتراپی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

بیماری همه گیر کرونا بر همه جنبه های زندگی ما از جمله نحوه کار، بازی، یادگیری، ورزش و معاشرت تأثیر گذاشته است. اگر چه قرنطینه توانست به کاهش قرار گرفتن افراد در معرض COVID-19 کمک کند. با این حال، دستورات قرنطینه چالش های ملی بسیاری را که تأثیرات آن بر سلامت مالی، جسمی، روانی و عاطفی در بین افراد در هر سنی بسیار عمیق بوده است ایجاد کرده است. انتظار می رود بیماران پس از کووید-۱۹، به ویژه آنهایی که نیاز به مراقبت بالایی داشتند، نیازهای بالایی به توانبخشی جسمی، روانی و شناختی داشته باشند. فناوری واقعیت مجازی (Virtual Reality) این پتانسیل را دارد که بسیاری از چالش های ناشی از همه گیری را کاهش دهد. هدف از این مطالعه بررسی تأثیر تمرین با استفاده از واقعیت مجازی در دوران پاندمی کرونا بوده است.

مواد و روش ها

پایگاه های داده ای PEDro، MEDLINE، Cochrane Library و Goggle Scholar تا پایان سال ۲۰۲۲ مورد جستجو قرار گرفت. مقالاتی که از تمرینات واقعیت مجازی در باز توانی افراد در دوران پاندمی کرونا استفاده کرده بودند، به عنوان مقالات مورد نظر انتخاب شدند. کلید واژه های مورد استفاده شامل واقعیت مجازی، تمرین درمانی و COVID-19 بود. پس از بررسی چکیده مقالات انتشار یافته، مقالاتی که از تمرینات واقعیت مجازی استفاده نکرده بودند از تحقیق خارج شدند.

یافته ها

پس از جستجوی کلید واژه ها در پایگاه های مربوطه، تعداد ۲۰ مطالعه یافت شد که از این تعداد، ۸ مطالعه که مبتنی بر تمرین درمانی نبودند، کنار گذاشته شدند. علاوه بر این یک مطالعه به دلیل عدم وجود خلاصه و دسترسی به متن کامل و مطالعه دیگری به دلیل اینکه به زبان آلمانی بود، کنار گذاشته شدند و در نهایت تعداد ۱۰ مقاله برای بررسی تأثیر تمرینات واقعیت مجازی بر باز توانی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج حاصل از مطالعات نشان دهنده کاربردی و مفید بودن تمرین واقعیت مجازی برای بهبود نتایج فیزیکی (به عنوان مثال، افزایش توانایی حرکتی، کاهش چاقی) و نتایج شناختی و روانی بوده است.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از مطالعات نشان دهنده کاربردی و مفید بودن تمرین واقعیت مجازی برای بهبود نتایج فیزیکی و شناختی بوده است. واقعیت مجازی ابزاری امیدوارکننده برای درمان مؤثر در زمینه توانبخشی است. به ویژه برای متخصصان سلامت ضروری است که برنامه های توانبخشی COVID-19 را از راه دور به دلیل فاصله گذاری اجتماعی تحت و برای بحران های احتمالی همه گیر آینده ارائه دهند.

کلید واژه ها: واقعیت مجازی، تمرین درمانی و کووید-۱۹

Keywords: Virtual Reality, Exercise Therapy, COVID-19

بررسی پیامدهای کووید-۱۹ در بیماران مبتلا به بدخیمی‌های خونی: یک مرور سیستماتیک

فرحان شمعون^۱، محسن حیدری^{۲،۳}، رضا پاکزاد^۴، عادل نعمی^۲، ایلیا یشمی^۱، رضا جبله^۱، محمد ایمانی مفرد^۱، شکیبا عظیمیان ابهر^۱، یاسمن جان نثار^۱

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
۲. مرکز تحقیقات سلولی و مولکولی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
۳. گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
۴. گروه اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

مقدمه

همه‌گیری جهانی بیماری کروناویروس ۲۰۱۹ ناشی از سندرم حاد تنفسی کرونا ویروس ۲ (سارس-کوو-۲) می‌باشد. به نظر می‌رسد بین سرطان خون و افزایش خطر ابتلا به کووید-۱۹ شدید ارتباطی وجود دارد. این مطالعه با هدف بررسی متون در مورد پیامدهای کووید-۱۹ در بیماران مبتلا به بدخیمی‌های خونی انجام می‌شود.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه، پایگاه‌های اطلاعاتی Pubmed، Embase و Web of Science با استفاده از کلیدواژه‌های زیر جستجو شدند: کووید-۱۹، سارس-کوو-۲، سرطان خون، میلوما، لنفوم و لوسمی. تمام مقالات منتشر شده به زبان انگلیسی از ۱ ژانویه ۲۰۱۹ تا ۱۰ مارس ۲۰۲۱ که بیماران مبتلا به کووید-۱۹ مثبت را با حداقل یک نوع بدخیمی خونی گزارش می‌کردند، وارد شدند. مقالات تکراری، مطالعات مروری، بررسی‌های سیستماتیک و متآنالیز، سرمقاله‌ها، مکاتبات، دستورالعمل‌ها، مقالات منتشر شده به زبان‌هایی غیر از انگلیسی و مقالات فاقد اطلاعات کافی حذف شدند. در ابتدا، ۱۱۶۹ مقاله مرتبط وارد مطالعه شد، سپس، ۷۰۴ مطالعه از نظر عنوان و چکیده غربالگری شد. در نهایت، ۱۵۶ مقاله کامل مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

در مجموع، ۵۳ مطالعه با ۲۳۹۵ بیمار براساس معیارهای موجود وارد مطالعه شدند. بیشتر این مطالعات در اسپانیا (۱۴/۸۱ درصد)، پس از آن ایالات متحده (۱۱/۱۱ درصد)، چین و انگلیس (۹/۲۶ درصد) انجام شده است. بیش از نیمی (۵۶/۷۳ درصد) از بیماران آلوده به کووید-۱۹ و مبتلا به بدخیمی خونی، مرد بودند. اکسیژن درمانی نقش مهمی در درمان کووید-۱۹ ایفا کرد. علاوه بر این، درمان‌های ضد انعقاد مانند انوکسپارین و هپارین دو کمک بزرگ برای این بیماران بودند. تب (۷۴/۲۴ درصد)، سرفه (۶۷/۶۴ درصد) و خستگی (۵۳/۱۹ درصد) بیشترین تظاهرات بالینی گزارش شده بودند. علاوه بر این، فشار خون بالا و دیس لیپیدمی شایع‌ترین بیماری‌های همراه بودند. میزان مرگ و میر ناشی از کووید-۱۹ در بیماران مبتلا به بدخیمی‌های خونی ۲۱/۳۴ درصد بود.

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان داد که بیماران مبتلا به سرطان خون استعداد زیادی در ابتلا به کووید-۱۹ داشتند. بنابراین، مدیریت کووید-۱۹ در این بیماران نیاز به توجه بسیار بیشتری دارد و غربالگری آن‌ها باید به طور منظم انجام شود.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، میلوما، لنفوم، لوسمی

Keywords: COVID-19, leukemia, lymphoma, myeloma

بررسی تأثیر اوریکلوتراپی بر تعداد دفعات سرفه در بیماران مبتلا به کووید ۱۹

دکتر محبوبه والیانی^۱، دکتر مریم محمدی^۲

۱. عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۲. عضو هیات علمی دانشگاه شهید صدوقی

مقدمه

یکی از زیر شاخه‌های طب مکمل اوریکلوتراپی است که یک روش تأثیرگذار در بیماری‌های حاد و مزمن است و با کاهش اضطراب و استرس در بیماران به کاهش علائم بیماری و بهبود آن‌ها کمک می‌کند. بنابر این مطالعه حاضر با هدف تأثیر اوریکلوتراپی بر تعداد دفعات سرفه در بیماران مبتلا به کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک کارآزمایی بالینی دو گروهی است که بر روی ۷۰ (۳۵ بیمار در گروه آزمون و ۳۵ بیمار در گروه کنترل) بیمار مبتلا به کووید ۱۹ بستری در بیمارستان شهید صدوقی یزد انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه دموگرافیک و پرسش‌نامه تعداد دفعات سرفه در روز بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss و آمار توصیفی و استنباطی (آزمون کای دو، آزمون تی مستقل و زوجی و مانکوا) استفاده شد.

یافته‌ها

در هر دو گروه میانگین نمره تعداد دفعات سرفه کاهش معناداری را نسبت به قبل از مداخله نشان می‌دهد ($P < 0.001$) و با وجود تفاوت معنادار این نمرات در قبل از مداخله بین دو گروه ($P = 0.004$) بعد از مداخله بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.008$).

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد میانگین تعداد دفعات سرفه در روز در هر گروه پس از مداخله کاهش یافته اما در گروه مداخله کاهش بیشتری داشته و تفاوت معنی‌داری از این نظر بین دو گروه وجود دارد و نشان می‌دهد که اوریکلوتراپی در کاهش تعداد دفعات سرفه در روز مؤثر بوده است. از آنجایی که کاهش علائم بیماری از جمله تعداد دفعات سرفه ارتباط بسیاری با درمان و بهبودی در بیماران مبتلا به کووید ۱۹ دارد واز سویی اوریکلوتراپی روشی بی‌خطر و ارزان است بنابر این توصیه می‌شود از اوریکلوتراپی در کنار سایر درمان‌ها استفاده شود.

کلید واژه‌ها: کووید ۱۹، تعداد دفعات سرفه، اوریکلوتراپی

Keywords: Covid-19, cough, Auriculotherapy

بررسی رفتارهای خودمراقبتی در سالمندان با و بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹، شهر گناباد سال ۱۴۰۰

سعید خیاط کاخکی^۱، دکتر شهزاد پاشایی پور^۲، دکتر رضا نگارنده^۳، دکتر لیلا صادق مقدم^۴

۱. مربی، گروه پرستاری سالمندی و سلامت سالمندان، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران Zistfrom@gmail.com
۲. دانشیار، گروه پرستاری سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۳. استاد، گروه پرستاری سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۴. دانشیار، گروه پرستاری سالمندی و سلامت سالمندان، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

مقدمه

یکی از گروه‌های درگیر با کووید ۱۹ سالمندان می‌باشند. در مطالعه‌ای که در ایران انجام شد؛ نرخ ابتلای سالمندان ۱۶٫۳ درصد بیان شد. از آن جایی که سالمندان اغلب بیماری‌های زمینه‌ای متعددی را در سابقه دارند و از طرفی سیستم ایمنی سالمندان به نسبت سایر گروه‌های سنی ضعیف‌تر است، لذا این گروه سنی استعداد ابتلا و بستری شدن بیشتری در بیمارستان را دارند. در این میان رفتارهای خودمراقبتی و اتخاذ این رفتارها به عنوان یکی از عوامل مؤثر در پیشگیری از ابتلا به کووید ۱۹ به شمار می‌آید. لذا این پژوهش با هدف تعیین و مقایسه رفتارهای خودمراقبتی در سالمندان با و بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹ شهر گناباد در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی - همبستگی بود. ۱۶۲ سالمند با سابقه و ۱۶۲ سالمند بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹ به روش نمونه‌گیری ساده و در دسترس انتخاب شدند. جامعه پژوهش شامل سالمندان مبتلا به کووید ۱۹ ترخیص شده از بیمارستان بهلول گناباد و سالمندان بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹ اما با سابقه بستری در همان بیمارستان به دلیل سایر مشکلات پزشکی بود. معیارهای ورود شامل سن بالای ۶۰ سال، تکلم و فهم زبان فارسی، عدم مشکلات شناختی (خوداظهاری)، تاریخچه ابتلا و بستری به دلیل کووید ۱۹ و گذشت بیش از ۴ هفته از ترخیص بیماران در پژوهش بود. ابزارهای گردآوری اطلاعات شامل؛ پرسش‌نامه‌های دموگرافیک و خودمراقبتی در کووید ۱۹ (با آلفای کرونباخ مطالعه = ۰/۸۴) بود. اطلاعات بیماران از بیمارستان اخذ شد. طی تماس تلفنی با بیماران، با رضایت آن‌ها؛ پرسش‌نامه‌ها به صورت تلفنی، تکمیل گردید. بخش دیگر پرسش‌نامه‌ها به صورت الکترونیکی، در سامانه پرسلاین توسط سالمندان و مراقبین آن‌ها تکمیل گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی (کولموگروف-اسمیرنوف و من ویتنی) انجام شد.

یافته‌ها

در این مطالعه از ۳۲۴ سالمند ۱۶۵ مرد (۵۰/۹ درصد) و ۱۵۹ زن (۴۹/۱ درصد) با میانگین سنی $70/60 \pm 8/73$ سال حضور داشتند. ۲۳/۳۸ درصد افراد مجرد و ۷۶/۲ افراد متأهل بودند. ۶۳/۳ درصد افراد تحصیلات زیر دیپلم و ۳۶/۷ درصد افراد تحصیلات دیپلم و دیپلم به بالا داشتند. ۷۲/۲ درصد افراد با بیماری زمینه‌ای و ۸/۲۷ درصد فاقد بیماری زمینه‌ای بودند. ۷۱/۹ درصد افراد سابقه مصرف دارو و ۲۸/۱ درصد افراد سابقه مصرف دارو نداشتند. هم‌چنین ۲۰/۷ درصد افراد سابقه اعتیاد به سیگار، مواد مخدر و یا الکل داشتند و این در حالی است که ۷۹/۳ درصد افراد چنین سابقه‌ای نداشتند. نتایج نشان داد که تفاوت آماری معنی‌داری بین رفتارهای خودمراقبتی سالمندان با و بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹ وجود داشت. به طوری که افراد با سابقه ابتلا به کووید ۱۹، رفتارهای خودمراقبتی مطلوب‌تری داشتند ($P=0/000$). در گروه افراد با سابقه ابتلا به کووید ۱۹، رفتارهای خودمراقبتی با جنسیت، سابقه اعتیاد به سیگار، مواد مخدر و یا الکل و سطح تحصیلات ارتباط آماری معنادار داشت به طوری که رفتارهای خودمراقبتی در زنان، افراد فاقد مصرف سابقه سیگار، مواد مخدر و الکل و افراد با سطح تحصیلات دیپلم و بالاتر از دیپلم، بالاتر بود ($P<0/05$). در گروه افراد بدون سابقه ابتلا به کووید ۱۹، رفتارهای خودمراقبتی با وضعیت تاهل و سطح تحصیلات ارتباط آماری معنادار داشت به طوری که رفتارهای خودمراقبتی در متأهلین و افراد با سطح تحصیلات دیپلم و بالاتر از دیپلم، بالاتر بود ($P<0/05$).

نتیجه‌گیری

مجموعه رفتارهای خودمراقبتی در افراد با سابقه ابتلا به کووید ۱۹ بالاتر از غیر مبتلایان بود. از آن جایی که رفتارهای خودمراقبتی یک فاکتور مهم در پیشگیری و درمان بیماری‌ها است می‌توان استنباط کرد که مداخلاتی نظیر آگاهی بخشی به سالمندان می‌تواند این رفتارها را در افراد افزایش دهد و منجر به درمان و پیشگیری از ابتلا و ابتلای مجدد شود. بنابراین باید برنامه‌ریزی‌هایی در این راستا به خصوص در جهت پیشگیری و درمان بیماری کووید ۱۹، اتخاذ شود. تیم تحقیقاتی پیشنهاد می‌کند تا تحقیقات بیشتری با ابعاد مختلفی در سالمندان و یا حتی سایر گروه‌های سنی دیگر انجام پذیرد.

کلید واژه‌ها: خودمراقبتی، سالمندان، کووید-۱۹

Keywords: Self-care, Elderly, Covid-19

آیا شواهدی برای امکان استفاده از ترکیب گیاهی (تریاق وبایی)، تأکید شده در منابع طب ایرانی، به عنوان کمک کننده در پیشگیری از کووید-۱۹ موجود است؟

دکتر مهدی زروندی

▪ دکترای تخصصی طب سنتی ایرانی، گروه طب ایرانی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران. leg_med_ny@yahoo.com

مقدمه

استفاده از ظرفیت طب سنتی بویژه گیاهان دارویی برای کنترل و مقابله با شرایط همه‌گیری کووید-۱۹ جزو سیاست‌های سازمان جهانی بهداشت در جریان این پاندمی است. در منابع طب سنتی ایران استفاده از صبر زرد به عنوان یک گیاه دارویی با عظمت برای چنین شرایطی مورد تأکید است. هدف مطالعه حاضر، بررسی شواهد علمی در امکان استفاده از یک ترکیب گیاهی برپایه صبر زرد (تریاق وبایی)، مورد تأکید در منابع طب ایرانی، برای کمک به کنترل شرایطی هم‌چون کووید-۱۹ می‌باشد.

مواد و روش‌ها

این مقاله یک بررسی مروری و کتابخانه‌ای است که به صورت هدفمند و با معیارهای معین از طریق جستجو در کتب معتبر طب ایرانی از جمله الحاوی و القانون و برخی منابع طب رایج همچون کتاب مرجع گیاهان دارویی و مقالات پایگاه‌های اطلاعات علمی داخلی و بین‌المللی از جمله PubMed, google scholar, SID با کلید واژه‌های مرتبط، بدون اعمال محدودیت زمانی انجام شده است. حدود ۲۴ عنوان مقاله مرتبط و مناسب، مورد بررسی قرار گرفت و سپس تجزیه و تحلیل اطلاعات به شکل تجزیه محتوا (Content Analysis) انجام پذیرفت.

یافته‌ها

اگر چه منابع معتبر طب سنتی ایران، در کنار تبیین و تدبیر شرایط «هوای وبایی» یا همه‌گیری‌های عفونی منتقله از طریق هوا - که از جهات زیادی با شرایط ایجاد شده در ضمن همه‌گیری کووید-۱۹ قابل تطبیق است - مفید بودن ترکیب گیاهی برپایه صبر زرد را به عنوان یک «تریاق و پادزهر» به منظور کمک در امر پیشگیری ذکر کرده اند؛ لکن تا کنون هیچ‌گونه کارآزمایی بالینی به اثربخشی و ایمنی این ترکیب گیاهی در شرایط پاندمی کووید-۱۹ نپرداخته است. البته شواهد علمی، مفید بودن این ترکیب، بویژه تک تک اجزای آن را در شرایط طبی مشابه، از جمله آثار تقویت کنندگی سیستم ایمنی، آنتی‌اکسیدانی، ضد التهابی و ضد میکروبی گزارش کرده اند.

نتیجه‌گیری

بنظر می‌رسد استفاده از ترکیب گیاهی مبتنی بر صبر زرد (تریاق وبایی) برای کمک به کنترل شرایطی هم‌چون پاندمی کووید-۱۹ بویژه در افراد در معرض ابتلای بیشتر، مفید باشد. اگرچه انجام کارآزمایی‌های بالینی بیشتر در این خصوص، می‌تواند میزان اثر بخشی و ایمنی آن را اطمینان بخش‌تر کند.

کلید واژه‌ها: طب ایرانی، کووید-۱۹، تریاق وبایی

Keywords: Persian Medicine, Covid-19, Antidotes

بررسی وضعیت ابتلا، بستری و مرگ بر اثر کووید

در سالمندان مراجعه کننده به مراکز منتخب استان اصفهان در بین سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۸

عظیمه قادری^۱، محسن نصیری^۱، احمد رضا قاسمی^۱

۱. گروه مبارزه با بیماری‌ها، شبکه بهداشت شهرستان نجف آباد، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

همه‌گیری کووید ۱۹ جهان را با معضلی بی سابقه مواجه کرده است. در این میان، اگرچه همه گروه‌های سنی در معرض ابتلا هستند، اما افراد مسن در صورت ابتلا به این بیماری به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی، در معرض خط قابل توجهی قرار می‌گیرند. پیری خطر کاهش قدرت سیستم ایمنی بدن و ابتلا به عفونت‌های مختلف را افزایش می‌دهد. به همین علت، بدن سالمندان گاهی توانایی مقابله با این ویروس خطرناک را ندارد این مطالعه به منظور بررسی وضعیت ابتلا، بستری و مرگ بر اثر کووید در گروه سنی ۶۰ سال و بالاتر در استان اصفهان طی ۲۶ ماه انجام گردید.

مواد و روش‌ها

این مطالعه یک مطالعه توصیفی-تحلیلی در سالمندان بالای ۶۰ سال مبتلا به کووید ۱۹ که از اسفند ۱۳۹۸ تا اردیبهشت ۱۴۰۱ در بیمارستان‌های استان اصفهان بستری شده بودند، انجام شد. شرکت‌کنندگانی به عنوان کووید مثبت در نظر گرفته شدند که علاوه بر علائم بیماری، یکی از نتایج مثبت آزمایشگاهی مطرح‌کننده ابتلا به کووید ۱۹ مثل نتیجه مثبت تست پی‌سی‌آر یا رپید را داشتند. اطلاعات جمعیت شناختی و زمینه‌ای شرکت‌کنندگان شامل سن، جنس و هم‌ابتلایی به بیماری‌های زمینه‌ای (بیماری‌های قلبی-عروقی، بیماری‌های تنفسی، بیماری‌های کلیوی، فشار خون، دیابت، سکتته مغزی، بیماری‌های تیروئیدی و بیماری‌های رماتیسمی، سرطان، بیماری‌های مزمن خونی، بیماری‌های سیستم ایمنی و بیماری‌های کبدی) به عنوان متغیرهای مستقل و پیامد بیماری (فوت / عدم فوت) در بیماران با استفاده از پرونده‌های الکترونیکی پزشکی جمع‌آوری و با نرم‌افزار اکسل آنالیز و تحلیل گردید.

یافته‌ها

بررسی نشان داد از تعداد ۵۸۸۸ نفر کل موارد کرونا مثبت بستری در طی ۲۷ ماه همه‌گیری کووید در استان اصفهان، تعداد ۲۷۵۵۴ نفر (۴۷/۸ درصد) سالمند بوده‌اند. میانگین سن شرکت‌کنندگان $72/55 \pm 8/44$ سال بود. جنس مذکر با فراوانی ۵۱/۵ درصد (۱۴۱۱۲ نفر) نسبت به جنس مؤنث با فراوانی ۴۸/۸ درصد (۱۳۴۴۲ نفر) نسبت بیشتری از موارد ابتلا را به خود اختصاص داده است. از این تعداد سالمند کووید مثبت بستری، ۶۰۷۶ نفر (۲۲ درصد) فوت کرده‌اند. این درحالی است که سالمندان ۷۸/۲ درصد کل فوتی‌های موارد مثبت بستری را به خود اختصاص داده‌اند. از طرفی ۵۰/۳ درصد سالمندان بستری شده دارای حداقل یک بیماری زمینه‌ای (دیابت-نقص ایمنی-بیماری قلبی-بیماری کلیوی-بیماری ریوی-فشار خون-سرطان) بوده‌اند.

نتیجه‌گیری

بیماری کووید ۱۹ باعث ایجاد یک پاندمی شدید شده که افراد در هر سنی را تحت تأثیر قرار داده است. با این حال، این بیماری بیشتر شبیه یک فاجعه بهداشتی در سالمندان شناخته می‌شود. علی‌رغم میزان مرگ‌ومیر بالا، ابتلای هم‌زمان به چند بیماری و شدت بالای این بیماری در سالمندان، داده‌های موجود در این گروه سنی کم است. این مطالعه به منظور بررسی وضعیت ابتلاء، بستری و مرگ بر اثر کووید و بررسی ارتباط هم‌ابتلایی به بیماری‌های زمینه‌ای با شدت و مرگ‌ومیر ناشی از کووید ۱۹ در سالمندان انجام شد مطالعات بسیاری نشان داده‌اند که میزان مرگ در سالمندان مبتلا به کووید ۱۹ بسیار بالاتر از میزان مرگ در جوانان است. نتایج مطالعه ما نیز نشان داد موارد ابتلا، بستری و فوت سالمندان بر اثر کووید نسبت به کل موارد مثبت، درصد بالایی را به خود اختصاص داده است و حدود ۲۲ درصد سالمندان مبتلا به کووید ۱۹ فوت کرده‌اند که این مقدار از میزان کشندگی در سالمندان چین، کره و هم‌چنین ایتالیا بیشتر بود. بنابراین با توجه به افزایش میزان ابتلا و فوت با بالا رفتن سن خصوصاً در افراد دارای بیماری‌های زمینه‌ای، به نظر می‌رسد بتوان با اقدامات احتیاطی، پیشگیرانه و مداخله‌ای مانند آموزش مراقبت از خود و هم‌چنین شناسائی، پیگیری و ارجاع به موقع سالمندان دارای علامت با غربالگری فعال خانوارها توسط بهورزان و مراقبین سلامت، رعایت قرنطینه معکوس گروه سنی ۶۰ سال و بالاتر و انجام واکسیناسیون در پیشگیری از ابتلا و ارتقای سلامت کمک نمود.

کلید واژه‌ها: کرونا ویروس، کووید ۱۹، سالمندان، اصفهان

Keywords: Coronavirus, COVID-19, Elderly, Esfahan

بررسی تأثیر بیماری‌های زمینه‌ای بر میزان شکست تهویه غیرتهاجمی در بیماران کووید ۱۹ بستری در بخش‌های مراقبت ویژه

زهرا نعمت‌الله زاده^۱، زهرا مهری^۲، اعظم جهانگیری مهری^۳

۱. کارشناس ارشد پرستاری مراقبت‌های ویژه، گروه اتاق عمل، دانشکده علوم پزشکی شوشتر، شوشتر، ایران
۲. کارشناسی ارشد علم سنجی، دانشکده علوم پزشکی شوشتر، شوشتر، ایران
۳. کارشناس ارشد آمار زیستی، دانشکده علوم پزشکی شوشتر، شوشتر، ایران

مقدمه

با توجه به نرخ بالای مرگ و میر و شیوع بیماری کرونا و ویروس ۲۰۱۹ و اهمیت فوق‌العاده زیاد استفاده از روش تهویه غیرتهاجمی (NIV) در بیماران دچار سندرم نارسایی حاد تنفسی (ARDS) COVID19، در حال حاضر چالش‌های جدی در مدیریت درمان این بیماری در بخش‌های مراقبت ویژه وجود دارد. به این ترتیب، این مطالعه تأثیر بیماری‌های زمینه‌ای را بر میزان شکست تهویه غیرتهاجمی در بیماران کووید ۱۹ بستری در بخش‌های مراقبت ویژه را مورد بررسی قرار داد.

مواد و روش‌ها:

این مطالعه یک مطالعه مقطعی گذشته‌نگر می‌باشد. که از ۲۱ مارس تا ۲۱ نوامبر سال ۲۰۲۱ بر روی ۲۰۰ نفر از بیماران بزرگسال مبتلا به نارسایی حاد تنفسی خفیف تا متوسط کووید-۱۹ بستری در بخش مراقبت‌های ویژه تنفسی (RICU) بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) شهرستان شوشتر که با مد CPAP تحت حمایت تنفسی قرار گرفتند انجام شد اطلاعات دموگرافیک، آنتروپومتریک، آزمایشگاهی و سابقه ابتلا به بیماری‌های زمینه‌ای بعد از NIV کلیه بیماران ثبت گردید. سپس بیماران براساس نتیجه استفاده از NIV با مد CPAP به صورت (موفقیت یا شکست) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۲ و تست‌های آماری من ویتنی، آزمون کای اسکور (یا آزمون دقیق فیشر)، ویلکاکسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند، سطح معناداری $p \geq 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر ۲۰۰ بیمار مبتلا به کرونا با میانگین سنی $63/96 \pm 16/23$ سال وارد مطالعه شدند. $27/5$ ($n=55$) درصد هیچ‌گونه بیماری زمینه‌ای نداشته‌اند و $42/5$ ($n=85$) درصد بیماری دیابت و $35/0$ ($n=70$) درصد بیماری فشارخون داشته‌اند. روش غیرتهاجمی در $21/5$ ($n=43$) درصد موفقیت‌آمیز بوده و در $78/5$ ($n=157$) درصد با شکست مواجه شده است. با استفاده از روش رگرسیون لجستیک، اثر برخی پارامترهای دموگرافیک و بیماری‌های زمینه‌ای بر پیامد روش غیرتهاجمی به شیوه (Forward LR) مورد بررسی قرار گرفتند که متغیر دیابت بر شکست روش غیرتهاجمی مؤثر می‌باشند. طبق آزمون کای دو ($\text{chi-square}=137.148$, $p<0.001$) مدل دارای برازش مناسبی می‌باشد. در نهایت می‌توان گفت متغیر دیابت، ۸۰ درصد واریانس روش غیرتهاجمی را تبیین می‌کنند. شانس شکست روش غیرتهاجمی در افراد دیابتی $14/92$ درصد بیشتر از غیردیابتی‌ها بوده است.

نتیجه‌گیری

بیماری دیابت بر میزان شکست تهویه غیرتهاجمی مؤثر می‌باشد و بیماران با شکست روش غیرتهاجمی با میزان بالاتر مرگ و میر همراه بودند.

کلید واژه‌ها: شکست تهویه، غیرتهاجمی - کووید ۱۹ - مورتالیتی

Keywords: Non-invasive, ventilation failure, Covid-19, Mortality

مقایسه فرسودگی شغلی پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا با پرستاران سایر بخش‌های درمانی بیمارستان امام خمینی شهرستان سنقر و کلیایی در سال ۱۴۰۰

پریسا شریفیان^۱، پگاه شریفیان^۲

۱. دانشجوی کارشناسی پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه دزفول، دزفول، ایران.
۲. دانشجوی دکتری پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران rsharifian7@gmail.com

مقدمه

سلامت روان پرستاران در کیفیت ارائه خدمات به بیماران مؤثر است و فرسودگی شغلی از شایع‌ترین مشکلات این حوزه می‌باشد و بارکاری و استرس بابلای پرستاران در دوران کرونا می‌تواند باعث فرسودگی شغلی شود. لذا این مطالعه با هدف مقایسه فرسودگی شغلی پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا با پرستاران سایر بخش‌های درمانی بیمارستان امام خمینی شهرستان سنقر و کلیایی در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه توصیفی مقطعی، تعداد ۶۶ پرستار شاغل در بخش‌های زایشگاه، جراحی زنان، کودکان، اورژانس، CCU، ICU، کرونا ۱ و کرونا ۲ از بین ۸۰ پرستار بیمارستان امام خمینی ره شهرستان سنقر و کلیایی که معیارهای ورود به مطالعه را داشتند به روش نمونه‌گیری سرشماری انتخاب و وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک و پرسش‌نامه فرسودگی شغلی ماساچ بود. در شیفت‌های متفاوت کاری پرستاران، پژوهشگر به بیمارستان مراجعه کرد و پس از معرفی و بیان اهداف مطالعه و اخذ رضایت آگاهانه کتبی از پرستاران، پرسش‌نامه مدنظر جهت پاسخ‌گویی در اختیار آن‌ها قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش آماری آنالیز واریانس یک طرفه و نرم‌افزار SPSS 20 انجام شد.

یافته‌ها

نتایج آزمون کای دو نشان داد که هیچ تفاوت آماری معنی‌داری از نظر سن، جنسیت و تعداد سال‌های اشتغال بین پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا با پرستاران شاغل در سایر بخش‌های درمانی وجود نداشت. میانگین فرسودگی شغلی در بخش جراحی زنان ($15/32 \pm 5/11$)، کودکان ($10/18 \pm 2/12$)، اورژانس ($19/24 \pm 6/12$)، ICU ($13/88 \pm 3/17$)، CCU ($10/56 \pm 4/26$)، کرونا ۱ ($13/24 \pm 3/23$) و کرونا ۲ ($14/38 \pm 3/13$) بود. آزمون آنالیز واریانس نشان داد بین میانگین نمره فرسودگی شغلی پرستاران شاغل در بخش کرونا با پرستاران سایر بخش‌های درمانی تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری

فرسودگی شغلی در پرستاران شاغل در بخش‌های کرونا در مقایسه با پرستاران سایر بخش‌های درمانی بالاتر است. لذا به دلیل درگیری پرسنل درمانی به خصوص پرستاران با این بیماری لازم است توجه ویژه‌ای به پرستاران شاغل در این بخش‌ها شود و تمامی تمهیدات لازم برای پیشگیری از فرسودگی شغلی در پرستاران اتخاذ شود.

کلید واژه‌ها: فرسودگی، پرستار، کووید-۱۹

Keywords: Burnout, Nurse, Covid-19

جو سازمانی بخش‌های مراقبت ویژه بیماران مبتلا به COVID-19: یک مطالعه تحلیل محتوی کیفی

دکتر پروانه خراسانی^۱، دکتر امرالله ابراهیمی^۲، دکتر سیما عندلیب^۳، مهناز احمدی^۴، سید محمد حسین موسوی^۵

۱. استادیار گروه پرستاری سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۲. دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشیار گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۳. کارشناسی ارشد، دانشجوی روان‌شناسی سلامت، گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۴. کارشناس ارشد روان‌شناسی صنعتی سازمانی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۵. دکترای تخصصی روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (اصفهان)، ایران

مقدمه

ادراک و احساس کارکنان از محیط عمومی کار در یک سازمان را جو سازمانی گویند که تعیین کننده عملکرد کارکنان و رفتار سازمانی آن‌هاست. جو سازمانی در یک بیمارستان نیز در طول زمان بر رفتار پرستاران در آن بیمارستان تأثیر می‌گذارد و به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر کیفیت مراقبت از بیمار تأثیر دارد. بنابراین به‌منظور مدیریت پیامدهای روان‌شناختی ارائه خدمت در بخش مراقبت ویژه COVID-19، شناسایی تجربه پرستاران از جو سازمانی در بافتار اجتماعی هر بیمارستان امری ضروری است. پژوهش حاضر باهدف تبیین تجربه پرستاران از جو سازمانی بخش مراقبت ویژه بیماران مبتلا به COVID-19 انجام شد.

مواد و روش‌ها

داده‌ها در این مطالعه از ۳۰ شهریور تا ۳۰ آذر ۱۳۹۹ در شهر اصفهان (ایران) از طریق مصاحبه فردی و نیمه ساختاریافته با ۱۲ پرستار شاغل در سه مرکز ارجاع بیماران مبتلا به کووید-۱۹ جمع‌آوری شد. شرکت‌کنندگان به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و در یک یا چند جلسه و در زمان و مکان مناسب با آن‌ها مصاحبه شد. مصاحبه‌ها تا اشباع داده‌ها ادامه یافت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل محتوای مرسوم مدل Graneheim & Lundman انجام شد. از معیارهای Guba و Lincoln (شامل اعتبار، قابلیت انتقال، سازگاری و قابلیت اطمینان) برای تضمین قابل اعتماد بودن و دقت استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های مفهوم‌پردازی شده در قالب ۳ مقوله اصلی و ۱۱ مقوله فرعی طبقه‌بندی شدند. مقوله اصلی اول «دلبستگی به حرفه پرستاری» نام گرفت که شامل مقوله‌های فرعی «تعهد شغلی»، «انگیزه شغلی» و «احساس خودکارآمدی شغلی» بود. مقوله اصلی دوم «القای هیجانی» بود که شامل مقوله‌های فرعی «احساس درماندگی»، «ترس از عفونت‌های ویروسی»، «اضطراب ناشی از عدم آگاهی و تغییرات محیطی»، «نگرانی‌های دوطرفه پرستار و خانواده پرستار» و «تعارض‌های اخلاقی» بود. مقوله اصلی سوم «فضای کار حمایتی» نام گرفت که شامل مقوله‌های فرعی «حمایت دانشی»، «حمایت احساسی» و «حمایت رفتاری» بود.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به دلیل استفاده از روش تحقیق کیفی سبب آشنایی بیشتر با تجربه پرستاران COVID-19 از جو سازمانی شد و فرصت برنامه‌ریزی جهت ایجاد جو سازمانی مطلوب و افزایش کیفیت زندگی کاری پرستاران را برای مدیران پرستاری مهیا کرد.

کلید واژه‌ها: پرستاران، COVID-19، مراقبت ویژه، فرهنگ سازمانی

Keywords: Nurses, COVID-19, Intensive care, organizational culture

فرسودگی شغلی و عوامل مرتبط با آن در پرستاران در پاندمی کرونا: مروری نظامند

راضیه شیرزادگان^۱، ناهید محمودی^۲، ام البنین رازانی^۳، معصومه فلاحی^۳

۱. عضو هیئت علمی گروه پرستاری، واحد دورود، دانشگاه آزاد اسلامی، دورود، ایران
۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران
۳. عضو هیئت علمی گروه پرستاری، واحد دورود، دانشگاه آزاد اسلامی، دورود، ایران

مقدمه

از چالش‌های اخیر در سراسر دنیا در مدیریت بیماری‌های عفونی، مقابله با ویروس نوپدید کرونا است. همه‌گیری کروناویروس از نظر جسمی و عاطفی فشار زیادی بر مراقبین بهداشتی تحمیل نموده است. پرستاران به عنوان اساسی‌ترین رکن منبع انسانی فشار زیادی را متحمل شده‌اند که بر عملکرد شغلی آنان اثر گذاشته و توان آنان را برای انجام مؤثر وظایف تحت الشعاع قرار داده و همین امر زمینه بروز فرسودگی شغلی در این قشر را فراهم کرده است. با توجه به اهمیت کیفیت خدمات ارائه شده به بیماران را دستخوش تغییر نماید. این مطالعه باهدف مروری بر فرسودگی شغلی و عوامل مرتبط با آن در پرستاران در پاندمی کرونا صورت پذیرفت.

مواد و روش‌ها

جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی SID, Mag iran, science direct, scopus, pubmed, Cochrane library و Google Scholar با کلید واژه‌های ویروس کرونا، کووید-۱۹، پرستاران، فرسودگی شغلی، همه‌گیری به زبان فارسی و انگلیسی بدون محدودیت زمانی به عمل آمد. معیارهای ورود به مطالعه شامل حذف مطالعات غیر علمی، دسترسی به متن کامل مقالات و مقالاتی که به بررسی فرسودگی شغلی در طی همه‌گیری از ابتدای سال ۲۰۲۰ پرداخته بودند و همچنین نتایج مطالعات توسط دو محقق به طور مستقل بررسی و پس از غربالگری مقالات مرتبط انتخاب و در مطالعه حاضر از آن‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها

در زمان پاندمی کووید-۱۹، اکثر پرستاران درجاتی از فرسودگی شغلی را تجربه می‌کنند که آثار نامطلوبی بر بهره‌وری و عملکرد شغلی آنان به همراه دارد. همچنین مطالعات بیان داشتند مشکلات متعددی از جمله خستگی مزمن، بی‌خوابی، مواجهه با مشکلات خانوادگی، بروز نگرش و رفتارهای منفی نسبت به خود، کار و مراجعین، غیبت از کار و عدم رضایت شغلی نیز از تبعات فرسودگی شغلی در میان پرستاران بوده است. از نظر ابعاد فرسودگی شغلی، خستگی در یعد عاطفی، بیشترین مورد گزارش شده بوده است. از عوامل مرتبط با فرسودگی شغلی که در مطالعات از آن نام برده شده بود می‌توان به تأثیر جنسیت، بهره‌وری، مسخ شخصیت، عدم کفایت شخصی ابتلا به کرونا، بخش مربوطه و... اشاره نمود که هر کدام به نوعی عملکرد شغلی پرستاران را دستخوش تغییرات کرده بودند.

نتیجه‌گیری

شیوع بحران‌هایی مانند کووید-۱۹ عملکرد شغلی افراد در محیط‌های کاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. پیامدهای روان‌شناختی ناشی از فرسودگی شغلی نه تنها بر توجه، درک و توانایی تصمیم‌گیری شاغلین در محیط‌های کاری تأثیرگذار است، بلکه تأثیر مزمن و مداوم بر سطوح سلامت جسمی-روانی-اجتماعی شاغلین گذاشته و به طور مستقیم و غیرمستقیم باعث کاهش کیفیت و بهره‌وری محیط کار و همچنین ایمنی و سلامت شاغلین می‌شود. لذا پیشنهاد می‌گردد حفاظت از سلامت روان کارکنان برای کنترل این نوع بیماری‌های مسری دست کم گرفته نشود و برای افزایش سلامت جسمی و روانی پرستاران و پشتیبانی از مراقبین بهداشتی اقدامات حمایتی توسط مدیران دست اندرکار در این حیطه صورت پذیرد.

کلید واژه‌ها: ویروس کرونا، کووید-۱۹، پرستاران، فرسودگی شغلی، همه‌گیری

Keywords: Coronavirus, Covid-19, Nurses, burnout, epidemic

تبیین تجربه‌های پرستاران از مکانیسم‌های سازگاری به کار رفته در مواجهه با کووید-۱۹: مطالعه کیفی

دکتر محبوبه شالی^۱، دکتر اعظم قربانی^۲، دکتر پگاه مطوری پور^۳، احسان صالحی مورکانی^۴، محمد صالح پور عمران^۵، دکتر علیرضا نیکبخت نصرآبادی^۶

۱. استادیار، گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه و مدیریت پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۲. استادیار، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۳. استادیار، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۴. کارشناس پرستاری، بخش مراقبت‌های ویژه، بیمارستان عیسی بن مریم، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۵. دانشجوی کارشناسی‌ارشد پرستاری، گروه پرستاری بهداشت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۶. استاد، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

مقدمه

کووید-۱۹ اکنون به بحران اصلی سلامت تبدیل شده است و روی همه ملت‌ها در تمامی قاره‌ها و با تمامی نژادها تأثیر گذاشته است. مطالعه‌ها نشان داده اند که پرستاران در مقابله با بحران‌های ناشی از بیماری‌های نوپدید مانند سارس، مرس ابولا، و آنفلوآنزای H1N1 از آسیب‌هایی مانند تنهایی، انزوا، اضطراب، ترس، خستگی، اختلال در خواب و سایر مشکلات جسمی و روانی آزرده شده‌اند. مقابله با بحران کووید-۱۹ در پرستاران نیاز به استفاده از مکانیسم‌های سازگاری دارد. افراد، از روش‌های مختلفی برای سازگاری با شرایط بحرانی استفاده می‌کنند. توانمندی در سازگاری افراد از تجربه‌های منفی و مثبت در زندگی افراد تأثیر می‌پذیرد، هم‌چنین درک سازگاری امری است که به شدت فرهنگ و باورهای هر جامعه روی آن اثر می‌گذارد. این پژوهش برای دستیابی به یافته‌های عمیق براساس تجربه‌های زنده و فرهنگ جاری پرستاران که به عنوان خط مقدم ارائه خدمات سلامت در دوران پاندمی کووید-۱۹ هستند، با هدف تبیین تجربه‌های پرستاران از تنش‌ها و مکانیسم‌های سازگاری به کار رفته در مواجهه با کووید-۱۹ به شیوه کیفی، شکل گرفت.

مواد و روش‌ها

این یک مطالعه کیفی پدیدارشناسی است که از روش مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. با توجه به سؤال اصلی پژوهش که در پی چستی تجربه‌های زیسته پرستاران از مکانیسم‌های سازگاری است، فلسفه و روش پدیدارشناسی به عنوان رویکرد مناسب و انتخابی مورد استفاده قرار گرفت. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، ۹ نفر از پرستاران شاغل در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. تکلم به زبان فارسی، داشتن تحصیلات کارشناسی پرستاری، سلامت شنیداری و گفتاری، تمایل به بازگو کردن تجربه خود و مشارکت به صورت کاملاً داوطلبانه و آگاهانه در پژوهش از جمله معیارهای ورود پرستاران منتخب بود. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های عمیق، نیمه ساختار یافته و چهره‌به‌چهره استفاده شد. مصاحبه‌ها پس از هماهنگی با مشارکت‌کنندگان و در محل و زمان مناسب برای آن‌ها انجام شد. تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها صورت گرفت. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش ۷ مرحله‌ای دیکلمن ۱ استفاده شد. به این صورت که در مرحله نخست پس از انجام هر مصاحبه، ابتدا متن روی کاغذ، پیاده و مرور میشد تا یک درک کلی از متن به دست آید. سپس در مرحله دوم، متن هر یک از مصاحبه‌ها توسط پژوهشگران مورد تفسیر قرار گرفت و معانی آشکار و نهفته در توصیف‌های ارائه شده از طرف مشارکت‌کنندگان استخراج شد. در مرحله سوم، متون کدگذاری شده توسط اعضای تیم پژوهش مورد بحث، تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مرحله چهارم، تناقض‌های موجود در تفسیرهای ارائه شده از طرف گروه پژوهش، تبیین و برطرف شدند. طی مرحله پنجم و با استفاده از روش مقایسه و مقابله متون، نسبت به تعیین و توصیف درون مایه‌ها اقدام شد. در مرحله ششم، یافته‌های مطالعه در قالب درون مایه‌های استخراج شده یاد شده توسط اعضای گروه پژوهش مورد بحث و بررسی قرار گرفتند و در مرحله هفتم، طرح نهایی یافته‌ها در قالب دورنمایه‌های اصلی ارائه شد داده‌ها با نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۱۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

پس از تحلیل داده‌ها، ۳۰۱ کد اولیه استخراج شد. اطلاعات در ۴ مضمون اصلی خودحمایتی در بحبوحه بحران، در پناه خانواده از راه دور، چتر حمایتی بیمارستان و حمایت اجتماعی جای گرفتند. مضامین مشتمل بر ۱۵ زیر مضمون بودند. در این پژوهش، خودحمایتی یکی از مهم‌ترین روش‌های سازگاری با تنش ناشی از کووید-۱۹ بود. مشارکت‌کنندگان مطالعه از روش‌های سازگاری مختلفی برای حمایت از خود مانند اولویت دادن به نیازهای فیزیولوژیک، تصویری مثبت از آینده‌ای مبهم، ارتقای اطلاعاتی در مقابله با بحران و توکل و اعتقاد به امدادهای الهی استفاده کرده بودند. دومین مضمون در پناه خانواده از راه دور بود. نگرانی از ایجاد آسیب و ابتلا به یکی از اعضای خانواده، والدین، همسر یا فرزند و عذاب وجدان ناشی از انتقال این بیماری از بیمارستان به خانواده توسط پرستار، بزرگ‌ترین تنش تجربه شده توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش است. در مقابل دلگرمی و حمایت‌های خانواده تأثیر مثبتی در سازگاری پرستاران با تنش داشته است. سومین مضمون اصلی چتر حمایتی بیمارستان بود. با توجه به اینکه بیمارستان‌ها مرکز اصلی مراقبت در زمان پاندمی هستند، به عنوان یک سازمان موظف به ارائه خدماتی برای سازگاری پرستاران برای مقابله با تنش ناشی از پاندمی هستند. این حمایت‌ها شامل تهیه ناهانگه، تأمین تجهیزات کافی و با کیفیت، مدیریت، سازماندهی و برنامه‌ریزی صحیح، ایجاد جو سالم برای مشاوره گرفتن از همکاران و ایجاد جوی شاد برای ارائه مراقبت است. چهارمین مضمون اصلی حمایت اجتماعی بود. در شرایط بحران، جریان‌ها و فرآیندهایی در جامعه شکل می‌گیرد که می‌تواند در راستای مثبت، آموزش، آگاه‌سازی، همراهی، حمایت باشد و یا در راستای منفی و ایجاد تنش‌های بیشتر مانند انتشار اخبار و اطلاعات غلط و رعب‌آور باشد. مدیریت این جریان‌ها و هدایت آن‌ها در مسیر درست عامل مهمی در کنترل شرایط بحرانی و استفاده از پتانسیل‌های مثبت شکل گرفته است. بنابر تجربه‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش، حمایت اجتماعی در پاندمی کاملاً مثبت و کارا بوده و باعث ارتقای ظرفیت سازگاری با تنش شده است. مضمون‌های به دست آمده از مصاحبه با شرکت‌کنندگان، حاصل تلاش در راستای رسیدن به هدف اصلی مطالعه، یعنی جستجو، کشف و تبیین مکانیسم‌های سازگاری پرستاران در تنش ناشی از کووید-۱۹ بود که به منظور کسب بینش عمیق‌تر و غنی‌تر در مورد این پدیده انجام شد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش توانست تصویر روشنی از مجموعه مکانیسم‌های سازگاری مورد استفاده پرستاران در مقابله با پاندمی کووید-۱۹ ارائه دهد. شرکت‌کنندگان برای مقابله با استرس و اضطراب، راهکارهای مختلف مقابله‌ای را تمرین و تجربه کردند. حمایت از خود و اولویت دادن به سلامت جسم و روح با اهمیت دادن به نیازهای فیزیولوژیک و ارتقای اطلاعاتی، دریافت حمایت از سوی همکاران و مدیران بالادستی و توکل به خدا از مکانیسم‌های سازگاری فردی پرستاران مشارکت‌کننده در این پژوهش بوده است. در کنار مکانیسم‌های فردی، پرستاران از منابع حمایتی دیگری چون خانواده و محیط کار و اجتماع نیز مدد جستجی‌اند. حمایت در مواقعی که مقدار تنش بسیار بالاست می‌تواند از راه دریافت مشاوره از یک روان‌شناس تأمین شود. با توجه به تجربه‌های پرستاران مشارکت‌کننده در پژوهش، آموزش روش‌های سازگاری با تنش‌ها به کارکنان به ویژه در زمان بحران‌هایی همانند پاندمی کووید-۱۹ توصیه می‌شود.

کلید واژه‌ها: مکانیسم سازگاری، کروناویروس، پرستار، مطالعه کیفی

Keywords: Adaptation, Coronavirus, Nurse, Qualitative study

پیش بینی فرسودگی شغلی در پرستاران براساس حمایت اجتماعی درک شده در اپیدمی کووید ۱۹

زینب کوچکی^۱، پگاه شریفیان^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت‌های ویژه، دانشکده پرستاری، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکترای پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران rsharifian7@gmail.com

مقدمه

عدم وجود حمایت اجتماعی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر روی خستگی عاطفی و ایجاد مسخ شخصیت، یعنی دو شاخص از سه شاخص اصلی فرسودگی شغلی داشته باشد. این مطالعه با هدف بررسی متغیرهای ویژگی شخصیتی و حمایت اجتماعی به عنوان پیش‌بینی کننده فرسودگی شغلی در بحران کووید-۱۹ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی رگرسیونی است که در سال ۱۴۰۰ در پیک پنجم کووید ۱۹ بر روی ۱۳۰ نفر از پرستاران مراکز درمانی شهر ایلام به روش نمونه‌گیری گلوله برفی صورت گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل مشخصات دموگرافیک، پرسش‌نامه فرسودگی شغلی Maslach و مقیاس حمایت اجتماعی درک شده Zimet بود. پرسش‌نامه فرسودگی شغلی دارای ۲۲ سؤال با خرده مقیاس‌های خستگی عاطفی ۹ سؤال، مسخ شخصیت ۵ سؤال و عدم کفایت فردی ۸ سؤال می‌باشد. نمره‌دهی این پرسش‌نامه از مقیاس لیکرت استفاده می‌شود و پاسخ‌ها نیز از هرگز تا خیلی زیاد نمره‌گذاری می‌شود. نمرات بالا برای ابعاد خستگی هیجانی و مسخ شخصیت نشانگر بالا بودن سطح فرسودگی شغلی است، درحالی‌که کفایت شخصی بالا بیانگر سطح پایین فرسودگی شغلی است. اعتبار و پایایی پرسش‌نامه فرسودگی شغلی در ایران توسط فیلیان تأیید و ضریب پایایی آن ۷۸/۰ گزارش شده است. پرسش‌نامه حمایت اجتماعی درک شده مشتمل بر ۱۲ آیتم می‌باشد و به صورت طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) درجه‌بندی شده است و بین ۶۰-۱۲ نمره به آن تعلق می‌گیرد. نمره بین ۱۲ تا ۲۰ بیانگر ادراک میزان حمایت اجتماعی در حد پایین، نمره بین ۲۰ تا ۴۰ بیانگر میزان حمایت اجتماعی ادراک شده در حد متوسط و کسب نمره بالاتر از ۴۰ بیانگر میزان حمایت اجتماعی ادراک شده بالا می‌باشد. سوری و عاشوری (۲۰۱۵)، پایایی ابزار را با روش ضریب آلفای کرونباخ ۸۵/۰ گزارش نموده‌اند.

یافته‌ها

۶۴/۶ درصد پرستاران مونث و ۵۶/۹ درصد متأهل بودند. میانگین حمایت اجتماعی ادراک شده برابر با $41/28 \pm 9/68$ و میانگین فرسودگی شغلی برابر با $74/12 \pm 17/38$ بدست آمد. پایایی مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده در این پژوهش برابر با ۰/۸۶ بدست آمد و پایایی فرسودگی شغلی در این پژوهش برابر با ۰/۹۱ بدست آمد. جهت رابطه بین فرسودگی شغلی با حمایت اجتماعی ادراک شده منفی بود. مقدار ضریب تعیین بدست آمده برابر با ۰/۳۶ است که نشان داد ویژگی‌های شخصیت و حمایت اجتماعی ادراک شده توانستند ۳۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته فرسودگی شغلی را تبیین کند. فرسودگی شغلی با حمایت اجتماعی ادراک شده رابطه معنادار آماری داشت ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری

حمایت‌های اجتماعی بیشتر می‌تواند بار روانی زیادی که بر پرستاران وارد می‌شود را کاهش داده، انگیزه برای کار بیشتر شود، محیط کار خوشایندتر شود و در نتیجه کیفیت زندگی پرستاران در تمام ابعاد افزایش پیدا کرده که این مهم خود می‌تواند از فرسودگی شغلی پرستاران جلوگیری کند و به همین خاطر لازم است که مسئولین و متصدیان امور درمان کشور، شرایط را برای حمایت اجتماعی بیشتر از پرستاران فراهم کنند.

کلید واژه‌ها: فرسودگی، حمایت اجتماعی، پرستار، کووید-۱۹.

Keywords: Burnout, Social Support, Nurse, Covid-19

تجارب کارکنان مراقبت سلامت از عوامل استرس‌زا و استراتژی‌های سازگاری در همه‌گیری کووید ۱۹: یک مطالعه کیفی

دکتر عاطفه افشاری^۱، دکتر وجیهه آتشی^۲، دکتر شهلا ابوالحسنی^۲

۱. استادیار آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، گروه پرستاری سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران، آدرس ایمیل: afsharatefe@nm.mui.ac.ir
۲. استادیار پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، گروه پرستاری سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

سلامت روان کارکنان مراقبت سلامت که نقش منحصر به فردی در پاسخ به بحران کووید ۱۹ دارند بسیار ضروری است. بنابراین جهت پاسخ موثر به بحران لازم است اطلاعات بیشتری در خصوص عوامل استرس‌زا و استراتژی‌های سازگاری فراهم گردد. هدف این مطالعه تبیین تجارب کارکنان مراقبت سلامت از عوامل استرس‌زا و استراتژی‌های سازگاری در طی شیوع همه‌گیری کووید ۱۹ بود.

مواد و روش‌ها

در پژوهش کیفی توصیفی ۱۹ کارکنان مراقبت سلامت بیمارستان مرجع پذیرش بیماران مبتلا به کووید ۱۹ به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. روش جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته بود. مصاحبه‌ها به صورت دیجیتالی ضبط و به روش تحلیل محتوا استقرایی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

عوامل استرس‌زا شامل ۴ طبقه اصلی تنش مربوط به ناشناخته بودن بیماری، تنش‌های فردی و خانوادگی، محیط کاری پر تنش و تنش‌های تحمیل شده از سوی جامعه و ۷ زیر طبقه مبهم بودن ماهیت بیماری، تردید درباره چگونگی محافظت از خود، افزایش بار کاری، "حمایت ناکافی مدیران، انگ اجتماعی، حساسیت درک شده پایین جامعه و تنش القا شده از فضای اجتماعی مجازی بود. همچنین استراتژی‌های سازگاری در دو طبقه اصلی استراتژی‌های سازگاری غیر فعال و استراتژی‌های سازگاری فعال و ۵ زیر طبقه اجتناب، پذیرش و مدارا، معنویت‌مداری، توانمندسازی و خودمدیریتی قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه دیدگاهی را در خصوص عوامل استرس‌زا و استراتژی‌های سازگاری مورد استفاده در شرایط بحران اپیدمی بیماری کووید-۱۹ در کارکنان مراقبت سلامت ارائه می‌دهد. ناشناخته بودن بیماری، عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیط کاری از عوامل استرس‌زا در بحران اپیدمی بیماری کووید-۱۹ در کارکنان مراقبت سلامت است. همچنین استراتژی‌های سازگاری فعال و غیر فعال در این شرایط می‌تواند تا حدودی به کاهش استرس در حال تجربه کمک نماید. شناسایی این عوامل می‌تواند در پاسخگویی موثر کارکنان و مدیران در این بحران کمک‌کننده باشد.

کلید واژه‌ها: استرس‌های روانشناختی، سازگاری، کارکنان سلامت، همه‌گیری، کووید-۱۹.

Keywords: Psychological assessors, daptation, healthcare worker, epidemic, COVID-19

نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به هویت حرفه ای در مواجهه با بحران: دوران پاندمی کرونا

سمیرا عباسی

دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

پاندمی بیماری کووید-۱۹، بعنوان عامل تأثیرگذار بر سبک زندگی و تحصیل دانشجویان علوم پزشکی از یک سو و لزوم آموزش نحوه مقابله با این بحران به دانشجویان پرستاری، بعنوان نیروهای بالقوه نظام سلامت، از سوی دیگر می تواند نقش مهمی در نگرش دانشجویان نسبت به حرفه پرستاری و فعالیت در شرایط بحران داشته باشد. در این راستا، این مطالعه با هدف مروری بر نگرش مختلف دانشجویان پرستاری نسبت به هویت حرفه ای در مواجهه با بحران بیماری کرونا انجام شده است.

مواد و روش ها

این مقاله، مطالعه ای با استفاده از روش مرور نظام مند است که با جستجوی پایگاه های Scholar Google، EMBASE، ProQuest، Web of Science، PubMed، Scopus SID، IranMedex و Magiran طی دو سال اخیر و با استفاده از کلمات کلیدی هویت حرفه ای، حرفه ای شدن، هویت در دانشجویان پرستاری، و بحران کووید ۱۹ و معادل های انگلیسی آن انجام شد. از ۱۲۵۳ مطالعه اولیه، ۷ مقاله مرتبط مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

نتایج نشان داد که شرایط بحرانی شیوع بیماری کرونا، بعنوان یک کلاس درس واقعی برای فهم جامع و عمیق حرفه پرستاری، موجب آگاهی بیشتر دانشجویان از ارزش ها و مسئولیت اجتماعی حرفه پرستاری شده و باعث می شود ارزش پرستاری را بعنوان حرفه ای که متمرکز بر کمک به بهبود زندگی افراد، نوع دوستی و اخلاقی است، نشان داده و تصویر حرفه ای خوبی را در ذهن ایجاد کنند و از سوی دیگر کاهش سطح آگاهی دانشجویان پرستاری درباره این بیماری و تمایل به ترک حرفه پرستاری در مواجهه با بحران، تأثیری منفی بر نگرش دانشجویان به هویت حرفه ای دارند.

نتیجه گیری

بطور کلی با توجه به نگرش مثبت و منفی دانشجویان پرستاری نسبت به هویت حرفه ای در شرایط بحرانی، نقش مهم مربیان بالینی، در آموزش نحوه مواجهه با بحران و همچنین مدیران پرستاری در بهبود کیفیت خدمات پرستاری با هدف بهبود نگرش دانشجویان به هویت حرفه ای مشخص می گردد.

کلیدواژه ها: دانشجوی پرستاری، نقش حرفه ای، کووید-۱۹، هویت حرفه ای

Keywords: Nursing Student, Professional role, COVID-19, professional identity

پیش بینی فرسودگی شغلی در پرستاران بر اساس ویژگیهای شخصیتی و تعارض کار - خانواده در اپیدمی کووید ۱۹

زینب کوچکی^۱، پگاه شریفیان^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری مراقبتهای ویژه، دانشکده پرستاری، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکترای پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران rsharifian7@gmail.com

مقدمه

پرستاران بیشترین نیروی انسانی و در خط مقدم مبارزه با این بیماری قرار دارند، به جهت استرس و فشار جسمی و روانی ناشی از بیماری واگیر کووید مستعد فرسودگی شغلی می باشند. این مطالعه با هدف بررسی متغیرهای ویژگی شخصیتی و تعارض کار- خانواده به عنوان پیش بینی کننده فرسودگی شغلی در بحران کووید انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

در پژوهش حاضر که از نوع توصیفی-همبستگی بود، ۱۳۰ نفر از پرستاران شاغل در مراکز درمانی شهر ایلام در سال ۱۴۰۰ و در پیک پنجم کووید ۱۹ به روش نمونه گیری گلوله برفی مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار جمع آوری داده ها شامل مشخصات دموگرافیک، پرسشنامه فرسودگی شغلی Maslach، ویژگیهای شخصیتی NEO و تعارض کار-خانواده Carlson بود. پرسشنامه فرسودگی شغلی دارای ۲۲ سوال با خرده مقیاس های خستگی عاطفی ۹ سوال، مسخ شخصیت ۵ سوال و عدم کفایت فردی ۸ سوال می باشد. نمرات بالا برای ابعاد خستگی هیجانی و مسخ شخصیت نشانگر بالا بودن سطح فرسودگی شغلی است. آیتم های پرسشنامه تعارض کار و خانواده ۱۸ سوالی به شش مولفه سه آیتمی تقسیم می شود. که از گزینه های کاملاً مخالف تا کاملاً موافق تشکیل شده است که امتیاز ۱۸ کمترین تعارض و امتیاز ۹۰ بیشترین تعارض را نشان میدهد. پرسشنامه ویژگیهای شخصیتی شامل ۶۰ سوال و پنج عامل روان آزرده گرایی، برونگرایی، موافق بودن، گشودگی و با وجدان بودن (هر عامل ۱۲ سؤال) در افراد سنجیده میشود. نمره گذاری گویه ها بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه ای به کاملاً مخالف تا کاملاً موافق تشکیل شده است. حداقل و حداکثر نمره کسب شده از هر عامل به ترتیب برابر با ۰ و ۴۸ خواهد بود.

یافته‌ها

میانگین سن پرستاران برابر با ۳۴/۹۶ با انحراف معیار ۶/۹۱ بود و دامنه سنی از ۲۴ تا ۵۵ سال بود. ۹۵/۴ درصد پاسخگویان با بیماران کووید در تماس بودند. در بین پنج ویژگی شخصیت، بالاترین میانگین را ویژگی شخصیت وظیفه شناسی با میانگین $۵/۹۹ \pm ۳۲/۸۲$ و توافق پذیری با میانگین $۵/۱۳ \pm ۲۸/۱۴$ دارند و کمترین میانگین مربوط به ویژگی شخصیت روان رنجوری با میانگین $۶/۱۴ \pm ۲۳/۲۲$ دارد. میانگین تعارض کار-خانواده برابر با $۱۱/۲۴ \pm ۵۵/۶۴$ و میانگین فرسودگی شغلی برابر با $۱۷/۳۸ \pm ۷۴/۱۲$ بدست آمد. جهت رابطه بین فرسودگی شغلی با تعارض کار-خانواده مثبت بود. مقایسه ضرایب همبستگی نشان داد که فرسودگی شغلی قوی ترین همبستگی را با برون گرایی با ضریب همبستگی $۰/۴۷$ ، با تعارض کار-خانواده با ضریب همبستگی $۰/۴۷$ و با توافق پذیری با ضریب $۰/۴۴$ دارد. مقدار ضریب تعیین بدست آمده برابر با $۰/۳۶$ بود که نشان داد ویژگی های شخصیت و تعارض کار-خانواده توانستند ۳۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته فرسودگی شغلی را تبیین کند. فرسودگی شغلی با تعارض کار-خانواده رابطه معنادار آماری داشت ($p < ۰/۰۵$).

نتیجه گیری

تعارض کار-خانواده و همچنین ابعاد شخصیتی وظیفه شناسی و توافق پذیری می تواند به بروز فرسودگی در پرستاران کمک کند و لازم است که مسئولین تدابیر مناسب در این زمینه ها را جهت کاهش فرسودگی در بحران سلامت بکار بگیرند.

کلید واژه ها : فرسودگی، تعارض خانواده، شخصیت، پرستار، کووید-۱۹.

Keywords: Burnout, Family Conflict, Nurse, Covid- 19

تجارب پرستاران بخش‌های ویژه از مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19: یک مطالعه کیفی

راضیه ده بزرگی^۱، شریفه منعیمان^۱، دکتر فاطمه قانیدی حیدری^۲

۱. دانشجوی دکترای تخصصی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان monem_sh@yahoo.com

۲. دکترای تخصصی پرستاری، گروه روان پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

پاندمیک بودن COVID-19، شاغلین مراکز بهداشتی در سراسر جهان را در یک وضعیت بی‌سابقه و فشار کاری بالایی قرار داده است (۱). این بیماری با ایجاد مشکلات تنفسی شدید در مبتلایان میزان بستری در بخش‌های ویژه را به شدت افزایش داده است. مراقبت از این بیماران تجربه منحصر به فردی است که سلامت پرستاران در تمام جنبه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مطالعات متعدد نشان می‌دهد که اختلالات افسردگی، اضطراب و اختلال استرس پس از سانحه به شدت افزایش یافته است. مطالعات محدودی درباره تجارب پرستاران بخش‌های ویژه از مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19 انجام شده است. یک مطالعه کیفی از نوع پدیدارشناسی در وهان نشان داد که پرستاران تجربیات متفاوتی از ارائه مراقبت به بیماران مبتلا به COVID-19 در بخش‌های ICU در مراحل مختلف گزارش کردند؛ در مرحله اول احساسات متضاد اولیه، در مرحله دوم سازگاری سریع با "محیط کار جدید" بعد از ۱-۲ هفته اول کار در ICU، در مرحله سوم ناامیدی پس از سازگاری، و در مرحله چهارم تلاش برای ماندن و کار کردن در محیط‌کار. مطالعه‌ی حاضر، به دنبال آن است که برای پرستاران شاغل در بخش‌های ویژه با تجارب دست اول در مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19، فرصتی فراهم کند تا آن‌ها داستان‌های خود در این باره را بیان کنند. یافته‌های این مطالعه، می‌تواند در راستای ارتقاء درک پرستاران از معانی تجارب خود درباره‌ی مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19 مفید واقع شود.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی از نوع پدیدارشناسی توصیفی می‌باشد که در سال ۲۰۲۰-۲۰۲۱ انجام شده است. با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند، پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه بیمارستان‌های منتخب علوم پزشکی اصفهان، ایران، که در حال مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19 بودند، انتخاب شدند. حجم نمونه در شروع مطالعه ثابت نبود و نمونه‌گیری تا اشباع داده‌ها ادامه یافت. معیارهای ورود برای انتخاب شرکت کنندگان شامل: داشتن حداقل مدرک کارشناسی پرستاری، حداقل یکسال تجربه در بخش مراقبت‌های ویژه، تجربه مراقبت از بیماران مبتلا به COVID-19 و تمایل به شرکت در مطالعه می‌باشد و معیارهای خروج از مطالعه شامل عدم تمایل به شرکت در مطالعه می‌باشد. قبل از مصاحبه، رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان اخذ گردید. داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته، در یک زمان و مکان مناسب به انتخاب شرکت کنندگان انجام شد. هر مصاحبه بین ۳۵ تا ۵۰ دقیقه به طول انجامید که با اجازه شرکت کنندگان ضبط شد و تا زمان رسیدن به اشباع داده‌ها و دستیابی به توصیف جامعی از پدیده ادامه یافت. مصاحبه‌ها با سؤال کلی "تجربه خود را از مراقبت از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ را بیان نمایید" آغاز شد و سؤالات بعدی بر مبنای پاسخ مشارکت کنندگان بیان شدند. در مطالعه حاضر با انجام ۹ مصاحبه به اشباع داده‌ها دست یافتیم. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مطالعه از روش توصیفی کولایزی استفاده شد. از معیارهای لینکلن و گوبا شامل اعتبار، انتقال‌پذیری، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری برای اطمینان از دقت و صحت داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها

۴۵۲ کد اولیه استخراج شد و پس از ادغام و بررسی هم‌پوشانی کدها، ۲۱۰ کد مفهومی به دست آمد که در مجموع در ۵ طبقه اصلی و ۱۱ طبقه فرعی تقسیم شد. طبقات اصلی شامل ترس‌ها و اضطراب‌ها، رنج‌های خانوادگی، ارتقا شایستگی در پرکتیس حرفه‌ای، مدیریت ناکارآمد و مواجهه با نوسانات حمایت‌های اجتماعی بودند که به ترتیب به ۲، ۲، ۲، ۳ و ۲ طبقه فرعی تقسیم شدند. در طبقه‌ی اصلی ترس‌ها و اضطراب‌ها: ۲ طبقه فرعی جای دارد که شامل نگرانی از سرایت بیماری و ترس از برچسب خوردن بود. همه‌ی شرکت کنندگان در مطالعه از امکان سرایت بیماری به اطرافیان از جمله خانواده نگران بودند. در طبقه‌ی اصلی رنج‌های خانوادگی: دو طبقه فرعی بود که عبارت بودند از: انزوای خانوادگی و اختلال در ایفای نقش‌های خانوادگی که همه‌ی شرکت کنندگان در مطالعه اذعان داشتند که آسیب‌های ناشی از حضور و کار در بخش کرونا، صرفاً به فرد محدود نمی‌شود و روابط خانوادگی آن‌ها را نیز تحت الشعاع قرار می‌دهد. در واقع، انزوای از خانواده و محدود شدن روابط خانوادگی از چالش‌هایی بودند که شرکت کنندگان با آن مواجه بودند.

ارتقاء شایستگی در پرکتیس حرفه‌ای: حضور و فعالیت پرستاران در بخش‌های ویژه کرونا، به اذعان برخی از پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه، صرفاً جنبه منفی نداشت و پرستاران را از نظر پرکتیس توانمندتر کرد. این شایستگی در قالب دو طبقه فرعی مطرح شد که شامل ارتقا توانمندی در کاربرد تجهیزات حفاظت فردی و کنترل عفونت بود. با توجه به اظهارات برخی از شرکت‌کنندگان در مطالعه، برخی از پرستاران پاندمی کرونا را فرصتی عملی برای به کار بستن دانش در زمینه کاربرد تجهیزات حفاظت فردی تلقی کردند.

مدیریت ناکارآمد: یکی از عواملی که پیامدهای منفی مراقبت از بیماران کرونا را برجسته‌تر می‌کرد، مدیریت ناکارآمد بود که در قالب ۳ طبقه فرعی شامل نقص در مدیریت منابع انسانی، نقص در تأمین تجهیزات حفاظت فردی و عدم حمایت روانی و مادی خود را در تحلیل داده‌های کیفی مطالعه آشکار کرد. برخی از پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه بیان داشتند که کمبود نیروی متخصص و متناسب کار در بخش ویژه و یا عدم جبران نیروهای از دست رفته به دنبال استعلاجی و استعفا، یکی از مشکلاتی بود که آن‌ها در عرصه مدیریت با آن مواجه بودند. **مواجهه با نوسانات حمایت‌های اجتماعی:** در طبقه اصلی مواجهه با نوسانات حمایت‌های اجتماعی، ۲ طبقه فرعی جای گرفته است که شامل فراز و فرود تقدیرهای اجتماعی و انتظارات اجتماعی نامعقول می‌باشد. با توجه به سرایت‌پذیری و مرگ و میر بالای مربوط به بیماری کرونا، حمایت‌های اجتماعی از پرستاران می‌توانست انگیزه‌ی آن‌ها را برای تداوم ارائه مراقبت به بیماران کرونا تقویت کند. اوایل پاندمی و در پیک‌های اولیه کرونا، پرستاران به عنوان مدافعان سلامت مورد تقدیر جامعه قرار گرفتند و فعالیت‌های آنان بیش از پیش مورد توجه قرار گرفت. اما، در ادامه، با توجه به عادی شدن پاندمی برای مردم، حمایت‌های اجتماعی عمدتاً سیر نزولی به خود گرفت.

نتیجه‌گیری:

در پژوهش حاضر مجموعه دانش پرستاران که در طول زندگی کاری آن‌ها را تجربه کرده و در یک موقعیت خاص در پاندمی کووید-۱۹ آن‌ها را ابراز می‌کنند هدف مورد بررسی است. وضعیت فعلی بر نیاز متخصصان بر لزوم خانواده‌درمانی و توجه به نیازهای خانواده‌های پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه مرتبط با کووید-۱۹ تأکید دارد. لزوم پیشبرد سیاست موجود در جهت کنترل ترس‌ها و اضطراب‌ها، رنج‌های خانوادگی، مدیریت کارآمد و حمایت‌های اجتماعی مطرح می‌نماید. مطالعه حاضر هم‌چنین نشان داد که انتظارات برخی از پرستاران در دوره پاندمی کووید-۱۹، ارتقای آموزش و مهارت در پرکتیس پرستاری است که بعضی از مشارکت‌کنندگان با گذشت زمان به آن دست یافتند. این یافته‌ها هم‌چنین به اهمیت برنامه‌ریزی در حمایت از پرستاران برای توسعه مناسب عملکرد خود در بیمارستان، توجه داشته و لزوم تغییرات ساختاری و سازمانی متناسب جهت رفاه هر چه بیشتر این قشر را ضروری می‌داند.

کلید واژه‌ها: تجارب، پرستاران، بخش‌های مراقبت ویژه، کووید-۱۹، مطالعه ی کیفی

Keywords: Experiences, Nurses, Intensive Care Units, Covid-19, Qualitative Study

بررسی وضعیت مادران باردار/ تازه زایمان کرده مبتلا/ مشکوک به کووید ۱۹ شناسایی شده در غربالگری مداخله‌ای مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۲۵ شهریور لغایت ۶ مهر ۱۴۰۰)

مریم ارزانی^۱، نادیا رحیمی^۲، راشین پوراشرف^۳

۱. کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

maryamarzani@yahoo.com

۲. رییس گروه سلامت مادران، جمعیت و باروری سالم معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۳. کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

افزایش موارد مرگ مادری ناشی از کووید-۱۹ و ضرورت شناسایی زود هنگام مادران باردار مبتلا/ مشکوک در کوتاه‌ترین زمان ممکن، ضرورت توجه دو چندان به غربالگری‌های انجام شده و مراقبت‌های خانم‌های باردار/ تازه زایمان کرده را نشان می‌دهد. مطالعه حاضر با هدف بررسی نهایی نتایج این غربالگری مداخله‌ای با رویکرد شناسایی زود هنگام مادران باردار مبتلا/ مشکوک به کووید ۱۹ انجام شده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی- تحلیلی می‌باشد که با توجه به نتایج استخراج شده از خدمت غربالگری (کد ۸۴۶۹) مادران باردار در سامانه سبب تکمیل شده است. اطلاعات در نرم‌افزار spss 26 و آزمون کای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

از مجموع ۱۹۵۲۷ زن باردار/ تازه زایمان کرده در این مقطع زمانی، تعداد ۱۶۶۲ نفر (۸٫۵٪) توسط ماما- ماما مراقب و بهورز مورد بررسی و غربالگری قرار گرفتند. نتیجه غربالگری در ۶۳۴ نفر (۳٫۸٪) مشکوک گزارش شد. از کل افرادی که جهت بررسی تکمیلی تست PCR انجام دادند، تعداد ۲۰۸ مورد (۳۲٫۸٪) با جواب تست مثبت، تشخیص ابتلا قطعی داده شدند و مورد پیگیری و ارجاع قرار گرفتند. ۴۲۶ نفر (۶۷٫۲٪) نیز با نتیجه تست منفی، مشکوک به ابتلا داده شدند و مورد پیگیری و ارجاع قرار گرفتند. در این بازه زمانی ۸۶ مادر باردار/ تازه زایمان کرده (۱۳٫۵٪) نیز بعثت کووید در بیمارستان بستری شده و تحت مداوا قرار گرفتند که از این تعداد ۵۶ مورد (۶۵٫۲٪) در مراکز منتخب و ۳۰ مورد (۳۴٫۸٪) در بیمارستان‌ها تست داده‌اند.

نتیجه‌گیری

در مطالعه موجود نشان می‌دهد که مدیریت سازمان یافته خدمات غربالگری به تشخیص در مراحل اولیه بیماری کووید کمک قابل توجهی نموده است. برای مادران بارداری که از نظر عوامل خطر ساز در صورت ابتلا به بیماری کووید احتمال بیشتری برای تشدید بیماری کووید دارند، برنامه‌ریزی غربالگری کووید به صورت دوره ای توصیه می‌گردد.

کلید واژه‌ها: بیماری کووید، غربالگری، تست PCR.

Keywords: SARS-CoV-2, Screening, COVID-19 Nucleic Acid Testing

بررسی توزیع فراوانی انواع تأخیر در ارائه خدمات مراقبتی به زنان باردار فوت شده به علت بیماری کووید-۱۹

نادیا رحیمی^۱، دکتر مرجان مشکوتی^۲، راشین پوراشرف^۳

۱. کارشناس مسئول واحد سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۲. مدیر گروه سلامت جمعیت و خانواده معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۳. کارشناس واحد سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

طراحی مداخلات براساس تجزیه و تحلیل عوامل منجر به مرگ، از راهکارهای مؤثر برای پیشگیری از مرگ مادری می‌باشد. از سوی دیگر پس از اثبات اثربخش بودن مداخلات برای حل مشکل سلامتی، بایستی شرایط بهره‌مند شدن گروه هدف از آن را فراهم کرد، لذا در ارائه خدمات مراقبتی به زنان باردار، زمان دسترسی از اهمیت خاصی برخوردار است، بویژه با توجه به ماهیت بیماری کووید-۱۹ و علایم متفاوت سویه‌های متنوع آن که می‌تواند با توجه به شرایط دوران بارداری، تصمیم‌گیری به موقع و مناسب برای ارائه اقدامات ضروری را با چالش مواجه سازد. این تحقیق با هدف بررسی توزیع فراوانی انواع تأخیر در مرگ‌های مادری ناشی از کووید-۱۹، انجام گردیده است.

مواد و روش‌ها

نمونه‌این پژوهش توصیفی کلیه زنان فوت شده، در دوران بارداری تا ۴۲ روز پس از زایمان، مطابق تعریف مرگ مادری هستند که به علت ابتلا به بیماری کووید-۱۹ در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در مراکز تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان فوت نموده‌اند. روش جمع‌آوری اطلاعات، بررسی مستندات و ابزار مربوطه، پرسش‌نامه‌های استاندارد نظام مراقبت مرگ مادران شامل پرسش‌های مربوط به بررسی تأخیر مراقبت‌ها می‌باشد. اطلاعات در نرم‌افزار Excel وارد و با آماره‌های توصیفی آنالیز گردیده است.

یافته‌ها

طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در مجموع ۳۴ مورد مرگ مادری در مراکز تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی اصفهان رخ داده، میانگین سنی مادران فوت شده $22/6 \pm 29/30$ سال و طیف سنی ایشان ۱۴-۴۵ سال می‌باشد. ۹۷٪ درصد مادران فوت شده با سواد و ۳٪ بی سواد، ۹۱٪ ایرانی و ۹٪ ملیت غیر ایرانی داشته‌اند. علت مرگ ۲۵ مورد یعنی ۷۳٪ مرگ‌های مادری مذکور، ابتلا به بیماری کووید-۱۹ بوده و توزیع تأخیر در ارائه خدمات در مرگ‌های ناشی از بیماری کووید-۱۹ به این ترتیب می‌باشد: تأخیر در تصمیم‌گیری خانواده برای اخذ کمک ۹ مورد (۳۶٪)، تأخیر در ارجاع مادر از واحدهای خارج بیمارستانی به بیمارستان ۱۱ مورد (۴۴٪) و تأخیر در شروع درمان ۱۷ مورد (۶۸٪).

نتیجه‌گیری

نتایج حاکی از آن است که حساس سازی و افزایش آگاهی خانواده منجر به بهبود عملکرد و اقدام به موقع ایشان در تصمیم‌گیری برای اخذ کمک می‌گردد. همچنین جلب توجه پزشکان و کارکنان به ارتقای آگاهی و اجرای مناسب شیوه نامه‌های ارائه خدمات بهداشتی درمانی با بهبود عملکرد ایشان و کاهش تأخیر در ارائه خدمات ضروری به بیماران همراه است. از آنجایی که مراقبت سرپایی مادران باردار در بخش‌های خصوصی و دولتی ارائه می‌گردد، آموزش و یکسان‌سازی مراقبت‌ها در قالب خدمات استاندارد ابلاغی وزارت بهداشت، به موازات پیگیری و نظارت بر اجرای صحیح دستورعمل‌ها ضرورت می‌یابد. پیشنهاد می‌گردد که به منظور ارتباط مؤثر بخش‌های مختلف ارائه خدمات، نسبت به راه‌اندازی سامانه برخط معرفی زنان باردار مراجعه‌کننده به بخش خصوصی به حوزه بهداشت به منظور فراهم سازی امکان برخورداری ایشان از خدمات رایگان حوزه بهداشت، اقدام گردد.

کلید واژه‌ها: زنان باردار، مرگ مادری، مشکل سلامتی، خدمات مراقبتی

Keywords: Pregnant women- Maternal mortality, Health problem, Care services

بررسی موانع و چالش‌های اخلاقی واکسیناسیون علیه کوید ۱۹ در بارداری

لیلا اسدی^۱، زهرا محبی دهنوی^۲

۱. کارشناس ارشد مامایی، مربی آموزشی گروه مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

۲. دانشجوی دکتری تخصصی سلامت باروری و جنسی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان L_asadi66@yahoo.com

مقدمه

ایمن‌سازی در بارداری در مواجهه با پاندمی کوید می‌تواند با پیشگیری از ابتلا زنان باردار منجر علاوه بر بهبود و ارتقا شاخص‌های سلامت مادران و نوزادان جامعه، منجر به کنترل بهتر پاندمی در جوامع گردد، معمولاً اجرای برنامه واکسیناسیون با واکسن جدید با چالش‌های فراوانی همراه است. هدف از مطالعه حاضر مروری بر موانع و چالش‌های اخلاقی واکسیناسیون علیه کوید ۱۹ در بارداری می‌باشد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر به روش مروری انجام گرفت که جستجوی مطالعات انجام شده در فاصله زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱ در منابع اطلاعات PubMed, Science Direct و up to date انجام شد. کلمات انگلیسی corona virus, covid-19, vaccine, immunization, pregnancy, ethic, challenges به عنوان کلید واژه مورد استفاده قرار گرفت و نتایج از ۹ مطالعه مرتبط در دسترس استنتاج گردید.

یافته‌ها

مرور متون مرتبط نشان دهنده چالش‌های اخلاقی متعددی در رابطه با واکسیناسیون زنان باردار علیه کوید ۱۹ می‌باشد. محدودیت شواهد ایمنی و اثربخشی واکسن در زنان باردار و عدم حضور زنان باردار در بسیاری از مطالعات بالینی بررسی اثر بخشی واکسن که نیازمند مطالعات گسترده تر می‌باشد، ضرورت توجه ویژه به اصل سود رسانی و عدم ضرر، که می‌تواند منجر به قابلیت اعتماد برنامه واکسیناسیون از لحاظ اخلاقی در زنان بارداری گردد و توجه به اصل خودمختاری در کسب رضایت آگاهانه از زنان توسط مراقبت کنندگان، لزوم کسب رضایت آگاهانه، الزام و یا اختیار در اجرای برنامه واکسیناسیون زنان باردار، توزیع عادلانه واکسن بدون توجه به قومیت و نژاد افراد نیز از مهم‌ترین چالش‌های اخلاقی مرتبط می‌باشد. همچنین توجه به مزایا و مخاطرات واکسن با توجه به پلتفرم واکسن مورد استفاده و نقش سیاست کشورها در دسترسی زنان باردار به کم عارضه ترین و بهترین واکسن نیز در کاهش مخاطرات واکسیناسیون زنان باردار نقش مهمی دارد. در این زمینه عدم دسترسی کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته به مناسب ترین واکسن، عدم توزیع برابر واکسن در کشورها و ناکافی بودن شواهد و مطالعات در رابطه مخاطرات واکسن جهت تصمیم‌گیری مادران باردار از مهم‌ترین موانع واکسیناسیون زنان باردار مطرح شده بود.

نتیجه‌گیری

در نظر گرفتن فعالانه منافع زنان باردار و نوزادان آنها در تلاش برای مبارزه با تهدیدات همه‌گیر در قالب کسب رضایت آگاهانه با تاکید بر اصول اساسی اخلاقی جهت واکسیناسیون بسیار ضروری می‌باشد. لازم است اطلاعات قابل فهم، حساس فرهنگی، مبتنی بر شواهد علمی و جامع به زبان ساده در مورد فواید و خطرات ایمن سازی در بارداری در اختیار زنان قرار گیرد، به طوری که با توانمند سازی زنان با تاکید بر اصل خودمختاری، خود بتوانند تصمیم‌گیری آگاهانه‌ای جهت واکسیناسیون داشته باشند.

کلید واژه‌ها: اخلاق، واکسیناسیون، کوید-۱۹، بارداری

Keywords: Ethics, Vaccination, Covid-19, Pregnancy

بررسی وضعیت دریافت واکسن کووید-۱۹ در زنان باردار مبتلا به بیماری کووید-۱۹ بستری در بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰

راشین پوراشرف^۱، نادیا رحیمی^۲، مریم ارزانی^۱

۱. کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان pourashrafraashin@gmail.com

۲. مسئول سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

کاهش سیستم ایمنی و احتمال ابتلا به بیماری کووید در زنان باردار از سویی و ترس از عوارض جنینی و مادری واکسن کووید از سوی دیگر، موضوع واکسیناسیون زنان باردار را به چالش کشیده است. هدف این پژوهش اطلاع از وضعیت واکسیناسیون در زنان باردار مبتلا به کووید-۱۹ در جهت برنامه‌ریزی لازم برای ارتقاء مراقبت‌های دوران بارداری و سلامت در این گروه می‌باشد.

مواد و روش‌ها

حجم نمونه این پژوهش توصیفی، زنان باردار مبتلا به کووید-۱۹ (۱۵۰ نمونه)، بستری در بخش‌های مراقبت ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بوده و تجزیه و تحلیل داده‌های بهبودی و فوت زنان باردار مبتلا به کووید با استفاده از آزمون‌های t و k2 در نرم‌افزار SPSS انجام و مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

۱۸٫۷ درصد زنان بستری شده بعلت کووید فوت نمودند. ۶۳٪ زنان واکسینه نشده ترس از آسیب به جنین یا مادر و ۳۷٪ عدم توصیه متخصصین زنان به تزریق واکسن کووید را علت عدم دریافت این واکسن مطرح نمودند. هیچ‌کدام از مادران فوت شده واکسینه نشده بودند. میانگین تعداد زنان باردار بستری و فوت شده بعلت کووید-۱۹ از زمانی که برنامه واکسیناسیون کووید برای زنان باردار اجرا گردید در مقایسه با ماه‌های قبل از آن، دارای تفاوت معنادار می‌باشد. ($P \leq 0/05$)

نتیجه‌گیری

مادرانی که دچار مرحله شدید کووید شده و جان خود یا جنین شان به خطر افتاده بود، هیچ‌کدام واکسینه نشده و میانگین تعداد مادرانی که به علت کووید بستری یا فوت نموده بودند در ماه‌های پس از شروع واکسیناسیون به شکل قابل توجهی کمتر از ماه‌های قبل از آن بود. میزان کشندگی این بیماری در زنان باردار به مراتب بیشتر از جمعیت معمول بود. بنابراین زنان باردار بایستی در پاندمی کووید-۱۹ مورد توجه بیشتر قرار گرفته و کلیه ارائه‌دهندگان خدمات زنان باردار در آموزش و فرهنگ‌سازی زنان در جهت دریافت واکسن کووید قبل از اقدام به بارداری اهتمام ورزند.

کلید واژه‌ها: مرگ و میر مادران، کووید-۱۹، مراقبت بارداری، زنان باردار

Keywords: maternal mortality, COVID-19, Prenatal Care, pregnant women

بررسی وضعیت رفتارهای دلبستگی مادر و نوزادان و عوامل روان‌شناختی مرتبط با آن در شرایط پاندمی کووید ۱۹ (یک مطالعه مروری سیستماتیک)

زهرا السادات موسوی^۱، شادی گلی^۲، زهرا علیزاده^۳، نرجس آقایی^۴، مهسا کهربایی^۵

۱. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان، بهداشت باروری، اصفهان، ایران.
۲. گروه مامایی، مرکز تحقیقات توسعه علوم مامایی و پرستاری، شعبه نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.
۳. گروه پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.
۴. دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۵. دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

مقدمه

همه‌گیری کووید-۱۹ و ترس ابتلای نوزادان تازه متولدشده به آن به‌عنوان یک تهدید جهانی، چالشی برای رفتارهای دلبستگی مادر به نوزاد محسوب می‌شود. انجام مطالعات سیستماتیک با بررسی و ترکیب همه مستندات مرتبط می‌تواند تصویری کامل‌تر از وضعیت رفتارهای دلبستگی مادر به نوزاد ایجاد کند. هدف از مطالعه حاضر تعیین وضعیت رفتارهای دلبستگی مادر و نوزادان و عوامل روانی مرتبط با آن در شرایط پاندمی کووید ۱۹ بود.

مواد و روش‌ها

مطالعه‌ی حاضر از نوع مطالعه مروری- سیستماتیک می‌باشد که بر پایه اطلاعات جمع‌آوری شده از جست‌وجوی در پایگاه‌های علمی SID، PubMed، Science Direct، Elsevier، Scopus و موتور جست‌وجوگر Google Scholar با استفاده از عملکرد منطقی OR، AND بین کلمات کلیدی استفاده شد و جست‌جوی مقالات با استفاده از جست‌جوی نظام‌مند با کلیدواژه‌های Attachment Behaviors، mother-infant bonding، maternal attachment، Covid-19، neonates، با همه ترکیبات احتمالی کلمات مهم، اصلی و حساس در بازه زمانی دسامبر ۲۰۱۹ تا آوریل ۲۰۲۱ انجام شد. جست‌جوی کلی برای منابع مرتبط دلبستگی مادر به نوزاد و کووید ۶۵ مقاله بود. سپس با اعمال فیلتر زمان این تعداد به ۳۱ مقاله تقلیل پیدا کرد. در مرحله پایانی نیز با حذف مقالات تکراری و بررسی ارتباط مقالات با موضوع مورد مطالعه ۷ مقاله به‌عنوان منابع مربوطه و نهایی انتخاب شدند.

یافته‌ها

نتایج ارزیابی مطالعات، سطح رفتارهای دلبستگی مادر به نوزاد ضعیف تا متوسط در بحران کووید-۱۹ نشان داد. مادران با سطح پایین‌تر دلبستگی نسبت به نوزاد خود به میزان بیشتری دچار افسردگی، اضطراب، استرس پس از سانحه، بودند. زنانی که در دوره قرنطینه زایمان کرده بودند نسبت به سایر زنان سطح دلبستگی پایین‌تری نسبت به نوزاد خود داشتند.

نتیجه‌گیری

شرایط اپیدمی کووید ۱۹ سبب شیوع بالا و طیف گسترده‌ای از انواع اختلالات روان‌شناختی به همراه کاهش سطح دلبستگی در مادران دارای نوزاد زیر ۱۲ ماه شده بود. ارائه مشاوره و آموزش به‌موقع روان‌شناختی در جهت ارتقا سطح دلبستگی مادر به نوزاد ضروری می‌باشد.

کلید واژه‌ها: رفتارهای دلبستگی، مادر، نوزاد، کووید ۱۹، مرور نظام‌مند

Keywords: Covid-19; Infant; Mother-Child Relations; Mothers; Review

بررسی تغییرات اضطراب کووید ۱۹ با نزدیک شدن به زمان زایمان در مادران باردار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر اصفهان

دکتر راضیه بینا، دکتر زینب حیدری، دکتر شهناز کهن، دکتر فاطمه محمدی

گروه مامایی و بهداشت باروری، مرکز تحقیقات علوم باروری و سلامت جنسی، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

اپیدمی کووید-۱۹ یک عامل استرس‌زای منحصر به فرد با پیامدهای بالقوه برای بارداری محسوب می‌شود. اضطراب ناشی از ابتلا به این بیماری ممکن است اثرات روانی و جسمانی منفی بر مادران باردار داشته باشد؛ لذا پژوهش حاضر باهدف تعیین میزان اضطراب کرونا با نزدیک شدن به زمان زایمان در مادران باردار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر اصفهان انجام شد

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی-تحلیلی بود که با مشارکت ۲۱۵ مادر باردار مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر اصفهان با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انجام شد. داده‌ها توسط فرم اطلاعات جمعیت شناختی و پرسش‌نامه پرسش‌نامه اضطراب کرونا (CDAS) در دو مرحله؛ در هفته‌های ۲۸-۳۴ و ۴۰-۳۴ بارداری جمع‌آوری شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد میانگین نمره‌ی اضطراب کرونا در هفته‌های ۲۸-۳۴ بارداری برابر با $11/54 \pm 7/56$ بود در حالی که این نمره در هفته‌های ۴۰-۳۴ بارداری برابر $22/05 \pm 9/39$ بود.

هم‌چنین میزان اضطراب کرونا در هفته‌های ۲۸-۳۴ بارداری در ۶۲/۸ درصد در سطح کم، در ۳۲/۶ درصد در سطح متوسط و در ۴/۷ درصد در سطح زیاد قرار داشت در حالی که میزان اضطراب کرونا در هفته‌های ۴۰-۳۴ بارداری در ۲۹/۳ درصد در سطح کم، در ۴۶ درصد در سطح متوسط و در ۲۴/۷ درصد در سطح زیاد بود.

بعلاوه میانگین نمره‌ی اضطراب کرونا در هفته‌های ۴۰-۳۴ بارداری نسبت به هفته‌های ۲۸-۳۴ به صورت کلی و در مولفه‌های روانی و جسمانی، به ترتیب $1/0/6$ ، $6/0/8$ و $4/0/1$ واحد افزایش معنادار داشت ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری

براساس نتایج این مطالعه، با نزدیک شدن به زمان زایمان میزان اضطراب کرونا در مادران باردار افزایش می‌یابد، لذا توجه بیشتر به سلامت روان مادران باردار در زمان اپیدمی کووید-۱۹ و خصوصا در سه ماهه سوم ضروری است.

کلید واژه‌ها: اضطراب، کووید-۱۹، بارداری

Keywords: Anxiety, Covid-19, Pregnancy

ارزیابی سلامت روان زنان باردار در پاندمی کووید-۱۹: یک مطالعه چند مرکزی

فاطمه مختاری^۱، فاطمه ترکیان^۲، سمانه ترکیان^۳

۱. دانشجوی دکترا بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. mid.mokhtari@yahoo.com
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۳. دانشجوی دکترا گروه اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

مقدمه

پاندمی کووید-۱۹ باعث اختلال در زندگی فردی و حرفه‌ای زنان باردار شد و اثرات روانی زیادی را برای مردم جامعه به همراه داشت. بارداری یک دوره گذر در زندگی زنان است که با تغییر احساسات و آسیب‌پذیری عاطفی بالا همراه است. بنابراین زنان باردار یکی از گروه‌های آسیب‌پذیر در این پاندمی بودند. لذا هدف از این مطالعه ارزیابی سلامت روان زنان باردار در پاندمی COVID-19 بود.

مواد و روش‌ها

مطالعه مقطعی بر روی ۶۰۷ زن باردار شهر اصفهان از تاریخ ۲۶ شهریور لغایت ۳۰ آذر ۱۳۹۹ در شهر اصفهان انجام شد. افراد از مراکز بهداشتی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای، انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل توانایی خواندن و نوشتن، رضایت برای شرکت در مطالعه و دسترسی به اینترنت بود. داده‌ها با استفاده از یک پرسش‌نامه مبتنی بر وب سه بخشی، شامل؛ متغیرهای جمعیت شناختی، مقیاس ترس از COVID-19 (FCV-19S) و سلامت عمومی (GHQ-28)، جمع‌آوری شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و با استفاده از آزمون‌های مجذور کای، t و رگرسیون لجستیک تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

میانگین سن زنان در این مطالعه 28.1 ± 6.2 سال بود. اکثر زنان باردار دارای تحصیلات دانشگاهی و دبیرستان (۸۷/۲٪)، دارای وضعیت مالی متوسط (۷۲/۳٪)، فاقد شغل (۸۷/۸٪) و در سه ماهه دوم یا سوم بارداری (۸۸/۱٪) بودند. در بین مادران شرکت کننده در مطالعه ۱۱/۵٪ آنان سابقه ابتلا به کووید-۱۹ در بارداری را ذکر کردند. در بین مادران ۱۷/۵٪ دارای اختلالات روان در پاندمی بوده و ۷۳/۳ درصد از شرکت کنندگان سطح بالایی از ترس از COVID-19 را گزارش کردند.

وضعیت مالی ضعیف (OR=3/06)، ابتلا به COVID-19 (OR=2/25)، سابقه اختلال روانی (OR=10/11) و گراوید بارداری (OR=2/59) با افزایش قابل توجهی در اختلال سلامت عمومی همراه بود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد در پاندمی کووید-۱۹ حدود یک ششم زنان باردار اختلال روانی و حدود سه چهارم از مادران باردار سطح بالایی از ترس از COVID-19 را گزارش کردند. بنابراین به نظر می‌رسد استرس همه‌گیری COVID-19 توانست اثرات منفی کوتاه مدت و بلندمدتی بر سلامت روان مادران باردار داشته باشد. به منظور کاهش ترس و افزایش سلامت روان مادران باردار برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های ارتقای سلامت روان مانند برنامه‌های مشاوره از راه دور، در طول همه‌گیری توصیه می‌شود. این برنامه‌ها از طریق برگزاری وبینارهای آموزشی و با استفاده از رسانه‌های عمومی می‌توان اجرا کرد.

کلید واژه‌ها: ترس، سلامت روان، زنان باردار، کووید-۱۹

Keywords: Fear, Mental health, pregnant women, COVID-19

بررسی کووید ۱۹ در زنان باردار اتباع غیرایرانی بستری در بخش‌های مراقبت ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰

راشین پوراشرف^۱، نادیا رحیمی^۲، بیتا حمیدی^۳

۱. کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان pourashrafrashin@gmail.com
۲. مسئول سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۳. کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

ناخوشی‌های متعدد و حتی مرگ از عوارض بیماری کووید-۱۹ بوده که سرتاسر جهان را نشانه گرفته است. بدلیل کاهش سیستم ایمنی در بارداری، زنان باردار در مقایسه با زنان غیرباردار بیشتر در معرض این عوارض بوده و از آنجا که زنان باردار اتباع غیرایرانی بدلیل تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و زبانی در جامعه دارای مشکلات زیادی هستند، بایستی مورد توجه ویژه قرار گیرند. هدف این پژوهش اطلاع از وضعیت زنان باردار غیرایرانی درگیر بیماری کووید-۱۹ می‌باشد که می‌تواند در جهت برنامه‌ریزی لازم برای ارتقاء مراقبت‌های دوران بارداری و سلامت و کیفیت زندگی در این گروه آسیب‌پذیر و نوزادان آن‌ها کمک کننده باشد.

مواد و روش‌ها

حجم کل نمونه پژوهش توصیفی تحلیلی حاضر، ۱۵۰ مادر باردار مبتلا به عوارض شدید ناشی از بیماری کرونا بوده که در سال ۹۹ و ۱۴۰۰ در بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بستری بوده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های t و k2 در نرم‌افزار SPSS انجام و مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

۸۱٫۳ درصد (۱۲۲ نفر) مادران باردار بستری شده بعلت کووید-۱۹ در بخش مراقبت‌های ویژه، بهبود یافته و ۱۸٫۷ درصد (۲۸ نفر) فوت نمودند که این میزان بمراتب بیشتر از میزان کشندگی این بیماری در جمعیت معمول می‌باشد. مادران اتباع غیرایرانی ۴٫۷٪ کل نمونه‌ها (از ۱۵۰) را دربرگرفتند درحالی‌که مرگ مادران اتباع در این گروه ۷٫۱٪ کل مرگ‌های مادری ناشی از کووید (۲۸ از ۲۸) بوده است. بطورکلی درصد مرگ مادری در میان مادران اتباع غیرایرانی مبتلای بستری در بخش مراقبت‌های ویژه ۲۸٫۵ (۷ از ۲۷) و در مادران ایرانی با شرایط پیشگفت، ۱۸٫۱٪ (۲۶ از ۱۴۳) تعیین شد.

نتیجه‌گیری

از آنجایی که یکی از عوامل تأثیرگذار مهم بر شاخص‌های سلامت مادران و دستیابی به اهداف ملی و بین‌المللی، وجود مهاجرین و پناهندگان کشورهای همسایه است و رفع بی‌عدالتی در دسترسی و کیفیت خدمات سلامت باروری و مادری از جمله توصیه‌های سازمان بهداشت جهانی برای رسیدن به اهداف استراتژیک ارتقاء سلامت مادران می‌باشد، شناسایی و درمان بموقع مادر باردار نیازمند مراقبت ویژه در جمعیت اتباع غیرایرانی می‌تواند عامل پر قدرت و مهمی در جلوگیری از مرگ مادر و ارتقاء سطح سلامت مادر و نوزاد و در نهایت سلامت خانواده آنان باشد که تلاش مسئولین ذیربط را در راستای امکانات بهداشتی-درمانی و پوشش خدمات بیمه‌ای اتباع غیرایرانی می‌طلبد. بنابراین وجود هم‌زمان دو فاکتور بارداری و غیرایرانی بودن نیاز به توجه دوچندان ارائه دهندگان خدمات بهداشتی-درمانی را می‌نمایاند.

کلید واژه‌ها: واکسن کووید، کووید-۱۹، مراقبت بارداری، زنان باردار

Keywords: COVID-19 Vaccines, pregnant women, Covid-19, prenatal care

بررسی اضطراب ناشی از ویروس کووید ۱۹ و میزان ابتلای به آن در میان کادر درمان مامایی شهر زابل یک سال بعد از شیوع ویروس کرونا

فاطمه میرزائی^۱، مهین بدخش^۲، ساناز نهبندانی^۳، بهاره خواجه پور^۴، سمیرا غفرانی^۴

۱. کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران
۲. گروه مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران
۳. مربی، کارشناس ارشد، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران
۴. کارشناس مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران

مقدمه

شیوع بیماری کرونا، منجر به ایجاد اضطراب زیادی در سراسر دنیا شده است. از جمله اولین کسانی که در معرض آلودگی قرار دارند، کارکنان مراکز خدمات بهداشتی و درمانی می‌باشند. از این رو مطالعه حاضر، با هدف ارزیابی میزان اضطراب ناشی از ویروس کووید-۱۹ در میان ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهر زابل و میزان ابتلایشان به بیماری ناشی از ویروس مذکور یک سال بعد از شیوع پاندمی ویروس کرونا در ایران انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع توصیفی-مقطعی بود که در شهر زابل انجام گرفت. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک و پرسش‌نامه مقیاس اضطراب کرونا ویروس (CDAS: Corona Disease Anxiety Scale) بود. معیارهای ورود به مطالعه شامل: رضایت برای شرکت در مطالعه، سن بالای ۲۰ سال و حداقل یک سال سابقه کار و معیارهای خروج از مطالعه شامل: وجود بیماری‌های روان‌شناختی و اختلالات اضطراب، تکمیل ناقص پرسش‌نامه و عدم همکاری و رضایت برای شرکت در مطالعه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم‌افزار آماری spss نسخه ۲۲ و با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی با اطمینان ۹۵ درصد انجام گرفت. برای ارزیابی ویژگی‌های دموگرافیک، وضعیت ابتلا به کووید-۱۹، وضعیت قرنطینه، میزان مطالعه راجع به کووید-۱۹، میزان اضطراب ناشی از کووید-۱۹ و مؤلفه‌های آن در میان شرکت‌کنندگان از آماره‌های توصیفی شامل فراوانی، درصد فراوانی، انحراف معیار، میانگین و برای بررسی ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک شرکت‌کنندگان و اضطراب ناشی از کووید-۱۹ از آماره‌های استنباطی آنالیز واریانس یک طرفه و تی مستقل دو نمونه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سن اکثر شرکت‌کنندگان ۲۷ نفر، بین ۲۶ تا ۳۰ سال (۴۴/۳ درصد) با میانگین سنی $27/08 \pm 6/71$ بود. اکثر شرکت‌کنندگان مورد مطالعه ۴۱ نفر (۶۷/۲ درصد) متأهل، ۲۱ نفر (۳۴/۴ درصد) سابقه کار کمتر از ۴ سال، ۵۱ نفر (۸۳/۶ درصد) شاغل در بیمارستان بودند. به ترتیب ۲۱ نفر (۳۴/۴ درصد) و ۱۲ نفر (۱۹/۷ درصد) از ماماها مورد مطالعه، ابتلای قطعی به بیماری کووید-۱۹ را در خود و اعضای خانواده‌شان گزارش کردند که حاکی از شیوع بالای ابتلاء به کووید-۱۹ در میان شرکت‌کنندگان بود. همچنین اکثر شرکت‌کنندگان ۴۵ نفر (۷۳/۸ درصد) کمتر از یک ساعت مطالعه در مورد پاندمی مذکور داشتند. میانگین نمره اضطراب ناشی از ویروس کووید-۱۹ در ماماها مورد مطالعه برابر با $18/27 \pm 27/70$ بود و در حد متوسطی قرار داشت. در بین مؤلفه‌های اضطراب، میانگین نمره روانی $21/82 \pm 42/80$ بالاتر از میانگین نمره علائم جسمانی $13/36 \pm 17/30$ بود. علاوه بر این، نتایج بیانگر عدم ارتباط معنادار آماری بین متغیرهای دموگرافیک شرکت‌کنندگان با میزان اضطراب ناشی از کووید-۱۹ بود ($p > 0/05$).

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از مطالعه حاضر حاکی از شیوع بالای کووید-۱۹ در میان ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهر زابل بود؛ درحالی که میزان اضطراب ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ در میان‌شان در سطح متوسطی بود.

کلید واژه‌ها: اضطراب، کووید-۱۹، مامایی

Keywords: Midwifery, COVID-19, Anxiety

راهبردهای مقابله‌ای زنان نابارور در پاندمی کووید-۱۹

دکتر میترا صوابی اصفهانی^۱، مرضیه قاسمی^۲

۱. استادیار، گروه مامایی و بهداشت باروری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. دانشجوی دکترای تخصصی بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

ناباروری به‌عنوان یک بحران زیستی - روانی و اجتماعی، استرس زیادی بر زوج‌های نابارور وارد کرده و به طرق گوناگون سلامت روان زوجین را تهدید می‌کند. ارزیابی فرد از یک رویداد، تابع تجربه استرس و توانایی فرد در اداره و مقابله با عامل استرس‌زاست. سازگاری یک فرد و تطابق وی با استرس می‌تواند به‌وسیله ارزیابی راهبردهای مقابله‌ای او پیش‌بینی شود. امروزه شیوع ویروس کرونا تبدیل به یک بحران بزرگ جهانی شده یکی از مهم‌ترین عواقب شیوع کرونا ویروس ایجاد اضطراب و هراس اجتماعی در سراسر جهان و تغییرات سریع و غیرقابل باور در سبک زندگی شده است از جمله ترس از بیماری، ترس از مرگ، تداخل در فعالیت‌های روزمره، محدودیت سفر و عبور و مرور، استرس و اضطراب در افراد، فاصله در جلسات درمان زنان نابارور، مشکلات مالی و دهها پیامد دیگر که روابط بین فردی و رابطه بین زوجین را نیز تحت شعاع خود قرار داد. بیماری کووید-۱۹ باعث به وجود آمدن مشکلات متعددی در زندگی افراد نابارور شده است، این مطالعه بصورت مروری و باهدف بررسی راهبردهای مقابله‌ای زنان نابارور در پاندمی کووید-۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه به صورت مروری و کتابخانه‌ای و جستجو در پایگاه اطلاعاتی SID، Google scholar، Pubmed، Cochran، Scopus و Web Of Sciences با استفاده از کلیدواژه‌های نازایی، راهبردهای مقابله‌ای و کووید-۱۹ در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱ انجام شد. معیارهای اصلی ورود مطالعات در مطالعه شامل: مقالات منتشر شده در مورد کرونا ویروس، نازایی و راهبردهای مقابله‌ای بودند. داده‌های ناکافی مقالات و محتوای نامناسب و خارج از مطالعه، به‌عنوان معیارهای خروج از مطالعه در نظر گرفته شدند. متن کامل مقالات مرتبط ارزیابی و در نهایت ۵ مقاله که واجد ورود به مطالعه بودند، انتخاب شد.

یافته‌ها

زنان نابارور در طی همه‌گیری کووید-۱۹ راهبردهای مقابله‌ای همچنان مدار بیشتر استفاده می‌کنند. استفاده از راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با افزایش علائم استرس، اضطراب و افسردگی همراه بوده است و اکثر زنان بارور طی پاندمی کرونا دچار استرس، اضطراب، افسردگی و کاهش تاب‌آوری راهبرد مقابله‌ای عبارت است از تلاش‌های فکری، هیجانی و رفتاری فرد که هنگام روبرو شدن با فشارهای روانی به‌منظور غلبه کردن، تحمل کردن یا به حداقل رساندن عوارض استرس بکار گرفته می‌شود و شامل اقداماتی است که افراد برای کنترل و اداره کردن موقعیت‌های خطرناک و تنش‌زا انجام می‌دهند می‌باشد. زمانی که افراد توانایی تغییر شرایط استرس‌زا را با توجه به امکانات محیطی احساس نمایند، از راهبرد مقابله‌ای مساله‌مدار استفاده می‌کنند.

نتیجه‌گیری

راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار ممکن است در شرایط استرس‌زا و بحرانی که فرد هیجان‌ناک بیشتری را تجربه می‌کند تأثیر منفی داشته باشد و منجر به ترک درمان‌های کمک باروری، ایجاد اضطراب، افسردگی و ناامیدی در زنان نابارور شود. با توجه به اینکه همه‌گیری کووید-۱۹ باعث استرس مضاعف در زنان نابارور می‌شود. لذا لازم است اقدامات نظیر مداخلات روان‌شناسی و مشاوره‌های تلفنی برای کمک به زوجین نابارور در طی همه‌گیری کووید-۱۹ انجام شود.

کلید واژه‌ها: ناباروری، زنان، راهبردهای مقابله‌ای، کووید-۱۹

Keywords: Infertility, coping, covid-19, women

بررسی مشکلات مربوط به سلامت روان در زنان مبتلا به سرطان پستان در یک مطالعه مروری در دوران کرونا

دکتر مریم اله دادیان^۱، زهراسعیدی کلشادی^۲

۱. گروه مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فلاورجان، اصفهان، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی مامایی

مقدمه

سرطان پستان رایج‌ترین بیماری در میان زنان جهان محسوب می‌شود. سرطان پستان مشکل بهداشتی در جهان غرب است و مسئول ۳۱٪ تمام سرطان‌های زنان در ایالات متحده آمریکا و ۱۸٪ تمام مرگ‌های ناشی از سرطان است. بیماران سرطان پستان دچار مشکلات زیادی در حیطه سلامت روان می‌شوند که این مشکل باعث اختلال در کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود به همین منظور مطالعه حاضر با هدف بررسی مشکلات روان مربوط به سرطان پستان در دوران کرونا انجام شده است.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی و لاتین (Sid، Pubmed، google، Direct science، scholar) و پروتکل‌های بالینی و گزارشات سازمان‌های معتبر بهداشتی که متن کامل آن در دسترس بود طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ وارد تحقیق شد.

یافته‌ها

بیماری همه‌گیر کرونا و ویروس در سراسر جهان به عنوان تهدیدی بزرگ برای سلامت جسمی و روانی شناخته شده که با تأثیر بر رفتار روزمره مردم و ایجاد احساسات منفی و ترس شدید بر زندگی افراد تأثیر گذاشته است. مرور مطالعات انجام شده در مورد این بیماری نشان از پیامدهای روان‌شناختی گسترده در سراسر جهان دارد و سلامت روانی را در سطح فردی، بین فردی و اجتماعی تحت تأثیر قرار داده است. اثرات روانی ظهور و گسترش سریع بیماری باعث تغییر شرایط زندگی افراد شده و اثرات روانی مخربی مانند اضطراب، افسردگی و ترس شیوع پیدا کرده و با کم رنگ شدن سیستم‌های حمایتی و گسترش انزوای اجتماعی، افراد از نظر روحی روانی آسیب‌پذیر تر شده‌اند.

نتیجه‌گیری

با نگاهی کلی به این تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که سلامت روان مبتلایان بسیار تحت تأثیر قرار می‌گیرد و با توجه به مشکلاتی که برای مبتلایان وجود دارد بهتر است از طرف سازمان‌های مربوطه مثل وزارت بهداشت تمهیداتی برای سلامت روان این بیماران انجام شود مثلاً برای این افراد کلاس‌هایی جهت ایجاد نگرش مثبت نسبت به جسمشان و بیماریشان ایجاد کند و در آن‌ها انگیزه و امید را ارتقا بخشد. و یک سیستم بهداشتی و درمانی کارآمد باید با ارزیابی مشکلات روانی ناشی از کرونا به افراد در کنترل اثرات روانی منفی کمک کند و یا از طریق ابزارهای ارتباطی مختلف مثل صدا و سیما و یا شبکه‌های اجتماعی با ایجاد آگاهی در همه مردم این نگرش که سرطان پستان برابر با مرگ از بین ببرند زیرا امروزه با تشخیص زود هنگام و درمان به موقع افراد زیادی هستند که به زندگی طبیعی خود بر می‌گردند و با این روش‌ها بسیاری از مشکلات مربوط به سلامت روان مبتلایان به سرطان پستان برطرف خواهد شد.

کلید واژه‌ها: سرطان، کیفیت زندگی، پستان، کووید-۱۹.

Keywords: Neoplasms, quality of life, breast, covid-19

کرونا ویروس و باروری مردان

مریم حیدری سروسنانی^۱، زهرا مرادی^۲

۱. دانشجوی دکتری بهداشت باروری، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۲. دانشجوی دکتری بهداشت باروری، دانشکده پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

بیماری کروناویروس ۲۰۱۹ به عنوان یک بحران بهداشت جهانی با طوفان عظیم سیتوکین و آسیب به چندین سیستم ارگانی است. مردان نسبت به زنان بیشتر مستعد ابتلا به بیماری کرونا ویروس هستند. تهاجم به دستگاه تناسلی مردان از پیامدهای مستند عفونت ویروسی است و بررسی تأثیر بالقوه COVID-19 بر سلامت باروری مردان در حال حاضر موضوعی مهم می‌باشد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر، یک مطالعه مروری می‌باشد. برای بازیابی مقالات منتشر شده ما یک جستجوی جامع را در پایگاه‌های pubmed, scholar Google از سال ۲۰۲۰ و با کلید واژه‌های: باروری مردان، سلامت باروری، پارامترهای مایع منی و COVID-19 انجام دادیم. این مطالعه حاصل بررسی ۳۰ مقاله می‌باشد که در نهایت از اطلاعات ۱۵ مقاله جهت نگارش مقاله استفاده شد.

یافته‌ها

به دلیل بیان بالای گیرنده آنزیم مبدل آنژیوتانسین ۲ (ACE2) در بافت بیضه در سلول‌های سوماتیک و ژرم سل مانند مجرای اسپرم ساز سلول‌ها، سلول‌های لیدیک، سلول‌های سرتولی و اسپرماتوگونی، افزایش نگرانی در مورد تأثیر احتمالی SARS-CoV-2 بر باروری مردان وجود دارد. بیضه هدف بالقوه تهاجم SARS-CoV-2 است و این آسیب به سلول‌های بیضه ممکن است به شدت روند اسپرماتوژنز را مختل کند. COVID-19 باعث تب بالا و طوفان احتمالی سیتوکین می‌شود، افزایش دمای بیضه با افزایش سطوح گونه‌های اکسیژن فعال باعث استرس اکسیداتیو و تکه‌تکه شدن DNA اسپرم شده و می‌تواند منجر به نرخ باروری پایین‌تر یا ناباروری ایدیوپاتیک شود. ویروس می‌تواند اسپرماتوگونی، اسپرماتیدها، سلول‌های لیدیک و سلول‌های سرتولی را آلوده کند. بنابراین، اورکیت و کاهش باروری مردان ممکن است از عوارض طولانی مدت COVID-19 باشد.

نتیجه‌گیری

اپیدمی کروناویروس به دلیل SARS-CoV2 نگرانی‌های زیادی را در مورد تولید مثل و باروری مردان ایجاد کرده است. ارزیابی باروری و مشاوره قبل از بارداری برای بیماران در حال نقاهت ضروری است. اپیدیمیست می‌تواند به عنوان یک اثر غیر مستقیم التهاب در مردان COVID-19 باشد، بنابراین تجزیه و تحلیل مایع منی و ارزیابی بیضه پس از بهبودی به بیماران توصیه می‌شود. داده‌های منتشر شده کاهش کیفیت اسپرم و افزایش ارکیت در بیماران مبتلا به کووید-۱۹، از جمله کاهش تعداد اسپرم، کاهش تحرک اسپرم و افزایش شاخص تکه‌تکه شدن DNA را نشان می‌دهد. هم‌چنین برخی داروهای ضد ویروسی اثرات نامطلوبی بر روی سیستم بهداشت باروری مردان داشته، از این رو، مطالعات بیشتر باید جهت یک استراتژی درمانی ایمن بررسی باروری به دنبال عفونت SARS-CoV-2 در مردان انجام شود. علاوه بر این، مشاوره روان‌شناسی و اطلاعات بالینی در زمان شیوع بیماری COVID-19 باید در اختیار زوجین قرار گرفته و پیشگیری از بارداری را می‌توان برای آن بیمارانی که COVID-19 مثبت بودند و داروهای ضد ویروس دریافت کردند پیشنهاد کرد.

کلید واژه‌ها: سلامت باروری، باروری مردان، پارامترهای مایع منی، کووید ۱۹.

Keywords: reproductive health, male reproductive, Semen Analyses, COVID-19.

بررسی تأثیر بیماری کووید ۱۹ بر رضایت جنسی زوجین

نفسیه ربانی^۱، حدیثه مؤبد^۲

۱. عضو هیئت علمی، کارشناس ارشد مامایی، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران Naf.rab@yahoo.com
۲. دانشجوی کارشناسی مامایی، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

مقدمه

بیماری کووید ۱۹ بعنوان یک همه‌گیری سراسری در جهان باعث ایجاد محدودیت‌های زیادی از جمله قرنطینه خانگی شد که تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و روان‌شناختی زیادی در پی داشت. این تغییرات می‌تواند پیامدهای منفی از جمله اختلال در روابط بین فردی، فاصله‌گذاری اجتماعی، ترس و اضطراب از بیماری و... را به همراه داشته باشد که ممکن است بر روابط بین زوجین نیز تأثیرگذار باشد. هدف از این مطالعه، بررسی تأثیر بیماری کووید ۱۹ بر رضایت جنسی زوجین می‌باشد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری ۴۶ مقاله با کلید واژه‌های رضایت جنسی، بیماری کووید ۱۹ و کروناویروس در پایگاه‌های بین‌المللی Google Scholar، PubMed، Web Of Science، Mag IRAN یافت شد. بعد از ارزیابی معیارهای ورود و خروج ۲۴ مقاله از سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ مطالعه و داده‌ها استخراج گردید.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که در دوران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ میزان خشونت جسمانی، روانی، کلامی و تعارضات زناشویی زوجین افزایش یافته و هم‌چنین باعث کاهش کیفیت رضایت جنسی زوجین شده است. علل عمده کاهش رضایت زناشویی، نداشتن برخی مهارت‌ها از جمله، عدم مهارت حل تعارض و کنترل خشم، کمبود مهارت ایجاد صمیمیت و روابط عاطفی ناکارآمد، نبود مهارت گفتگو و فقدان مدیریت زمان در فضای مجازی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به پیامدهای بلندمدت کاهش رضایت جنسی بر روی سلامت روان‌شناختی زوجین و تداوم روابط زناشویی، آموزش‌های لازم جهت شناسایی، کاهش و کنترل این موضوع توصیه می‌گردد. هم‌چنین پیشنهاد می‌شود باتوجه به اهمیت موضوع، پژوهش‌های بیشتری انجام گیرد.

کلید واژه‌ها: رضایت جنسی، کووید ۱۹، کروناویروس

Keywords: Orgasm, Covid-19, coronavirus

چالش‌های مرتبط با سلامت و مراقبت از زنان مبتلا به سرطان پستان در همه‌گیری COVID-19: یک مطالعه کیفی

دکتر کبری صالحی^۱، دکتر سپیده محمدی^۲، زهرا صالحی^۳، دکتر میترا صوابی^۱،
زهرا شفیعی^۴، دکتر وجیهه آتشی^۵

۱. دکتری تخصصی بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۲. دکتری تخصصی پرستاری، گروه سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
۳. کارشناس ارشد پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۴. کارشناس ارشد پرستاری، گروه اتاق عمل، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۵. دکتری تخصصی پرستاری، گروه سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

اپیدمی کووید ۱۹ تأثیر عمده‌ای بر زندگی افراد داشت. سیستم بهداشتی درمانی کشورها آمادگی کاملی برای مقابله با این بحران را نداشت و بیمارانی که شرایط خاصی به ویژه بیماری‌های مزمن داشتند با چالش‌هایی روبه‌رو شدند که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر طول مدت یا روش درمان آن‌ها تأثیر داشت. یکی از شایع‌ترین بیماری‌ها به ویژه در میان زنان، سرطان پستان می‌باشد. این زنان به علت تضعیف سیستم ایمنی، در طی دوران اپیدمی کووید ۱۹ نیازمند مراقبت ویژه‌ای هستند. درمان با داروهای خاص آن‌ها را مستعد ابتلا به کووید ۱۹ و عوارض شدید ناشی از آن می‌سازد.

تأخیر در تشخیص یا درمان بیماری، نبود امکانات و تجهیزات لازم برای جراحی یا تخت‌های مراقبت ویژه تصمیم‌گیری درباره تداوم درمان قابل اجرا برای بیماران مبتلا را در طی شیوع کروناویروس تحت تأثیر قرار داد که حاصل آن به مخاطره افتادن سلامت زنان خواهد بود. زمانی که یک بحران رخ می‌دهد، واکنش‌های متفاوتی به علت تفاوت در سیستم‌های بهداشتی-درمانی یا فرهنگی بروز می‌کند. درک افراد در نحوه پاسخ‌دهی آن‌ها اهمیت دارد. این تفاوت را می‌توان با مطالعات کیفی نشان داد. از آنجا که وضعیت سلامت زنان مبتلا به سرطان پستان در ایران در دوران شیوع کووید-۱۹ به خوبی تبیین نشده است، این مطالعه با هدف بررسی چالش‌های مربوط به سلامت و مراقبت از زنان مبتلا به سرطان پستان در پاندمی کووید-۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه به روش توصیفی کیفی در سال ۱۴۰۰ انجام شد. در مجموع ۳۱ مشارکت‌کننده شامل ۱۷ زن مبتلا به سرطان پستان، ۷ عضو تیم درمان و ۷ مراقب خانگی به روش نمونه‌گیری هدفمند از بیمارستان‌های آموزشی و بخش‌های خصوصی مورد مصاحبه نیمه ساختارمند قرار گرفتند. گذشت حداقل یکسال از تشخیص سرطان پستان و تحت درمان بودن، نداشتن بیماری ذهنی و روانی، توانایی برقرار ارتباط و تمایل به شرکت در مطالعه از معیارهای انتخاب بیماران مبتلا به سرطان پستان بود. داشتن حداقل یک سال تجربه کاری در مراقبت یا درمان بیماران مبتلا به سرطان ویژگی لازم برای انتخاب سایر مشارکت‌کنندگان بود. نمونه‌گیری بصورت مبتنی بر هدف و با حداکثر تنوع از نظر سوابق کاری، سمت، سن، جنس، تحصیلات انجام گرفت. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته از شهریور تا اسفند ۱۴۰۰ جمع‌آوری شد. مکان و زمان مصاحبه توسط مشارکت‌کنندگان تعیین می‌شد. مدت زمان مصاحبه‌ها بر حسب شرایط و تمایل مشارکت‌کنندگان بین ۶۰-۳۰ دقیقه بود. در مصاحبه مشارکت‌کنندگان تشویق می‌شدند که تجربیات خود پیرامون چالش‌های مراقبتی یا درمانی زنان مبتلا به سرطان پستان در اپیدمی کووید ۱۹ را به اشتراک بگذارند. سئوالات بعدی با توجه به تجارب مشارکت‌کنندگان مطرح می‌شد. هم‌چنین از سئوالات اکتشافی عمومی مثل منظور شما از این موضوع چیست؟ استفاده شد. نمونه‌گیری تا زمان تکرار داده‌های قبلی و رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه یافت. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها و مطابق با روش Graneheim & Lundman صورت گرفت. در این مطالعه استانداردهای اعتبار، اعتماد، تعمیم‌پذیری و تأییدپذیری جهت تأمین دقت و استحکام یافته‌های کیفی استفاده شد.

یافته‌ها

چالش‌های مرتبط با سلامت و مراقبت از زنان مبتلا به سرطان پستان در همه‌گیری کووید-۱۹، در سه طبقه اصلی و ۱۲ زیرطبقه قرار گرفتند. طبقات اصلی شامل ناکارآمدی نظام درمان و مراقبت، حمایت ناکافی از بیمار و خودمراقبتی ضعیف بود.

ناکارآمدی نظام درمان و مراقبت یکی از طبقات اصلی مطالعه، ناکارآمدی نظام درمان و مراقبت بود. نظام درمان و مراقبت نقش مهمی در سلامت زنان مبتلا به سرطان پستان در کووید ۱۹ دارد. تأخیر در تشخیص و ارائه درمان مناسب، تشدید بحران داروهای شیمی درمانی، کمبود تجهیزات و مراکز درمانی فعال در شرایط اپیدمی، نبود آموزش ویژه‌این بیماران در بحران کووید، باعث شد نظام درمان و مراقبت نتواند نقش کارآمدی در این زمینه داشته باشد.

یکی از مشارکت‌کنندگان درباره تشدید بحران داروهای شیمی درمانی چنین گفت: "دو هفته پیش جلسه پنجم شیمی درمانی مادرم بود. هر سه هفته یکبار. آمپول‌هاش خیلی گرون‌تر شدند. این سری هر چی می‌گرم پیدا نمی‌کنم. این خیلی بده که ما تو این وضعیت، باید نگران کمبود داروهای شیمی درمانی بیمارمون هم باشیم"

حمایت ناکافی از بیمار زمانی که مراقب‌های خانگی در دسترس نباشند و بیمار نتواند از وجود آن‌ها در مراقبت جسمانی خود بهره‌مند شود، حمایت اجتماعی دریافت شده از سوی جامعه ضعیف باشد، نیازهای عاطفی و روانی بیماران در شرایط اپیدمی نادیده گرفته شود در مقابل مشکلات بیمه‌ای بیش از پیش شود، حمایت از بیمار ناکافی خواهد بود. مشارکت‌کنندگان بیان کردند سازمان‌های بیمه‌گر داروهای خارجی را قبول نمی‌کنند و تنها بخشی از هزینه داروهای ایرانی را پرداخت می‌کنند. آن‌ها باید ابتدا هزینه شیمی درمانی را خود پرداخت کنند و سپس مدارک آن را به سازمان بیمه تحویل دهند. این بروکراسی طولانی و آزاردهنده برای تحویل مدارک و دریافت تنها بخشی از هزینه پرداخت شده به بیمار، مشکلات عمده‌ای را برای بیماران ایجاد کرده است. مراجعه حضوری برای انجام این مراحل در سازمان‌های بیمه، اعضای خانواده این بیماران را در معرض خطر ابتلا به کووید ۱۹ قرار می‌دهد که خود نگرانی دیگری برای آن‌ها خواهد بود. یکی از مشارکت‌کنندگان که از اعضای خانواده فرد مبتلا به سرطان پستان بود بیان کرد: "این حق ماست که وقتی سهم بیمه پرداخت می‌کنیم به ما برگردد. اما برای این کار باید در صف‌های طولانی و ساعت‌ها بایستیم و از یک اتاق به اتاق دیگه بریم. به ما می‌گن تجمع نکنید چون کروناست. اما بیمه این کارا رو آنلاین نمی‌کنه و باعث می‌شه ما در معرض خطر قرار بگیریم یا ناقل ویروس باشیم و اونو به همسرمان انتقال بدم." خود مراقبتی ضعیف عدم پذیرش مسئولیت و نقش خود در سلامت، اجتناب از دریافت درمان به موقع و مناسب، نادیده انگاری سرطان پستان در بحران کرونا، عقاید و باورهای نادرست درباره کووید ۱۹ نشان داد که عملکرد زنان در خودمراقبتی ضعیف بوده است. در طی بحران کووید به ویژه در موج‌های اول و دوم، بیماران و خانواده آن‌ها به سختی درمان را می‌پذیرفتند و اصرار به تأخیر در فرآیندهای درمانی داشتند. یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: "با دکترم صحبت کردیم که اگه امکان داره جراحی رو عقب بندازیم. آخه همیشه که تو بیمارستان ماسک زد! یا اگه خود متخصص بیهوشی ناقل بیماری باشه چه اتفاقی می‌افته؟! این فکر باعث شد درمانمو عقب بندازم"

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان داد زنان مبتلا به سرطان پستان در طی اپیدمی کووید ۱۹ با چالش‌های مختلفی روبه‌رو شده‌اند. این چالش‌ها بر نقش نظام سلامت در درمان و مراقبت از این زنان، نقش فرد در خودمراقبتی و نقش شبکه حمایتی از بیماران تأکید می‌کند. شناخت این چالش‌ها می‌تواند اطلاعات مفیدی را برای بهبود شرایط موجود و بهبود وضعیت ارائه خدمات درمانی - مراقبتی در شرایط مشابه در اختیار اعضای نظام سلامت قرار دهد.

کلید واژه‌ها: سرطان پستان، کووید-۱۹، مطالعه کیفی، مراقبت از سلامت

Keywords: Breast Neoplasms, COVID-19, Health Care, Qualitative Research

انتظارات اخلاقی متقاضیان سلامت باروری در زمان بحران کووید ۱۹: یک مطالعه مروری

زهرا محبی دهنوی

■ دانشجوی دکتری تخصصی بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
MohebbiDZ98@nm.mui.ac.ir

مقدمه

مشکلات سلامت باروری دومین علت ناخوشی بعد از، بیماری‌های واگیردار جهان محسوب می‌شود. بحران کووید ۱۹ سبب شده است که متقاضیان سلامت باروری به دلیل ترس و اضطراب از ابتلا به کووید ۱۹، به میزان کمتری به مراکز جامع سلامت مراجعه نمایند. سلامت باروری و جنسی یک موضوع مهم توسعه انسانی است که کووید ۱۹ سبب ایجاد مشکلاتی در این زمینه شده است لذا این مطالعه با هدف بررسی انتظارات اخلاقی متقاضیان سلامت باروری در زمان بحران کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر مطالعه‌ای مروری بوده، جهت ارائه مقاله، پژوهشگران جستجوی کامپیوتری را در پایگاه‌های اطلاعاتی scholar Google, Scopus, SID, Springer, Pubmed, Direct Science با استفاده از کلیدواژه‌های کووید ۱۹، سلامت باروری، اخلاق و معادل انگلیسی آن‌ها از سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ انجام دادند. نهایتاً ۱۴ مقاله جهت مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

متقاضیان خدمات سلامت باروری انتظار دارند در زمان مراجعه به مراکز حق انتخاب داشته باشند و ایمنی و سلامت آن‌ها از نظر ابتلا به کووید برای ارائه‌دهندگان خدمات حائز اهمیت باشد. مطالعات انجام شده مواردی نظیر رعایت تکریم و احترام، رفتار مؤدبانه و دوستانه، حفظ حریم خصوصی و رازداری، رعایت کامل پروتکل‌های بهداشتی، درک وضعیت و نیازهای هر مددجو توسط ارائه‌کنندگان خدمات، آگاهی بخشی کامل و درست، دسترسی و تداوم ارائه خدمات، دریافت خدمات بدون هیچ مانع و رعایت عدالت به معنای ارائه اطلاعات لازم به را شامل می‌شود.

نتیجه‌گیری

اصول اخلاقی نظیر سودرسانی، عدم ضرررسانی، برخورداری از حق اختیار و عدالت، در انجام امور افراد متقاضی سلامت باروری در زمان بحران کووید ۱۹ باید در اولویت قرار گیرد و انجام مراقبت و ارائه خدمات مستلزم تعامل و ارتباط صحیح و با رعایت پروتکل‌های بهداشتی میان گیرنده و ارائه دهنده خدمات است.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، سلامت باروری، اخلاق

Keywords: Covid-19, Reproductive Health, Ethics

ترجمه و روانسنجی نسخه فارسی

پرسش‌نامه استیگما اجتماعی مربوط به بحران کووید-۱۹

طیبه اکبری^۱، مریم سادات شهشهانی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد سلامت جامعه، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، گروه سلامت جامعه و سالمندی، پرستار شاغل در بیمارستان الزهرا اصفهان
۲. عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه سلامت جامعه و سالمندی

مقدمه

یکی از چالش‌های نوظهور جهانی در مدیریت بیماری‌های عفونی، پرداختن به بیماری کرونا و ویروس است. همه‌گیری بیماری کرونا دارای تأثیرات منفی بسیاری و نگران‌کننده‌ای روی عوامل اجتماعی، اقتصادی، فناوری، سلامت و حتی امنیت ملی در جهان بوده است. با ایجاد پاندمی کرونا و ویروس، جامعه بشری بویژه پرستاران مراقبت‌کننده از بیماران کووید-۱۹، علاوه بر عوارض جسمی این بیماری، با عوارض روحی گسترده آن نیز روبرو شده‌اند. پرستاران به دلیل مراقبت‌های طولانی مدت از مبتلایان به بیماران عفونی و نوظهور کووید-۱۹ به طور بالقوه در معرض استیگما و بد نامی واقع می‌شوند که زمینه‌ساز شکاف میان هویت اجتماعی بالقوه و هویت اجتماعی بالفعل در آنان می‌شود. یکی از پیامدهای روانی اجتماعی ابتلا به بیماری‌های واگیردار بخصوص کووید ۱۹، انگ (استیگما) بیماری و قابل انتقال بودن است که بخاطر حجم سنگین بیماری بر ابعاد مختلف جامعه، به آن توجه نشده است. در پرستاران نیز، و در بازه بحران بیشتر از آثار روانی بیماری، به آثار جسمی آن بر توجه گردیده است و تأثیر انگ خصوصاً انگ اجتماعی مغفول مانده است. در ایران نیز، با توجه به فقدان ابزار مناسب جهت بررسی استیگما اجتماعی مربوط به بحران کووید-۱۹، این مطالعه با هدف ترجمه و روانسنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه استیگما اجتماعی مربوط به بحران کووید-۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع توصیفی بوده و به شکل مقطعی در سال ۲۰۲۰ انجام شد. در این مطالعه پس از اخذ اجازه از طراح اولیه پرسش‌نامه انگ اجتماعی رو ماسی و همکاران، ترجمه پرسش‌نامه از زبان اصلی به فارسی و برعکس صورت گرفت، سپس روایی صوری و روایی محتوایی آن توسط پانل متخصصین رشته (توسط ۱۰ نفر) سنجیده شد. سپس پرسش‌نامه بین ۶۰ پرستار شاغل در ساتر کرونا توزیع شد. روایی سازه ابزار با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی شد. آنالیز یافته‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 19 صورت گرفت.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر میانگین سنی شرکت‌کنندگان پژوهش ۹۵/۷ ± ۶۴/۳۶ بود. همچنین میانگین سابقه کار پرستاران شرکت‌کنندگان ۷/۴۱ ± ۱۲/۵۴ بود. براساس نتایج حاصل از بررسی روایی صوری ابزار ترجمه شده توسط پانل خبرگان رشته، در اولین مرحله اعتبارسنجی، برخی سئوالات از لحاظ ظاهری اصلاح گردید. شاخص روایی محتوا CVR ۰/۹۲ و مقدار CVI نیز ۰/۹۸ محاسبه شد. بررسی روایی‌های صوری، محتوایی و سازه منتج به ارائه نسخه فارسی پرسش‌نامه انگ اجتماعی با ۱۲ سؤال و ۳ حیطه (تبعیض، ترس، عدم پذیرش) با واریانس ۷۲/۸۶ شد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که نسخه فارسی و بومی‌سازی شده پرسش‌نامه انگ اجتماعی از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است و با توجه به ادامه بحران و وجود بحران‌های مشابه، برای سنجش انگ اجتماعی در بین پرستاران مورد استفاده قرار گیرد. از آنجا که تعداد سئوالات این ابزار کم است، استفاده از آن در مطالعات مختلف راحت می‌باشد.

کلید واژه‌ها: ابزار، روانسنجی، انگ اجتماعی، پرستار

Keywords: Nurse, Social stigma, Questionnaire, Psychometric

بررسی اثربخشی امیددرمانی بر اضطراب کرونا و آشفتگی هیجانی در سالمندان

حمیده سعیدی گراغانی

▪ کارشناس ارشد پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی جیرفت، جیرفت، ایران saeedihamideh@gmail.com

مقدمه

کرونا ویروس که برای اولین بار در شهر ووهان کشور چین در دسامبر ۲۰۱۹ شناسایی شد و به زودی سازمان بهداشت جهانی آن را به عنوان یک بیماری همه‌گیر جهانی با یک وضعیت اضطراری بین‌المللی اعلام کرد که سلامت عمومی را از نظر جسمی و روانی تهدید می‌کند (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۲۰). اضطراب کرونا نیز علاوه بر این، اضطراب کرونا ویروس می‌تواند موجب گردد افراد از رفتارهای پیشگیرانه ناکارآمد استفاده کنند (به عنوان مثال، رفتاری که از نظر علمی هیچ فایده‌ای برای پیشگیری ندارد، اما برای فرد مضر است، به عنوان مثال، زمانبر هستند و یابا عث افزایش ترس می‌شود و می‌تواند عواقب جانبی طولانی مدت مانند بدبینی مداوم داشته باشد. بنابراین لازم است در شرایط بحرانی حاضر برای مقابله با استرس و اضطراب ناشی از کرونا مداخلات درمانی انجام گیرد. در این میان، یکی از درمان‌های روان‌شناختی مناسب برای بیماران امیددرمانی است که می‌تواند علائم بیماری را در بیماران مبتلا و آشفتگی و عوارض را کاهش دهد و کیفیت زندگی را بهبود بخشد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کاربردی نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل می‌باشد. جامعه پژوهش سالمندان شهر کرمان بودند که تعداد ۴۰ نمونه (۲۰ زن و ۲۰ مرد) انتخاب شد و روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس بود. در این پژوهش روش گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و هم به صورت گروه کنترل و آزمایش صورت می‌گیرد. برای گردآوری اطلاعات مربوطه به ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق از روش‌های کتابخانه‌ای استفاده گردید و برای گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه‌های تحقیق از روش‌های میدانی (پرسش‌نامه‌ها) استفاده گردید و جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها

طبق نتایج آزمون کای اسکور آشفتگی هیجانی (۱۶,۰۰۰) و اضطراب کرونا (۱۰/۶۶۷) می‌باشد و مقدار معنی‌داری کمتر از ۰,۰۵ است و معنادار است و بین گروه پس آزمون و پیش آزمون، اضطراب کرونا و آشفتگی هیجانی رابطه معنی‌داری وجود دارد و بین متغیرها استقلال وجود دارد. طبق نتایج آزمون کای اسکور آشفتگی هیجانی (۱۶,۰۰۰) و اضطراب (۱۲,۰۰۰) می‌باشد و مقدار معنی‌داری کمتر از ۰,۰۵ است و معنادار است. همچنین بین گروه پیش و پس آزمون اضطراب کرونا و آشفتگی هیجانی رابطه معنی‌داری وجود دارد و بین متغیرها استقلال وجود دارد. طبق نتایج حاصل از پژوهش امید درمانی بر اضطراب کرونا مؤثر است و با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است و از آن جایی که مقدار F در سطح بالایی است لذا می‌توان بیان کرد که فرضیه تحقیق مورد تأیید است. طبق نتایج حاصل از پژوهش، امید درمانی بر کاهش آشفتگی هیجانی مؤثر است و کمتر از ۰,۰۵ است و از آن جایی که مقدار F در سطح بالایی است لذا می‌توان بیان کرد که فرضیه تحقیق مورد تأیید است.

نتیجه‌گیری

طبق یافته‌ها، امیددرمانی بر اضطراب کرونا مؤثر بود و سالمندانی که در کلاس‌های امیددرمانی فعالیت داشتند اضطراب کرونا کمتری را نسبت به گروه کنترل تجربه کردند و همچنین امیددرمانی بر آشفتگی هیجانی مؤثر بود و سالمندانی که در کلاس‌های امیددرمانی فعالیت داشتند آشفتگی هیجانی کمتری را نسبت به گروه کنترل تجربه کردند.

کلید واژه‌ها: امیددرمانی، اضطراب، کرونا، آشفتگی هیجانی، سالمند

Keywords: Hope therapy, Corona, anxiety, Emotional turmoil, Elder

مروری بر سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در پاندمی کرونا

زهرا سادات حیات الغیبی^۱، امیرمحمد آذرخش^۱، راضیه شیرزادگان^۲

۱. دانشجوی کارشناسی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، واحد دورود، دانشگاه آزاد اسلامی، دورود، ایران

۲. عضو هیئت علمی گروه پرستاری، واحد دورود، دانشگاه آزاد اسلامی، دورود، ایران

مقدمه

دسامبر ۲۰۱۹ میلادی، شیوع یک بیماری در شهر ووهان چین به نام کووید ۱۹ گزارش شد. کرونا ویروس، بحران ناگهانی است که سلامت تمامی افراد در سراسر جهان را مورد تهدید قرار داد؛ از این رو سازمان بهداشت جهانی این وضعیت را اضطرابی اعلام نمود و در راستای پیشگیری از انتشار ویروس اقداماتی به عمل آورد. شیوع ویروس کرونا برای افراد مبتلا به این بیماری و مراقبین آنان مشکلات سلامت روان به همراه دارد؛ لذا این مطالعه با هدف مروری بر سلامت روان در پاندمی کرونا انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری، واژگان کلیدی کرونا ویروس، کووید-۱۹، سلامت روان و همه‌گیری به زبان فارسی و انگلیسی در عناوین و چکیده مقالات منتشر شده در پایگاه‌های اطلاعاتی PubMed, SID, Magiran و Google Scholar در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ مورد جست‌وجو قرار گرفت. نتایج مطالعات توسط دو محقق به طور مستقل بررسی و پس از غربالگری مقالات مرتبط، تعداد ۱۰ مقاله مروری در بازه زمانی مذکور که امکان دسترسی به متن کامل آن‌ها وجود داشت، انتخاب و در مطالعه حاضر از آن‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها

همه‌گیری کووید ۱۹ علاوه بر مرگ و میر وسیع در جهان باعث اختلال در کیفیت زندگی و عدم دسترسی به غذا، سرپناه و خدمات بهداشتی می‌شود؛ همین امر سبب ایجاد اضطراب و وحشت در بین مردم و به خطر افتادن سلامت روان افراد می‌شود. نتایج پژوهش‌ها نشان داد که قرنطینه جمعی در همه‌گیری کرونا باعث افزایش اضطراب، افسردگی و استرس شده که تأثیر آن بر میزان اضطراب قوی‌تر بوده است. بررسی مقالات هم چنین گویای این موضوع بود که در طول همه‌گیری کووید ۱۹ مشکلات سلامت روان در بین کارکنان مراقبت‌های بهداشتی شیوع بالایی داشته است؛ اختلال استرس پس از سانحه، شایع‌ترین اختلال سلامت روان بود که توسط کارکنان مراقبت‌های بهداشتی گزارش و پس از آن اضطراب، افسردگی و پریشانی دیده شد. تأثیر عواملی چون جنس زن، طبقه اجتماعی و اقتصادی ضعیف، تاب‌آوری و حمایت اجتماعی پایین و استفاده مکرر از رسانه‌های اجتماعی بر افزایش شیوع بیماری‌های سلامت روان در دوران همه‌گیری ویروس مشهود است.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج پژوهش، قرار گرفتن در معرض اخبار ویروس کرونا می‌تواند مشکلات سلامت روان زیادی به همراه داشته باشد؛ در نتیجه اطلاعات رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی باید به دقت کنترل شود. توسعه حمایت اجتماعی و انجام مداخلات روان‌شناختی می‌تواند در کاهش بروز افسردگی و اضطراب در این دوره استرس‌زا مؤثر باشد. هم چنین با عنایت به وضعیت پاندمیک کووید ۱۹ و تأثیر آشکار آن بر سلامت جسمی و روانی افراد جامعه، انجام تحقیقات برای کمک به شناسایی تبعات روان‌شناختی آن و کمک به متخصصان سلامت روان برای مقابله بهتر با آن ضروری به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: کرونا ویروس، کووید-۱۹، سلامت روان، همه‌گیری

Keywords: Coronavirus, COVID-19, Mental health, Pandemic

سلامت معنوی و اضطراب ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ در نوجوانان با و بدون بیماری مزمن در شهر تهران در سال ۱۴۰۰

ریحانه مقیمیان^۱، محدثه بابایی^۲، دکتر سیامک امیری^۳، مونا محرمخانی^۴،
دکتر اعظم شیرین آبادی فراهانی^۵

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری کودکان، گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه کودکان و نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی، شهید بهشتی
۲. دانشجوی دکتری پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه کودکان و نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. دکتری پرستاری، استادیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران
۴. کارشناسی ارشد پرستاری کودکان، گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه کودکان و نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه شهید بهشتی علوم پزشکی، تهران، ایران
۵. دکتری پرستاری، استادیار، گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه کودکان و نوزادان، پرستاری و مامایی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه

نتایج برخی از مطالعات اخیر حاکی از این است که سلامت معنوی با سلامت روانی نوجوانان در ارتباط است. در عین حال تا کنون پژوهشی در ارتباط با رابطه سلامت معنوی با اضطراب ناشی از اپیدمی بیماری کووید-۱۹ صورت نگرفته است. هدف از مطالعه حاضر، مقایسه سلامت معنوی و اضطراب ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ در نوجوانان سالم و نوجوانان مبتلا به بیماری مزمن بود.

مواد و روش‌ها

پژوهش مطالعه‌ای مقطعی از نوع توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش تمامی نوجوانان ۱۹-۱۵ ساله مبتلا به بیماری‌های مزمن شامل سرطان، دیابت ملیتوس، بیماری‌ها تنفسی پیشرفته (برونشکتازی، سیستیک فیبروزیس، سل، آسم و بیماری‌های مزمن انسدادی ریه) و بیماری‌های خود ایمنی (مانند لوپوس و آرتریت روماتوئید) مراجعه کننده به مراکز درمانی منتخب شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بودند. هم‌چنین جامعه سالم شامل نوجوانان ۱۹-۱۵ ساله دبیرستان‌های شهر تهران بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به تحصیل اشتغال داشتند. از جامعه افراد مبتلا به بیماری مزمن تعداد ۸۵ نفر از طریق نمونه‌گیری در دسترس از بین بیماران بستری و سرپایی انتخاب شدند. از جامعه افراد سالم نیز تعداد ۸۰ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از دو دبیرستان پسرانه و دخترانه انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه برای گروه نوجوانان مبتلا به بیماری مزمن شامل سن ۱۹-۱۵ سال، عدم ابتلا به بیماری‌های روحی-روانی، ابتلا به یکی از بیماری‌های مزمن و تشخیص قطعی آن توسط پزشک متخصص، گذشت حداقل شش ماه از تشخیص بیماری و قرار نداشتن در مراحل انتهایی بیماری و در گروه نوجوانان سالم شامل سن ۱۹-۱۵ سال و عدم ابتلا به بیماری‌های روحی-روانی بود. داده‌ها به کمک پرسش‌نامه سلامت معنوی پالوتزین و ایسون و مقیاس اضطراب بیماری کرونا گردآوری شدند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، نرمالیتی با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل با استفاده از آزمون تی مستقل و در صورت نرمال نبودن نمرات با آزمون من-ویتنی و توسط نرم‌افزار SPSS-22 انجام شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد تفاوت معنی‌داری بین گروه نوجوانان سالم و گروه نوجوانان مبتلا به بیماری مزمن در زمینه متغیرهای جمعیت شناختی وجود نداشت. هم‌چنین میزان اضطراب ناشی از کرونا در نوجوانان بیمار به طور معناداری بیشتر از نوجوانان سالم بود ($p=0.000$) و سلامت معنوی در نوجوانان مبتلا به بیماری مزمن در مقایسه با نوجوانان سالم به طور معنی‌داری پایینتر بود. ($p=0.000$)

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد انجام مداخلات روانی-معنوی نظیر ارتباط نزدیک با خویشان، خدا و جامعه در جهت کاهش اضطراب و ارتقای سطح سلامت معنوی نوجوانان جامعه گامی مهم در جهت کاهش علائم اضطراب نوجوانان مبتلا به بیماری مزمن در شرایط اپیدمی کووید-۱۹ می‌باشد.

کلید واژه‌ها: سلامت معنوی، اضطراب، کووید-۱۹، نوجوانان، بیماری مزمن

Keywords: Spiritual health, Anxiety, COVID-19, Adolescents, Chronic disease

بررسی میزان رعایت رفتارهای پیشگیرانه و اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران

دکتر سپیده محمدی^۱، تاج محمد آرازی^۲، امیرمالک نخعی زاده^۳

۱. استادیار و عضو هیات علمی گروه پرستاری داخلی جراحی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده سلامت دانشکده پرستاری مامایی رامسر، دانشگاه علوم پزشکی بابل sepidmohamadi@yahoo.com
۲. عضو هیات علمی گروه اتاق عمل و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی نیشابور
۳. دانشجوی کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری مامایی رامسر، کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی بابل

مقدمه

شیوع ویروس کووید ۱۹ یک بحران جهانیست که رعایت رفتارهای پیشگیرانه توسط عموم مردم از کلیدی‌ترین راه‌های قطع زنجیره انتقال بیماری و رهایی از بحران است. درعین حال تبعیت از اعمال پیشگیرانه می‌تواند تحت تأثیر وضعیت روان‌شناختی افراد قرارگیرد. این مطالعه با هدف تعیین میزان رعایت رفتارهای پیشگیرانه و شدت اضطراب ناشی از بیماری کووید ۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی همبستگی ۱۰۰۸ فرد از جمعیت بزرگسال دو استان مازندران و گیلان، به روش نمونه‌گیری در دسترس وارد مطالعه شدند. پرسش‌نامه‌های مقیاس رفتارهای پیشگیرانه کووید ۱۹ و مقیاس اضطراب بیماری کرونا به صورت آنلاین در اختیار مشارکت‌کنندگان پژوهش قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

در حیطه رعایت رفتارهای پیشگیرانه میانگین کل نمرات $19/47 \pm 2/35$ بوده است. رفتارهایی نظیر رعایت فاصله اجتماعی، زدن ماسک و عدم خروج از منزل جز در مواقع ضروری، کمتر از سایر موارد رعایت شدند. شدت اضطراب ناشی از بیماری در ۲۲/۴٪ افراد شدید، در ۳۴/۹٪ افراد متوسط و در ۴۲/۷٪ افراد خفیف گزارش شد. بین دو متغیر رفتارهای پیشگیرانه و اضطراب ارتباط معناداری وجود داشته است ($p < 0/05$) تفاوت آماری معناداری در نمرات حاصل از مقیاسها با متغیرهای جمعیت شناختی وجود داشته است، بگونه‌ای که میانگین نمرات رفتارهای پیشگیرانه در زنان، افراد با سن ۵۰ تا ۶۹ سال و افراد بازنشسته و خانه دار بالاتر از سایر گروه‌ها بوده است و در همین گروه‌ها شدت اضطراب نیز بالاتر گزارش شده است ($p < 0/05$)

نتیجه‌گیری

سیاست‌گذاران نظام سلامت می‌توانند با اطلاع از وضعیت رفتار پیشگیرانه عموم مردم، اضطراب تجربه شده آن‌ها از بیماری و شناسایی افراد در معرض خطر، برنامه‌ریزی کنترل بیماری را به سمت تأکید بیشتر بر روی رفتارهای کمتر رعایت شده سوق دهند و اضطراب ناشی از بیماری را به سمت مثبت و در جهت بهبود رفتار پیشگیرانه هدایت کنند.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، کروناویروس، رفتار پیشگیرانه، اضطراب.

Keywords: Covid-19, Coronavirus, Preventive Behavior, Anxiety

ارتباط مهرورزی به خود و اضطراب در بیماران بهبودیافته از بیماری کووید ۱۹ در اصفهان

دکتر سیما بابایی^۱، لیلا جهانی^۲

۱. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

در سال ۲۰۲۰ شیوع ویروسی جدید بنام کروناویروس نوین-۲۰۱۹ از کشور چین آغاز شد و طی مدت کوتاهی به صورت پاندمی در جهان گسترش یافت. با شیوع یک بیماری به صورت فراگیر اغلب افراد دچار تنش و اضطراب شده و به سلامتشان حساسیت بالایی نشان می‌دهند، افراد بهبود یافته از کووید ۱۹ نیز تنش و اضطراب را با درجات متفاوت تجربه کرده‌اند. عوامل مختلفی در راستای کاهش یا افزایش این تنش تأثیر گذارند. از آنجا که مهرورزی نقش مهمی در تنظیم هیجانات دارد، می‌تواند هم بر اضطراب و تنش افراد اثر بگذارد و هم از آن اثر بپذیرد.

مواد و روش‌ها

این یک مطالعه توصیفی تحلیلی مقطعی می‌باشد که پژوهشگر ۲۱۲ نفر از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ که در بیمارستان‌های آموزشی سانتر کووید ۱۹ اصفهان بستری شده بودند را به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب کرده و پس از نمونه‌گیری طی تماس تلفنی و توضیح مطالعه و آگاه‌سازی نمونه‌ها پرسش‌نامه‌های مهرورزی به خود نف (SCS) و اضطراب بک (BAI) به صورت الکترونیکی یا به روش مصاحبه تلفنی توسط نمونه‌ها تکمیل شد و اطلاعات بوسیله نرم‌افزار spss ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

براساس یافته‌های حاصل از این تحقیق شاخص‌های توصیفی نشان داد که ۱۳۹ نفر از پاسخ دهندگان زن و ۷۳ نفر مرد بودند، هم‌چنین ۱۵۲ نفر متأهل و ۶۰ نفر مجرد بودند. آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که میانگین اضطراب بهبود یافتگان از بیماری کووید ۱۹ برابر با ۱۲,۶۱ می‌باشد. با توجه به شیوه نمره گذاری پرسش‌نامه اضطراب بک، می‌توان گفت که میانگین سطح اضطراب بهبود یافتگان کووید ۱۹ نشان دهنده وجود اضطراب خفیف در بین آن‌هاست. هم‌چنین میانگین مهرورزی به خود در شرکت‌کنندگان (۳,۱۴) در سطح بالاتر از میانگین (۳) در طیف ۵ درجه‌ای ارزیابی شده است و در میان مؤلفه‌های مهرورزی به خود نیز، انسانیت بالاترین میانگین (۳,۲۹) و همانند سازی فزاینده پایین‌ترین میانگین (۲,۹۸) را دارند. مقدار t محاسبه شده در تمام مؤلفه‌ها بجز مؤلفه همانند سازی فزاینده بیشتر از سطح بحرانی تی یعنی دامنه ۱,۹۶- تا ۱,۹۶ می‌باشد. بنابراین تفاوت میانگین‌ها با میانگین پایه معنی‌دار می‌باشد و در خصوص مؤلفه همانند سازی فزاینده نیز باتوجه به مقدار تی به دست آمده و سطح میانگین می‌توان گفت که این مؤلفه در سطح متوسط قرار دارد. نتایج ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌های مهرورزی به خود با اضطراب گویای رابطه معنی‌دار بین اکثر مؤلفه‌ها می‌باشد. براساس نتایج این مطالعه بین مهرورزی به خود و اضطراب رابطه منفی و معنی‌دار آماری ($t=0,205$ و $P\leq 0,05$) وجود دارد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه میزان اضطراب در بیماران بهبود یافته از بیماری کووید ۱۹ را در سطح خفیف نشان می‌دهد. هم‌چنین براساس نتایج حاصله میان مهرورزی به خود و اضطراب در این بیماران رابطه‌ی معکوس معناداری برقرار می‌باشد. از یک سو اضطراب خفیف تجربه شده توسط بیماران بهبود یافته از بیماری کووید ۱۹ می‌تواند بر فرآیند بازتوانی آنان و روند بهبودی کامل این بیماران تأثیرات منفی بگذارد. از سوی دیگر نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد هرچه سطح مهرورزی به خود در بیماران بهبود یافته از بیماری کووید ۱۹ افزایش یابد میزان اضطراب آنان کاهش می‌یابد، لذا می‌توان جهت کاهش اضطراب این بیماران با استفاده از برنامه‌های تقویت کننده مهرورزی در فرآیند درمان، بهبودی سریع‌تر و عوارض کمتری را حاصل نمود.

کلید واژه‌ها: شفقت به خود، اضطراب، کووید-۱۹

Keywords: Self-Compassion, Anxiety, Covid-19

بررسی علایم جسمی و روانی اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران

تاج محمد آرازی^۱، دکتر سپیده محمدی^۲

۱. عضو هیات علمی گروه اتاق عمل و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، tajmohamadarazi@gmail.com
۲. استادیار و عضو هیات علمی گروه پرستاری داخلی جراحی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده سلامت دانشکده پرستاری مامایی رامسر، دانشگاه علوم پزشکی بابل

مقدمه

عواملی نظیر انتشار افسارگسیخته کووید-۱۹ در جهان، محدودیت‌های اجتماعی وسیع، ابهام در آینده تحصیلی و شغلی، عدم وجود یک درمان دارویی مؤثر و در نهایت مرگ و میر بالای ناشی از این بیماری، سلامت روان جوامع را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. با توجه به اهمیت سلامت روان عموم مردم در مطالعه حاضر برآن شدیم تا علایم جسمی و روانی اضطراب ناشی از بیماری کووید-۱۹ در جمعیت بزرگسال ایران را مورد بررسی قرار دهیم.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی ۳۰۲۹ فرد از جمعیت بزرگسال از سراسر ایران به روش نمونه‌گیری در دسترس از تاریخ ۲۰ اردیبهشت الی ۱۴ خرداد ۱۳۹۹ وارد مطالعه شدند. پرسش‌نامه "جمعیت شناختی" و "مقیاس اضطراب بیماری کرونا" به صورت آنلاین در اختیار مشارکت‌کنندگان پژوهش قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از spss نسخه ۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج حاصل از داده‌ها حاکی از آن بوده است که در بعد اضطراب روانی ۹۳/۱ درصد و در بعد جسمی ۸۵/۵ درصد از مشارکت‌کنندگان علایم اضطراب در سطح متوسط را تجربه کرده‌اند. در بعد کلی اضطراب ۱۸/۷ درصد افراد در دسته اضطراب خفیف، ۷۵/۵ درصد افراد در دسته متوسط و ۵/۸ درصد افراد در دسته اضطراب شدید جای گرفتند. طبق بررسی شدت اضطراب کل تجربه شده به تفکیک مشخصات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان، شدت اضطراب در زنان، افراد با گروه سنی ۳۰ الی ۴۹ سال، افراد شاغل در زیرگروه علوم پزشکی و افراد با سطح سواد زیر دیپلم بیش از سایر گروه‌ها بوده است.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر نشان از وجود اضطراب قابل توجهی در عموم مردم ایران به دنبال شیوع ویروس کووید-۱۹ داشته است. لذا پیشنهاد می‌شود تا مسئولین نظام سلامت مطابق با شدت اختلال اضطرابی موجود و افراد در معرض خطر بیشتر، پروتوکل‌های مراقبتی و پیشگیرانه مختص هر گروه را به صورت عملیاتی و با ضریب نفوذ بالا تهیه نمایند.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، کرونا ویروس، اضطراب، اختلال روان‌شناختی

Keywords: Covid-19, coronavirus, anxiety, Mental Disorders

اثر بخشی بسته آموزشی-درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی بر کیفیت زندگی کاری و سلامت عمومی پرستاران شاغل در بخش های COVID19

دکتر امرالله ابراهیمی^۱، دکتر پروانه خراسانی^۲، سید محمد حسین موسوی^۳، مهناز احمدی^۴، دکتر سیما عندلیب^۵

۱. گروه روان شناسی سلامت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۲. گروه پرستاری دانشکده علوم پزشکی اصفهان، ایران
۳. کارشناس ارشد روان شناسی سلامت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۴. کارشناس ارشد روان شناسی صنعتی و سازمانی، دانشگاه اصفهان، ایران
۵. دکترای تخصصی روان شناسی، دانشگاه علوم و تحقیقات تهران

مقدمه

از زمان شروع پاندمی COVID-19 کادر درمان به ویژه پرستاران به لحاظ هیجانی، رفتاری، جسمی و اجتماعی تحت شرایط فشارزایی قرار گرفتند که لزوم مداخلات روان شناختی- حمایتی را ضروری ساخته است. هدف این مطالعه اثر بخشی بسته آموزشی- درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی بر کیفیت زندگی کاری و سلامت عمومی پرستاران COVID-19 بود.

مواد و روش ها

این پژوهش یک کارآزمایی بالینی جهت تعیین اثر بخشی بسته آموزشی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی بر سلامت عمومی و کیفیت زندگی کاری بود. از بین پرستاران COVID-19 بصورت تصادفی پرستاران بیمارستان عیسی بن مریم شهر اصفهان در زمستان ۱۳۹۹ انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل پرستاران بخش های مراقبتی بیماران مبتلا به COVID-19، داشتن حداقل مدرک کارشناسی پرستاری و حداقل یک سال سابقه کاری در بخش COVID-19 بود.

معیارهای خروج نیز شامل: انصراف از ادامه شرکت در مطالعه، عدم تکمیل پرسش نامه ها و دو غیبت در جلسات آموزشی بود. از بین داوطلبان پس از غربالگری ۳۰ نفر انتخاب شدند و به صورت تصادفی به دو گروه آزمایش (بسته درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی) و گروه کنترل (لیست انتظار) تخصیص یافتند. گروه آزمایش ۸ جلسه ۱۲۰ دقیقه ای درمان با بسته تدوین شده را دریافت کردند. پرسشنامه کیفیت زندگی کاری والتون و سلامت عمومی (GHQ) قبل و بعد از مداخله تکمیل شد. داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 24 و با روش تحلیل کوواریانس تک متغیره تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها

نتایج نشان داد که بسته آموزشی-درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی بر کیفیت زندگی کاری تأثیرگذار نبود ($p>0.05$). بسته تدوین شده بر سلامت عمومی پرستاران تأثیرگذار بود ($p<0.05$).

نتیجه گیری

بر اساس یافته های این پژوهش می توان گفت بسته آموزشی-درمانی مبتنی بر انعطاف پذیری روان شناختی می تواند سلامت عمومی پرستاران بخش های مراقبت از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ را بهبود بخشد ولی تأثیر معنی داری بر کیفیت زندگی کاری آنها ندارد در تبیین یافته های به دست آمده در رابطه با کیفیت زندگی کاری می توان گفت با توجه به شرایطی که پژوهش فوق انجام شد و در بحران کرونا بود، به دنبال تجربه تروما که پرستاران به صورت مضاعف تجربه می کردند، احتمالاً نیاز به مداخلاتی در جهت درمان تروما به عنوان پیش نیاز است.

کلید واژه ها: انعطاف پذیری، روان شناختی، کیفیت زندگی، سلامت عمومی، پرستاران، مراقبت های ویژه، کووید-۱۹

Keywords: Quality of life, General health, Intensive care nursing, COVID-19, Psychological, flexibility.

مروری بر عوامل مؤثر بر استرس پرستاران در پاندمی کرونا

مرضیه آوازه^۱، نصیب بابایی^۲

۱. گروه پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
۲. گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

مقدمه

روزهای پایانی سال ۲۰۱۹ میلادی آغازگر ظهور SARS-COV-2 با قابلیت انتقال بسیار بالا بود. پرستاران جزو اولین گروه‌هایی بودند که به طور مستقیم با بیماران کرونایی در ارتباط بودند. با توجه به شیوع پاندمی Covid-19 و مرگ و میر ناشی از آن، پرستاران شاغل در بخش‌های مرتبط با این بیماری استرس فراوانی را تجربه می‌کنند که عوامل متعددی بر آن می‌تواند تأثیر داشته باشد. هدف از انجام این مطالعه شناسایی و دسته بندی عوامل مؤثر بر استرس پرستاران در پاندمی کرونا بود.

مواد و روش‌ها:

در این مطالعه مروری، بررسی جامع متون با استفاده از کلیدواژه‌های: Nurse، Covid-19، Stress، Worries، Anxiety و Psychological Distress در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر شامل پایگاه‌های داخلی: SID، Magiran، Iranmedex و خارجی: CINAHL، PubMed، Ovid، ProQuest، Science Direct، Scopus، Google Scholar انجام گرفت. معیارهای ورود به مطالعه شامل: انتشار مقاله در بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲، مقالات پژوهشی مرتبط با استرس و نگرانی پرستاران خط مقدم در شیوع بیماری Covid-19، انتشار یافته به زبان فارسی و انگلیسی و دسترسی به متن کامل مقالات بود. در بررسی اولیه مطالعات، موارد تکراری حذف شد، سپس تمام متن مطالعات انتخاب شده توسط دو مرورگر به طور مستقل مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

نتیجه جستجو دستیابی به ۹۸ مقاله مرتبط با موضوع بود که نهایتاً ۲۴ مطالعه کاملاً مرتبط وارد پژوهش شد. عوامل مؤثر بر استرس پرستاران در پاندمی کرونا در چهار دسته عمده عوامل شخصی، عوامل خانوادگی، عوامل مربوط به محیط کار و عوامل اجتماعی طبقه‌بندی شد. مهم‌ترین عوامل شخصی؛ تیپ شخصیتی، سابقه بیماری زمینه‌ای، مصرف دارو، اختلالات فیزیولوژیک ناشی از استفاده از تجهیزات حفاظت فردی و عوامل خانوادگی شامل داشتن کودک زیر ۶ سال، سالمند و بیمار مزمن در خانواده، ترس از انتقال بیماری به اعضای خانواده بودند. مهم‌ترین عوامل مربوط به محیط کار؛ نگرانی از ابتلای خود به بیماری، شیفت کاری فشرده و تعداد زیاد بیماران در بخش، ترس از کاهش نیرو، عدم دسترسی به تجهیزات حفاظت فردی و عوارض ناشی از استفاده از آن بود. عوامل اجتماعی نیز شامل ترس از انگ کرونایی بودن، برخورد نامناسب افراد در اجتماع، کاهش روابط با دوستان و عدم حمایت مسئولین بود.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌ها، منابع مختلفی باعث ایجاد استرس و نگرانی در میان پرستاران در طول پاندمی کرونا می‌شود. در این زمینه؛ ارائه آموزش به پرستاران در مورد مواجهه با COVID-19 در محل کار، آلوده شدن خود و انتقال آن به اعضای خانواده قبل از فعالیت در بخش‌های کرونا، انجام مداخلات روان‌شناختی توسط مدیران پرستاری به منظور حمایت روحی از پرستاران خط مقدم و تنظیم برنامه شیفت کاری پرستاران جهت سازگاری با محل کار متفاوت و مدیریت حجم کاری می‌تواند کمک کننده باشد.

کلید واژه‌ها: کرونا و ویروس، استرس، پرستار، پاندمی، کووید-۱۹

Keywords: Coronavirus, Stress, Nurse, Pandemics, COVID-19

تجربه زیسته پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹ روان پزشکی: رویکرد پدیدارشناسی

افسانه کرمی^۱، هاجر صادقی^۲، زینب غفاری^۳

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، مدیر پرستاری بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران
۲. کاندید دکتری تخصصی پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی تهران، تهران، ایران
۳. کارشناسی ارشد پرستاری، سوپروایزر آموزشی بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران

مقدمه

پرستاران به عنوان اعضای کلیدی تیم مراقبت از بیمار کووید-۱۹ بخش روانپزشکی در معرض چالش‌های جسمی و روانی ناشی از این بیماری قرار دارند. در دوران پاندمی کووید-۱۹ به دلیل ترس از ناشناخته‌ها، محدودیت منابع، افزایش بار مراجعات، نیاز به استفاده از وسایل حفاظت فردی خاص پرستاران را با بحران جدید و پیچیده‌ای روبرو کرد. ماهیت مراقبت پرستاری از افراد مبتلا به بیماری‌های روان دارای ملاحظات و سختی کار قابل توجهی است و هم زمانی ابتلای بیماران روان پزشکی به یک بیماری به شدت مسری مانند کووید-۱۹ پرستاران را با تجارب متفاوت و چالش‌های جدی مواجه می‌سازد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف فهم تجربه زیسته پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹ روان پزشکی، یک رویکرد پدیدارشناسی صورت گرفته است.

مواد و روش‌ها

این یک مطالعه‌ی کیفی با رویکرد پدیدارشناسی است. شرکت‌کنندگان از جامعه‌ی پرستاران شاغل در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی پزشکی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بودند که با نمونه‌گیری هدفمند براساس دارا بودن تجربه مراقبت از بیماران روان مبتلا به کووید-۱۹ انتخاب شدند و تا حد اشباع اطلاعات، نمونه‌گیری ادامه یافت (۱۸ نفر). جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختار یافته انجام و بر روی نوار، ضبط و کلمه به کلمه بر روی کاغذ آورده شد. برای اطمینان و اعتبار یافته‌ها نیز از روش بازنگری و نظارت شرکت کنندگان، خودبازبینی پژوهشگر در فرآیند جمع‌آوری و تحلیل داده و ثبت تمامی پیش فرض‌های ذهنی خود از قبل و در نظر نگرفتن آن‌ها در فرآیند تحلیل و بازنگری و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو پژوهشگر دیگر استفاده شد. تحلیل اطلاعات به روش کلایزی و با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA-2020 صورت گرفت.

یافته‌ها

در این مطالعه تعداد ۱۵ پرستار و ۲ سوپروایزر پرستاری و یک سرپرستار مصاحبه شدند که ۱۶ نفر از آن‌ها خانم و ۲ نفر آقا بودند. میانگین سابقه کار افراد شرکت کننده در مطالعه ۱۰،۳ سال با انحراف معیار ۵،۷ سال بود. یافته‌های پژوهش شامل ۲۵۴ کد اولیه بوده که با توجه به هدف و سؤال پژوهش ۴ مضمون اصلی و ۱۳ زیرمضمون استخراج شد.

در تحلیل مصاحبه‌های مضمون‌های:

۱. بارمراقبتی با زیرمضمون‌های: بارکاری و نیاز مراقبتی. ۲. تجارب روانی ناخوشایند با زیرمضمون‌های: دیسترس اخلاقی، تاب‌آوری، ترحم، اضطراب، بدبینی و ترس. ۳. راهبردهای اخلاقی با زیرمضمون‌های: نودوستی و حس امنیت. ۴. اصول حرفه‌ای - مدیریتی با زیرمضمون‌های: مسئولیت‌پذیری، تعهد مدیریتی و پشتیبانی، به دست آمده است. براساس یافته‌های این پژوهش سازمان و مجموعه‌های پشتیبانی برای حفظ ایمنی در مقابله با بیماری کرونا از روش‌های مختلف نظیر سم پاشی، تدوین قانون ممنوعیت حضور پرستاران با مشکل زمینه‌ای، قرنطینه و تولید ماسک و گان توسط خیرین استفاده کرده است. براساس یافته‌های این پژوهش، مشکلات حفاظتی پرستاران در برابر بیماری کرونا شامل: دهیدراتاسیون، ضایعات صورت، احساس تنگی نفس و نگرانی از کمبود یا دریافت به موقع تجهیزات حفاظت فردی بود. استعلاجی شدن همکاران حس مسئولیت‌پذیری سایرین را افزایش و انسجام و همبستگی حرفه‌ای را نمایان کرد. عدم توجه کافی مردم به اجرای دستورالعمل‌های بهداشتی باعث بستری چند باره برخی از مراجعین شد و باعث کاهش تاب‌آوری و احساساتی مانند خشم، اضطراب و بدبینی شد. در مراقبت از بیماران روانپزشکی مبتلا به کووید تجربه دیسترس اخلاقی و تجارب روانی ناخوشایند بیشترین تکرار را در بین صحبت‌های پرستاران مشارکت کننده داشت.

نتیجه‌گیری

اگر چه توجه به مسایلی نظیر رعایت بهداشت فردی، استفاده از گان و ماسک در هنگام مراقبت، شستشوی دستها، گندزدایی مناسب محیط و تجهیزات، نیاز به تدوین قوانین لازم جهت جلوگیری از ابتلا به بیماری در پرستاران دچار مشکلات زمینه‌ای، تولید و توزیع مناسب تجهیزات حفاظت فردی و توجه به مشکلات تهدید کننده سلامتی پرستاران اهمیت دارد، به جهت تخصصی بودن مراقبت در بخش کووید روانپزشکی، پرستاران شرکت کننده در این تحقیق با بسیاری از چالش‌های تخصصی و حرفه‌ای مواجه شدند. نیاز به توجه روحی و روانی متناسب با نیازهای پرستاران پیشنهاد محسوس می‌باشد.

کلید واژه‌ها: تحقیق کیفی، پرستار، مراقبت، کووید-۱۹، روان‌پرستاری

Keywords: Qualitative Research, Nurse, Care, Covid-19, Psychiatric Nursing

بررسی ارتباط استرس شغلی و صلاحیت بالینی تکنولوژیست‌های اتاق عمل در دوران پاندمی کرونا

سرور مصلح^۱، دکتر سهیلا بختیاری^۲، محمد صادق ابوطالبی^۳، زهرا کوهستانی^۴

۱. کارشناس ارشد اتاق عمل، مرکز تحقیقات پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران mosleh22@yahoo.com
۲. دکترای تخصصی پرستاری، استادیار گروه اتاق عمل، مرکز تحقیقات پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۳. کارشناس ارشد مراقبت‌های ویژه، مربی گروه مراقبت ویژه، مرکز تحقیقات پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۴. دانشجو کارشناسی اتاق عمل، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

اخیراً جدیدترین عضو خانواده کرونا ویروس (کووید ۱۹)، در جهان گسترش پیدا کرده است و موجب علائم حاد و شدید تنفسی در انسان‌ها شده است. انتشار این ویروس موجب تأثیرات جسمی و ذهنی از جمله ایجاد استرس بر کادر درمانی می‌گردد و به مراتب کیفیت عملکرد بالینی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط استرس شغلی و صلاحیت بالینی تکنولوژیست‌های اتاق عمل در دوران پاندمی کرونا انجام گردید.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش توصیفی-همبستگی که به صورت مقطعی در طی سال ۱۴۰۰ انجام شد، ۱۹۰ نفر از تکنولوژیست‌های اتاق عمل شاغل در بیمارستان‌های آموزشی شهر اصفهان از طریق نمونه‌گیری به روش تصادفی طبقه‌ای-نسبتی انجام شد، بدین صورت که در هر بیمارستان که مرجع بیماران کرونایی بوده است با در نظر گرفتن تعداد کل تکنولوژیست‌ها، سهم آن بیمارستان از تعداد کل نمونه برآورده شده و سپس با استفاده از جدول اعداد تصادفی نمونه‌ها وارد مطالعه شدند. معیار ورود نمونه‌ها شامل دارا بودن حداقل مدرک کاردانی در رشته اتاق عمل، تمایل به شرکت در مطالعه و داشتن سابقه کار بیشتر از ۶ ماه بود. ابزار گردآوری داده‌ها شامل دو پرسش‌نامه استاندارد صلاحیت بالینی مخصوص تکنولوژیست‌های اتاق عمل به همراه اطلاعات دموگرافیک و پرسش‌نامه استرس شغلی اسپو بود. میزان صلاحیت بالینی ارزیابی و ارتباط آن با استرس شغلی در شرایط پاندمی کرونا تعیین شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۲ و براساس آماره‌های توصیفی فراوانی و درصد و آزمون‌های همبستگی پیرسون، من ویتینی و کروسکال وایس انجام شد.

یافته‌ها

اکثر تکنولوژیست‌های اتاق عمل (۷۲/۲ درصد) استرس شغلی متوسط و اغلب صلاحیت بالینی خوبی داشتند. آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین استرس شغلی و صلاحیت بالینی در دوران پاندمی کرونا رابطه معنا داری وجود ندارد. آزمون من ویتینی رابطه معناداری بین صلاحیت بالینی و سابقه ابتلا به کرونا نشان داد ($p < 0/05$) بطوریکه پرسنلی که سابقه ابتلا به کرونا نداشتند، صلاحیت بالینی بالاتری اظهار نمودند. هم‌چنین پرسنلی که تکنولوژیست اتاق عمل در بیمارستانی دیگر هم بودند، صلاحیت بالینی بالاتری اظهار نمودند. آزمون کروسکال وایس رابطه معناداری بین صلاحیت بالینی و مدرک تحصیلی پرسنل نشان داد بطوریکه کاردآن‌ها صلاحیت بالینی بیشتری را گزارش کردند. هم‌چنین بین صلاحیت بالینی و وضعیت استخدامی پرسنل رابطه معناداری وجود داشت ($p < 0/05$) بطوریکه به ترتیب رسمی‌ها و بعد طرحی‌ها صلاحیت بالینی بیشتری اظهار نمودند. هم‌چنین آزمون کروسکال وایس رابطه معناداری بین صلاحیت بالینی و پست سازمانی پرسنل نشان داد ($p < 0/05$) به ترتیبی که سرپرستاران و بعد مسوولین شیفت صلاحیت بالینی بیشتری اظهار نمودند. رابطه معناداری بین استرس شغلی با هیچ‌کدام از پارامترهای بررسی شده شامل سن، جنس، سابقه کار، طول مدت کار در اتاق عمل بیمارستان مرکز کرونا، سابقه ابتلا به کرونا، مدرک تحصیلی، وضعیت تاهل، وضعیت استخدامی، سمت شغلی، شغل دوم در بیمارستان دیگر، شغل دوم غیربیمارستانی، مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری

آگاهی مسئولین آموزش دانشگاه‌های علوم پزشکی از سطح صلاحیت بالینی افراد شاغل در مراکز آموزشی، درمانی اطلاعات ارزشمندی برای طراحی برنامه‌های آموزش اثربخش و در نهایت ارتقای کیفیت خدمات بهداشتی-درمانی فراهم خواهد ساخت. لذا انجام

تحقیقات بیشتر در این زمینه و محیط‌های دیگر ضروری به نظر می‌رسد. پیشنهاد می‌شود دوره‌هایی برای پرورش روحیه کادر درمانی در بیمارستان‌ها پیش بینی شود.

کلید واژه‌ها: استرس شغلی، صلاحیت بالینی، کووید-۱۹

Keywords: Occupational Stress, Clinical Competence, Covid-19

بررسی میزان ترس از کرونا و ارتباط آن با مشخصات دموگرافیک

دکتر حمیده حکیمی^۱، مریم دهقانی^۲، دکتر هادی رنجبر^۳، دکتر نوشین موسی زاده^۴، سعیده الماسی^۵

۱. دکترای پرستاری، واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان پورسینا، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت
۲. مربی پرستاری کودکان، گروه پرستاری، دانشکده پیراپزشکی نهاوند، دانشگاه علوم پزشکی همدان
۳. دکترای پرستاری، مرکز تحقیقات بهداشت روان، پژوهشکده پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی ایران
۴. استادیار پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری آمل، دانشگاه علوم پزشکی مازندران
۵. مربی پرستاری کودکان، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری بروجرد، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

مقدمه

شیوع کرونا ویروس و اقدامات بهداشتی حاصل از آن منجر به افزایش بحران‌های روان‌شناختی شده است. یک مشخصه اصلی بیماری‌های عفونی ترس است. با توجه به میزان ابتلا و مرگ و میر نسبتاً بالای این ویروس، افراد به طور طبیعی درمورد کرونا نگران هستند. ترس به طور مستقیم با میزان انتقال و مرگ‌ومیر ناشی از ویروس در ارتباط است. این مطالعه به بررسی میزان شیوع ترس از کرونا در جمعیت غیر بالینی کشور پرداخته است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه به روش توصیفی-مقطعی بصورت آنلاین انجام شد. ۳۲۰ شرکت‌کننده بالای ۱۸ سال پرسش‌نامه خودگزارش دهی ترس از کرونا را تکمیل کردند. قسمت اول پرسش‌نامه شامل مشخصات دموگرافیکی از جمله، سن، جنس، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات، شغل، استفاده از شبکه‌های اجتماعی در طول قرنطینه بود. پرسش‌نامه شامل ۷ سؤال تک بعدی بصورت ۵ گزینه‌ای لیکرت می‌باشد محدودده ی نمره پرسش‌نامه از ۷ تا ۳۵ است. هرچه امتیاز بیشتر باشد، ترس از کرونا ویروس بیشتر است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Spss20 تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

۶۵ درصد زن و ۳۵ درصد مرد با میانگین سنی 34.14 ± 9.3 بودند. ۶۱٫۱ درصد تحصیلات دانشگاهی داشتند. اغلب شرکت‌کنندگان خانه دار (۲۴٫۴٪) و ۶۱٫۳ درصد شرکت‌کنندگان متأهل بودند. میانگین ترس از کرونا در زنان بیشتر از مردان بود ($P < 0.002$) که از نظر آماری اختلاف معنی‌دار بود. میانگین ترس از کرونا در متأهلین بیشتر از مجردین بود ولی از نظر آماری معنی‌دار نبود ($P = 0.28$). میانگین ترس از کرونا در افرادی که از شبکه‌های اجتماعی در طول قرنطینه استفاده کرده بودند بیش از گروه دیگر بوده است ولی اختلاف میانگین در این دو گروه از لحاظ آماری معنی‌دار نبود ($P = 0.22$) بین میانگین ترس از کرونا با سن و میزان تحصیلات ارتباط آماری معنی‌دار نبود ($P > 0.05$).

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاکی از آن بود که در بین جمعیت مورد مطالعه میزان ترس از کرونا متوسط بود. به نظر می‌رسد که با گذشت بیش از دو سال از همه‌گیری ویروس کرونا افراد با شرایط بوجود آمده سازگار شده‌اند و از میزان ترس از بیماری کاسته شده است. اما همچنان نگرانی‌های روان‌شناختی باقی است.

کلید واژه‌ها: ویروس کرونا، ترس، مشخصات دموگرافیک

Keywords: Coronavirus, Fear, Demographic

مقایسه میانگین نمره اضطراب سلامت و طرد شدگی اجتماعی در سالمندان با بزرگسالان مراجعه کننده به بنیاد شهید شهرستان فریمان در شرایط پاندمی کووید ۱۹

سجاد رنجبر کوچکسرای^۱، دکتر فاطمه ویشفر^۲، دکتر پروین قائم مقامی^۳، فاطمه عباسی^۴

۱. کارشناس ارشد پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
۲. دانشیار، مرکز تحقیقات مراقبت‌های روان جامعه، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
vizeshfarf@sums.ac.ir
۳. دکترا، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
۴. کارشناس ارشد پرستاری سالمندی، سوپروایزر آموزشی بیمارستان حضرت زهرا(س) فریمان، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، خراسان رضوی - ایران

مقدمه

پاندمی کووید-۱۹ چالش جهانی است که به روی ابعاد مختلف سلامت گروه‌های مختلف سنی اثرات منفی داشته است. سالمندان به واسطه خصوصیات تکاملی مشکلاتی مانند اضطراب سلامتی و طرد اجتماعی را بیشتر گزارش کردند. لذا این پژوهش با هدف مقایسه میانگین نمره اضطراب سلامت و طرد شدگی اجتماعی در سالمندان با بزرگسالان مراجعه کننده به بنیاد شهید شهرستان فریمان در شرایط پاندمی کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی در سال ۱۴۰۰ به روی ۱۱۴ نفر از مددجویان بنیاد شهید در شرق ایران با روش سرشماری انجام شد که ۴۸ نفر (۴۲/۱ درصد) جوان با میانگین سنی ۳۹ سال و ۶۶ نفر (۵۷/۹ درصد) سالمند با میانگین سنی ۶۲ سال بودند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه سه قسمتی شامل اطلاعات جمعیت‌شناسی، پرسش‌نامه اضطراب سلامت سالکوسیس و پرسش‌نامه طرد اجتماعی بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شد و سطح معناداری در تمامی آزمون‌ها ۰/۰۵ و در همبستگی در سطح ۰/۰۱ نیز ارزیابی گردید.

یافته‌ها

در مقایسه طرد اجتماعی و زیر بعدهای آن، متغیر حمایت اجتماعی برون گروهی، مشارکت و شرمساری به ترتیب با مقدار احتمال ۰/۴۵، ۰/۴۳ و ۰/۰۱ دارای اختلاف معنادار بودند، به عبارتی میانگین این شاخص‌ها بین دو گروه سالمند و جوان متفاوت بود که براساس این نتایج، میانگین حمایت برون گروهی در جوانان بیش از سالمندان بوده در حالی که میانگین مشارکت و شرمساری اجتماعی سالمندان بیشتر از جوانان بود. در جوانان شاخص‌های روابط اجتماعی و مشارکت و طرد اجتماعی کل با اضطراب سلامت رابطه معنی‌دار و معکوس داشته است.

نتیجه‌گیری

با توجه به مخاطرات طرد اجتماعی بر سلامت جسمی و روانی سالمندان و رابطه آن با اضطراب سلامت به نظر می‌رسد در برنامه‌های پیشگیری از کووید-۱۹ باید به اثرات بیماری بر ابعاد سلامت روانی و اجتماعی سالمندان توجه بیشتری شود.

کلید واژه‌ها: اضطراب، سلامت، طرد شدگی اجتماعی، سالمندان، بزرگسالان

Keywords: Health, anxiety, Social Isolation, Elderly, adults

تأثیر آرام‌سازی بنسون بر کیفیت زندگی کاری پرستاران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹ - یک مطالعه کارآزمایی بالینی دو سوکور

نرجس حشمتی فرا^۱، سارا احمدی^۲

۱. عضو هیأت علمی، دانشجوی دکتری پرستاری، عضو کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، عضو کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

مقدمه

کروناویروس بیماری واگیرداری است که امروزه جامعه بزرگ پرستاری به ویژه پرستاران شاغل در بخش مراقبت ویژه با آن روبرو هستند. در کنار سایر عوامل استرس‌زای شغلی در حرفه‌ی پرستاری، ماهیت این بیماری، کیفیت زندگی کاری پرستاران را تحت تأثیر قرار داده است. لذا مطالعه حاضر با هدف تأثیر آرام‌سازی بنسون بر کیفیت زندگی کاری پرستاران در مراقبت از بیماران کووید ۱۹ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کارآزمایی بالینی دوگروهی بود. واحدهای پژوهش شامل ۶۲ پرستار شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه بیمارستان واسعی سبزوار بوده، براساس معیارهای ورود به مطالعه شامل: رضایت برای شرکت در مطالعه، دارا بودن حداقل تحصیلات کارشناسی پرستاری، داشتن حداقل ۶ ماه سابقه کار در بخش مراقبت ویژه، اشتغال تمام وقت در بخش‌های مراقبت ویژه، عدم تجربه و آشنایی با دوره‌های مشابه آرام‌سازی عضلانی، نداشتن بیماری روانی شناخته شده، عدم مصرف داروی مؤثر بر استرس، به طور تصادفی به دو گروه آرام‌سازی بنسون و کنترل تقسیم شدند. گروه مداخله دو بار در هفته به مدت یک ماه و هر بار ۲۰ دقیقه تمرینات آرام‌سازی را انجام دادند. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه کیفیت زندگی کاری WRQoL-2 انجام شد. جهت تعیین نرمالیتی متغیرهای کمی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری من ویتنی، Chi-Square و تی مستقل با نرم‌افزار آماری SPSS نسخه 16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. سطح معنی‌داری 0.05 در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین نمره کیفیت زندگی کاری پرستاران قبل از مداخله در شرایط پاندمی کرونا ۲/۴۱ به ۳/۵۶ امتیاز رسید (از ۵ امتیاز) که از نظر آماری معنی‌دار بود ($p < 0.05$). کیفیت زندگی کاری پرستاران در گروه کنترل، قبل و بعد از مداخله تغییر معنی‌داری را نشان نداد ($P = 0.218$).

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان داد که آرام‌سازی بنسون باعث افزایش کیفیت زندگی کاری در پرستاران در مواجهه با بیماران کووید ۱۹ می‌شود، لذا پیشنهاد می‌شود مدیران پرستاری ضمن بکارگیری تکنیک‌های آرام‌سازی، با ایجاد محیط کاری آرام و کم استرس زمینه مشارکت فعالانه‌ی پرستاران را فراهم نموده و به اهداف نظام سلامت دست یابند.

کلید واژه‌ها: آرام‌سازی، پرستار، کیفیت زندگی، کووید ۱۹

Keywords: Relaxation therapy, Nurse, Quality of life, Covid-19

تأثیر پیگیری تلفنی پس از ترخیص بر بستری مجدد و شأن ذاتی بیماران بخش کووید روانپزشکی

افسانه کرمی^۱، زهرا ایزدی^۲، هاجر صادقی^۳

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، مدیر پرستاری بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران
۲. کارشناسی ارشد پرستاری، سوپروایزر آموزش سلامت بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران
۳. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی تهران، تهران، ایران

مقدمه

بیماران مبتلا به بیماری‌های روان و کووید-۱۹ به طور هم‌زمان، بعد از ترخیص، در معرض مشکلات مدیریت بیماری قرار دارند و به کارگیری مداخلات پیگیرانه بعد از ترخیص، اهمیت دارد. شأن ذاتی یا انسانی عبارتست از آنچه مربوط به احترام به موجودیت انسانی هر فرد و خاصیت انسان بودن افراد است. احترام به شأن افراد گامی در جهت افزایش رضایت آن‌ها از خدمات ارائه شده توسط کارکنان می‌گردد و تبعاتی چون ارتباط مطلوب بین مددجو و کارکنان، احساس امنیت، کاهش مدت اقامت در بیمارستان ناشی از کاهش مشکلات روانی، کاهش هزینه‌ها و افزایش انگیزه کارکنان جهت ارائه خدمات بهتر را به همراه خواهد داشت. پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر پیگیری تلفنی پس از ترخیص بر بستری مجدد و شأن ذاتی بیماران روان مبتلا به کووید-۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این کارآزمایی بالینی تصادفی شده، ۶۰ بیمار مراجعه‌کننده به بخش کووید روانپزشکی بیمارستان فارابی اصفهان انتخاب و بلوک تصادفی چهارتایی به دو گروه مداخله و کنترل تخصیص داده شدند. گروه مداخله پس از ترخیص به مدت یک ماه و هر هفته یک بار درباره مصرف داروها، علائم بیماری، فعالیت‌های روزانه، مراقبت‌های تخصصی کووید-۱۹ و نوع تغذیه، به صورت تلفنی پیگیری شدند. در گروه کنترل، اقدامات روزمره زمان ترخیص برای آنان انجام شد. داده‌های مربوط به شأن ذاتی و بستری مجدد بیماران قبل و بعد از اتمام یک ماه از مداخله با پرسشنامه و چک لیست جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، ۶۰ بیمار روان مبتلا به کووید-۱۹ در دو گروه مداخله و کنترل با میانگین و انحراف معیار سنی $61/19 \pm 11/08$ و $12/17 \pm 63/22$ سال با هم مقایسه شدند ($p \leq 0/29$). بررسی مشخصات جمعیت شناختی واحدهای پژوهش نشان داد که دو گروه از نظر سن، جنس، سطح تحصیلات و وضعیت تأهل با یکدیگر تفاوت آماری معنی‌داری نداشتند. آزمون آماری مستقل از نظر تفاضل میانگین قبل و بعد شأن ذاتی در دو گروه آزمون و کنترل (به ترتیب $0/3 \pm 0/09$ و $0/8 \pm 0/5$) تفاوت معنی‌داری نشان داد ($P \leq 0/001$). میزان بستری دوباره بیماران در گروه مداخله ۳،۳ درصد و در گروه کنترل ۱۶،۵ درصد بود؛ که بیانگر کاهش معنی‌دار بستری مجدد در گروه مداخله نسبت به کنترل است و آزمون کای دو تفاوت آماری معنی‌داری نشان داد ($p \leq 0/001$).

نتیجه‌گیری

با توجه به ماهیت مزمن بیماری‌های روان و توجه خاص مراقبتی به بیماران روان مبتلا به کووید-۱۹، آموزش، پیگیری و برنامه‌ریزی باعث کاهش بستری مجدد و القاء حس ارزشمندی به بیمار و خانواده می‌گردد. مطالعات صورت گرفته در زمینه شأن بیمار مخصوصاً شأن ذاتی بیمار، در داخل و خارج از ایران بسیار اندک است و این نکته، از محدودیت‌های مطالعه حاضر محسوب می‌گردد. با این وجود تلاش شد که از پژوهش‌های موجود هر چند در سایر بیماران، نیز جهت مقایسه نتایج حاصل از پژوهش حاضر با سایر مطالعات انجام شده، استفاده گردد.

کلید واژه‌ها: برنامه ترخیص، بستری مجدد، مراقبت، کووید-۱۹، روان پرستاری

Keywords: Patient Discharge, Patient Readmission, Care, Covid-19, Psychiatric Nursing

بررسی اضطراب پرسنل پرستاری در بحران کرونا ویروس (کووید-۱۹): مطالعه توصیفی مقطعی در جنوب ایران

دکتر مصطفی بیژنی^۱، دکتر بنفشه تهرانی نشاط^۲، پریسا ثابت سروستانی^۳، زهرا مرادی^۴،
دکتر ژילה فریدونی^۵، محمود حاتمی^۳، طاهره غلامی^۶

۱. استادیار، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران
۲. استادیار، مرکز تحقیقات مراقبت‌های روانپزشکی مبتنی بر جامعه، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
۳. مربی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران parisasabet244@yahoo.com
۴. دانشجوی دکترای بهداشت باروری، دانشکده پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
۵. دانشیار، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران
۶. مربی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران

مقدمه

پرستاران بنا به ماهیت شغلی خود در معرض استرس‌های متعددی قرار دارند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها خطرات ناشی از بیماری‌های عفونی واگیردار و بسیار کشنده نظیر ویروس نوپدید کرونا ویروس (کووید-۱۹) می‌باشد که می‌تواند منجر به آثار مخرب فیزیولوژیکی و روانی منجمله استرس و افسردگی پرستاران گردد. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی اضطراب پرسنل پرستاری در بحران ویروس کرونا در جنوب ایران انجام شده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی مقطعی بر روی ۵۱۰ پرستار شاغل در بیمارستان آموزشی انجام شد. از پرسش‌نامه سنجش اضطراب پرسنل درمانی در بحران ویروس کرونا که توسط معاونت پرستاری وزارت بهداشت و درمان طراحی شده بود استفاده گردید. این پرسش‌نامه دارای ۲۰ سؤال در طیف لیکرت (از بسیار زیاد نمره ۵ تا بسیار کم نمره ۱) می‌باشد. نمره اضطراب در سه سطح نمره ۱-۵۰ اضطراب کم، نمره ۵۱-۷۰ اضطراب متوسط و نمره ۷۱-۱۰۰ اضطراب زیاد تعیین گردید. روایی محتوایی پرسش‌نامه توسط ۲۰ نفر از اساتید پرستاری مورد تأیید قرار گرفت و پایایی پرسش‌نامه با روش آزمون - بازآزمون با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ مورد تأیید قرار گرفت. پرسنل بصورت الکترونیکی پرسش‌نامه را در فاصله زمانی فروردین تا اردیبهشت ۱۳۹۹ تکمیل نمودند. آنالیز داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS-22 و با آزمون‌های توصیفی، تی تست و آنالیز واریانس انجام شد. و $P < 0.05$ معنا دار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از بین ۵۱۰ مشارکت کننده، تعداد ۲۰۳ نفر (۳۹/۸۰ درصد) مرد و تعداد ۳۰۷ نفر (۱۹/۶۰ درصد) زن بودند. ۴۵۱ نفر (۸۸/۴۳ درصد) از مشارکت‌کنندگان دارای مدرک کارشناسی بودند. میانگین و انحراف معیار سن مشارکت‌کنندگان $35/98 \pm 6/73$ و میانگین و انحراف معیار سابقه کار $4/87 \pm 10/68$ بود. میانگین و انحراف معیار نمره کل اضطراب پرستاران $7/06 \pm 10/93$ گزارش گردید که در سطح زیاد قرار داشت. بین میانگین نمره اضطراب با متغیرهای سن، سابقه کار، نوع بخش و مدرک تحصیلی رابطه معناری مشاهده گردید ($P < 0/001$) هم‌چنین بین میانگین نمره اضطراب و جنس رابطه معناداری مشاهده نشد ($P = 0/165$).

نتیجه‌گیری

براساس نتایج مطالعه حاضر میانگین نمره اضطراب پرسنل پرستاری در سطح بالا گزارش گردید. لذا ضروری است برنامه‌ریزی‌های لازم توسط مدیران پرستاری در جهت توانمندسازی روان‌شناختی پرسنل منجمله تاب‌آوری و مدیریت اضطراب انجام گیرد و آموزش‌های لازم در این مقوله بکارگرفته شود و هم‌چنین به سلامت و ایمنی شغلی پرسنل در موقعیت‌های بحرانی منجمله بحران کرونا ویروس توجه خاص شود.

کلید واژه‌ها: اضطراب، پرستاران، کرونا ویروس

Keywords: Anxiety, Nurses, Coronavirus

بررسی تأثیر اوریکلوتراپی بر اضطراب بیماران مبتلا به کووید ۱۹

دکتر مریم محمدی^۱، دکتر محبوبه والیانی^۲، دکتر زهره آخوندی^۱، لیلا اسدی^۲،
دکتر محمد جواد طراحي^۲، محمدباقر خانی^۴، علیرضا خانی^۵

۱. عضو هیات علمی دانشگاه شهید صدوقی یزد

۲. عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۳. عضو هیات آموزشی دانشگاه علوم پزشکی یزد

۴. بیمارستان شهید صدوقی یزد

۵. دانشجو دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

با شیوع بیماری کرونا در ووهان چین در دسامبر سال ۲۰۱۹، در دنیا تلاش‌های زیادی برای کنترل همه‌گیری، درمان بیماران مبتلا و یا کاهش علائم آن‌ها انجام داده است. با این وجود میزان ابتلا و مرگ و میر در جهان همچنان بالا است. بنابراین مطالعه حاضر با هدف تأثیر اوریکلوتراپی بر اضطراب بیماران مبتلا به کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک کارآزمایی بالینی دو گروهی است که بر روی ۷۰ (۳۵ بیمار در گروه آزمون و ۳۵ بیمار در گروه کنترل) بیمار مبتلا به کووید ۱۹ بستری در بیمارستان شهید صدوقی یزد، که اضطراب خفیف تا شدید داشتند انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه دموگرافیک و پرسش‌نامه اضطراب بک بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss و آمار توصیفی و استنباطی (آزمون کای دو، آزمون تی مستقل و زوجی و مانکوا) استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین نمره اضطراب در هر دو گروه مداخله و کنترل کاهش معناداری را نسبت به قبل از مداخله نشان می‌دهد ($P < 0/001$) و با وجود تفاوت معنادار این نمرات در قبل از مداخله بین دو گروه ($P = 0/035$) بعد از مداخله بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/001$)

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد میانگین نمره اضطراب در هر گروه پس از مداخله کاهش یافته اما در گروه مداخله کاهش بیشتری داشته و تفاوت معنی‌داری از این نظر بین دو گروه وجود دارد و نشان می‌دهد که اوریکلوتراپی در کاهش اضطراب مؤثر بوده است. از آنجایی که کاهش اضطراب ارتباط بسیاری با درمان و بهبودی در بیماران مبتلا به کووید ۱۹ دارد و از سویی اوریکلوتراپی روشی بی‌خطر و ارزان است بنابر این توصیه می‌شود از اوریکلوتراپی در کنار سایر درمان‌ها استفاده شود.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، اوریکلوتراپی، اضطراب

Keywords: Covid-19, Auriculotherapy, anxiety

تأثیر ۸ هفته تمرینات هوازی با شدت متوسط به همراه تن آرامی عضلانی بر هیجان منفی (خشم) در بیماران بهبود یافته از کووید ۱۹

منوچهر کیانی مقدم^۱، دکتر سمیه مومنی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آسیب شناسی و حرکات اصلاحی، دانشگاه پیام نور، واحد تهران
۲. استادیار دانشگاه پیام نور، واحد تهران جنوب، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران

مقدمه

بیماری کووید-۱۹ به عنوان یک بیماری ویروسی، نیاز به انجام فعالیت ورزشی به دلیل اثرات ایمنولوژیکی و فیزیولوژیکی آن بر سلامتی را بارزتر کرده است. هدف تحقیق حاضر بررسی اثر ۸ هفته تمرینات هوازی با شدت متوسط به همراه تن آرامی عضلانی بر هیجان منفی (خشم) در بیماران بهبود یافته از کووید ۱۹ بود.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. در این تحقیق ۳۰ نفر از افراد بیمار بهبود یافته از کووید ۱۹ شهر اصفهان به صورت هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند. قبل از شروع دوره تمرینی آزمودنی‌ها به پرسش‌نامه خشم اشیپلبرگر پاسخ دادند، سپس گروه آزمایش به مدت هشت هفته تمرینات هوازی با شدت متوسط (۴۵ دقیقه تمرینات هوازی که با دوییدن آرام شروع شده و با تمرینات درجا زدن، حرکت پروانه، بالا آوردن زانو و بالا و پایین رفتن از پله ادامه یافته و با دوییدن آرام سرد می‌کنند) به همراه تن آرامی عضلانی (۱۵ دقیقه به صورت آرام سازی ماهیچه‌های بدن شامل سرگردن، اندام‌ها و تنه) را با برنامه سه روز در هفته و هر جلسه یک ساعت انجام دادند. پس از ۸ هفته آزمودنی‌ها مجدداً در مرحله پس‌آزمون به پرسش‌نامه‌های پژوهش پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل کوواریانس و به وسیله نرم‌افزار spss24 در سطح معنی‌داری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

بیماری کووید ۱۹ جمعیت جهانی را به شدت تحت تأثیر قرار داده و این امر جنبه‌های مربوط به بهداشت جسمی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و روانی را در بر داشته است و به خصوص بر بهزیستی روان‌شناختی و کیفیت زندگی افراد مبتلا و جمعیت عمومی تأثیر گذاشته است. هم‌چنین در تحقیقات مختلف مشخص شده است که تمرینات متفاوت ورزشی به ارتقای کیفیت زندگی، کاهش خستگی، افزایش احساس شادکامی و کاهش احساس افسردگی و هیجان منفی منجر می‌شود. در این تحقیق نیز پس از اجرای برنامه‌های تمرینی هوازی و تن آرامی، افراد حاضر در تحقیق که بهبود یافتگان بیماری کووید ۱۹ بودند به مراتب احساس بهتری داشته (از نظر جسمی و روانی) و براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته از نتایج استخراج شده از پرسش‌نامه‌ها، تأثیر مثبت آن بر هیجان منفی به خوبی مشاهده می‌شود.

نتیجه‌گیری

انجام تمرینات هوازی با شدت متوسط به همراه تن آرامی عضلانی بر هیجان منفی (خشم) در بیماران بهبود یافته از کووید ۱۹ تأثیر مثبتی داشته و به نظر می‌رسد که این نوع تمرین همراه با تن آرامی عضلانی می‌تواند در ادامه درمان در این گروه‌ها استفاده شود.

کلید واژه‌ها: آرامش، ورزش، کووید-۱۹، هیجان منفی

Keywords: Relaxation, exercise, covid-19, Emotional Regulation

اضطراب و تاب‌آوری پرستاران مراقبت‌کننده از بیماران کووید-۱۹ بیمارستان الزهرا اصفهان: یک مطالعه مقطعی

نرگس هاشمی^۱، مصطفی فروغی^۲، دکتر عارف فقیه^۳

۱. دانشجوی دکتری پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. کارشناس ارشد مدیریت بحران، گروه مدیریت بحران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
۳. استادیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران

مقدمه

شیوع بیماری ویروس کرونا در ماه دسامبر ۲۰۱۹ و از کشور چین و شهر ووهان آغاز شد و همه‌گیری شدید بیماری موجب درگیری افراد و ارگان‌های سلامت شد. یکی از مهم‌ترین عناصر نظام مراقبت سلامت پرستاران هستند، زیرا بار اصلی مراقبت از بیماران و افراد ناتوان و ارائه خدمات را بر عهده دارند. این بیماری علاوه بر بارکاری زیاد، اضطراب زیادی را بر کادر درمان تحمیل کرده است. یکی از مداخلات روان‌شناختی که می‌تواند باعث بهبود کیفیت زندگی پرستاران و کنترل اضطراب شود تاب‌آوری است. تاب‌آوری به افراد کمک می‌کند تا هنگام روبرو شدن با سختی، رفتارهای سازگارانه مثبتی را از خود به نمایش گذارند. لذا این مطالعه با هدف بررسی اضطراب و تاب‌آوری پرستاران شاغل در بخش‌های مختلف بیمارستان الزهرا اصفهان انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی تحلیلی در سال ۱۳۹۹ و با ۱۰۰ پرستار شاغل در بخش‌های مختلف بیمارستان‌های الزهرا اصفهان به روش نمونه‌گیری آسان و در دسترس انجام شد. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه سه قسمتی اطلاعات دموگرافیک، اضطراب بک و مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون توسط محققان که در شیفت‌های مختلف کاری به بخش‌های مختلف مراجعه می‌کردند و توسط پرستارانی که تمایل به پاسخ‌گویی داشتند و پس از کسب رضایت نامه کتب آگاهانه انجام گرفت. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ و روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار) و استنباطی، (آزمون همبستگی پیرسون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در مجموع ۱۰۰ پرسش‌نامه توسط پرستاران تکمیل شد. میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان $34/6 \pm 8/19$ و میانگین سابقه کار $11/33 \pm 8/55$ سال بود. ۴۲ نفر مرد و ۵۸ نفر زن بودند. اکثر نمونه‌ها متأهل (۶۵٪) و کارشناسان پرستاری (۶۷٪) بودند. از نظر محل سکونت، ۶۱ درصد آن‌ها با همسر و فرزندان خود زندگی می‌کردند و ۳۲ درصد آن‌ها با والدین خود زندگی می‌کردند. بیشترین منبع اطلاعاتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بود و حدود ۶۳ نفر از کارکنان آن کفایت اطلاعات موجود را اعلام کردند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که میانگین نمره اضطراب پرستاران $17/12 \pm 7/8$ و در سطح متوسط بود. ۸ نفر فاقد اضطراب، ۳۷ نفر دارای اضطراب خفیف، ۴۱ نفر دارای اضطراب متوسط و ۱۴ نفر دارای اضطراب شدید بودند. میانگین نمره تاب‌آوری آن‌ها $50/37 \pm 7/86$ بود. هم‌چنین، تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد که بین اضطراب پرستاران و چهار بعد تاب‌آوری، سرسختی، خودکارآمدی، معنادار بودن/هدف و خوش‌بینی رابطه معکوس معنادار وجود دارد ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری

با توجه به سطح اضطراب متوسط پرستاران، راهبردهایی نظیر کاهش حجم کار، افزایش نظارت بر کارکنان و بهبود پشتیبانی کارکنان برای مدیریت اضطراب توصیه می‌شود. تاب‌آوری پرستاران شاغل نیز می‌تواند از طریق مدیریت استرس جسمی و روانی آن‌ها و ارتقای سلامت روانی آن‌ها ارتقاء یابد. از محدودیت این مطالعه کم بودن تعداد نمونه‌ها و عدم تمایل همکاری بسیاری از پرستاران برای شرکت در پژوهش بود و توصیه می‌شود مطالعه با تعداد نمونه‌های بیشتر و تعداد بیمارستان بیشتر در سطح کشور انجام شود.

کلید واژه‌ها: اضطراب، تاب‌آوری، پرستاران، کووید-۱۹

Keywords: Anxiety, Resilience, Nurses, COVID-19

بررسی رابطه‌ی تاب‌آوری با اضطراب بیماری کرونا در دستیاران اطفال و اورژانس دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۹

دکتر حمیدرضا خوش‌نژاد ابراهیمی^۱، دکتر شباهنگ جعفرنژاد^۱، سمیه اسمعیلیان^۲، سینا سلامی^۳، سرور سهرابی^۴

۱. دانشیار طب اورژانس، مرکز آموزشی درمانی علی‌اصغر، دانشگاه علوم پزشکی ایران
۲. کارشناسی‌ارشد پرستاری کودکان، دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. دانشجوی پزشکی علوم پزشکی ایران
۴. کارشناسی‌ارشد مراقبت‌های ویژه نوزادان مرکز آموزشی درمانی علی‌اصغر، دانشگاه علوم پزشکی ایران

مقدمه

پزشکان و سایر کارکنان مراقبت‌های بهداشتی در زمان بحران‌های گسترده بهداشت عمومی مانند بیماری همه‌گیر COVID-19، نقش اصلی را دارند. بیماری همه‌گیر COVID-19 احتمالاً باعث افزایش سطح اضطراب در جامعه و به ویژه دانشجویان پزشکی می‌شود از زمان شیوع COVID-19، هنوز هیچ مطالعه‌ای تأثیر این بیماری همه‌گیر را بر روی اضطراب و تاب‌آوری دستیاران اطفال و اورژانس در ایران انجام نشده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاصل یک مطالعه مقطعی است جامعه آماری این پژوهش در برگیرنده ۵۲ نفر دستیاران اطفال و اورژانس بیمارستان‌های علی‌اصغر و رسول اکرم شهر تهران در سال ۱۳۹۹ می‌باشد. برای انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری سرشماری استفاده شد و دستیاران اطفال و اورژانس وارد مطالعه شدند، به این صورت که با مراجعه به بخش‌های مختلف بیمارستان مذکور پرسش‌نامه تاب‌آوری و اضطراب به دستیاران اطفال و اورژانس داده شد که برای جمع‌آوری داده‌ها ابتدا برای افراد اهداف پژوهش توضیح داده شد و در صورت داشتن تمایل به شرکت در مطالعه و کسب رضایت آگاهانه، فرم مشخصات دموگرافیک و پرسش‌نامه‌های مربوطه پر شدند. از پرسش‌نامه‌های اضطراب کرونا و پرسش‌نامه تاب‌آوری کونور و دیویدسون (CD-RIS) استفاده گردید. معیار ورود به مطالعه کار کردن با بیماران مبتلا به کرونا بوده است.

یافته‌ها

با توجه به نرمال بودن داده‌ها برای تحلیل همبستگی بین تاب‌آوری و اضطراب کرونا از ضریب همبستگی پیرسون استفاده کرده‌ایم. کاربرد اصلی ضریب پیرسون زمانی است که متغیرها از نوع پارامتری باشند؛ بدین معنا که توزیع نرمال داشته باشند و در سطح فاصله‌های نسبی باشند. از آنجایی که sig بیشتر از ۰,۰۵ است (۰,۱)، فرض صفر تأیید شده و فرض مقابل آن رد می‌شود. بنابراین همبستگی معناداری بین این دو متغیر وجود ندارد ($P=0/6$). هم‌چنین ضریب این همبستگی برای ۵۲ داده ۰,۲ است. با توجه به نتایج به دست آمده درمی‌یابیم که اضطراب کرونا در دستیاران و رزیدنت‌ها با تاب‌آوری آنان هیچ رابطه معناداری ندارد.

نتیجه‌گیری

افراد کمتری دچار اضطراب بیماری ویروس کرونا هستند. هم‌چنین در رابطه با مقیاس تاب‌آوری نیز با توجه به میانگین‌های به دست آمده می‌توان دریافت که بیشتر افراد تاب‌آوری خوبی در مواجهه با مشکلات دارند. در رابطه با مشاهده نشدن رابطه بین این دو مقیاس می‌توان آن را از جنبه‌های مختلف بررسی کرد. یکی از این عوامل می‌تواند شرایط محیطی باشد که گاه مناسب افراد نیست و تمرکز لازم برای پاسخ به سئوالات را ندارند.

کلید واژه‌ها: اضطراب، تاب‌آوری، کرونا ویروس

Keywords: COVID_19, Anxiety, Resilience

تأثیر آرامسازی بر استرس شغلی پرستاران بخش مراقبت‌های ویژه در مواجهه با ویروس کرونا

محمدحسین زاده حصاری^۱، فاطمه برزویی^۱، فرحان شمعون^۲، آرزو داوری نیا^۱، زهره محمدزاده تبریزی^۱، نرجس حشمتی فر^۳

۱. کارشناس ارشد پرستاری، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی اتاق عمل، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۳. دانشجوی دکتری پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

مقدمه

امروزه پرستاران با بیماری همه‌گیر کروناویروس (COVID-19) مواجه هستند که به عنوان یک عامل استرس‌زای جدید شغلی در حرفه پرستاری محسوب می‌شوند. این مطالعه به بررسی تأثیر تکنیک آرامش بنسون (BRT) بر استرس شغلی پرستاران در مواجهه با بیماران Covid-19 می‌پردازد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کارآزمایی بالینی دو گروهی با طرح موازی بود. واحدهای پژوهش شامل ۷۰ پرستار که در بخش مراقبت ویژه در مرکز درمانی کرونا در سبزوار مشغول به کار هستند، براساس معیارهای ورود و خروج به طور تصادفی به دو گروه BRT و کنترل تقسیم شدند. از گروه مداخله خواسته شد که دو بار در هفته به مدت یک ماه و هر بار ۲۰ دقیقه تمرینات BRT را انجام دهند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه استرس شغلی اوسیپو انجام شد. داده‌ها با آزمون اندازه‌های تکراری توسط نرم‌افزار Spss نسخه ۱۷ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

میانگین نمره استرس شغلی در گروه BRT بعد از مداخله (بلافاصله و پس از ۱ هفته) به طور معنی‌داری پایین‌تر از گروه کنترل بود ($P < 0/001$). آزمون اندازه‌های تکراری تفاوت معنی‌داری بین دو گروه از نظر میانگین استرس شغلی در ۶ خرده‌مقیاس بارکاری نقش، بی‌کفایتی نقش، دوگانگی نقش، محدوده نقش، مسئولیت‌پذیری و محیط فیزیکی را پس از مداخله نشان داد ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان داد بارکاری و پس از آن محیط فیزیکی بیشترین استرس‌سور شغلی از نظر پرستاران هر دو گروه تحت مطالعه بودند. با انجام مداخله در این مطالعه BRT باعث کاهش استرس شغلی در پرستاران در مواجهه با بیماران کووید ۱۹ که در بخش مراقبت‌های ویژه (ICU) مشغول به کار هستند.

کلید واژه‌ها: تکنیک آرام‌سازی، استرس شغلی، کووید-۱۹

Keywords: Relaxation Therapy, Occupational stress, COVID-19

بررسی ارتباط اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن در پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت از بیماران کووید-۱۹ مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۴۰۰

دکتر مریم احسانی^۱، علی آزادی ریمله^۲، دکتر مهرانوش اینانلو^۱، شیما حقانی^۲

۱. استادیار و عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۲. کارشناس ارشد پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. کارشناس ارشد آمار زیستی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

مقدمه

شیوع کرونا و ویروس یا کووید-۱۹، پس از جنگ جهانی دوم بعنوان بدترین بحران جهانی معرفی شده است. فشارکاری، تنش‌های روانی و مواجهه روزانه پرستاران با تعداد زیاد مرگ و میر در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، می‌تواند آن‌ها را در معرض مشکلات روان‌شناختی مختلف از جمله اضطراب مرگ قرار داده و کیفیت فرآیندهای مراقبتی و ایمنی بیماران بستری را تحت تأثیر قرار دهد. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط میان اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن در پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت از بیماران کووید-۱۹ مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی همبستگی، در فاصله زمانی اردیبهشت تا مرداد سال ۱۴۰۰ در بخش‌های کووید-۱۹ چهار بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران در تهران انجام شد. نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای با تخصیص متناسب و سپس به صورت مستمر انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل حداقل یک سال سابقه کار بعنوان پرستار، داشتن حداقل دوهفته سابقه کار در بخش‌های مراقبت از بیماران مبتلا به کووید-۱۹، دارا بودن مدرک کارشناسی پرستاری یا بالاتر و عدم ابتلا به اختلالات روانی یا مصرف داروهای اعصاب و روان بنا به اظهار خود پرستار بود. تعداد نمونه‌ها در این مطالعه ۲۰۰ بیمار محاسبه شد. این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی ایران تأیید شده است (IR.IUMS.REC.1400.027). برای انجام پژوهش، ابتدا توضیحات لازم د مورد اهداف و ضرورت مطالعه به کلیه شرکت‌کنندگان و سرپرستاران یا مسئولین شیفت‌ها در بخش‌های مراقبت از بیماران مبتلا به کرونا ارائه شد. در صورت تمایل به شرکت در مطالعه از کلیه شرکت‌کنندگان، رضایت نامه آگاهانه کتبی دریافت شد. به همه پرستاران اطمینان خاطر داده شد که کلیه اطلاعات آن‌ها محرمانه خواهد ماند. سپس نمونه‌های پژوهش به صورت خودگزارش‌دهی پرسش‌نامه‌های اطلاعات دموگرافیک و شغلی و پرسش‌نامه اضطراب مرگ (Templer) را تکمیل نمودند ولی از آن جا که براساس توضیحات سازندگان ابزار مراقبت پرستاری ایمن، این متغیر باید توسط مدیر یا مسئول فرد، مورد بررسی قرار گیرد؛ پرسش‌نامه مراقبت پرستاری ایمن، در رابطه با هر یک از پرستاران شرکت‌کننده در پژوهش، توسط سرپرستار یا مسئول شیفت تکمیل شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مطالعه، از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی مطلق و نسبی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، تی مستقل، آنالیز واریانس) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ انجام شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از بررسی میزان اضطراب مرگ در پرستاران نشان داد که اکثر پرستاران شرکت‌کننده در این مطالعه دارای اضطراب مرگ در سطح خفیف بودند (۷۸ درصد). علاوه بر این، مراقبت پرستاری ایمن در اکثریت پرستاران پژوهش حاضر، در سطح قوی ارزیابی شد (۸۷/۵ درصد). لازم به ذکر است مراقبت پرستاری ایمن در هیچ یک از پرستاران در سطح ضعیف قرار نداشت. نتایج حاصل از بررسی همبستگی بین اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن نشان داد بین اضطراب مرگ با مراقبت پرستاری ایمن $(P=0/002)$ و همه ابعاد آن به صورت معنی‌داری معنادار اماری و معکوس وجود داشت. بدین معنا که با افزایش اضطراب مرگ، مراقبت پرستاری ایمن و ابعاد آن به صورت معنی‌داری کاهش می‌یابد و بالعکس. بیشترین میزان همبستگی اضطراب مرگ با ارزیابی ایمنی روانی $(r=0/211)$ و کمترین آن با بعد سنجش کار تیمی $(r=0/181)$ بود.

استرس و اضطراب مرگ ناشی از شیوع COVID-19 عواقب متعددی در کارکنان مراقبت سلامت خواهد داشت که یکی از آن‌ها burnout است. در واقع فرسودگی شغلی (burnout) که به دنبال واکنش انسان به اضطراب مزمن عاطفی و بین فردی ایجاد می‌شود، به عنوان یکی از نگرانی‌های اصلی و مخاطره‌انگیز در ارائه مراقبت ایمن به بیماران توصیف شده است. این اضطراب طولانی و مزمن ناشی از مرگ بیماران به همراه

فرسودگی شغلی (burnout) و خستگی (Exhaustion) می‌تواند کیفیت مراقبت در کارکنان مراقبت سلامت را تحت تأثیر قرار داده و عواقب جدی برای سلامت بیماران داشته باشد و باعث به خطر افتادن ایمنی آن‌ها شود. علیرغم آن که همه پرستاران شرکت کننده در مطالعه حاضر درجاتی از اضطراب مرگ را تجربه کرده بودند ولی مراقبت پرستاری ایمن را در سطح قوی به بیماران ارائه می‌دادند. در واقع براساس نتایج به دست آمده وجود اضطراب مرگ در پرستاران که البته در اکثریت آن‌ها در سطح خفیف قرار داشت، خللی در ارائه مراقبت‌های پرستاری آنان به صورت ایمن در ابعاد مختلف ایجاد نکرده بود. پرستاران با وجود شرایط سخت بیماری کرونا، تمام تلاش خود را به کار می‌بستند تا در انجام وظایف مراقبتی خود از بیماران به نحو مناسب رفتار کنند. علت این موضوع را می‌توان با کسب تجربیات بالینی و روانی پرستاران برای مدیریت و هماهنگی ایمنی بیماران در طول پاندمی مرتبط دانست.

نتیجه‌گیری

همه‌گیری کووید ۱۹، به علل مختلفی نظیر تعداد قابل توجه افراد مبتلا، مرگ و میر بی سابقه و هم‌چنین ناشناخته بودن و ترس از ابتلا و انتقال بیماری، فشار بسیار زیادی بر اعضای تیم مراقبت بهداشتی از جمله پرستاران وارد کرده است. این بحران می‌تواند منجر به بروز عوارض مختلف جسمی و روانی شده و ارائه مراقبت‌های پرستاری ایمن در آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین مدیران سیستم مراقبت بهداشتی باید شاغلین مراقبتی و درمانی از جمله پرستاران را به طور مکرر از نظر عوارض سایکولوژیک مورد بررسی قرار داده و با اجرای اقدامات مناسب نظیر مداخلات روان درمانی و آموزشی، تشویق و قدردانی از پرستاران با حمایت‌های مادی و غیر مادی و تلاش برای برطرف کردن مشکلات حرفه‌ای آن‌ها نظیر کمبود تجهیزات سعی در کاهش بروز عوارضی نظیر اضطراب مرگ و به تبع آن افزایش کیفیت ارائه مراقبت‌های پرستاری ایمن برای بیماران نمایند.

کلید واژه‌ها: اضطراب، مرگ، مراقبت پرستاری، کووید ۱۹، ایمنی

Keywords: Death, anxiety, Nursing care, COVID-19, Safety

نقش دین در پاندمی کووید ۱۹

رضا تاجمیری‌یاحی^۱، نوید مزروعی^۲، علی نوروزی^۳، سعید نصری نصرآبادی^۴

۱. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران (tajmir@nm.mui.ac.ir)
۲. دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۳. دانشجوی دکتری تخصصی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در امور سلامت و گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۴. دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

یکی از مشکلات امروزی بشر، بحران سلامت مردم است که اکثر کشورها با آن چالش جدی دارند و این وضعیت وقتی شدید تر می شود که یک اپیدمی نیز حادث شود. کرونا ویروس ۲۰۱۹ (کووید-۱۹)، نخست از شهر ووهان استان هوبی کشور چین شیوع یافت و کمتر از دو ماه، بنابر اعلام سازمان جهانی بهداشت به یک بیماری همه‌گیر در سطح جهان تبدیل شد. از طرفی دین به عنوان یک باور و اعتقاد مردمی به نظر می رسد نقشی فعال در مواجهه با این همه گیری داشته است.

مواد و روش‌ها

یک جستجوی جامع به کمک رایانه با استفاده از عبارات (covid-19) AND (pandemic) AND (religion) در عنوان مقالات منتشر شده در پایگاه‌های داده الکترونیکی PubMed، Google Scholar، و در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ انجام شد و مطالعاتی انتخاب شدند که معیار ورود داشتند. معیارهای ورود نوع مطالعه: مطالعات تحلیلی، مقالات اصلی و مقالات مروری منتشر شده در سال ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲، انتشارات به زبان فارسی و انگلیسی با متن کامل در دسترس. در نهایت ۳۵ مطالعه از ۲۴۴ مطالعه که واجد معیارهای ورود و خروج پژوهش بودند، انتخاب شدند.

یافته‌ها

دو دیدگاه از منظر دین در خصوص پاندمی کرونا مطرح بود:

مواجهه منفی: این بحران ناشی از عدم احساس مسئولیت بعضی از انسانها در قبال هم‌نوعان خود بوجود آمد که باعث اپیدمی جهانی شد. برخی از رهبران مذهبی نسبت به ظهور و گسترش این بیماری همه گیر ناراضی بوده و به طور مداوم سوء ظن عمومی خود را نسبت به این وضعیت اضطراری بهداشت عمومی نشان داده اند. از دیدگاه این رهبران مذهبی، نحوه اعمال حق آزادی مذهب در قرنطینه‌ها باید تعدیل می گردید و این چالش بزرگ بین دین و علم محسوب می شد. بعضی از سازمانهای مذهبی نمی توانستند از خدمات اماکن مذهبی خودچشم پوشی کنند، زیرا این با ماهیت و مأموریت آن در تضاد بود.

مواجهه مثبت: البته بعضی از علمای دین برای تبیین مسئولیت انسانها برای حفظ سلامتی دیگران به قاعده اهم و مهم، استناد کرده و پیشگیری از هلاکت دیگران را برای بسیاری از امور ترجیح داده‌اند. مذاهب مختلف نقش حیاتی در تقویت رفاه معنوی پیروان خود ایفا می کردند. راهی برای کاهش تأثیر روانی ترس و آشفتگی ناشی از همه گیری، برجسته کردن فضیلت امید و قرار دادن ذهن خود در خدا برای تجربه آرامش در میان عدم اطمینان. از دیدگاه مذاهب اگر مؤمنان به ادیان خود اعتماد کنند، علم نیز مستحق اعتماد و اطمینان مردم است. کل فعالیت علمی می تواند اجابت دعای همگان باشد.

نتیجه گیری

ادیان مختلف به صورت کلی به لحاظ حفظ شان و منزلت انسان و لزوم حفظ جان انسانها، در مقابله با همه گیری کووید ۱۹ با علم و دستورات آن جهت مقابله با این اپیدمی همسو بودند. هر چند به صورت محدود در بعضی از ادیان، مخالفتی با بعضی از اصول علمی مبارزه با همه گیری همانند قرنطینه، ارتباطات اجتماعی و واکسن رخ داد.

کلید واژه ها : کووید-۱۹، دین، پاندمی

Keywords: covid-19, pandemic, religion

بررسی میزان افسردگی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا

دکتر محسن مرادی^۱، دکتر محمد اکبری^۲، دکتر موسی علوی^۳، رضا تاجمیر ریاحی^۴

۱. گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران
۲. استادیار، گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران. mohammadakbari@nm.mui.ac.ir
۳. استاد، گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران
۴. مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران

مقدمه

بیماران مبتلا به بیماری نارسایی قلب دچار تنش‌های روحی و روانی زیادی در دوران کرونا می‌شوند که یکی از این تنش‌ها افسردگی است که تأثیر قابل توجهی بر افت عملکرد این دسته از بیماران دارد. بنابراین، پژوهشی با هدف بررسی میزان افسردگی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا طراحی و انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش مقطعی، ۶۶ بیمار مبتلا به نارسایی قلبی بستری در بیمارستان شهید چمران اصفهان در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به روش تصادفی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش پرسش‌نامه اطلاعات جمعیت شناختی و افسردگی بک (BDI-II) بود و داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ تجزیه و تحلیل گردیدند.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که ۵۷/۵ درصد از بیماران مرد و ۴۲/۵ درصد زن بودند. میانگین نمره افسردگی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا ۲۸/۷۱ با انحراف معیار ۱۳/۰۴ بود. ۱۳/۶ درصد از بیماران مورد مطالعه به عنوان افراد طبیعی، سطح بهنجاری از افسردگی داشتند. ۹/۱ درصد از بیماران مورد مطالعه افسردگی در سطح خفیف داشتند. در نهایت نتایج نشان داد ۷۷/۳ درصد از بیماران مورد مطالعه افسردگی در سطح متوسط تا شدید داشتند.

نتیجه‌گیری

با توجه به شیوع افسردگی در بین بیماران مبتلا به نارسایی قلبی، توصیه می‌شود مداخلات آموزشی و روان‌شناختی در برنامه مراقبتی این دسته از بیماران گنجانده شود.

کلید واژه‌ها: افسردگی، نارسایی قلبی، کرونا

Keywords: Depression, Heart failure, Covid-19

بررسی میزان اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا

دکتر محمد اکبری^۱، دکتر محسن مرادی^۲، دکتر موسی علوی^۳

۱. استادیار، گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران. mohammadakbari@nm.mui.ac.ir
۲. گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران
۳. استاد، گروه روان پرستاری / مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، شهر اصفهان، کشور ایران

مقدمه

نارسایی قلبی یکی از شایع ترین و مرگبار ترین اختلالات قلبی عروقی است. بیماران مبتلا به این بیماری دچار تنش های روحی و روانی زیادی می شوند که یکی از این تنش ها اضطراب مرگ است که تأثیر قابل توجهی بر افت عملکرد این دسته از بیماران دارد. بنابراین، پژوهشی با هدف بررسی میزان اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا طراحی و انجام شد.

مواد و روش ها

در این پژوهش مقطعی، ۶۶ بیمار مبتلا به نارسایی قلبی بستری در بیمارستان شهید چمران اصفهان در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به روش تصادفی انتخاب شدند. ابزار جمع آوری داده ها در این پژوهش پرسش نامه اطلاعات جمعیت شناختی و مقیاس اضطراب مرگ تمپلر (TDAS) بود و داده ها با استفاده از آزمون های آماری در نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ تجزیه و تحلیل گردیدند.

یافته ها

نتایج نشان داد که ۵۷/۵ درصد از بیماران مرد و ۴۲/۵ درصد زن بودند. میانگین نمره اضطراب مرگ بیماران مبتلا به نارسایی قلبی در دوران کرونا ۹/۶۷ با انحراف معیار ۳/۲ بود. ۲۵/۷۵ درصد از بیماران مورد مطالعه اضطراب مرگ خفیف، ۱۳/۶۳ درصد اضطراب مرگ متوسط و ۶۰/۶۲ درصد اضطراب مرگ بالا داشتند. در نهایت نتایج نشان داد بین اضطراب مرگ با برخی مشخصات دموگرافیک نظیر مرحله بیماری، سابقه جراحی قلب رابطه معنی داری وجود داشت ($P < ۰/۰۵$).

نتیجه گیری

با توجه به شیوع اضطراب مرگ، توصیه می شود مداخلات آموزشی و روان شناختی در برنامه مراقبتی بیماران مبتلا به نارسایی قلبی گنجانده شود.

کلید واژه ها: اضطراب، مرگ، نارسایی قلبی، کرونا

Keywords: Heart failure, Death, anxiety, Covid-19

مروری بر چالش‌های آموزش پرستاری در پاندمی کرونا

نصیب بابایی^۱، مرضیه آوازه^۲

۱. گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
۲. گروه پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

مقدمه

پاندمی کرونا به عنوان یک بحران سلامتی نه تنها بر کارکنان خط مقدم و مدیران بالینی، بلکه بر همه سیستم‌ها و جوامع تأثیر گذاشت. کووید-۱۹، دانشگاه‌ها و مؤسسات دانشگاهی را نیز مختل کرده است. در حوزه سلامت، دانشکده‌های پرستاری در حال آماده شدن برای چالش‌های منحصر به فرد مرتبط با نقش‌شان در کمک به توسعه نسل بعدی ارائه‌دهندگان مراقبت هستند. شناسایی این چالش‌ها می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های صحیح و دقیق جهت غلبه بر مشکلات پیش رو و ارتقای کیفیت آموزش پرستاری نقش داشته باشد. هدف از انجام این مطالعه شناسایی چالش‌های آموزش پرستاری در دوره پاندمی کرونا بود.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری، بررسی جامع متون در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر شامل پایگاه‌های داخلی: Iranmedex, Magiran, SID، خارجی: CINAHL, ProQuest, Ovid, PubMed, Scopus, Science Direct, Google Scholar با استفاده از کلیدواژه‌های: Covid-19, Nursing, Education, Challenge انجام گرفت. کلیه مقالات چاپ شده در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ مرتبط با چالش‌های آموزش پرستاری مورد بررسی قرار گرفت. در بررسی اولیه مطالعات، موارد تکراری حذف شد، سپس تمام متن ۹۲ مقاله مرتبط با موضوع توسط دو مرورگر به طور مستقل مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

از بین مقالات ارزیابی شده، نهایتاً ۲۳ مطالعه کاملاً مرتبط وارد پژوهش شد. با بررسی مقالات، چالش‌های کلیدی دانشکده‌ها شامل مسائل و مشکلات مالی، تغییر در فرآیند یاددهی-یادگیری، افزایش سریع استفاده از فناوری یادگیری آنلاین، حفظ پیشرفت تحصیلی دانشجویان مانند گذشته، وقفه در فرصت‌های یادگیری بالینی، اشکال در ارزیابی مناسب دانش، نگرش و مهارت دانشجویان، رعایت استانداردهای اعتباربخشی، مدیریت کیفیت مراقبت سلامت و ایمنی بیمار و در عین حال پرداختن به استرس و ضرری است که توسط اساتید، کارکنان و دانشجویان تجربه می‌شود، برآورد شد. از سوی دیگر پاندمی کرونا، پذیرش آموزش الکترونیکی و رهایی دانشجویان از محدودیت‌های جغرافیایی و تدریس سنتی را یادآوری کرد. هم‌زمان با تغییر در آموزش و شیوه‌های ارائه آموزشی، محتوای برنامه‌های درسی را نیز به طور غیرقابل حذفی تغییر داد.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های مطالعه، چالش‌های متعددی در حوزه آموزش پرستاری در پاندمی کرونا مشخص گردید که برنامه‌ریزی برای مقابله با این چالش‌ها می‌تواند ضمن کمک به اساتید پرستاری، به مدیران گروه‌ها و روسای دانشکده‌های پرستاری، جهت ارتقای کیفیت آموزش دانشجویان پرستاری کمک مؤثری نماید. در مجموع تأثیرات مخرب کووید-۱۹ فرصتی بی‌سابقه برای تحول در آموزش پرستاری ایجاد کرد به طوری که اساتید و محققین پرستاری باید همگام با دانشجویان و مربیان بالینی به جلو حرکت کنند تا بتوانند از تحول بزرگ توسعه آموزش مجازی حمایت نموده، آن را ارزیابی کرده و گسترش دهند.

کلید واژه‌ها: آموزش پرستاری، کرونا ویروس، پاندمی، پرستاری

Keywords: Nursing education, Coronavirus, Pandemics, Nursing

تجارب مربیان پرستاری از کارآموزی‌های بالینی در پاندمی کرونا: یک مطالعه کیفی

دکتر لیلا مردانیان دهکردی^۱، تکتم کیانیان^۲، فاطمه نجفی^۳، دکتر نسرين نیک پیمان^۴

۱. دکترای پرستاری، استادیار، گروه پرستاری سلامت بزرگسالان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۲. دانشجوی دکترای پرستاری، گروه سلامت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز
۳. دانشجوی دکترای پرستاری، گروه داخلی - جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران
۴. دکترای پرستاری، استادیار، گروه سلامت جامعه و سالمندی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران Nikpeyma@yahoo.com

مقدمه

مربیان بالینی نقش مهمی در هدایت، حمایت، پیشرفت و یادگیری مهارت‌های بالینی دانشجویان پرستاری دارند. محیط بالینی گاه به عنوان یکی از منابع استرس شناخته می‌شود. یکی از مسایل تنش زای اخیر در محیط‌های بالینی پاندمی کووید ۱۹ است، نتایج پژوهشی نشان داد که در دوره پاندمی کووید ۱۹، دانشجویان پرستاری مانند سایر ارائه دهندگان خدمات بهداشتی علائم روحی و روانی مختلفی را تجربه کردند، ضمن اینکه شرایطی مانند محل تحصیل، هزینه ماهیانه زندگی و دانش پیشگیری و درمان اپیدمی کرونا بر هویت حرفه‌ای آن‌ها اثر گذاشته است. نگرانی‌هایی در مورد دانشجویان پرستاری در پاندمی کووید ۱۹ وجود دارد، زیرا آن‌ها برای کارآموزی‌های بالینی، در بخش‌های مختلف بیمارستان حضور دارند و اکثر دانشکده‌ها تمایلی برای به تعویق انداختن یادگیری بالینی و تأخیر در ورود دانشجویان به دوره‌های کارآموزی ندارند. با توجه به اهمیت آموزش بالینی، برنامه‌ریزان آموزشی باید شرایطی مطلوب جهت یادگیری بهتر در بخش‌های بالینی ایجاد کنند تا بتوان استفاده بهینه در شرایطی مانند پاندمی کووید فراهم آورد. لذا این پژوهش با هدف تبیین تجارب مربیان پرستاری از کارآموزی‌های بالینی در پاندمی کرونا انجام شد تا شرایط آموزش بالینی در این دوره ارزیابی شود، ضمن اینکه چالش‌ها و مشکلات پیش روی دانشجویان و مربیان بالینی تبیین گردد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوای قراردادی در بخش‌های آموزش بالینی بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شد. جامعه پژوهش **مربیان پرستاری** واجد شرایط شاغل در دانشکده پرستاری و مامایی و عرصه پژوهش بخش‌های آموزش بالینی بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران بودند. معیارهای ورود به پژوهش شامل دارا بودن تجربه کارآموزی در پاندمی کرونا و تمایل به شرکت در پژوهش بود. جمع‌آوری داده‌ها از آبان ماه تا دی ماه ۱۴۰۰ انجام شد. برای انتخاب شرکت کنندگان، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده گردید. نمونه‌گیری تا زمان به اشباع رسیدن داده‌ها ادامه یافت. محققان از مصاحبه‌های فردی نیمه ساختاریافته برای به دست آوردن درک عمیق از تجربیات شرکت‌کنندگان استفاده کردند. مصاحبه‌ها ۶۰-۴۰ دقیقه به طول انجامید. برای ثبت و ضبط داده‌های حاصل از مصاحبه از دستگاه دیجیتالی ضبط صدا و یادداشت برداری در عرصه برای ثبت ارتباطات و تعاملات غیرکلامی شرکت‌کنندگان استفاده گردید برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا با متد (Graneheim & Lundman 2004) و از رویکرد inductive استفاده شد. به منظور ارزیابی و اطمینان از کیفیت داده‌های حاصل از پژوهش، از معیارهای چهارگانه: اعتبار، اعتماد، تأییدپذیری و انتقال‌پذیری استفاده گردید در مورد محرمانه ماندن نام و اختیاری بودن شرکت در پژوهش و امکان انصراف در هر مرحله از مطالعه اطمینان داده شد. هدف و نحوه استفاده از مصاحبه‌های ضبط شده به مشارکت‌کنندگان توضیح داده شد و به آنان اطمینان داده شد که پس از اتمام روند تحلیل داده‌ها، فایل‌های صوتی حذف می‌گردد و در صورت تمایل آنان نتایج مطالعه در اختیارشان قرار می‌شود.

یافته‌ها

در این پژوهش با تعداد ۱۰ نفر از مربیان بالینی پرستاری مصاحبه انجام شد. مربیان پرستاری در محدوده سنی ۲۵-۴۴ سال بوده و دو نفر مرد و بقیه زن بودند، بین ۱۳-۱ سال سابقه کار داشتند و یک نفر دارای مدرک کارشناسی‌ارشد و بقیه دارای مدرک دکترای آموزش پرستاری بودند. پس از بررسی داده‌های حاصل از مصاحبه‌های فردی، تعداد ۲۱۱ کد اولیه استخراج گردید. سپس، کدهای اولیه مشابه از نظر چارچوب درون مایه ای، در ۱۵ زیرطبقه قرار داده شدند. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در پنج طبقه اصلی شامل: نگرانی از ابتلا به بیماری (نگرانی از ابتلای خود به بیماری، نگرانی از انتقال بیماری به اعضای خانواده، نگرانی از ابتلای دانشجویان به بیماری و ترس دانشجویان از

ابتلا به بیماری)، افزایش توجه به اصول بهداشتی (افزایش توجه دانشجویان به رعایت نکات بهداشتی)، چالش‌های آموزشی (کاهش مهارت‌های بالینی دانشجویان، کوتاه شدن مدت زمان کارآموزی و کاهش کیفیت آموزش، ناهمخوانی بیماران بستری در بخش‌ها با اهداف کارآموزی، مقاومت مسئول بخش با حضور دانشجو در بخش، ادامه رویه آموزشی مطابق پیش از اپیدمی کرونا و افزایش مسئولیت آموزشی مربیان بالینی)، کمبود امکانات (کمبود وسایل حفاظت شخصی) و تطابق با شرایط اپیدمی کرونا (تطابق با شرایط کرونا و اختلال در برخی از مسئولیت‌های زندگی) قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان می‌دهد که شرایط پیچیده‌ی جدید سبب شده تا مربیان پرستاری نگرانی گسترده‌ای از ابتلا به بیماری را درک کنند و برای حضور در محیط‌های بالینی با موانعی از قبیل کمبود امکانات و وسایل حفاظت فردی مواجه شوند. شرایط غیرقابل پیش‌بینی کووید ۱۹ مربیان را در ارائه‌ی آموزش‌ها در بالین با چالش‌های متعددی از قبیل کاهش مهارت‌های بالینی دانشجویان، کوتاه شدن مدت کارآموزی و کاهش کیفیت آموزش، ناهمخوانی بیماران بستری در بخش با اهداف کارآموزی، مقاومت مسئول بخش (سرپرستار یا رئیس بخش) با حضور دانشجو در بخش، ادامه رویه آموزشی مطابق پیش از اپیدمی کرونا و افزایش مسئولیت آموزشی روبه‌رو ساخته است. مدیران پرستاری می‌توانند از طریق برنامه‌ریزی صحیح، مدیریت علمی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوظهور چالش‌های موجود را به فرصتی برای توسعه‌ی آموزش‌های بالینی تبدیل کنند. هم‌چنین لازم است تا سیاست‌گذاران با تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی مادی و معنوی از شدت نگرانی و ترس مربیان و دانشجویان برای حضور در محیط‌های بالینی کاسته و به تطابق هر چه سریع‌تر آنان با شرایط اپیدمی کرونا کمک کنند.

کلید واژه‌ها: پاندمی، کووید-۱۹، مربیان پرستاری، دانشجویان پرستاری، کارآموزی، آموزش بالینی

Keywords: COVID-19, pandemic, nursing educators, Nursing students, Internship, Clinical training

مقایسه اثر بخشی تدریس مجازی خلاقانه و تدریس کارگاهی درس روش تحقیق پرستاری بر خودکارآمدی پژوهشی: یک مطالعه نیمه تجربی

هاجر صادقی^۱، دکتر کبری قربان زاده^۲، دکتر زهرا جمشیدی^۳، افسانه کریمی^۴

۱. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی تهران، تهران، ایران
۲. استادیار، دکتری تخصصی پرستاری، دانشکده علوم پزشکی خلخال، خلخال، ایران
۳. استادیار، دکتری تخصصی پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
۴. کارشناسی ارشد پرستاری، مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی، اصفهان، ایران

مقدمه

همراه با پاندمی کووید-۱۹ آموزش سنتی و حضوری به تنهایی پاسخگوی نیاز آموزشی فراگیران نبود و استفاده از الگوهای آموزش الکترونیک اولویت یافت. دانشجویان تحصیلات تکمیلی پرستاری با یادگیری پژوهش و انجام دادن آن سروکار دارند و ضمن عدم توانمندی کافی انجام پژوهش، دانشجویان پرستاری در طول همه گیری کووید-۱۹ در زمینه اجرای پایان نامه چالش هایی را تجربه نموده اند که نیاز به راهکار دارد. این مطالعه با هدف مقایسه اثر بخشی تدریس مجازی خلاقانه و تدریس کارگاهی درس روش تحقیق پرستاری بر خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی تهران انجام شد.

مواد و روش ها

در این مطالعه نیمه تجربی با طرح پیش آزمون-پس آزمون، ۷۰ دانشجوی پرستاری در سال ۱۳۹۹ روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به طور تصادفی ساده به دو گروه ۳۵ نفره در گروه مداخله و شاهد تقسیم شدند. ابزارهای چندرسانه ای (گرافیک، عکس، صدا، ویدئو، انیمیشن)، جلسات تصویری گوگل میت، گردشگری مجازی مراکز پژوهشی، فیلم آموزشی تحلیل آماری، ایجاد سناریو چالش انواع مطالعات و یادگیری بر مبنای مساله، تمرین عملی، اتاق فکر و گفتگو و نقد مطالعات (گروه واتساپ)، بر مبنای روش تحقیق از کتب مرجع، ۱۸ جلسه (۴،۵ ماه) در اختیار گروه مداخله قرار گرفت. هم چنین رضایت نامه آگاهانه کتبی اخذ شد. گروه شاهد آموزش کارگاهی دریافت کردند. جهت بررسی پیامدهای مداخله، پرسش نامه خودکارآمدی پژوهشی (SERM) فیلیپس و راسل قبل و بعد از مداخله استفاده شد. داده ها با استفاده از آزمون t مستقل و زوجی، آنالیز واریانس یک راهه و ضریب همبستگی پیرسون در نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۲ تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها

یافته ها نشان داد که میانگین و انحراف معیار سن دانشجویان $24/61 \pm 2/6$ (۲۳ تا ۳۵) سال بود. دانشجویان در ترم ۳، ۴ و ۵ ارشد مشغول به گذراندن واحد پایان نامه بودند. میانگین معدل ترم قبل دانشجویان $18/48 \pm 1/02$ و میانگین انحراف معیار معدل کل $1/02 \pm 17/48$ بود. یافته ها نشان داد که ۶۸/۴۵ درصد از دانشجویان خانم بودند. میانگین انحراف معیار کل خودکارآمدی در گروه شاهد و آزمون قبل از مداخله به ترتیب، $(119/9 \pm 28/7)$ و $(122/2 \pm 26/8)$ بود که تفاوت آماری معنی دار نبود ($P \leq 0/07$). بعد از مداخله در گروه شاهد $(122/2 \pm 27/4)$ در مقایسه با آزمون $(231/8 \pm 14/6)$ پایین تر بود ($P \leq 0/01$) خودکارآمدی پژوهشی بعد از مداخله نسبت به قبل به طور قابل توجهی افزایش یافته است.

نتیجه گیری

بکارگیری روش تدریس مجازی در مقایسه با روش کارگاهی معمول با خودکارآمدی بالاتری در گروه آزمون همراه بوده است که نیاز به مطالعات بیشتر پیشنهاد می گردد. با توجه به نارسایی های سیستم فعلی آموزش و روش های سنتی در آماده نمودن دانشجویان و با استناد به نتایج مطالعه، استفاده از روش های خلاقانه تدریس مجازی نه تنها در جهت افزایش عمق یادگیری و کارآمدی دانشجویان توصیه می شود، بلکه می تواند برنامه ریزان را در مدیریت آموزشی حمایت نماید.

کلید واژه ها: تدریس، مجازی، پرستاری، خلاقیت، پژوهش، خودکارآمدی

Keywords: Teaching, virtual, Nursing, Creativity, Research, Self Efficacy

بررسی اثربخشی دوره آموزشی مبتنی بر تیم و بکارگیری روش ارزشیابی ۳۶۰ درجه بر دانش و مهارت پرستاران در احیای قلبی ریوی افراد مبتلا به کووید-۱۹

زینب غفاری^۱، محمود جمشیدی^۲، افسانه کرمی^۳

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، سوپروایزر آموزشی، مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی، اصفهان، ایران
۲. کارشناس پرستاری، مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی، اصفهان، ایران
۳. کارشناسی ارشد پرستاری، مدیر پرستاری مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی، اصفهان، ایران

مقدمه

همه‌گیری کووید-۱۹ نگرانی‌هایی را در رویکرهای پزشکی از جمله احیای قلبی ریوی (CPR) ایمن ایجاد کرد. در محیط‌های بالینی پرستاران از اولین کسانی هستند که در موقع ایست قلبی ریوی بیماران، بر بالین آنان حاضر می‌شوند؛ از این رو توانایی آن‌ها در زمینه انجام احیای قلبی ریوی، فاکتور حیاتی در موفقیت احیای بیماران می‌باشد. نیاز کنونی آموزش تنها افزایش کمی آموزش نیست، بلکه هدف مهم تر، ارتقاء کیفیت آموزش CPR است. بنابراین به منظور افزایش دانش و توانمندی دانش آموختگان در زمینه CPR، باید روش‌های نوین آموزش و ارزشیابی را برگزید. بدین جهت پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی دوره آموزشی مبتنی بر تیم و روش ارزشیابی ۳۶۰ درجه بر دانش و مهارت پرستاران در احیای قلبی ریوی افراد مبتلا به کووید-۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه به روش نیمه تجربی با گروه کنترل انجام شد. ۶۰ پرستار شاغل در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی از مرداد تا آذر ماه سال ۱۴۰۰ مشارکت داشتند. معیار ورود به مطالعه حداقل کارشناس پرستاری، عدم شرکت در دوره‌های آموزشی مشابه و حضور در تمام طول دوره بود. آموزش‌ها و ارزشیابی‌ها توسط سوپروایزر آموزشی مدیریت و با همکاری رابطین آموزشی انجام گردید. ابزارهای مطالعه حاضر چک لیست نیازسنجی آموزشی، پیش‌آزمون، پس‌آزمون و چک لیست مهارتی چهار قسمتی بود که قبل و بعد از مداخله تکمیل گردید. آزمودنی‌ها به گروه‌های ده نفره تقسیم و پیش‌آزمون برگزار شد. آموزش احیای قلبی ریوی را به صورت تیمی و گروه‌های کوچک دریافت نمودند. ۲۴ ساعت بعد از برگزاری دوره پس‌آزمون برگزار شد. از روش ۳۶۰ درجه برای ارزیابی مهارت‌های بالینی احیای قلبی ریوی استفاده شد. تحلیل داده‌ها با SPSS.v.22 و آمار توصیفی و ANOVA، تی زوجی و تی مستقل انجام شد.

یافته‌ها

نمرات کلی در روش تیمی با ارزشیابی ۳۶۰ درجه بیشتر از روش آموزش معمولی بود و بین دو گروه اختلاف آماری معنی‌داری وجود داشت ($p \leq 0,002$). نمره خودارزیابی واحدهای پژوهش نیز به طور معنی‌دار ($p \leq 0,002$) از نمره ارزیابی سرپرستاران بیشتر بود، اما نسبت به میانگین نمرات دیگر تیمهای مشارکتی تفاوت معنی‌داری نشان نداد ($p \leq 0,06$). نمره کلی ارزشیابی از متوسط به بالا بود و میانگین انحراف معیار ($5,11 \pm 46,30$) بود.

نتیجه‌گیری

آموزش مبتنی بر تیم و ارزشیابی ۳۶۰ درجه باعث درگیر شدن هم‌زمان سوپروایزر آموزشی، پرستار و سرپرستار در آموزش پرسنل می‌شود و دانش و عملکرد بالینی پرستاران را با توجه به احساس نیاز به یادگیری و پاسخ‌گویی به نیاز ارتقا دهد. نتایج مقایسه‌ای ناشی از ارزیابی ۳۶۰ درجه به هر فرد کمک می‌کند درک بهتری از رفتار، مهارت‌ها و توانمندی‌های خود پیدا کند و ضمن درک جایگاه خود در شاخص‌های مختلف، انگیزه بیشتری برای پیشرفت حرفه‌ای در سازمان داشته باشد.

کلید واژه‌ها: کووید-۱۹، احیای قلبی ریوی، آموزش

Keywords: Cardiopulmonary Resuscitation, Covid-19, Education

تأثیر برنامه آنلاین شفقت به خود ذهن آگاهانه بر دیسترس روان‌شناختی مراقبین خانوادگی بیماران مبتلا به سرطان در پاندمی کووید ۱۹: یک مطالعه ی نیمه تجربی

دکتر الهه آشوری، فاطمه رنجبر، دکتر وجیهه آتشی

▪ مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران

مقدمه

امروزه سرطان، در سراسر جهان به عنوان یکی از دلایل عمده شناخته شده ایی است که منجر به بسیاری از اختلالات، ناتوانی‌ها و مرگ می‌شود. مراقبت از افراد مبتلا به بیماری سرطان، زندگی مراقبان را به طور قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر قرار می‌دهد. این مراقبین خانوادگی، سطوح بالایی از پریشانی روانی را در مقایسه با جمعیت عادی تجربه می‌کنند؛ به طوری که مشکلات روان‌شناسی بیشتر و کیفیت زندگی ضعیف‌تری نسبت به بیماران داشته‌اند، لذا مداخلاتی که موجب کاهش ناراحتی در این مراقبین خانوادگی شود، مهم است؛ به همین جهت با توجه به شیوع بیماری کووید ۱۹ و عدم امکان اجرای مداخله به صورت حضوری این مطالعه به روش آنلاین با هدف بررسی تأثیر برنامه آنلاین شفقت به خود ذهن آگاهانه بر دیسترس روان‌شناختی مراقبین خانوادگی بیماران مبتلا به سرطان انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر یک مطالعه نیمه تجربی است که در سال ۲۰۲۰، بر روی ۹۲ نفر از مراقبین خانوادگی بیماران مبتلا به سرطان در شهر اصفهان در بیمارستان سیدالشهدا که واجد معیارهای ورود بودند انجام گرفت. نمونه‌گیری به روش آسان انجام شد به این صورت که نمونه‌ها براساس دارا بودن معیارهای ورود به مطالعه انتخاب می‌شدند و سپس به صورت تصادفی (روش اعداد زوج و فرد) به آن‌ها داده می‌شد و سپس به طور مثال اعداد زوج در گروه کنترل و یا آزمون قرار گرفت. در ابتدا و قبل از شروع مداخله مراقبین، پرسش‌نامه که شامل دو بخش ۱- بخش اول فرم جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک مراقبین ۲- پرسش‌نامه ۱۰ آیتمی دیسترس روان‌شناختی کسلر توسط هر دو گروه آزمون و کنترل تکمیل شد، ولی مداخله فقط برای گروه آزمون اجرا گردید. مداخله شامل یک برنامه آموزشی مبتنی بر شفقت ورزی ذهن آگاهانه بود. جلسات آموزشی جمعا به مدت ۱۲ ساعت و به مدت شش هفته متوالی بود که دو جلسه آموزشی اول و آخر در این مداخله به صورت حضوری و در یکی از کلاس‌های آموزشی بیمارستان سیدالشهدا اصفهان برگزار شد. سایر جلسات به صورت یک ساعته دو روز در هفته و آنلاین با استفاده از نرم‌افزار "Big Blue Botten" برگزار شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری من ویتنی، مجذور کای، تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر، و LSD مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-20 انجام شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد مشخصات دموگرافیک در دو گروه تفاوت معنا دار نداشت ($P > 0/05$). هم‌چنین میانگین کل نمرات دیسترس روان‌شناختی قبل از مداخله برای گروه آزمون و کنترل به ترتیب $(36/39 \pm 4/71)$ و $(35/97 \pm 4/06)$ بود. با این حال، پس از مداخله، میانگین نمره به طور معنی‌داری کاهش یافت. اما بعد از اجرای مداخله میانگین نمره به طور معنی‌داری کاهش یافت و میانگین نمره بلافاصله بعد از مداخله در گروه آزمون و کنترل به ترتیب $(26/30 \pm 3/91)$ و $(35/69 \pm 4/31)$ و در پیگیری یک ماهه میزان این کاهش بیشتر از میزان بلافاصله پس از مداخله بود ($P < 0/001$)، به طوری که میانگین گروه کنترل $(27/73 \pm 3/49)$ و میانگین گروه آزمون $(35/81 \pm 4/27)$ بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه اجرای برنامه آنلاین شفقت به خود ذهن آگاهانه در کاهش دیسترس روان‌شناختی مراقبین خانوادگی تأثیر داشت؛ لذا توصیه می‌شود در ضمن ارائه مراقبت به بیماران مبتلا به سرطان، مراقبین بیماران نیز با استفاده از برنامه‌های آموزش شفقت ورزی ذهن آگاهانه به صورت غیر حضوری در زمان‌های عدم امکان حضور در برنامه‌های آموزشی نظیر پاندمی کووید ۱۹ مورد حمایت قرار بگیرند.

کلید واژه‌ها: دیسترس روان‌شناختی، شفقت به خود، ذهن آگاهی، مراقبین خانوادگی، نئوپلاسم.

Keywords: Family caregiver, Mindfulness, Neoplasm, Psychological distress, Self-compassion

بررسی تأثیر آموزش از راه دور بر رفتارهای خودمراقبتی پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا در بیماران مبتلا به سرطان- مطالعه تجربی

فاطمه برزویی^۱، صدیقه خلیلی شومیا^۲، رویا اکبرزاده^۳، دکتر رقیه زردشت^۴،

دکتر حمیده یزدی مقدم^۴، دکتر عزت صمدی پور^۵، فاطمه قارداشی^۶، فرحان شمعون^۷، نفیسه استیری^۸

۱. کارشناس ارشد پرستاری، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۲. کارشناس ارشد پرستاری، گروه پیراپزشکی، دانشکده پیراپزشکی آمل، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۳. کارشناس ارشد پرستاری، گروه بیهوشی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیر واگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۴. استادیار، مرکز تحقیقات سالمندی سالم ایران. گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۵. دکتری بهداشت در بلایا و فوریت‌های پزشکی، مرکز تحقیقات سوانح غیرواگیر دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۶. دکتری مدیریت تحقیقات و فناوری بهداشت، استادیار دانشگاه علوم پزشکی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۷. دانشجوی کارشناسی اتاق عمل، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
۸. کارشناسی پرستاری، گروه پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ایران.

مقدمه

بکارگیری آموزش خودمراقبتی در مقابل ابتلا به کرونا در در قشر آسیب‌پذیر مانند مبتلایان به سرطان، یک اولویت است. هدف از آموزش این است که بیماری توسط بیمار مدیریت شود و کیفیت زندگی آنان بهبود یابد. هدف مطالعه حاضر تعیین تأثیر آموزش از راه دور بر رفتارهای خودمراقبتی پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا در بیماران مبتلا به سرطان است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع مداخله‌ای است که بر روی مبتلایان به انواع سرطان تحت درمان به مدت یک ماه (با توجه به به مدت زمان پیک دوم کرونا) در شهر سبزوار در سال ۲۰۲۰ بوده است. آموزش‌های خودمراقبتی و پیگیری بیماران از نظر پیشگیری از ابتلا به کووید ۱۹ از طریق شبکه اجتماعی واتساپ انجام شد. پس از نمونه‌گیری به روش تخصیص تصادفی، ۳۱ نفر در گروه کنترل و ۲۶ نفر در گروه مداخله همکاری داشتند. ابزار این مطالعه توسط پژوهشگر در مقیاس لیکرت در سه بخش اطلاعات دموگرافیک، اطلاعات پزشکی و رفتارهای خودمراقبتی طراحی گردید. بخش سوم متشکل از ۳۸ گویه و در سه بخش بهداشت دست، بهداشت فردی و رژیم غذایی بوده است. این پرسش‌نامه، با تأیید ۱۰ تن از اعضای هیات علمی روایی محتوی تأیید گردید. پایایی پرسش‌نامه نیز توسط ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ تأیید شد. داده‌ها توسط آزمون تی مستقل، دقیق فیشر و تی زوجی و با استفاده از Spss نسخه ۱۷ مورد تجزیه تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

میانگین نمره خود مراقبتی در گروه کنترل، قبل از مداخله ($23/09 \pm 4/42$) و بعد از مداخله ($22/74 \pm 4/68$) بود. در صورتی که در گروه مداخله میانگین نمره خود مراقبتی قبل از مداخله ($21/65 \pm 8/72$) و بعد از مداخله ($36/76 \pm 3/14$) بود، اختلاف میانگین نمره خودمراقبتی بعد از مداخله بین دو گروه توسط آزمون تی مستقل معنی‌دار بود ($P=0/0001$). آزمون دقیق فیشر اختلاف معنی‌داری بین دو گروه از نظر ابتلا به بیماری کووید-۱۹ نشان نداد. ($P=0/118$)

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که آموزش از راه دور باعث بهبود رفتارهای خودمراقبتی در پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا پس از مداخله در مقایسه با قبل از مداخله در بیماران مبتلا به سرطان تحت آموزش بوده است. تا پایان تحقیق هیچ یک از افراد گروه مداخله به کووید ۱۹ مبتلا نشدند؛ هر چند از نظر آماری در مقایسه با گروه کنترل (ابتلای چهار نفر) از نظر ابتلا معنی‌دار نبود. این یافته می‌تواند به معنی نقش آموزش خودمراقبتی در پیشگیری از ابتلا باشد.

کلید واژه‌ها: آموزش، خودمراقبتی، کووید-۱۹، پیشگیری، سرطان

Keywords: Education, Self care, COVID-19, Prevention and control, Neoplasms

الگوی والدگری شایسته برآمده از دوران کرونا برای مادران دارای کودک ۶ تا ۱۲ سال: کاربردی از نظریه زمینه‌ای

دکتر رضا باقریان^۱، دکتر رویا کلیشادی^۲، سیدمحمدحسین موسوی^۳، مهناز احمدی^۴، دکتر سیما عندلیب^۵

۱. استاد روان‌شناسی سلامت مرکز تحقیقات علوم رفتاری دانشکده پزشکی. دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. ایران
۲. استاد گروه اطفال، مرکز تحقیقات رشد و تکامل کودک دانشکده پزشکی پژوهشکده پیشگیری اولیه از بیماری‌های غیر واگیر بیمارستان کودکان امام حسین (ع) اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. ایران
۳. کارشناسی ارشد. دانشجوی روان‌شناسی سلامت، گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ایران
۴. کارشناس ارشد روان‌شناسی صنعتی سازمانی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۵. دکترای تخصصی روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (اصفهان). ایران

مقدمه

والدین و سرپرستان سعی می‌کنند ضمن مراقبت از کودکان، چالش‌های موجود مثل بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در امر تحصیل و هم‌چنین کاهش خلق و خوی فرزندان در محیط خانه را کنترل نمایند. برای بسیاری از مردم، نگرانی داشتن کودکان در خانه و کنترل آن‌ها یک چشم‌انداز ترسناک بود. بنابراین هدف از این مطالعه ارائه مدلی برای ارتقای فرزندپروری شایسته برآمده از کرونا برای مادران دارای فرزند ۶ تا ۱۲ ساله با رویکرد تئوری زمینه‌ای بود.

مواد و روش‌ها

روش جمع‌آوری داده‌ها شامل مصاحبه عمیق با ۱۲ مادر کودکان ۶ تا ۱۲ ساله در ایران بود. روش نمونه‌گیری گلوله برفی بود و تا اشیاع داده‌ها ادامه یافت. برای اطمینان از صحت و پایایی داده‌ها از معیارهای گویا و لینکلن استفاده شد. تیم تحقیقاتی با بررسی نسخه‌های خطی توسط شرکت کنندگان و تماس طولانی مدت با آن‌ها، اعتبار داده‌ها را مورد بررسی قرار دادند. تأیید پذیری با بی طرفی محققین، توافق بر روی کدها و مضامین، و بررسی متن مصاحبه، کدها و دسته بندی‌های استخراج شده توسط دو نفر از اعضای هیات علمی بررسی شد. پس از اطمینان از صحت داده‌ها توسط تیم تحقیقاتی، به بررسی (Credibility)، (Peer check)، (Dependability)، (External check)، و در نهایت (Fittingness) پرداخته شد. متن مصاحبه‌ها برای بررسی کدگذاری‌ها در اختیار دو نفر از کارشناسان کیفی قرار گرفت و اصلاحات لازم انجام شد.

یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مقایسه مستمر در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شد. نتایج نشان داد که فرزندپروری صحیح در ۵ بعد رفتار هنجاری، رفتار هیجانی، رفتار هدف مدار، رفتار کنشی و رفتار مشارکتی شکل می‌گیرد. وجه مشترک فرزندپروری شایسته بود که در رفتار ابراز خواهد شد.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه در نهایت مقوله اصلی فرزندپروری شایسته بود که در پنج بعد ظاهر می‌شود، در حال حاضر با توجه به گذار از دوران پاندمی کرونا نیازمند به کارگیری الگوی مستخرج از کدگذاری‌های انجام شده جهت افزایش سطح فرزندپروری شایسته توسط والدین خواهیم بود.

کلید واژه‌ها: حرفه‌ای، والدین، رفتار، تئوری زمینه‌ای

Keywords: Professional, parenting, behavior, Grounded theory.

تبیین تجارب مادران دارای نوزاد نارس از دریافت مراقبت راه دور: یک مطالعه کیفی

عاطفه شمسی^۱، دکتر محبوبه نم نباتی^۲، دکتر اصغر احتشامی^۳، دکتر حامد زندی^۴

۱. دانشجوی دکتری پرستاری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اصفهان، دانشکده پرستاری- مامایی
۲. دکتری پرستاری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اصفهان دانشکده پرستاری و مامایی
۳. دکتری مدیریت اطلاعات سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
۴. فوق تخصص نوزادان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

بحران پاندمی کووید ۱۹، زمینه مساعدی را برای توسعه مراقبت از راه دور در نظام سلامت کشور فراهم کرد. ریسک ابتلا به بیماری همه گیر، ازدحام در مراکز درمانی و سیاست اختصاص ظرفیت‌های موجود در سیستم بهداشتی - درمانی در جهت مدیریت بحران کووید از عواملی بود که مراجعه حضوری گروه‌های آسیب‌پذیر را با مشکل مواجه کرد. در این راستا، ایجاد فضایی برای پایش، تعامل و پشتیبانی خانواده‌های نوزادان زودرس، امری ضروری به شمار می‌آید تا بستر مراقبت از این نوزادان تحت تأثیر پاندمی کووید دچار آسیب نشود، لذا مراقبت از راه دور به عنوان یک سیستم پشتیبان مورد توجه قرار گرفت. مطالعه حاضر با هدف تبیین تجارب مادران دارای نوزاد نارس از دریافت مراقبت راه دور ۱۹ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به صورت یک مطالعه کیفی تحلیل محتوای مرسوم از طریق مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با ۷۰ نفر از مادران نوزادان نارس ترخیص شده جهت بررسی تجارب آن‌ها در دریافت مراقبت از راه دور در پاندمی کووید ۱۹ انجام گرفت. در گام اول مطالعه، اقدامات مشاوره‌ای، آموزش و پاسخ‌گویی به سئوالات و نگرانی‌های مادران، از طریق شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب به مدت ۵ ماه صورت گرفت که به صورت تعاملات دو جانبه بین گروه مراقبتی (۲ پرستار با گرایش مراقبت‌های ویژه نوزادان از دانشکده پرستاری- مامایی اصفهان، دو پرستار همکار بالینی دارای تجربه کار در بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان، یک فوق تخصص نوزادان و یک نفر متخصص در امر مدیریت اطلاعات سلامت) جهت مادران، انجام پذیرفت. سپس از افرادی که مایل به مصاحبه برای اشتراک تجاربشان بودند، مصاحبه کیفی به عمل آمد و با تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق تحلیل محتوای مرسوم کیفی، ابعاد مفهومی مطالعه مورد واکاوی قرار گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های مطالعه، شامل دو طبقه اصلی و ۴ زیرطبقه بود که بترتیب، نیاز به تداوم پایش در بحران کووید (درخواست برای دسترسی آسان به منابع مشاوره‌ای، تسهیل کردن امکان دریافت آموزش جامع) و نیاز به توسعه سیستم مراقبت از راه دور در پاندمی کووید (تاکید بر توسعه نقش پرستاران در مراقبت از راه دور، راه اندازی سیستم پشتیبانی بعد ترخیص) به دست آمد.

نتیجه‌گیری

مراقبت از راه دور در راستای پشتیبانی و حمایت از مادران دارای نوزاد نارس در دوره بعد ترخیص، به عنوان یکی از رویکردهای نوین جهت ارائه مراقبت، در بحران کووید ۱۹ مطرح گردید که می‌تواند در جهت ارتقاء سلامت نوزادان نارس و حمایت از والدین حائز اهمیت باشد.

کلید واژه‌ها: تجارب، مادران، مراقبت از راه دور، نوزاد نارس، کووید-۱۹، پاندمی

Keywords: Mothers, experiences, Telecare, Premature infant, Covid-19, pandemic.

تبیین ضرورت توجه به مسائل اخلاقی و حقوقی کرونا ویروس در کودکان

مرضیه قاسمی^۱، نفیسه اندرون^۲

۵. دانشجوی دکترای بهداشت باروری، گروه مامایی و بهداشت باروری، کمیته ی تحقیقات دانشجویی، دانشکده ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

۶. کارشناس ارشد مشاوره در مامایی، مربی گروه مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران

مقدمه

از ماه دسامبر ۲۰۱۹ کرونا به یکی از بحران‌های اصلی سلامت تبدیل شده است و کودکان به عنوان یکی از اعضای آسیب‌پذیر در جامعه، بیشترین آسیب را در برابر این بحران تجربه کنند. تمکین کودکان نسبت به رفتار و عادات بهداشتی و رعایت پروتکل‌های بهداشتی، مانند شستن دست‌ها و استفاده از ماسک یا دستکش کمتر، است. سیستم ایمنی و دفاعی کودک به دلیل عدم رشد کامل و در مسیر رشد بودن، ضعیفتر از فرد بالغ است و بیماری‌های عفونی تأثیرات بلندمدت (حتی تا بزرگسالی) بر ایشان خواهد داشت. کودکان به دلیل نیاز مبرم به غذا در سال‌های اولیه بیشتر در معرض سوء تغذیه قرار دارند و این امر خود ریسک پیدایش بیماری‌های متعدد را فراهم می‌آورد. لذا این مطالعه به صورت مروری و کتابخانه‌ای با هدف تبیین ضرورت توجه به مسائل اخلاقی و حقوقی کرونا ویروس در کودکان انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه به صورت مروری و کتابخانه‌ای و جستجو در پایگاه اطلاعاتی PubMed, Google scholar, Sid, Scopus در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱ با استفاده از کلیدواژه‌های فارسی و انگلیسی کرونا ویروس، کودکان، اخلاق و حقوق انجام شد. معیارهای اصلی ورود مطالعات در مطالعه شامل: مقالات منتشر شده در مورد کرونا ویروس، کودکان، اخلاق و حقوق بودند. داده‌های ناکافی مقالات و محتوای نامناسب و خارج از مطالعه، به‌عنوان معیارهای خروج از مطالعه در نظر گرفته شدند. متن کامل مقالات مرتبط ارزیابی و در نهایت ۵ مقاله که واجد ورود به مطالعه بودند، انتخاب شد.

یافته‌ها

مطالعات نشان داده اند اعتقاد و ترس درباره بیماری‌ها، دقیقاً مانند خود بیماری‌ها، از طریق شبکه‌های اجتماعی پخش می‌شود و با توجه به گسترش رسانه‌ها در خصوص همه‌گیری تأثیرات روانی خود را بسیار سریعتر و گسترده‌تر بر افراد می‌گذارند. این اختلالات همه گروه‌های سنی کودکان، به ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر را تحت تأثیر قرار می‌دهند. ترس از بیماری، ترس از مرگ، انتشار اخبار غلط و شایعات، بروز مشکلات شغلی و مالی و به تبع آن، بار روانی و فشار وارده بر خانواده و افزایش فقر، سوءتغذیه، افزایش رنج و خشونت سلامت جسمی و روانی کودکان را تهدید می‌نماید.

نتیجه‌گیری

کرونا ویروس یک بحران بی سابقه است و خطرات بی سابقه‌ای برای حقوق و ایمنی و رشد کودکان جهان و ایران دارد. با توجه به اینکه کودکان جز آسیب‌پذیرترین اعضای جامعه هستند و در مقابل بسیاری از مشکلات ایجاد شده در اثر کرونا توانایی مقابله ندارند، لذا لازم است به مسائل اخلاقی و حقوقی کودکان در این بحران توجه شود و کودکان فقیر و آسیب‌پذیر مانند کودکان کار و کودکانی که در معرض خشونت هستند و کودکان دارای مشکلات شناختی (بیش فعالی، اضطراب، افسردگی) مورد حمایت قرار گیرند و اقدامات لازم برای این کودکان انجام شود.

کلید واژه‌ها: کرونا ویروس، کودکان، اخلاق، حقوق

Keywords: Children, COVID-19, Ethics, Human Rights

سلامت روان کودکان و نوجوانان طی همه گیری کروناویروس

فریباحتمی^۱، بهار حاجی بگلو^۲

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، بهداشت و درمان نزاج، تهران، ایران. hatamifariba577@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

مقدمه

شیوع گسترده بیماری کووید-۱۹ وضعیت اضطراری را برای پیشگیری از این بیماری در سراسر جهان اعمال کرده است. تعطیلی مدارس و قرنطینه خانگی از تمهیداتی است که سبک زندگی و سلامت جسمی و روانی کودکان و نوجوانان را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. از طرفی کودکان و نوجوانان طی همه گیری کووید-۱۹ مشکلات متعددی مانند: دوری از همسالان، شرکت در کلاس های مجازی، قرنطینه خانگی و کاهش فعالیت بدنی را تجربه کردند که بر روی سلامت روانی آنها تأثیرگذار بود. در همین راستا، پژوهش حاضر با هدف بررسی سلامت روان کودکان و نوجوانان طی همه گیری کرونا ویروس (کووید-۱۹) انجام شد.

مواد و روش ها

در این مطالعه مروری، واژگان Coronavirus، Children، Adolescents، Mental Health، Pandemic در عناوین و چکیده مقالات منتشر شده در پایگاه های ScienceDirect، Scopus، PubMed، Scholar و Google در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱ مورد جستجو قرار گرفت.

یافته ها

بررسی های انجام شده حاکی از کاهش سلامت روانی کودکان و نوجوانان طی همه گیری کووید-۱۹ بود. براساس نتایج به دست آمده، فاکتورهایی مانند ترس طولانی مدت از ابتلا به ویروس، کاهش ارتباط با افراد در فضای آموزشی، کمبود فضای مناسب خانه، احساس ناامنی و کسالت و نهایتاً مشکلات مالی والدین از مهم ترین عواملی هستند که ممکن است تأثیرات قابل توجهی بر روی سلامت روانی کودکان و نوجوانان ایجاد نمایند.

نتیجه گیری

از آنجایی که ریشه بیشتر اختلالات روان شناختی در دوران حساس کودکی است و کودکان و نوجوانان در یک دوره بسیار حساس رشد روانی خود قرار دارند، مراقبت از سلامت روانی این افراد در طی بحران هایی مثل پاندمی کووید-۱۹ بسیار حائز اهمیت است. بنابراین، با بررسی و شناسایی به موقع اختلالات سلامت روان در کودکان و نوجوانان و به دنبال آن علت یابی این آسیب ها در طی پاندمی کووید-۱۹ و نهایتاً، با ارائه راه کارهایی سودمند نظیر همکاری دولت، سازمان ها، افراد جامعه و ارائه خدمات آموزشی-بهداشتی در دوران کووید-۱۹ و مداخلات بازدارنده؛ می توان از بروز این اختلالات در کودکان و نوجوانان در طی این پاندمی جلوگیری نمود.

کلید واژه ها: سلامت روان، همه گیری، کووید-۱۹

Keywords: Mental Health, Epidemic, COVID-19

عدالت اجتماعی در سلامت در پاندمی کووید-۱۹

نگار شمس کندی^۱، یلدا صفرعلی^۲، دکتر اکرم سادات حسینی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۳. دکترای تخصصی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

مقدمه

در سراسر دنیا و در تمام طول تاریخ، عدالت اجتماعی به عنوان یک ضرورت برای توسعه ی فراگیر، حفظ سلامت و بقای بشر بوده که در دوره بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ اهمیت بیشتری پیدا کرده و لازم است مورد توجه ویژه قرار گیرد. مطالعه حاضر با هدف تعیین عدالت اجتماعی در سلامت در پاندمی کووید-۱۹ با مروری بر مطالعات داخل و خارج کشور صورت گرفت.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع مروری روایتی بود. جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی پابمد، ساینس دایرکت، اسکوپوس، گوگل اسکالر، پروکوئست و همچنین پایگاه‌های داده داخلی شامل پایگاه جهاد دانشگاهی، ایرانمدکس، مگ ایران و اس آی دی به دو زبان انگلیسی و فارسی با کلید واژه‌های عدالت اجتماعی، سلامت و پاندمی کووید-۱۹ از سال ۲۰۲۰ الی ۲۰۲۱ صورت گرفت. از میان مقالات یافت شده آن‌هایی که به متن کامل مقاله دسترسی وجود نداشت حذف شدند و پس از بازنگری نهایی مطابق چک لیست، ۲۰ مقاله مرتبط با موضوع وارد مقاله شدند.

یافته‌ها

در مطالعات به توزیع عادلانه و برقراری عدالت در دسترسی به خدمات، مقرون به صرفه بودن، کیفیت، ایمنی و مدیریت تجهیزات و منابع انسانی و درمانی و مراقبتی، کاهش نابرابری اجتماعی - اقتصادی، پوشش بیمه ای خدمات مراقبتی و تسهیلات بهداشتی درمانی، اشاره شده بود که نشان داد، نابرابری‌ها در دوره همه‌گیری کرونا، عدالت را بیش از پیش حائز اهمیت کرده و لازم است با اقداماتی مانند سرمایه گذاری در سیستم‌های بهداشت عمومی، رفاه همه مردم نسل فعلی و آینده راه عادل، پایدار و انعطاف‌پذیر سازیم. همچنین نتایج مطالعات نشان می‌دهد افزایش عدالت اجتماعی در قبال گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی-اقتصادی موجب پیشگیری از گسترش کووید-۱۹ می‌گردد. در حال حاضر با توجه به پاندمی بیماری کووید-۱۹ در جهان و تأثیر پذیر بودن تمام فعالیت‌های مراقبتی ناشی از این همه‌گیری، نگرانی‌هایی در خصوص ظرفیت پرستاران در زمینه مراقبت و رفتارهای مراقبتی و همچنین کمبود پرستاران متخصص و باتجربه، برنامه کاری نامتعارف و حمایت ناکافی وجود دارد. این موضوع تهدیدی جدی برای سلامت و کیفیت مراقبت و همچنین عملکرد نظام سلامت محسوب می‌شود و یکی از زمینه‌های نابرابری و بی عدالتی است که نیاز به برقراری عدالت در سلامت را در دوره همه‌گیری کرونا بیشتر نمایان می‌کند.

نتیجه‌گیری

رعایت عدالت در مواقع بحرانی یکی از سخت‌ترین وظایف مسئولین و ارائه دهندگان خدمات سلامتی در جامعه است. در اغلب مواقع کمبود منابع مالی، انسانی و تجهیزاتی سبب می‌گردد عدالت در ارائه خدمات سلامت در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی به شدت زیر سؤال رود. بنابراین توصیه می‌گردد سیاست‌گذاران برای برقراری عدالت در سلامت، از طریق توجه به علل اجتماعی، اقتصادی و محیطی و به دنبال آن جهت تخصیص و تقسیم عادلانه و متناسب بودجه و منابع، اصلاح ساز و کارهای ملی و متغیرهای اجتماعی اثر گذار بر شیوع بیماری و نابرابری، ارتقا اجتماعی و بهبود سواد سلامت احاد مردم برنامه‌ریزی و اقدامات لازم را داشته باشند.

کلید واژه‌ها: عدالت اجتماعی، سلامت، پاندمی، کووید-۱۹

Keywords: Social Justice, Health, COVID-19, Pandemic

چالش‌های اجرای نسخه الکترونیک توسط سازمان‌های بیمه‌گر در پاندمی کرونا

دکتر رضاکیانی

عضو هیئت علمی گروه جمعیت و سلامت، موسسه تحقیقات جمعیت کشور rezakiani@nipr.ac.ir

مقدمه

طرح نسخه الکترونیک به معنای حذف دفترچه‌های درمانی به صورت کاغذی از اسفند ۱۳۹۹ و در زمانی که پیک‌های پاندمی کرونا، یکی پس از دیگری در کشور وجود داشت، ابتدا در استان‌های پایلوت و سپس در کل کشور به اجرا درآمد. این طرح که قرار بود با اجرای آن، روند کلی درمان بهبود یافته و هزینه‌های غیرضرور را حذف کند، به دلیل فقدان زیرساخت‌های لازم، ذی‌نفعان خود (به خصوص بیماران و خانواده‌های آنان) را با مشکلات و معضلات فراوانی روبرو ساخت به نحوی که این گروه، در کنار فشار و سنگینی بار پاندمی کرونا، ایرادات و مشکلات طرح نسخه الکترونیک را نیز به دوش کشیده، تجربه‌ی تلخی را مشاهده کردند. در این مطالعه کوشش شده است به اختصار روند پیشرفت طرح و دلایل ناکارآمدی آن در خلال پاندمی کرونا مورد بررسی قرار گیرد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع اسنادی و به روش تحلیل محتوا انجام شده است. برای حصول به نتایج، اطلاعات و داده‌های سازمان‌های بیمه‌گر، نظام پزشکی و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی بررسی گردیده است.

یافته‌ها

وجود ایرادات اساسی در اجرای نسخه الکترونیک سبب شده است مجموع مراکز طرف قرارداد دو سازمان اصلی بیمه‌گر کشور (تأمین اجتماعی و بیمه سلامت) کمتر از ۹۰ درصد در طرح مذکور شرکت کرده و از مراکز فاقد قرارداد با این دو نهاد نیز آماری وجود ندارد. ضمن اینکه سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح نیز تا کنون اجرای طرح نسخه الکترونیک را اجرایی نکرده است. هم‌چنین این مطالعه به ما نشان می‌دهد مهم‌ترین دلایل عدم توفیق طرح نسخه الکترونیک عبارت است از: سرعت پایین اینترنت در کشور، قطعی برق، نبودن تعداد استاندارد ویزیت برای هر پزشک، تعریف نشدن برخی از خدمات، تعریف نشدن داروهای ترکیبی.

نتیجه‌گیری

قوانین و طرح‌های اداری و فرایندی جدید، اگر به شکل صحیح و اصولی و در زمان صحیح اجرا نشوند نه تنها مشکلی را برطرف نمی‌سازند بلکه می‌توانند آسیب‌های دیگری تولید کرده، مشکل را دو چندان سازد. طرح نسخه الکترونیک نیز مستثنی از این اصل نیست. طرح مذکور در کنار فواید و محاسن بسیاری که دارد، در وضعیت فعلی، خالی از عیب و ایراد نیست و بدیهی است چنانچه توجهی به آن نشود می‌تواند چالش‌های بزرگی پیش روی نظام سلامت ایجاد کرده و طرح را با شکست مواجه سازد. اصولاً اجرای چنین طرحی آرامش در فضای نظام درمانی را طلب می‌کند و اجرای آن در اوج پاندمی کرونا در زمانی که جامعه پزشکی و مردم در تکاپوی دانسته‌ها و ندانسته‌های این بیماری نوظهور هستند، ضربات سهمگینی بر ذی‌نفعان خود وارد می‌کند. از سوی دیگر اجرای چنین طرحی، بدون اجرای طرح کلان پرونده سلامت و نظام ارجاع کمک شایانی به نظام سلامت نمی‌کند و شایسته بود ابتدا آن طرح‌های ناتمام به نتیجه رسد و سپس طرح مزبور در یک فضای آرام به اجرا در آید. چرا که اجرای یک برنامه درست در زمان نادرست، بزرگ‌ترین آسیب را به آن برنامه می‌زند. موضوعی که در اجرای طرح نسخه الکترونیک کاملاً مشهود است.

کلید واژه‌ها: نسخه الکترونیک، سازمان، بیمه‌گر، پاندمی، کرونا

Keywords: Electronic Prescribing, Insurance, organization, Pandemic, Coronavirus

مقایسه شاخص‌های عملکردی قبل و بعد از کووید ۱۹: مطالعه موردی در بیمارستان رازی اهواز

مینا جهان پور

▪ دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

یکی از موضوعات اساسی در بیمارستان‌ها، بررسی میزان کارایی و اثربخشی است. به این منظور شاخص‌های متعددی بیان شده که به عنوان شاخص‌های عملکردی معروف هستند و با محاسبه و مقایسه آن با استانداردها می‌توان وضعیت بیمارستان را از نظر بهره‌وری سنجید. این مطالعه با هدف مقایسه برخی شاخص‌های عملکردی در بیمارستان رازی اهواز قبل و بعد از اپیدمی کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی، شاخص‌های عملکردی (ضریب اشغال تخت، طول اقامت، نرخ گردش تخت، میزان بستری در ICU، بار مراجعه به اورژانس) را در بیمارستان دولتی رازی اهواز که با شروع اپیدمی مرکز کووید ۱۹ بود را در سال ۱۳۹۹ با نتایج دو سال قبل مقایسه کرده است. از سیستم اطلاعات مدیریت بیمارستان (HIS) جهت استخراج برخی شاخص‌های مورد استفاده در بیمارستان استفاده شده است. در نهایت برای بررسی روند تغییرات شاخص‌های مربوطه از روش سری‌های زمانی منقطع و از طریق نرم‌افزار STATA روند تغییرات قبل و بعد از اپیدمی کووید ۱۹ بررسی شد.

یافته‌ها

بار مراجعات در بیمارستان رازی اهواز بعد از پاندمی کووید ۱۹ افزایش یافته است و این منجر به افزایش ضریب اشغال تخت، نرخ گردش تخت و میانگین مدت اقامت بیماران بستری در ICU شده است از طرفی به علت ترس از مراجعه افراد غیرکروناپی به بیمارستان برای دریافت خدمات الکتیو (غیر اورژانسی) اینگونه خدمات روند کاهشی داشته است.

نتیجه‌گیری

ضریب اشغال تخت شاخص‌های عملکردی بیمارستان رازی اهواز نسبت به استانداردها در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد، اما شاخص نرخ گردش تخت و مدت اقامت در ICU در وضعیت نامطلوب قرار دارد، که نیازمند به ارتقا و اصلاحات، هستند. لذا لازم است مدیران در جهت افزایش کارایی، اثربخشی و بهره‌برداری عملکرد آن مراکز تدابیر لازم را اتخاذ کنند.

کلید واژه‌ها: کووید ۱۹، شاخص‌های عملکردی، بیمارستان

Keywords: Covid-19, Performance Indicators, Hospital

مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در ارائه خدمات مرتبط با بیماری ایدز در طول دوران همه‌گیری ناشی از کووید-۱۹ در جهان (۲۰۲۲-۲۰۱۹)

دکتر مریم تاجور^۱، دکتر نجمه بهمن‌زیاری^۲، مریم نظری^۳

۱. استادیار مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، گروه علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۲. دکترای تخصصی سیاست‌گذاری سلامت، گروه علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۳. دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، گروه علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

مقدمه

سازمان‌های غیردولتی (سمن‌ها)، نظام پنهان ارتقای سلامت جوامع هستند و طی چند دهه اخیر، نقش مؤثر آن‌ها به عنوان عنصر مکمل دولت‌ها مورد توجه قرار گرفته است. سمن‌ها، شاهرگ خدمات‌رسانی به اقشار آسیب‌پذیر و دارای بیماری‌های خاص هستند. با این وجود، وقوع همه‌گیری کووید-۱۹ منجر به اختلال در اقدامات معمول آن‌ها شد. از این رو، مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش، موانع و تسهیل‌کننده‌های فعالیت سمن‌ها در خدمت‌رسانی به مبتلایان ویروس نقص ایمنی اکتسابی در طول همه‌گیری کووید-۱۹ در سراسر جهان انجام شد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع مرور ساده بوده و در بهمن‌ماه ۱۴۰۰ به اجرا درآمد. جمع‌آوری داده‌ها براساس جستجو در پایگاه‌های داخلی شامل مگیران و مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و خارجی نظیر گوگل اسکالر و پاب‌مد انجام گرفت. در تهیه استراتژی جستجو از ترکیب واژگان و عباراتی نظیر سازمان مردم‌نهاد یا سمن، سندرم نقص ایمنی اکتسابی یا ایدز یا ویروس نقص ایمنی انسانی و کووید-۱۹ یا کووید یا سارس کووید-۲ و معادل انگلیسی آن‌ها استفاده شد. استخراج داده‌ها از طریق فرم از پیش طراحی‌شده‌ای شامل ابتکار عمل‌ها، چالش‌ها و موانع و راهکارها و تسهیل‌کننده‌ها انجام شد.

یافته‌ها

در مجموع نتایج حاصل از ۳۰ مقاله کیفی انگلیسی‌زبان منتشر شده طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ بررسی شدند. چالش‌ها ذیل پنج طبقه کمبود و دشواری تأمین منابع (انسانی، مالی و فیزیکی)، ماهیت بیماری کووید و ضرورت فاصله‌گذاری اجتماعی، نارسایی در سیاست‌ها و برنامه‌های دولت، کاستی در مطالعات پژوهشی و تغییر نیازهای گروه هدف دسته‌بندی شدند. نقش سمن‌ها شامل انتشار پیام‌های کلیدی، تأمین و توزیع شیرخشک برای نوزادان مادران مبتلا، تهیه و ارسال بسته‌های حاوی وسایل پیشگیری، آزمایش‌های سریع و مستندات آموزشی و اعتمادسازی نسبت به دولت بود. کاهش بار کاری و روابط جنسی نامشروع و تعهد به فعالیت از فرصت‌های شناسایی‌شده و استفاده از خدمات برخط و از راه دور، اجرای طرح‌های خانه‌به‌خانه به منظور توزیع اقلام دارویی و پوشش‌های نجات‌بخشی از ابتکار عمل‌ها بودند. تداوم فعالیت‌ها در گروهی اجرای راهکارهای حمایتی در زمینه آموزش، قانون‌گذاری، مشارکت در تصمیم‌سازی‌ها و هماهنگی و تأمین اقلام موردنیاز از سوی دولت‌هاست.

نتیجه‌گیری

هم‌زمانی همه‌گیری کووید-۱۹ با یک همه‌گیری پیشین نظیر ایدز شرایط چالش‌برانگیزی را به دلیل عدم‌کفایت ورودی‌ها (منابع، برنامه‌ها و شواهد علمی) و اختلال در فرایند خدمت‌رسانی ایجاد کرد. تغییر شیوه خدمت‌رسانی به ارائه خدمات از راه دور و در منزل، ابتکار عمل مؤثری به منظور استمرار مراقبت‌ها از منظر ابعاد آموزشی، پیشگیری، غربالگری و حمایت از معاش و سرمایه‌های اجتماعی است. اقدامات دولت‌ها شامل تدوین و تکمیل سیاست‌ها، قوانین و برنامه‌های جاری، تأمین مالی و اقلام موردنیاز، دانش‌افزایی، نیازسنجی و مشارکت سمن‌ها در تصمیم‌سازی‌ها مرتفع‌کننده چالش‌ها هستند.

کلید واژه‌ها: سازمان‌های مردم‌نهاد، مشارکت جامعه، کووید-۱۹، ایدز

Keywords: Non-governmental organizations, Public participation, COVID-19, AIDS

رضایتمندی مراجعین از خدمات ارائه شده در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی در همه‌گیری کووید-۱۹ در سال ۱۴۰۰: یک مطالعه مقطعی

زهرا ایزدی^۱، هاجر صادقی^۲، آتنا غنی^۳

۱. کارشناسی ارشد پرستاری، سوپروایزر آموزش سلامت بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران
۲. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی تهران، تهران، ایران
۳. کارشناس پرستاری، بیمارستان فارابی، اصفهان، ایران

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌های مدیران دانشکده‌ها و مراکز دولتی و یا مراکز وابسته به دانشگاه‌ها نظر سنجی از مراجعه‌کنندگان جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت واحدها و ارائه آن به مدیران مسئول در بیمارستان‌ها به منظور رفع نقاط ضعف در ارتقا کیفیت خدمات توانبخشی و در نهایت ایجاد رضایتمندی بیشتر بیماران از خدمات ارائه شده می‌باشد. از دیگر فواید بررسی رضایتمندی افزایش تعداد مراجعات و فراهم نمودن امکانات برای آموزش بهتر به دانشجویان رشته‌های مربوطه، درآمذزایی بهتر، بهبود فضای فیزیکی و تجهیزات و امکانات می‌باشد. هم‌چنین می‌توان به اصلاح عملکرد و رفتار کارکنان شاغل کمک نموده و از این رو نظارت بر عملکرد آنان ممکن است منجر به تصمیمات مدیریتی توأم با تشویق و یا تنبیه گردد. نظرات بیماران به عنوان یک منبع قابل اطمینان می‌تواند برای ارزیابی خدمات بهداشتی درمانی مورد توجه قرار گیرد. هدف از این مطالعه تعیین رضایتمندی مراجعین از خدمات ارائه شده به آنان در مجتمع تخصصی و فوق تخصصی فارابی اصفهان در سال ۱۴۰۰ بود.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی ۴۰۰ نفر از بیماران ترخیص شده از مجتمع فوق تخصصی فارابی اصفهان به روش نمونه‌گیری در دسترس، در سال ۱۴۰۰ انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه شامل اطلاعات دموگرافیک ۱۱ سؤال و پرسش‌نامه خودساخته رضایتمندی مددجویان مشتمل بر ۴۰ سؤال بود. که براساس طیف لیکرت ۵ تایی «از کاملاً راضی هستم» تا «کاملاً ناراضی هستم» تنظیم و روایی و پایایی آن تأیید شد. ضریب پایایی پرسش‌نامه به روش باز آزمایی ۸۹ درصد بود. این پرسش‌نامه رضایت بیماران را در دو بخش بهداشتی درمانی در ابعاد بهداشت و نظافت، خدمات پرستاری و خدمات پزشکی و بخش غیر درمانی با ابعاد پذیرش، برخورد کارکنان، تغذیه، رفاهی، تسهیلاتی، مسائل شرعی- اعتقادی و ترخیص مورد ارزشیابی قرار داد. مقیاس محاسبه امتیاز رضایت از خدمات، یک تا ۲۰ (کم)، ۲۱ تا ۴۰ (متوسط)، ۴۱ تا ۶۰ (خوب)، ۶۰ تا ۸۰ (بسیار خوب) و بالای ۸۰ (عالی) تعیین گردید. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و داده‌ها با آزمون‌های آماری ضریب همبستگی، آلفای کرونباخ، آماره کاپا و آزمون T، تحلیل شد.

یافته‌ها

به طور کلی رضایت بیماران از بخشهای درمانگاه ۷۰٫۵٪ و در بخش‌های روانپزشکی ۷۱٫۵٪، اورژانس عمومی ۶۵٪، داخلی ۷۰٪، جراحی ۸۱٪، دیالیز ۸۷٪ و دی کلینیک ۸۵٪ بود. هم‌چنین رضایتمندی در بخش خدمات ۷۳٫۷۵٪، امکانات رفاهی ۸۱٫۲۵٪، کادر پرستاری ۶۹٫۲۵٪ و آزمایشگاه ۵۷٫۵٪ بود. بین متغیرهای جمعیت‌شناختی مانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، دفعات بستری ارتباط آماری معنی‌دار بود ($p \leq 0/05$) و بین متغیرهای نوع بیمه و علت انتخاب بیمارستان با رضایتمندی بیماران ارتباط معنادار آماری وجود نداشت ($p \geq 0/05$)

نتیجه‌گیری

با توجه به متوسط به بالا بودن رضایت مددجویان در بیمارستان مورد مطالعه به خصوص در بخش درمان می‌توان با تقویت نکات مثبت و هم‌چنین تحلیل موارد نارضایتی بیماران به خصوص در بخش غیردرمان در جهت ارتقا خدمات و عملکرد بیمارستان و رضایت بیشتر مددجویان گام برداشت. در زمینه موارد نارضایتی می‌توان با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در حوزه تکریم ارباب رجوع می‌توان در کمک به پیشگیری از سلب آسایش بیماران و همراهان، پیشگیری از تردد ملاقات کنندگان در ساعات استراحت بیماران، رعایت اصول صد درصدی بهداشت موارد غذایی و طبخ اصولی غذا توأم با احترام به نظرات بیماران تلاش نمود. کنترل و ارزیابی کیفیت خدمات درمانی در تمام مجموعه‌ها به عنوان یک اصل در نظر گرفته شود و در مطالعات آینده تأثیر مداخلات افزایش رضایتمندی آزمون گردد.

کلید واژه‌ها: بیماران، رضایت شخصی، خدمات پرستاری، کووید-۱۹

Keywords: Patients, Personal Satisfaction, Nursing Services, Covid-19

بررسی اثرات اقتصادی پاندمی‌های تنفسی (یک مطالعه مروری)

دکتر محمدرضا رضایتمند، شیرین السادات‌ها دیان زرکش مقدم

▪ مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت-دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی-دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه

بحران کروناویروس-کووید ۱۹ پیش از هر چیز تهدیدی برای سلامت عمومی شناخته می‌شد، اما رفته رفته تبدیل به یک تهدید اقتصادی جهانی شده است، به نحوی که تقریباً همه کشورهای دنیا از آن متاثر شده‌اند. بخش سلامت علیرغم دیگر بخش‌های اقتصادی به دلیل حضوری پررنگ در مقابله با این ویروس در تمام نقاط جهان با افزایش شدید تقاضا برای مراقبت‌های بهداشتی و درمانی مواجه گشته است. یکی از بخش‌هایی که عمیقاً از پاندمی COVID-19 متاثر شده است بخش اقتصاد است. تأثیرات اقتصادی کووید ۱۹ در همه بخش‌ها قابل توجه بوده و گستره و شدت آن نیاز به بررسی دقیق دارد. اگر چه که همه‌گیری‌های بیماری‌های تنفسی تأثیرات اقتصادی قابل توجهی بر جوامع بشری داشته است، اما تأثیر اقتصادی بیماری‌های همه‌گیر حاد تنفسی هنوز به طور منظم بررسی نشده است. بنابراین هدف این مقاله این است که با مرور دامنه‌ای مقالات چاپ شده قبلی ضمن شناسایی اثرات اقتصادی پاندمی‌های تنفسی و طبقه‌بندی آن‌ها، میزان اهمیت و شدت و گستردگی هر کدام از آن‌ها را گزارش نماید.

مواد و روش‌ها:

با استفاده از سه پایگاه داده اصلی یعنی PubMed، Scopus و Web of Science، مروری بر متون مربوط به تأثیر اقتصادی همه‌گیری بیماری‌های تنفسی انجام شد. استراژی جستجو: (TITLE ("H1N1"OR"SARS "OR" Middle East Respiratory Syndrome "OR" Severe Acute Respiratory) با استفاده از سه پایگاه داده اصلی یعنی PubMed، Scopus و Web of Science، در بازه زمانی ۱۹۸۵-۲۰۲۰، مروری بر متون مربوط به تأثیر اقتصادی همه‌گیری بیماری‌های تنفسی انجام شد. برای شناسایی مقالات مرتبط، عنوان اولیه و غربالگری چکیده برای شناسایی مطالعات بالقوه مرتبط بررسی شد. پس از مطالعه مستقل متون کامل، محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و ۶۲ مقاله از ۳۱۵ مقاله در پنج دسته و ۱۸ زیرمجموعه نهایی شدند. ۱- تأثیرات بر نظام سلامت ۲- اثرات کلان اقتصادی ۳- تأثیرات بر بخش‌های صنعت ۴- تأثیرات بر کسب و کار تجارت ۵- تأثیرات بر آموزش

یافته‌ها

اثرات کلان اقتصادی پاندمی بیماری‌های تنفسی در ۵۳ مطالعه از ۶۲ مطالعه بر شاخص‌های اقتصادی، رفاه، کاهش بهره‌وری و هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم بررسی شد. هزینه‌های سیستم سلامت در ۲۹ مطالعه به تفکیک اثرات بر بیمارستان و درمانگاه، دارو، تجهیزات و ایمن‌سازی، صنعت بیمه و وضعیت روانی گزارش شد. تأثیر همه‌گیری بیماری‌های تنفسی بر صنایع در چهار دسته اصلی در ۲۶ مطالعه، شدت اثرات بیماری‌های تنفسی در زیان کسب و کار و زیان تجاری، و تأثیرات آموزشی در ۸ مطالعه نشان داده شد. نتایج مطالعه نشان داد که اگرچه ذکر شده است که بیشترین هزینه اقتصادی پاندمی‌های تنفسی و مرگ ناشی از آن‌هاست، اما اثرات دیگری مانند زیان دائمی به اقتصاد، تأثیر نامطلوبی بر تولید و ایجاد بار اضافی بر بودجه کلی بیمارستان‌ها در بر داشته است. کشورهای آسیایی و کشورهای کم درآمد با وضعیت اجتماعی-اقتصادی ضعیف‌تر، بازده غیرعادی منفی بیشتری را در مقایسه با سایر کشورها تجربه کردند. پاندمی‌های تنفسی علاوه بر تأثیر اجتماعی، تأثیر اقتصادی قابل توجهی از جمله هزینه‌های مستقیم، هزینه‌های غیرمستقیم و هزینه‌های نامشهود نیز دارد.

نتیجه‌گیری

یک اولویت کلیدی برای تحقیقات آینده، توسعه روش‌های استاندارد برای تعیین کمیت هزینه‌های اقتصادی گسترده‌تر بیماری‌های تنفسی است. درک کل تأثیر اقتصادی بیماری‌های تنفسی گامی کلیدی برای اطلاع‌رسانی اولویت‌بندی ملی و بین‌المللی در مورد مداخلات پیشگیری و کنترل بیماری‌ها است.

کلید واژه‌ها: اقتصاد، بیماری حاد تنفسی، پاندمی

Keywords: Economic, Respiratory Distress Syndrome, Pandemic

بررسی راهکار پرستاری از راه دور برای چالش خود مراقبتی بیماران مبتلا به بیماری مزمن در شرایطی مثل پاندمی کووید ۱۹

دکتر مهشید گیوی^۱، دکتر مریم کیان‌پور^۱، دکتر حسین باقریان^۲

۱. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و ماما‌یی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران Dr.mahshidgivi@gmail.com

۲. مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

پاندمی کووید ۱۹ تمام مراقبت‌ها را با چالش روبرو کرده است. از جمله آن می‌توان به مراقبت بیماران مزمن اشاره کرد البته این چالش‌ها فرصت‌هایی را نیز به وجود آورد یکی از راه‌حل‌ها استفاده از ارایه خدمات سلامت از راه دور است. هدف از این مطالعه مروری بررسی مزایا و معایب پرستاری از راه دور به عنوان یک راهکار برای خودمراقبتی بیماران مبتلا به بیماری‌های مزمن بود تا بتوانیم با شناسایی چالش‌های پیش رو و بررسی آن در شرایطی مثل پاندمی کووید ۱۹ از آن بهره بگیریم.

مواد و روش‌ها

یک جستجوی جامع به کمک رایانه با استفاده از عبارات

(telenursing OR telehealth) AND (self-care OR self-management) AND (chronic disease) و در پایگاه‌های داده الکترونیکی Google scholar، PubMed، SID، Magiran، Irandoc و Web of science و در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ انجام شد و مطالعاتی انتخاب شدند که معیار ورود داشتند. معیارهای ورود عبارت بودند از: نوع مطالعه: مطالعات تحلیلی، مقالات اصلی و مقالات مروری منتشر شده در ۱۰ سال گذشته، انتشارات به زبان انگلیسی با متن کامل در دسترس. و مقالاتی که در مورد جمعیت بیماران مزمن تحت مراقبت پرستاری از راه دور بودند.

یافته‌ها

بررسی مقالات منتج نشان داد که تله نرسینگ هر چند دارای مزایای زیادی می‌باشد و می‌تواند در شرایطی مثل پاندمی کرونا از مراجعات بهبود یافته پیشگیری نماید، اما معایب و محدودیت‌هایی را هم دارد. از جمله مزایا و معایب پرستاری از راه دور در ذیل مشخص شده است. مزایا و معایب براساس فراوانی و تعداد وزن دهی شده است.

مزایا: کاهش بستری‌های مجدد، افزایش توانمندی بیمار در مراقبت از خود، کاهش هزینه‌های مراقبتی، دسترسی راحت، بهبود مراقبت. افزایش خدمات رسانی در گستره وسیع‌تر جغرافیایی، پوشش جمعیتی بیشتر، کاهش استرس بیماران، افزایش اعتماد به نفس بیماران کاهش طول مدت بستری.

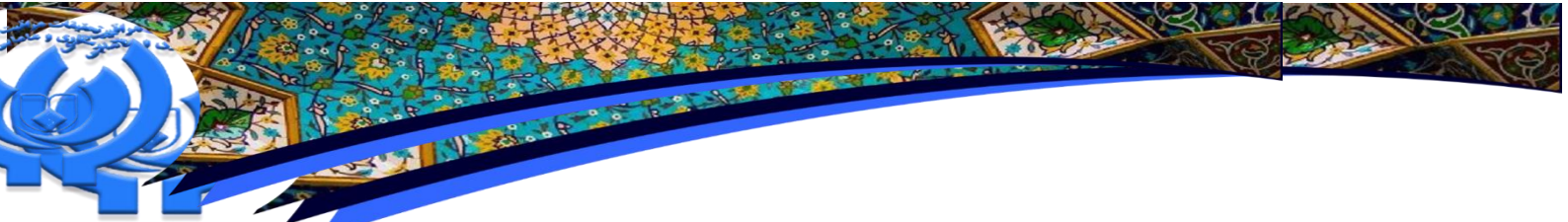
محدودیت‌ها: نیاز به شبکه ارتباطی خوب، مشخص نبودن پرداخت وجه خدمات، موانع اخلاقی، محدودیت‌های اقتصادی، نیاز به تعلیم و آموزش پرسنل و بیماران، فقدان نیروی کافی.

نتیجه‌گیری

یکی از راهکارهای مؤثر در خودمراقبتی بیماری‌های مزمن، استفاده از خدمات پرستاری از دور است این راهکار علیرغم داتن مزایای زیاد، دارای محدودیت‌هایی مهم و قابل بررسی در جامعه ما است که باید به تحلیل و ارایه راهکارها جهت رفع آن‌ها پرداخته شود تا بتوان در همه شرایط به خصوص مواقعی مانند آنچه در پاندمی کووید ۱۹ پیش آمد، از آن با اطمینان بیشتر و مؤثرتر بهره جست. البته بهتر است در مطالعات و بررسی‌های آینده به ماهیت هر آیتیم در وزن‌دهی توجه شود.

کلید واژه‌ها: خودمراقبتی، بیماری مزمن، پرستاری از راه دور

Keywords: self-care, chronic disease, Telenursing

نمایه افراد

آ-۱

پ

پروانه خراسانی، ۹۶، ۶۳
 پروین قائم مقامی، ۱۰۳
 پریسا ثابت سروسستانی، ۱۰۶
 پریسا شریفیان، ۶۲
 پگاه شریفیان، ۷۰، ۶۷، ۶۲
 پگاه مطوری پور، ۶۵
 پوراندخت پورکرمانیان، ۳۶
 پیمانہ حبیبی، ۵۲

ابوذر شیرازی، ۵۰
 آتنا غنی، ۱۳۲
 احسان صالحی مورکانی، ۶۵
 احسان قاسمی، ۵۴
 احمدرضا قاسمی، ۶۰
 احمدرضا یزدان نیک، ۴۰، ۲۷، ۱۲
 آذر درویش پور، ۵۱
 آرزوداوری نیا، ۱۱۱
 اصغر احتشامی، ۱۲۵
 اعظم جهانگیری مهر، ۶۱، ۳۳
 اعظم شیرین آبادی فراهانی، ۹۲
 اعظم قربانی، ۶۵
 افسانه ریسی فر، ۳۵
 افسانه کرمی، ۱۲۱، ۱۰۵، ۹۸
 اکرم سادات حسینی، ۱۲۸
 الهم سعیدی، ۳۳
 الهه آشوری، ۱۲۲
 ام البنین رازانی، ۶۴
 امرالله ابراهیمی، ۴۴
 امرالله ابراهیمی، ۶۳
 امرالله ابراهیمی، ۹۶
 امیرمالک نخعی زاده، ۹۳
 امیرمحمد آدرخش، ۹۱
 ایلیا بشمی، ۵۵

ت

تاج محمد آرازی، ۹۵، ۹۳
 تکتم کیانیان، ۱۱۸

ح

حامد زندی، ۱۲۵
 حبیب اله دهقان، ۵۲
 حدیثه مؤید، ۸۵
 حسین باقریان، ۱۳۴
 حسین محمد ابراهیمی، ۴۶
 حمیدرضا خوش نژاد ابراهیمی، ۱۱۰، ۳۰
 حمیده حکیمی، ۱۰۲
 حمیده سعیدی گراغانی، ۹۰
 حمیده یزدی مقدم، ۱۲۳

د

دکتر بهار دهقان، ۳۷
 دکتر پروانه خراسانی، ۴۴
 دکتر مهدی قادریان، ۳۷
 دکتر محمد رضا صبری، ۳۷

ب

بنفشه تهرانی نشاط، ۱۰۶
 بهار حاجی بگلو، ۱۲۷
 بهاره خواجه پور، ۸۱
 بهنام شاکریان، ۴۸
 بیتا حمیدی، ۸۰

زهراسعیدی کلیشادی، ۸۳

زهره آخوندی، ۱۰۷

زهره سادات نوایی، ۳۷

زهره محمدزاده تبریزی، ۱۱۱

زهره نعمت الله زاده، ۶۱

زینب حیدری، ۷۸

زینب غفاری، ۱۲۱، ۹۸

زینب کوچکی، ۷۰، ۶۷

زینب معین فر، ۳۲

ژ

ژیلا فریدونی، ۱۰۶

س

سارا احمدی، ۱۰۴

ساناز نهبندان، ۸۱

سپیده محمدی، ۸۶، ۹۳، ۹۵

سجاد زنجبر کوچکسرای، ۱۰۳

سرور سهیلی، ۱۱۰، ۳۰

سرور مصلح، ۱۰۰

سعید خیاط کاخکی، ۵۷

سعید شهرکی، ۴۶

سعید نصری نصرآبادی، ۱۱۴

سعیده الماسی، ۱۰۲

سعیده فرهمند، ۵۴

سمانه ترکیان، ۷۹

سمانه علی زاده، ۴۷

سمیرا عباسی، ۶۹

سمیرا غفرانی، ۸۱

سمیه اسمعیلیان، ۱۱۰، ۳۰

سمیه غفاری، ۲۷

سمیه مومنی، ۱۰۸

سهیلا بختیاری، ۱۰۰

سیامک امیری، ۹۲

سیدابراهیم موئدی، ۵۰

ر

راشین پور اشرف، ۷۳، ۷۴، ۷۶، ۸۰

راضیه بینا، ۷۸

راضیه ده بزرگی، ۷۱

راضیه شیرزادگان، ۹۱، ۶۴

رامین سامی، ۲۷، See

رضا باقریان، ۱۲۴

رضا پاکزاد، ۵۵

رضا تاجمیر ریاحی، ۱۱۵

رضا تاجمیر ریاحی، ۱۱۴

رضا جبله، ۵۵

رضانگارنده، ۵۷

رضایانی، ۱۲۹

رفعت رضاپور نصرآباد، ۴۱

رقیه زردشت، ۱۲۳

رویا اکبرزاده، ۱۲۳

رویا کلیشادی، ۱۲۴

ریحانه مقیمیان، ۹۲

ریحانه نیک نژاد، ۴۰

ز

زکیه محمدی، ۳۹

زهراسعدی، ۳۳

زهرالسادات موسوی، ۷۷

زهرایزدی، ۱۰۵، ۱۳۲

زهره جمشیدی، ۱۲۰

زهره سادات حیات الغیبی، ۹۱

زهره شفیع، ۸۶

زهره صالحی، ۸۶

زهره علیزاده، ۷۷

زهره کامیاب، ۳۲

زهره کوهستانی، ۱۰۰

زهره محبی دهنوی، ۴۳، ۷۵، ۸۸

زهره مرادی، ۱۰۶، ۸۴

زهره مهری، ۶۱

عصمت شمالی نصب، ۳۳
 عطیه عباسی، ۳۰
 عظیمه قادری، ۶۰، ۵۰
 علی ازادی ریمله، ۱۱۲
 علی نوروزی، ۱۱۴
 علیرضا احمدی، ۳۷
 علیرضا خانی، ۱۰۷
 علیرضا نیکبخت نصرآبادی، ۶۵
 عیسی محمدی، ۳۵

غ

غلامرضا بازماندگان، ۳۲

ف

فاطمه امین. سع.
 فاطمه برزویی، ۱۱۱، ۱۲۳
 فاطمه بهرام نژاد، ۳۳
 فاطمه بهره مند، ۳۲
 فاطمه ترکیان، ۷۹
 فاطمه رنجبر، ۱۲۲
 فاطمه عباسی، ۱۰۳
 فاطمه قارداشی، ۱۲۳
 فاطمه قائدی حیدری، ۷۱
 فاطمه محمدی، ۷۸
 فاطمه مختاری، ۷۹
 فاطمه منصور، ۵۱
 فاطمه میرزائی، ۸۱
 فاطمه نجفی، ۱۱۸
 فاطمه ویزشفر، ۱۰۳
 فخرالدین تقی نژاد، ۳۵
 فرحان شمعون، ۱۱۱، ۱۲۳، ۵۵
 فریبا طالقانی، ۳۶
 فریبا حاتمی، ۱۲۷

سیدمحمدحسین موسوی، ۱۲۴
 سیما بابایی، ۹۴
 سیما عندلیب، ۱۲۴، ۹۶، ۶۳، ۴۴
 سینا سلامی، ۱۱۰

ش

شادی گلی، ۷۷
 شهابنگ جعفرزاد، ۱۱۰، ۳۰
 شریفه منعمیان، ۷۱
 شکوفه احمدی، ۳۶
 شکبیا عظیمیان ابهر، ۵۵
 شمیلا مشرف، ۳۸
 شهزاد پاشایی پور، ۵۷
 شهلا ابوالحسنی، ۱۲، ۴۰، ۶۸
 شهلا محمدی ریزی، ۳۹
 شهناز کهن، ۴۳، ۷۸
 شیرین السادات هادیان زرکش مقدم، ۱۳۳
 شیما حقانی، ۱۱۲
 شیما صفازاده، ۱۲، ۳۶

ص

صدیقه خلیلی شومیا، ۱۲۳
 صفورا دری، ۴۶

ط

طاهره غلامی، ۱۰۶
 طیبه اکبری، ۸۹

ع

عادل نعمی، ۵۵
 عارف فقیه، ۱۰۹
 عاطفه افشاری، ۶۸
 عاطفه شمسی، ۱۲۵
 عزت صمدی پور، ۱۲۳

مرجان بیگی, ۳۱, ۴۳
مرجان مشکوتی, ۷۴
مرضیه آوازه, ۱۱۷
مرضیه قاسمی, ۸۲, ۱۲۶
مرضیه هاشمی, ۲۸
مریم احسانی, ۱۱۲
مریم ارزانی, ۷۳, ۷۶
مریم اقبالی, ۱۲, ۳۹
مریم السادات شهشهانی, ۱۲, ۱۳, ۳۴
مریم اله دادیان, ۳۸, ۴۹, ۸۳
مریم تاجور, ۱۳۱
مریم حاجی هاشمی, ۴۳
مریم حیدری سروستانی, ۸۴
مریم دهقانی, ۱۰۲
مریم سادات شهشهانی, ۸۹
مریم کیان پور, ۱۳۴
مریم محمدی, ۵۶, ۱۰۷
مریم نظری, ۱۳۱
مریم ویژه, ۳۸
مژگان جانی قربان, ۱۲, ۱۳, ۴۹
مصطفی بیژنی, ۱۰۶
مصطفی فروغی, ۱۰۹
معصومه فلاحی, ۶۴
منوچهر کیانی مقدم, ۱۰۸
منیره باباشاهی, ۲۷
مهدی زروندی, ۵۹
مهدیه قلعه نوی, ۵۳
مهرنوش اینانلو, ۱۱۲
مهسا کهریابی, ۷۷
مهشید گیوی, ۱۳۴
مهناز احمدی, ۴۴, ۶۳, ۹۶, ۱۲۴
مهناز نوروزی, ۱۲, ۴۲
مهین بدخش, ۸۱
موسی علوی, ۱۲, ۴۲, ۱۱۵
مونا محرمخانی, ۹۲
میترا صوابی, ۸۶

ک

کبری صالحی, ۸۶
کبری قربان زاده, ۱۲۰

ل

لیلا اسدی, ۷۵, ۱۰۷
لیلا جهانی, ۹۴
لیلا صادق مقدم, ۵۷
لیلا مردانیان دهکردی, ۱۱۸

م

مجتبی فتاحی اردکانی, ۳, ۴۸
محبوبه اسدی, ۴۲
محبوبه شالی, ۶۵
محبوبه نم نباتی, ۱۲۵
محبوبه والیانی, ۱۲, ۳۸, ۴۳, ۵۶, ۱۰۷
محدثه بابایی, ۹۲
محسن حیدری, ۵۵
محسن شهریاری, ۱۲
محسن مرادی, ۱۱۵
محسن نصیری, ۶۰
محمد اکبری, ۱۱۵
محمد ایمانی مفرد, ۵۵
محمد جواد طراچی, ۱۰۷
محمد حسین موسوی, ۴۴, ۶۳, ۹۶
محمد صادق ابوطالبی, ۱۰۰
محمد صالح پور عمران, ۶۵
محمد امین جندقیان بیدگلی, ۵۳
محمد باقر خانی, ۱۰۷
محمد حسین زاده حصار, ۱۱۱
محمد رضا رضایتمند, ۱۳۳
محمد رفعتی فرد, ۴۸
محمود جمشیدی, ۱۲۱
محمود حاتمی, ۱۰۶

نگار شمس کندری، ۱۲۸
نوشین موسی زاده، ۱۰۲
نوید مزروعی، ۱۱۴

میترا صوابی اصفهانی، ۸۲
مینا جهان پور، ۱۳۰

ن

ه

هاجر صادقی، ۱۳۲، ۱۲۰، ۱۰۵، ۹۸
هادی رنجبر، ۱۰۲

و

وجیهه آتشی، ۱۲، ۳۶، ۶۸، ۸۶، ۱۲۲

ی

یاسمن جان نثار، ۵۵
یلدا صفرعلی، ۱۲۸
یونس تقی نژاد، ۳۵

نادیا رحیمی، ۷۳، ۷۴، ۷۶، ۸۰
ناهید محمودی، ۶۴
نجمه بهمن زیاری، ۱۳۱
ندائنبی، ۳۳
نرجس آقایی، ۷۷
نرجس حشمتی فر، ۱۰۴، ۱۱۱
نرگس هاشمی، ۱۰۹
نسرین نیک پیما، ۱۱۸
نصیب بابایی، ۱۱۷
نفسیه ربانی، ۸۵
نفسیه استیری، ۱۲۳
نفسیه السادات نکوئی، ۳۱
نفسیه اندرون، ۱۲۶
نگار سلیمانی، ۵۲